

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ

Града Крагујевца

КРАГУЈЕВАЦ
27. ДЕЦЕМБАР 2022.

ГОДИНА XXXII
БРОЈ 39

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 72. Закона о локалним изборима ("Службени гласник Републике Србије" број 14/22), на седници одржаној дана 27.12.2022. године, донела је

О Д Л У К У
О ПОТВРЂИВАЊУ МАНДАТА
ОДБОРНИКА СКУПШТИНЕ ГРАДА
КРАГУЈЕВЦА
ДЕЈАНУ ШАПИЋУ

1. Потврђује се мандат одборника Дејану Шапићу, рођеном 1980. године, саобраћајном техничару из Крагујевца, са Изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – ЗА НАШУ ДЕЦУ.

2. Мандат одборника Дејана Шапића почиње да тече од дана када му је Скупштина града Крагујевца потврдила мандат и може да траје најдуже до истека времена на који је изабран одборник коме је престао мандат.

3. Ову Одлуку објавити на веб презентацији Републичке изборне комисије и у "Службеном листу града Крагујевца".

О б р а з л о ж е њ е

Правни основ за доношење Одлуке о потврђивању мандата одборника Скупштине града Крагујевца у даљем тексту: Одлука) садржан је у одредби члана 72. Закона о локалним изборима ("Службени гласник Републике Србије", број 14/22), којима је прописано да мандат који престане одборнику пре него што истекне време на које је изабран, изборна комисија решењем додељује првом наредном кандидату са исте изборне листе којем није био додељен мандат одборника, у року од два дана од дана када је констатовано да је престао мандат, да мандат новог одборника почиње да тече од дана када му је Скупштина потврдила мандат и да мандат новог одборника

може да траје најдуже до истека времена на који је изабран одборник коме је престао мандат.

Скупштина града Крагујевца, на седници одржаној 06.12.2022. године, донела је Одлуку о престанку мандата одборника Скупштине града Крагујевца Горану Ковачевићу, број 013-141/22-I.

Градска изборна комисија града Крагујевца, у складу са законом и коалиционим споразумом, Решењем број 013-143/2022-I од 08.12.2022. године, доделила је мандат кандидату за одборника Дејану Шапићу, са изборне листе АЛЕКСАНДАР ВУЧИЋ – ЗА НАШУ ДЕЦУ. и издала Уверење о избору за одборника Скупштине града Крагујевца Дејана Шапића. Кандидат за одборника Дејан Шапић дао је писану сагласност да прихвати мандат одборника Скупштине града Крагујевца.

Одбор за мандатно – иминитетска питања утврдио је сагласност Решења Градске изборне комисије о додели мандата кандидату за одборника Скупштине града Крагујевца број 013-143/2022-I од 08.12.2022. године и Уверења о избору Дејана Шапића за одборника Скупштине града Крагујевца број 013-7/2022 од 08.12.2022. године и предложио је Скупштини града Крагујевца да потврди мандат предложеном кандидату за одборника.

На основу наведеног, Скупштина града Крагујевца донела је Одлуку као у диспозитиву.

УПУТСТВО О ПРАВНОМ СРЕДСТВУ:
Против ове Одлуке, подносилац проглашене изборне листе која је освојила мандате, одборник и кандидат за одборника на изборној листи са које је изабран нови одборник, могу поднети жалбу Управном суду у Београду, у року од 7 дана од дана доношења ове Одлуке.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 020-386/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. тачка 2) Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

О Д Л У К У

о проглашењу 2023. године Годином обележавања јубилеја - 200 година од рођења Кнеза Михаила Обреновића

1. Проглашава се 2023. година Годином обележавања јубилеја - 200 година од рођења Кнеза Михаила Обреновића.

2. Јубилеј 200 година од рођења Кнеза Михаила Обреновића, Град Крагујевац ће у 2023. години обележити низом манифестација и организацијом централне прославе на локацији некадашњег дворског комплекса, на простору око Народног музеја у Крагујевцу.

3. Органи и службе града Крагујевца, као и сва јавна предузећа и установе, задужени су за спровођење активности у циљу реализације ове Одлуке.

4. Ову Одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број : 17-29/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић,с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 93. став 1. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије" број 129/07, 83/14 – др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21 – др.закон) и члана 40. тачка 18. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 8/19), уз сагласност Министарства државне управе и локалне самоуправе број 015-05-48/2022-24 од 15.12.2022. године, на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

О Д Л У К У

о утврђивању назива улице мајора Владана Микићевића

I Утврђује се назив улице мајора Владана Микићевића, новоформираној улици, која повезује Правни и Економски факултет и

Универзитет у Крагујевцу са месном заједницом Сушица, која је предвиђена у ПГР-у „Радна зона Крагујевац и зона пословања“ („Службени лист града Крагујевца“, број 26/13), у ПДР-у „Институт за стрна жита – Радна зона Феникс“ („Службени лист града Крагујевца“, број 28/18), у обухвату ПДР-а „Улица Црвеног крста – насеље Бубањ“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 33/19), као и делом у ПГР-у „Насеља Добре воде – Бубањ“ („Службени лист града Крагујевца“, број 25/16), а која се простире на кп. бр. 10409 и обухвата делове кп. бр. 10408, кп.бр. 10334/1, 10832/2, 10863/8 и 10410/11, све парцеле у КО Крагујевац IV.

II Ово одлуку објавити на веб страници града Крагујевца и у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 015-45/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић,с.р.

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ
И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Број: 015-05-48/2022-24
Датум: 15. децембар 2022. године
Београд, Бирчанинова 6

21-12-2022

U	015-44		
---	--------	--	--

Министарство државне управе и локалне самоуправе, на основу члана 93, а у вези са чланом 94. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон), поступајући по захтеву града Крагујевца, Градског већа, број: 015-44/22-V од 5. децембра 2022. године, даје

САГЛАСНОСТ

Град Крагујевцу, Градском већу, на Предлог одлуке о утврђивању назива улице мајора Владана Микићевића.

Образложење

Град Крагујевац, Градско веће, доставио је захтев број: 015-44/22-V од 5. децембра 2022. године, у чијем прилогу је Предлог одлуке о утврђивању назива улице мајора Владана Микићевића, ради давања сагласности.

У складу са чланом 93. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон), Министарство је, узимајући у обзир достављено образложење, размотрило наведени предлог и дало сагласност, као у диспозитиву.

МИНИСТАР

др Александар Мартиновић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 93. став 1. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 – др. закон, 101/16 – др. закон, 47/18 и 111/21 – др. закон) и члана 40. тачка 18. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), уз сагласност Министарства државне управе и локалне самоуправе број 015-05-47/2022-24 од 15.12.2022. године, на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

ОДЛУКУ

о изменама и допунама Одлуке о одређивању назива улицама и засецима у насељеним местима на територији града Крагујевца

Члан 1.

Овом одлуком врше се измене и допуне Одлуке о одређивању назива улицама и засецима у насељеним местима на територији града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 27/19, 7/21, 30/22 и 33/22, у даљем тексту: Одлука).

Члан 2.

У члану 19. алинеја четврта Одлуке, мења се назив улице број 5, тако да се уместо назива улице Добрице Ћосића, одређује назив Николе Тесле.

Члан 3.

У члану 45. алинеја 14. Одлуке, врши се допуна назива улице број 15, тако да се уместо назива улице Велимира Рајића, одређује назив Песника Велимира Рајића.

Члан 4.

У члану 48. алинеје 1 и 2 Одлуке, назив улице број 1- улица Краља Александра I Карађорђевића и улице број 2 – Горана Нешића, бришу се.

Члан 5.

У члану 58. алинеја прва Одлуке, врши се допуна назива улице број 1, тако да се уместо назива улице Живојина Мишића, одређује назив Војводе Живојина Мишића.

Члан 6.

Ово одлуку објавити на веб страници града Крагујевца и у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 015-46/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

Република Србија
МИНИСТАРСТВО ДРЖАВНЕ УПРАВЕ
И ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ
Број: 015-05-47/2022-24
Датум: 15. децембар 2022. године
Београд, Бирчанинова 6

21-12-2022

V: 015-43

Министарство државне управе и локалне самоуправе, на основу члана 93, а у вези са чланом 94. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“ бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон), поступајући по захтеву града Крагујевца, Градског већа, број: 015-43/22-V од 5. децембра 2022. године, даје

САГЛАСНОСТ

Град Крагујевцу, Градском већу, на Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о одређивању назива улицама и засеоцима у насељеним местима на територији града Крагујевца, којим се одређују називи улица:

- Улица Николе Тесле,
- Улица Песника Велимира Рајића, и
- Улица Војводе Живојина Мишића.

Образложење

Град Крагујевац, Градско веће, доставио је захтев број: 015-43/22-V од 5. децембра 2022. године, у чијем прилогу је Предлог одлуке о изменама и допунама Одлуке о одређивању назива улицама и засеоцима у насељеним местима на територији града Крагујевца, којим се утврђују називи улица - Улица Николе Тесле, Улица Песника Велимира Рајића и Улица Војводе Живојина Мишића, ради давања сагласности.

У складу са чланом 93. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник РС“, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон), Министарство је, узимајући у обзир достављено образложење, размотрило наведени предлог и дало сагласност, као у диспозитиву.

МИНИСТАР

др Александар Мартиновић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 46. и члана 51б Закона о планирању и изградњи („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 81/09-исправка, 64/10-одлука УС, 24/11, 121/12, 42/13-одлука УС, 50/13-одлука УС, 98/13-одлука УС, 132/14, 145/14, 83/18, 31/19, 37/19-др.закон, 9/20 и 52/21), члана 32. Правилника о садржини, начину и поступку израде докумената просторног и урбанистичког планирања („Службени гласник Републике Србије“, број 32/19) и члана 40. став 1. тачка 20. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о изради измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“

Члан 1.

Одлуком о изради измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ (у даљем тексту: Одлука) приступа се изради измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ ("Службени лист града Крагујевца", број 14/22).

Члан 2.

Оквирна граница измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ (у даљем тексту: План) иде регулацијом улице Лепенички булевар, наставља спољном границом кп. бр. 10825/7, планираном границом намене спорт и рекреација и наставља спољном границом кп. бр. 10825/3 и 10825/15 до регулације улице Лепенички Булевар.

Катастарске парцеле које се налазе у обухвата Плана припадају катастарској општини Крагујевац 4.

Површина обухвата Плана износи приближно 1,75 ха.

Оквирна граница обухвата Плана дата је на графичком прилогу: Катастарско топографска подлога са границом обухвата измене и допуне Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“, који је саставни део ове одлуке.

Коначна граница обухвата Плана биће утврђена приликом израде и верификације нацрта Плана.

Члан 3.

Плански основ за израду Плана је План генералне регулације „Радна зона Крагујевац и Зона пословања“ („Службени лист града Крагујевца“, број 26/13).

Планом ће бити обухваћен југозападни део подручја Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ („Службени лист града Крагујевца“, број 14/22) намењен за зеленило, спортско-рекреативне и комерцијалне садржаје.

Планирана намена површина у подручју овог плана обухвата део грађевинског подручја непосредно уз зону Градског центра, укупне површине приближно 1,75ха.

Члан 4.

Основни принципи планирања, коришћења, уређења и заштите простора су:

- примена савремених принципа у планирању, уређењу и заштити простора;
- заштита јавног интереса;
- унапређење животне средине.

Члан 5.

Визија и циљеви израде Плана су:

- преиспитивање планских решења, достигнуте реализације и конфликта у простору, преиспитивање регулације и односа површина јавне и остале намене;
- регулација површина и објеката јавне намене;
- дефинисање правила уређења, правила грађења и начина коришћења земљишта;
- развој комуналне и саобраћајне инфраструктуре;
- дефинисање услова и мера заштите животне средине, природних и културних добара, енергетске ефикасности, приступачности и заштите од елементарних непогода и несрећа;
- дефинисање правила за спровођење Плана.

Члан 6.

План ће се односити на промену планских решења сагласно променама у простору, прецизирању правила уређења и грађења и регулационих елемената у складу са планом ширег подручја.

Члан 7.

План ће садржати текстуални и графички део.

Текстуални део Плана садржаће општи део и плански део.

Општи део Плана садржаће образложење правног и планског основа у виду извода из плана вишег реда, односно ширег подручја, опис обухвата плана са пописом катастарских парцела и опис постојећег стања.

Плански део садржаће правила уређења и правила грађења.

Саставни део Плана је и Документациона основа.

Члан 8.

Поступак израде Плана се обавља по скраћеном поступку измена и допуна планског документа, без спровођења поступка раног јавног увида, уз израду Нацрта плана и спровођење поступка јавног увида у трајању од најмање 15 дана.

Члан 9.

Носилац израде Плана је градска управа надлежна за послове просторног планирања, а израда Плана се уступа, односно поверава Јавном предузећу „Урбанизам“ Крагујевац (у даљем тексту: обрађивач), које је дужно да Нацрт плана изради у року од 30 дана од дана ступања на снагу ове одлуке.

Члан 10.

Плана ће се финансирати средствима из буџета града Крагујевца.

Члан 11.

Након ступања на снагу ове одлуке обрађивач израде Плана приступа изради Нацрта плана.

Излагање Нацрта плана на јавни увид у трајању од најмање 15 дана, врши се после обављене стручне контроле Комисије за планове.

Нацрт плана излаже се на јавни увид у аналогном облику, као и електронском, односно дигиталном облику на званичној интернет страници града Крагујевца односно у градској управи надлежној за урбанизам (Зграда органа града Крагујевца, V спрат).

Оглас о излагању Нацрта плана на јавни увид биће објављен у средствима јавног информисања и у електронском облику на интернет страници града Крагујевца и интернет страници обрађивача израде Плана.

Члан 12.

За потребе израде Плана није потребна израда стратешке процене утицаја Плана на животну средину, у складу са Мишљењем Градске управе за развој и инвестиције да није потребна израда стратешке процене утицаја на животну средину за израду измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ број XXIV-02-501-366/22 од 23. децембра 2022. године.

Мишљење из става 1. овог члана је саставни део ове одлуке.

Члан 13.

План ће се израдити у четири примерка оригинала у аналогном и дигиталном облику који ће се по овери чувати у Скупштини града Крагујевца као доносиоцу плана, Градској управи за развој и инвестиције, градској управи надлежној за урбанизам и у Јавном предузећу „Урбанизам“ Крагујевац.

Члан 14.

Ова одлука се објављује у Централном регистру планских докумената.

Члан 15.

Одлука ступа на снагу осмог дана од објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

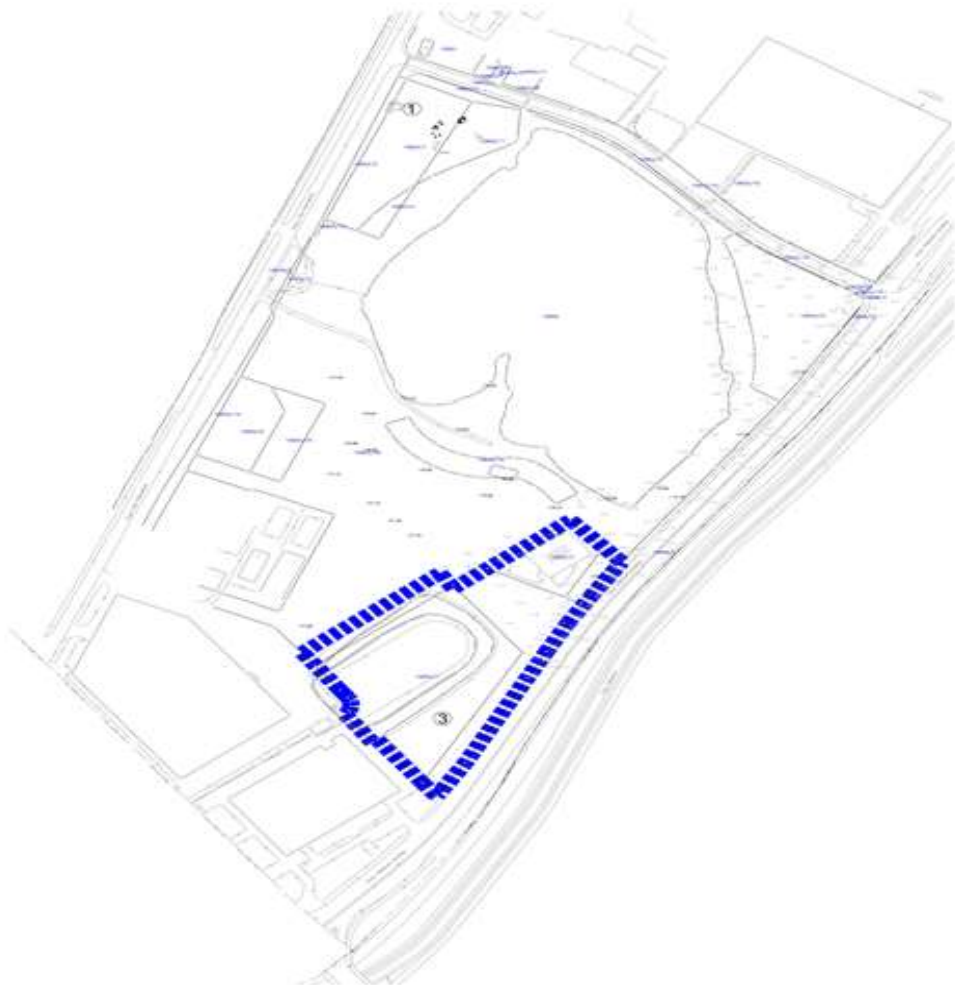
СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 350-2481/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

■■■■■■■■ ГРАНИЦА ОБУХВАТА ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ДЕЛА ПДР-а

**ИЗМЕНА И ДОПУНА ДЕЛА ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕ
"ПАРК ЈЕЗЕРО БУБАЊ"**

ИНВЕСТИЦИЈИ И
ПРОЈЕКЦИЈИ
ОСНОВНИ
ОПРАДЕ
ОПРАДЕ

Улица Милоша Ракића бр. 20 34000 Крагујевац, београдски кантон
Београд, Крагујевац, београдски кантон, београдски кантон
Београд, Крагујевац, београдски кантон, београдски кантон

Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције
Град Крагујевац, Градска управа за развој и инвестиције
Јавно предузеће "УРБАНИЗАМ" - Крагујевац

НАЗИВ КАРТЕ

КТП СА ГРАНИЦОМ ОБУХВАТА ИЗМЕНЕ И ДОПУНЕ ДЕЛА ПДР

ОД ОБОРНИ

БЕОГРАДСКИ ИНВЕСТИЦИЈИ И ПРОЈЕКЦИЈИ

УПРАВИЛА

БЕОГРАДСКИ ИНВЕСТИЦИЈИ И ПРОЈЕКЦИЈИ

ДИРЕКТОРА

БЕОГРАДСКИ ИНВЕСТИЦИЈИ И ПРОЈЕКЦИЈИ

БРОЈ КАРТЕ

БРОЈ ЛИСТА 01 ДАТУМ 2022. ГОДИНЕ

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКА УПРАВА ЗА РАЗВОЈ И
ИНВЕСТИЦИЈЕ
Секретаријат за локално економски
развој, привреду, пољопривреду и
заштиту животне средине
Одељење за заштиту животне средине
Број: XXIV-02-501- 366/22
Датум: 23. децембар 2022. године
К Р А Г У Ј Е В А Ц

Градска управа за развој и инвестиције, Секретаријат за локално економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељење за заштиту животне средине, на основу члана 9. став 1. и члана 11. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник Републике Србије", бр. 135/04 и 88/10), а на захтев Службе за просторно планирање, Одељења за планирање и припрему инвестиција, Градске управе за развој и инвестиције, број 350-сл./22-XXIV од 23. децембра 2022. године даје:

МИШЉЕЊЕ

да **НИЈЕ ПОТРЕБНА** израда Стратешке процене утицаја на животну средину за израду **Измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“** у Крагујевцу.

Образложење

Градска управа за развој и инвестиције, Секретаријат за локално економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељење за заштиту животне средине, достављен је нацрт одлуке о изради **Измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“** у Крагујевцу, са захтевом да се да мишљење о потреби израде Стратешке процене утицаја на животну средину за поменути израду **Измене и допуне дела Плана**.

Оквирна граница измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ иде регулацијом улице Лепенички булевар, наставља спољном границом кп. бр. 10825/7, планираном границом намене спорт и рекреација и наставља спољном границом кп. бр. 10825/3 и 10825/15 до регулације улице Лепенички Булевар.

Катастарске парцеле које се налазе у обухвата Плана припадају катастарској општини Крагујевац 4.

Површина обухвата Плана износи приближно 1,75 ha.

Оквирна граница обухвата Плана дата је на графичком прилогу Катастарско топографска подлога са границом обухвата измене и допуне Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“, који је саставни део ове одлуке.

Коначна граница обухвата Плана биће утврђена приликом израде и верификације нацрта Плана.

Плански основ за израду Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ је План генералне регулације „Радна зона Крагујевац и Зона пословања“ („Службени лист града Крагујевца“, број 26/13).

План генералне регулације Радна зона Крагујевац и Зона пословања“ (у даљем тексту: ПГР), јесте непосредни плански основ, чије смернице ће бити основ израде предметне измене и допуне.

Изменом плана детаљне регулације обухваћен је југозападни део подручја ПГР-а намењен за зеленило, спортско-рекреативне и комерцијалне садржаје.

Планирана намена површина у подручју овог плана обухвата део грађевинског подручја непосредно уз Градски центар, укупне површине 1,75ha.

- Основни принципи планирања, коришћења, уређења и заштите простора су:
  - примена савремених принципа у планирању, уређењу и заштити простора;
  - заштита јавног интереса;
  - унапређење животне средине.

Визија и циљеви израде измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк језеро Бубањ“ су:

- преиспитивање планских решења, достигнуте реализације и конфликта у простору, преиспитивање регулације и односа површина јавне и остале намене;
- регулација површина и објеката јавне намене;
- дефинисање правила уређења, правила грађења и начина коришћења земљишта;
- развој комуналне и саобраћајне инфраструктуре;
- дефинисање услова и мера заштите животне средине, природних и културних добара, енергетске ефикасности, приступачности и заштите од елементарних непогода и несрећа;
- дефинисање правила за спровођење Плана.

Измена и допуна се односи на промену планских решења сагласно променама у простору, анализи и прецизирању правила уређења и грађења и регулационих елемената у складу са планом ширег подручја.

Земљиште у обухвату Плана детаљне регулације "Парк Језеро Бубањ" има претежну намену зеленило, парк у оквиру површина и објеката јавне намене. Конкретна намена и начин коришћења земљишта дефинише се у складу са условима и смерницама плана вишег реда и карактеристикама локације, (морфолошким, планским, историјско-амбијенталним, обликовним и др)

Имајући у виду да нема промене намене простора у просторном обухвату за израду Измене и допуне дела Плана детаљне регулације "Парк језеро Бубањ" у Крагујевцу, као и чињеницу да је за План детаљне регулације "Парк језеро Бубањ" у Крагујевцу од стране ЈП "УРБАНИЗАМ", из Крагујевца израђен Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину, на који је Градска управа за развој и инвестиције, Секретаријат за локални економски развој, привреду, пољопривреду и заштиту животне средине, Одељење за заштиту животне средине донело Решење о давању сагласности, нацрт Измене и допуне дела Плана детаљне регулације "Парк језеро Бубањ" у Крагујевцу не представља оквир за одобравање будућих пројеката одређених прописима којима се одређује стратешка процена утицаја на животну средину. Из тих разлога предметни План **ПОДЛЕЖЕ ОБАВЕЗИ ИЗРАДЕ**

стратешке процене утицаја, сходно одредби члана 2. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. Гласник РС", бр. 135/04 и 88/10).

Имплементацијом предложених мера заштите животне средине које ће предвидети сам план, може се обезбедити очување квалитета животне средине и здравља људи. Приликом реализације плана (прибављања одобрења за изградњу пројекта) потребно је поступити по Закону о процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр. 135/04 и 36/09).

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачке 6. и 13. и члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“ број 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др.закон, 47/18 и 111/21 - др.закон) и члана 40. став 1. тачка 2. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о изменама Одлуке о трошковима и накнадама за рад органа Града, стручних служби и посебних служби органа Града

Члан 1.

У Одлуци о трошковима и накнадама за рад органа Града, стручних служби и посебних служби органа Града ("Службени лист града Крагујевца", број 26/11) - у даљем тексту : Одлука, у делу : "Тарифа о трошковима и накнадама за рад органа" Тарифни број 6 мења се тако да гласи :

"Тарифни број 6.

Висина накнаде трошкова за издавање локацијске дозволе за објекте високоградње до 400 м²

а) ОПШТИ ДЕО - УСЛОВИ ПРИМЕНЕ

Основни еквивалент за одређивање висине накнаде трошкова је нето корисна површина објекта. При обрачуна нето корисне површине примењују се следећи односи нето и бруто развијене површине габарита објекта:

1. за стамбене и стамбено-пословне објекте у зиданом систему	0,85
2. за стамбене и стамбено-пословне објекте у скелетном систему	0,90
3. за пословне (радне и производне) објекте	0,95

Код обрачуна корисне површине узимају се следећи проценти нето површина објекта:

1. подрум или сутерен	50%
2. приземље или спратови	100%
3. поткровље	75%

б) ПОСЕБНИ ДЕО

б.1. Накнада за стамбене, стамбено-пословне и пословне објекте

1. Доградња постојећег објекта или изградња објекта до 50 м ²	2.100
2. Доградња постојећег објекта или изградња објекта од 51 м ² до 100 м ²	3.100
3. Доградња постојећег објекта или изградња објекта од 101 м ² до 200 м ²	4.100
4. Доградња постојећег објекта или изградња објекта од 201 м ² до 300 м ²	6.500
5. Доградња постојећег објекта или изградња објекта од 301 м ² до 400 м ²	8.100

6. За доградњу постојећег објекта или изградњу објекта преко 400 м² нето корисне површине накнада се плаћа према инвестиционој вредности објекта утврђеној Табелом из Тарифног броја 7.
7. У случају када се врши реконструкција објекта у постојећим габаритама накнада се умањује за 20% у односу на висину накнаде трошкова утврђене тачкама од 1 до 6.

Уколико пословни простор у стамбено-пословном објекту заузима преко 50% нето корисне површине третира се као пословни објекат.

б.2. Висина накнаде трошкова за издавање локацијске дозволе за специфичне објекте и захтеве

1. Доградња за помоћни простор до 50 м ²	2.100
2. Изградња куће за одмор:	
до 50 м ²	3.300
од 51 м ² до 75 м ²	4.900
од 76 м ² до 100 м ²	6.500
преко 100 м ²	13.000
3. У случају спајања више модула - киоска у једну функционалну целину накнада се плаћа за сваки киоск понаособ у износу од	4.100
4. Реконструкција фасаде или крова објекта:	
до 50 м ²	1.500
од 51 м ² до 100 м ²	2.100
од 101 м ² до 200 м ²	2.800
од 201 м ² до 300 м ²	4.600
од 301 м ² до 400 м ²	5.700
од 401 м ² до 500 м ²	6.500
преко 500 м ²	8.100
5. Промена намене и припајање простора у вишеспратним објектима:	
до 20 м ²	1.200
од 21 м ² до 40 м ²	1.600
преко 40 м ²	2.500
6. Фасадни портали и излози:	
до 5 м	1.000
од 6 м до 10 м	1.600
преко 10 м	2.500
7. Цистерне и други подземни објекти на парцели	2.100
8. Прикључак објекта на комуналну инфраструктуру (по прикључку)	1.600
9. Уређење партерних и зелених површина по ару	3.300
10. Стамбени објекти на селу према критеријумима утврђеним поглављем б.1 тарифног броја 4а	
11. Економски објекти на селу према критеријумима утврђеним поглављем б.1 тарифног броја 4а, са умањењем за 50%.	

Члан 2.

У Одлуци, у делу : " Тарифа о трошковима и накнадама за рад органа" Тарифни број 7. мења се тако да гласи :

" Тарифни број 7.

Висина накнаде трошкова за издавање локацијске дозволе за објекте високоградње преко 400 м²

Висина накнаде трошкова се одређује према инвестиционој вредности објекта по 1 м² нето корисне површине и то:

1. Стамбене зграде	
- индивидуалне	34.000
- колективне	49.000
2. Индустрија и мала привреда	
- простији програми	25.000
- сложенији програми	36.000
3. Пословни објекти	
- пратећи	49.000
- комерцијални	98.000
4. Просвета и култура	
- школе (обданишта)	39.000
- факултети (домови)	73.000
- институти (позоришта)	122.000
5. Здравство	
- амбуланте	49.000
- домови здравља	73.000
- клинике	98.000
6. Спортски објекти	
- мањи спортски објекти	39.000
- хале са сложеним програмом (базени, клизалишта)	73.000
- отворени терени	17.000
7. Инфраструктурни објекти - трафо и мерно регулационе станице, објекти ТТ, енергетике, водовода и канализације	
- прости	25.000
- сложени	49.000
8. Пратећи објекти	
- гараже	25.000
- склоништа	49.000
- складишне настрешинице и платои	14.500
- отворени платои	8.000

Табела за утврђивање висине накнаде трошкова за издавање локацијске дозволе, према инвестиционој вредности за објекте преко 400 м² (у даљем тексту: табела)

ВРЕДНОСТ ОБЈЕКТА	ПРОЦЕНАТ ВРЕДНОСТИ
90.000 - 450.000	1%
450.001 - 900.000	0,8%
900.001 - 2.250.000	0,6%
2.250.001 - 4.500.000	0,4%
4.500.001 - 9.000.000	0,25%
9.000.001 - 45.000.000	1‰
45.000.001 - 90.000.000	0,75‰
90.000.001 - 180.000.000	0,60‰

180.000.001 - 360.000.000	0,40‰
преко 360.000.000	0,20‰

НАПОМЕНА: Висина накнаде трошкова по овом тарифном броју израчунава се применом утврђеног процента (колона 2. Табеле) на вредност објекта (Колона 1. Табеле). Вредност објекта израчунава се као производ нето корисне површине објекта и инвестиционе вредности објекта по 1 м² нето корисне површине (став 1. тачке од 1. до 9). "

Члан 3.

У Одлуци, у делу : " Тарифа о трошковима и накнадама за рад органа" Тарифни број 8. мења се тако да гласи :

**"Тарифни број 8.
Висина накнаде трошкова за издавање
локацијске дозволе за објекте
инфраструктуре**

а) САОБРАЋАЈНИЦЕ

1. Улице и локални путеви одређени као део магистралног или регионалног пута	51.800 динара/км
2. Локални и некатегорисани путеви (саобраћајнице у сеоским насељима)	40.500 динара/км
3. Сабирне улице	26.800 динара/км
4. Стамбене улице	58.500 динара/км
5. Пешачке стазе	13.000 динара/км
6. Тротоари	6.500 динара/км
7. Колски пролази	16.200 динара/км

б) ФЕКАЛНА И КИШНА КАНАЛИЗАЦИЈА

1. Примарни колектори	34.000
2. Секундарни колектори	26.000
3. Мрежа	17.800

в) ВОДОВОД

1. Магистрални вод	26.700
2. Секундарни вод	20.300
3. Мрежа	13.000

г) ЕЛЕКТРОИНСТАЛАЦИЈЕ

1. Далеководи 35 КВ	27.500
2. Мрежа високог напона до 10 КВ	20.300
3. Нисконапонска мрежа и јавна расвета	13.000

д) ТТ ИНСТАЛАЦИЈЕ

1. Регионална мрежа	29.000
2. ТТ канализација	19.500
3. Мрежа	13.000
4. Базне станице мобилне телефоније	35.600

ђ) ТОПЛОВОДИ

1.	Примарни топловод	32.500
2.	Насељски топловод	16.200

е) ГАСОВОДИ

1.	Средњи притисак до 12 бара	20.000
2.	Ниски притисак до 4 бара	13.000

ж) КДС

1.	Примарна мрежа	26.000
2.	Секундарна мрежа	13.000

з) РЕГУЛАЦИЈА ВОДОТОКА

1.	Већи и буични токови	40.500
2.	Регулација водотока	26.200
3.	Канали	19.500
4.	Осигурање обала	13.000

и) ПОСЕБНИ ОБЈЕКТ ИНФРАСТРУКТУРЕ

Мостови, саобраћајне петље, тунели, торњеви и релеји, ТТ антенски стубови и ТВ инсталације, депоније и сл. 1.200 динара по започетом ару дефинисаног захвата.

За издавање локацијске дозволе из овог тарифног броја буџетски корисници, чији је оснивач Град не плаћају накнаду, а јавна предузећа чији је оснивач Град плаћају накнаду умањену за 30%.

НАПОМЕНА: Висина накнаде трошкова утврђена Тарифним бројевима 6, 7. и 8. усклађиваће се са растом цена на мало, према подацима објављеним од стране републичког органа надлежног за послове статистике, једном годишње и то на првом заседању Скупштине града, у години за коју се усклађивање врши.

У случају измене издатих локацијских дозвола из тарифног броја 6, 7.и 8, наплаћује се накнада у износу од 50% од укупног износа накнаде, уколико се измена врши по захтеву странке. Уколико се измена врши по службеној дужности, накнада се не наплаћује.

Члан 4.

У Одлуци, у делу : "Тарифа о трошковима и накнадама за рад органа" Тарифни број 9. мења се тако да гласи :

"Тарифни број 9.

Висина накнаде трошкова за издавање информације о локацији, услова за исправку граница суседних парцела и података за израду пројеката парцелације/препарцелације и урбанистичког пројекта

а) Информација о локацији	1.700
б) Услови за исправку граница суседних парцела	2.500
в) Подаци за израду пројекта парцелације/препарцелације	2.500
г) Подаци за израду урбанистичког пројекта	2.500

Тарифни број 10.

1. Потврда Урбанистичког пројекта	20.000
2. Потврда пројекта парцелације/препарцелације	2.500

Тарифни број 11.

1. Издавање уверења о поднетом захтеву	250
2. Приговор	250

Члан 5.

Овлашћује се Одбор за нормативна акта да изврши правно - техничку редакцију и утврди и објави пречишћен текст Одлуке о трошковима и накнадама за рад органа Града, стручних служби и посебних служби органа Града.

Члан 6.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца"

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 020-391/22-I****У Крагујевцу, 27.12.2022. године****ПРЕДСЕДНИК,****Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др. закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др. закон), члана 40. став 1. тачка 2. и тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19), и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о приступању изради Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године

I Приступа се изради Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године.

II Циљ израде Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године, је израда планског документа којим се дефинишу мере и активности којима се унапређује положај миграната на територији града Крагујевца кроз спровођење програма намењених побољшању социјално-материјалног положаја и интеграцији миграната у заједници.

III Процес припреме и израде Локалног акционог плана обављаће Савет за управљање миграцијама и трајна решења града Крагујевца.

IV Стручне и административне послове Савета, обављаће Градска управа за друштвене делатности.

V Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**Број: 55-1507/22-I****У Крагујевцу, 27.12.2022. године****ПРЕДСЕДНИК,****Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу на основу члана 32. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др. закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др. закон), члана 40. став 1. тачка 2. и тачка 19. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о приступању изради Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године

I Приступа се изради Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године.

II Циљ израде Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године је израда планског документа којим се дефинишу мере и активности које доприносе унапређењу положаја особа са инвалидитетом у граду Крагујевцу кроз изједначавање могућности особа са инвалидитетом у уживању свих грађанских, политичких, економских, социјалних и културних права, уз пуно поштовање њиховог достојанства и индивидуалне аутономије, обезбеђивања независности, слободе избора и пуне и ефективне партиципације у свим областима друштвеног живота, укључујући и живот у заједници.

III Процес припреме и израде Локалног акционог плана обављаће Савет за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца.

IV Стручне и административне послове Савета, обављаће Градска управа за друштвене делатности.

V Одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1508/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије" број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Локалног акционог плана за Социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. године

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за Социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. године.

Члан 2.

Локални акциони план за Социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. године је саставни део ове Одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Локални акциони план за Социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. године. објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1569/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА
СОЦИЈАЛНУ ИНКЛУЗИЈУ РОМА И РОМКИЊА У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ ЗА
ПЕРИОД 2022–2025.**

Крагујевац, децембар 2022.

Израду Локалног акционог план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022 – 2025. године подржао је програм Немачке развојне сарадње „Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији“

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА**1. УВОД****2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ**

[2.1 Усклађеност ЛАП-а са међународним и националним стратешким и правним оквиром](#)

[2.2. Локална планска документа и јавне политике](#)

[2.2.1 Ефекти реализације претходног ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња](#)

3. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

[3.1. ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМСКОЈ НАЦИОНАЛНОЈ МАЊИНИ](#)

[3.2. ОБРАЗОВАЊЕ](#)

[3.2.5. Локалне политике и праксе у области образовања](#)

[3.3. ЗАПОШЉАВАЊЕ](#)

[3.3.1. Локалне политике и праксе у области запошљавања](#)

[3.4. СТАНОВАЊЕ](#)

[3.4.1. Локалне политике и праксе у области становања](#)

[3.5. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА](#)

[3.5.1. Локалне политике и праксе у области здравствене заштите](#)

[3.6. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА](#)

[3.6.1. Локалне политике и праксе у области социјалне заштите](#)

[3.7. БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ](#)

[3.7.1 Локалне политике и праксе у области борбе против циганизма и дискриминације](#)

[3.8. ПАРТИЦИПАЦИЈА](#)

[3.8.1 Локалне политике и праксе у области партиципације](#)

4. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ

[4.1. ВИЗИЈА](#)

5. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ**6. АКЦИОНИ ПЛАН****7. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а...****8. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а**

Уводна реч градоначелника

Историја ромске заједнице у Крагујевцу је веома дуга и богата. Према незваничним подацима у нашем граду живи око 8.438 Рома и Ромкиња. Званично 1482. Због тога, град Крагујевац поклања велику пажњу ромској заједници која доприноси разноликости и богатству културе нашег града. Наш задатак је да им пружимо прилику и створимо амбијент да покажу и докажу своје способности, стекну адекватно образовање, да живе од свог рада и буду равноправни чланови друштва.

Крагујевац је међу првим јединицама локалне самоуправе још 2007. имао Акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња. Значајни пројекти у протеклим годинама су реализовани за побољшање њиховог положаја у области здравствене и социјалне заштите, становања а посебно смо поносни на број Рома који су радно ангажовани. Наравно, то није довољно, али је важно да се точак завртео, да смо заједно са државом и Европском унијом почели да радимо на њиховој видљивости и решавању проблема. Много је још посла пред свима нама.

Шта желимо да урадимо, који су нам циљеви и како то да реализујемо дефинисали смо новим Локалним акционим планом за социјалну инклузију Рома и Ромкиња који је орочен до 2025. године. Документ урађен по методологији Сталне конференције градова и општина покрива седам приоритетних области. У фокусу ће бити здравствена и социјална заштита, образовање, запошљавање и стамбено збрињавање. У складу са националном стратегијом, Локалним акционим планом биће обухваћене и две нове области – партиципација и спречавање дискриминације.

Крагујевац је први град у Србији који је усвојио и Антидискриминациони кодекс намењен државним службеницима, а који је настао као резултат пројекта „Социјална инклузија Рома и других осетљивих група у Србији 2019 – 2022.“

Национални оквир за ЛАП је ревидирана Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Србији за период од 2022. до 2030. године, а израду Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Крагујевцу подржао је Програм Немачке развојне сарадње “Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији“.

Уверен сам да ће у Крагујевцу, који представља пример добре праксе, нови ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња допринети њиховом квалитетнијем животу.

Никола Дашић
Градоначелник града Крагујевца

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

АП	Акциони план
ГУ	Градска управа
ГИЗ	Немачка организација за међународну сарадњу
ГИС	Географски информациони систем
ДЗ	Дом здравља
ЕХО	Екуменска хунамнитарна организација
ЕУ	Европска унија
ЗМ	Здравствена медијаторка
ИЗЈ	Институт за јавно здравље
ИПА	Инструмент за предприступну помоћ
ИРЛ	Интерно расељена лица
ЈЛС	Јединице локалне самоуправе
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЛАПЗ	Локални акциони план запошљавања
МПНТР	Министарство просвете, науке и технолошког развоја
МУП	Министарство унутрашњих послова
МТ	Мобилна тим за социјално укључивање Рома и Ромкиња на локалном нивоу
НСРНМ	Национални савет ромске националне мањине
НСЗ	Национална служба за запошљавање
ОШ	Основна школа
ОЦД	Организације цивилног друштва
ПА	Педагошки асистенти
ПУ	Предшколска установа
ППП	Припремни предшколски програм
РЕФ	Фонд за образовање Рома
РЗС	Републички завод за статистику
РС	Република Србија
СКГО	Стална конференција градова и општина
СШ	Средња школа
ЦСР	Центар за социјални рад
ШООО	Школа за основно образовање одраслих

1. УВОД

Роми су једна од најугроженијих друштвених група у нашој земљи, те је циљ Владе Републике Србије да кроз удружени напор читавог друштва унапреди њихов положај како би се смањиле неједнакости које постоје између ромске националне мањине и осталог становништва. До сада је на националном нивоу усвојено више стратешких докумената који су имали за циљ да на системски и свеобухватан начин унапреде положај грађана ромске националности. Последњи такав документ је усвојен почетком ове године, а реч је о ревидираној Стратегији за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022 – 2030. (*у даљем тексту: Стратегија*). Ова стратегија представља кључни стратешки документ који настоји интензивирати рад институција на националном и локалном нивоу на плану веће социјалне укључености Рома и Ромкиња и сузбијању њихове дискриминације, кроз стварање услова за пун приступ остваривању људских и мањинских права лица ромске националности. **Стратегија покрива осам приоритетних области: борба против циганизма, сиромаштво и социјална искљученост, партиципација, образовање, становање, запошљавање, здравље и социјална заштита.** Србија се усвајањем стратешког оквира у овој области на свом путу европских интеграција придружила земљама чланицама Европске уније (ЕУ), будући да је као основу за израду овог документа користила *Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома*, који је Европска комисија заједно са Европским парламентом прописала за земље чланице ЕУ. Ово уједно осигурава наставак сарадње и подршке ЕУ Србији на плану унапређења положаја Рома и Ромкиња. Поред поменутог *Оквира*, ревидирана Стратегија је заснована на важећим стратегијама и прописима којима су уређена поједина питања од значаја за унапређење положаја Рома и Ромкиња у свим областима социјалног укључивања, али и на опредељењу државе да развија програме унапређења положаја Рома и Ромкиња исказаним *Оперативним закључцима* са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији” (за период 2017–2019. године) и *Акционом плану за поглавље 23*¹.

Национална стратегија је предвидела децентрализацију послова у вези са инклузијом Рома, те је њоме планирано спровођење великог броја мера управо на локалном нивоу, уз наглашавање одговорности локалних органа власти. Разлози за ово су бројни. Многе јединице локалне самоуправе (ЈЛС) располажу локалним механизмима (координатори за ромска питања, мобилни тимови, педагошки асистенти, здравствене медијаторке и сл.) захваљујући којима могу да управљају и спроводе инклузивне јавне политике. Такође, *Закон о локалној самоуправи* обавезује ЈЛС да се старају о остваривању људских и мањинских права на својој територији. А остављање права на образовање, рад, одговарајуће становање, примарну здравствену заштиту и социјалну заштиту се управо остварује на локалном нивоу - посредством органа ЈЛС или локалних испостава републичких органа. Такође, општине и градови поседују информације са терена о реалним проблемима и потребама ромске популације, на основу којих лакше могу да планирају и спроводе мере и активности, и на тај начин отклоне узроке отежаног приступа правима и структурног сиромаштва припадника ромске националности. Управо су ово били разлози зашто је **национална стратегија истакла потребу да и локалне самоуправе усвоје локалне јавне политике у овој области**, које ће бити усклађене са њиховим реалним локалним економским и социјалним развојем, те да обучавају стручне тимове који ће бити способни да припреме и управљају спровођењем локалних стратегија. Додатна одговорност локалних власти лежи у обезбеђивању средства, како у локалном буџету, тако и из екстерних извора (републички буџет, донаторска средства, ИПА фондови итд.), за успешно спровођење мера социјалног укључивања Рома на својој територији.

Град Крагујевац је међу првим локалним самоуправама у Србији кренуо са усвајањем локалних политика усмерених на унапређење положаја ромске заједнице, те је тако први локални акциони план (ЛАП) у овој области усвојио још 2007. године. Захваљујући томе, до сада су кроз међусекторску сарадњу постигнуте значајни резултати у више области социјалног укључивања Рома, али и даље постоји потреба за интензивирањем напора градских органа за решавањем бројних проблема који оптерећују ромску заједницу. Последњи важећи документ – *Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Крагујевцу 2019-2021.* истекао је прошле године, те је Скупштина града Крагујевца у априлу 2022. године донела одлуку о приступању изради новог планског документа са важењем до 2025. године, а решењем Градског већа је формирана Радна група за израду ЛАП-а, коју су чинили:

1. Др Гордана Дамњановић, члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту- председник Радне групе,
2. Ивана Обрадовић Станић, шефица Групе за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима – секретар Радне групе,
3. Наташа Пешић Радосављевић, Градска управа за друштвене делатности,
4. Зоран Павловић, Координатор за ромска питања,
5. Мила Тодоровић, Школска управа Крагујевац,

¹ Нацрт Акционог плана из августа 2015. године.

6. Наташа Божић, Дом здравља Крагујевац,
7. Рајко Тодоровић, ЈКП Шумадија,
8. Владан Мишић, Центар за социјални рад “Солидарност”,
9. Данијела Лазаревић, Градска управа за финансије и јавне набавке,
10. Љиљана Ђорђевић, Национална служба за запошљавање,
11. Александра Стојковић, Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење,
12. Тања Ђорђевић, фацитаторка ROMASTED програма,
13. Агата Живојиновић, Црвени крст Крагујевац,
14. Саша Раденковић, Градска управа за развој и инвестиције,
15. Гордана Маринковић, Градска управа за развој и инвестиције,
16. Милан Петровић, Удружење “Ромско-српско пријатељство Стабло”,
17. Божидар Николић, Удружење “Романипен”,
18. Светлана Лазовић, Удружење “Интегративни глобал центар”,
19. Славољуб Ђорђевић, Удружење “Рома Центар”,
20. Бојана Петровић, Удружење “Пурано Ром”,
21. Розалија Илић, Удружење “Ромски информативни центар”,
22. Гаги Васић, Удружење “Ромски културни просветни центар”,
23. Саша Соковић, Одељење за локални економски развој и привреду,
24. Славица Новаковић, Центар за развој услуга социјалне заштите- «Кнегиња Љубица» Крагујевац,
25. Ана Милетић Вучковић, Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац,
26. Драгана Пешић, Градска управа за друштвене делатности.

1.1 Методологија и процес консултација

Процес стратешког планирања је био заснован на методологији² коју је Стална конференција градова и општина развила кроз програм “ЕУ подршка инклузији Рома – Оснаживање локалних заједница за инклузију Рома”, а која је до сада примењена у више од 20 ЈЛС. Сама методологија је усклађена са Законом о планском систему и Уредбом о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика.

Припрема ЛАП-а је подразумевала спровођење **следећих фаза** у процесу стратешког планирања:

1. припрему анализе стања са SWOT анализама у седам приоритетних области: борба против циганизма, образовање, запошљавање, становање, здравље, социјална заштита, партиципација;
2. дефинисање визије, општег циља и посебних циљева за сваку приоритетну област, заједно са индикаторима за мерење учинка;
3. утврђивање мера које доприносе остварењу постављених посебних циљева заједно са индикаторима за мерење учинка;
4. припрему акционог плана којим се детаљно разрађују мере, а који садржи: назив активности, носиоце активности, партнере, временски оквир и потребна финансијска средства за реализацију активности према изворима финансирања.

Током припреме нацрта ЛАП-а су организоване следеће радионице и састанци Радне групе:

- Уводна једнодневна радионица – одржана је 17. 6. 2022. током које је члановима Радне групе представљена методологија за израду ЛАП-а, упитник за сакупљање података и договорен временски оквир за израду анализе стања,
- Дводневна радионица за развој ситуационе анализе са SWOT анализом, одржана је 28-29. 7. 2022. током које је финализиран нацрт ситуационе анализе и урађена SWOT анализа за 7 области: борба против циганизма, образовање, становање, запошљавање, здравствена заштита, социјална заштита, партиципација,

² „Водич за припрему, буџетирање и праћење локалног акционог плана за инклузију Рома“, СКГО, 2019. www.skgo.org/storage/app/uploads/public/164/508/695/1645086950_SKGO%20-%20Vodic%20za%20inkluziju%20Roma%20za%20web.pdf

- Дводневна радионица за израду циљева и мера одржана је 21-22. 9. 2022. током које су дефинисани визија, општи циљ, посебни циљеве и мере за сваку област социјалног укључивања ромске заједнице, укључујући и индикаторе,
- Завршна радионица за израду акционог плана одржана је 11-12. 10. 2022. и на њој су за мере дефинисане активности, њихови носиоци и партнери, рок за имплементацију, као и средства неопходна за њихову реализацију, укључујући и финансијске изворе.

Консултације са заинтересованим странама биле су иманентан процес током израде *Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији Града Крагујевца за период од 2022. до 2025. године* и спровођене су од самог почетка израде овог документа. Превасходни циљ консултација је био прикупљање информација о тренутном стању и проблемима у областима социјалне инклузије ромске националне мањине на територији Града Крагујевца, као и повратних информација о предложеним променама које треба да се постигну спровођењем ЛАП-а. Поред тога, консултације су имале за циљ и да се утврде мишљења и ставови према предложеним опцијама, мерама и решењима, као и да се прикупе додатни предлози о могућим правима акције.

С обзиром да је партиципација Рома и Ромкиња веома важна тема која мора бити заступљена у свакој области њиховог друштвеног живота, а полазећи од установљене добре праксе на нивоу града која омогућава представницима заинтересоване јавности да као чланови радне групе учествују у процесу израде нацрта документа јавне политике, **представници локалне ромске заједнице били су укључени Радну групу за израду Локалног акционог плана за социјално укључивање Рома и Ромкиња на територији Града Крагујевца за период од 2022. до 2025. године.** Основни циљ овог приступа јесте обезбеђивање координираног праћења политика за инклузију Рома од стране цивилног друштва које делује на територији града Крагујевца, као и њихов допринос у обликовању јавних послова у овој области. Њихова подршка у процесу израде овог важног документа и њихова активна партиципација не представља само другачији начин деловања на плану њиховог социјалног укључивања, већ је и снажан допринос оснаживању ромске заједнице.

Додатно, консултације са организацијама цивилног друштва које предводе Роми и Ромкиње спроведене су и кроз организацију **две фокус групе са њиховим представницима**, као и представницима житеља ромских насеља на територији Града, а након израђене ситуационе анализе. Након прикупљања података за анализу стања, како званичних тако и оних који нису доступни у тзв. званичној статистици, фокус група са представницима организација ромског цивилног друштва била је својеврсна допуна напорима Града у обезбеђивању релевантних података о стању у ромским заједницама на терену и њиховој адекватној анализи.

Процес консултација је обухватао и **прикупљање предлога, коментара и сугестија** заинтересованих страна након израде сваког од четири нацрта, тј. радних верзија стратешког документа, а у циљу провере и побољшања предлога основних решења и унапређења документа јавне политике. У овом делу процеса консултација фокус је био на додатној провери налаза ситуационе анализе, као и на унапређењу утврђених предлога опција и решења са састанака Радне групе, како би се у највећој могућој мери узела у обзир перспектива предлагача.

2. СТРАТЕШКИ И ИНСТИТУЦИОНАЛНИ ОКВИР НА ЛОКАЛНОМ НИВОУ

2.1 Усклађеност ЛАП-а са међународним и националним стратешким и правним оквиром

С обзиром да је овај плански документ усклађен са циљевима и мерама националне *Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022. - 2030. године*, очигледна је његова веза и усклађеност са релевантним међународним и европским прописима и документима у области заштите људских и мањинских права, на чијим изворима је израђена и сама национална Стратегија. Међу најзначајним документима су они усвојени у следећим међународним организацијама:

- **Уједињене нације** (Универзална декларација о људским правима, Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима, Међународни пакт о грађанским и политичким правима, Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације, Декларација УН о сузбијању насиља над женама, Конвенција о правима детета, Декларација о правима припадника националних или етничких, верских или језичких мањина, Циљеви одрживог развоја Агенде 2030 итд.),
- **Савет Европе** (Конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Европска социјална повеља, Стразбуршка декларација о Ромима, Конвенција о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици, те многобројне препоруке, декларације и резолуције Савета

Европе које су посвећене уређењу права Рома у области образовања, здравља, становања, рада и економског оснаживања)

- Европска унија** (Оквир ЕУ за националне стратегије за интеграцију Рома и Ромкиња, Стратешки оквир ЕУ за једнакост, укључивање и учешће Рома за период од 2020- 2030, Акциони план ЕУ за борбу против расизма за период 2020-2025, Оперативни закључци са семинара „Социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС“ за период 2017-2019).

Такође, ЛАП је усклађен и са тзв. Познањском декларацијом (Декларација партнера Западног Балкана о интеграцији Рома у оквиру процеса проширења ЕУ) из 2019. године, коју су потписали председници влада држава Западног Балкана, укључујући Србију, а којом су постављени конкретни циљеви које државе у процесу приступања ЕУ треба да испуне као одређени минимални праг пре учлађења у ЕУ. Ови циљеви и индикатори који мере учинак су дефинисани у шест области: запошљавање, становање, образовање, здравство, грађански статус и недискриминација.

Када говоримо о националном правном оквиру, ЛАП је усклађен са Уставом Републике Србије и бројним законима који уређују поједина питања у приоритетним областима социјалне инклузије Рома и Ромкиња, међу којима су најзначајнији:

- Закон о локалној самоуправи,
- Закон о планском систему,
- Закон о заштити права и слобода националних мањина,
- Закон о националним саветима националних мањина,
- Закон о забрани дискриминације,
- Закон о социјалној заштити,
- Закон о финансијској подршци породици са децом,
- Закон о основама система образовања и васпитања,
- Закон о предшколском васпитању и образовању,
- Закон о основном образовању и васпитању,
- Закон о средњем образовању и васпитању,
- Закон о уџбеницима,
- Закон о запошљавању и осигурању за случај незапослености,
- Закон о планирању и изградњи,
- Закон о становању и одржавању зграда,
- Закон о здравственој заштити,
- Закон о здравственом осигурању,
- Закон о јавном здрављу,
- Закон о матичним књигама,
- Закон о социјалној карти,
- Закон о управљању миграцијама, итд.

2.2. Локална планска документа и јавне политике

Град Крагујевац је један од учесника у планском систему који у складу са својим надлежностима треба да планира локалне јавне политике, анализира њихове ефекте, припрема и усваја планска документа, спроводи и прати њихову реализацију, као и да вреднује њихове учинке у циљу преиспитивања и унапређења јавних политика у будућности. Пракса стратешког планирања, те израда и спровођење локалних јавних политика је у раду Градске управе Града Крагујевца била веома развијена и пре усвајања Закона о планском систему. Захваљујући новом законском оквиру, градска управа је само померила фокус од припреме и спровођења јавних политика ка њиховој координацији на локалном нивоу, водећи рачуна о њиховој међусобној усклађености и приоритетизацији, односно ка вредновању учинка јавних политика и анализи ефеката истих са циљем њиховог унапређења у будућности.

У моменту израде овог ЛАП-а, Град Крагујевац је имао 7 важећих планских документа/ докумената јавних политика, и то:

- План развоја Града Крагујевца за период 2021-2031³.
- Стратегија интегралног урбаног развоја централне градске зоне Крагујевца 2013-2030.⁴
- Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025.⁵

³ www.kragujevac.rs/pruzmi/plan-razvoja-grada-kragujevca-za-period-2021-2031/?wpdmdl=36354&refresh=62d521f19308d1658135025

⁴ <https://www.kragujevac.rs/pruzmi/strategija-integralnog-urbanog-razvoja-centralne-gradske-zone-kragujevac-2030/>

- План квалитета ваздуха града Крагујевца 2021-2031.⁶
- План развоја културе Града Крагујевца за период 2021- 2025.⁷
- Програм локалног економског развоја града Крагујевца за период 2021-2023.⁸
- Локални акциони план запошљавања града Крагујевца за период 2021-2023.⁹

Радна група је током припреме нацрта ЈАП-а узела у обзир циљеве, мере и активности дефинисане постојећим планским документима вишег степена општости Града Крагујевца, а који се непосредно односе на унапређење положаја Рома и Ромкиња и њихову инклузију у различитим областима, како би се обезбедило да нацрт ЈАП-а буде усклађен са истим. Реч је о следећим документима: *План развоја Града Крагујевца за период 2021-2031, Стратегија социјалне заштите Града Крагујевца за период 2021-2025, План развоја културе Града Крагујевца за период 2021- 2025. и Локални акциони план запошљавања града Крагујевца за период 2021-2023*. У табелама испод су представљени приоритети, циљеви и мере из наведених докумената.

Табела 1: Приоритети, приоритетни циљеви и мере Града Крагујевца који се односе на социјално укључивање Рома и Ромкиња у Плану развоја Града Крагујевца за период 2021-2031.

ПЛАН РАЗВОЈА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА ПЕРИОД 2021-2031.

ПРИОРИТЕТ III: РАЗВОЈ ВАНПРИВРЕДНИХ И ДРУШТВЕНИХ ДЕЛАТНОСТИ

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ:

МЕРА:

3.2. УНАПРЕДИТИ КВАЛИТЕТ ОБРАЗОВАЊА НА СВИМ НИВОИМА	3.2.3. Обезбеђивање смештаја у обдаништима за сву децу предшколског образовања на територији града
3.3. УНАПРЕДИТИ УСЛОВЕ ЗА ОЧУВАЊЕ ЈАВНОГ ЗДРАВЉА И ЗДРАВСТВЕНУ ЗАШТИТУ СТАНОВНИШТВА	3.3.3. Унапређење доступности услуга свих видова здравствене заштите за све циљне групе и посебно осетљивим категоријама становништва, са акцентом на руралне области 3.3.6. Подршка организацијама цивилног друштва у спровођењу здравствено превентивних пројеката и здравствено иновативне активности
3.4. УНАПРЕДИТИ СИСТЕМ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ У ГРАДУ	3.4.2. Унапређење инклузије осетљивих и маргинализованих категорија становништва 3.4.3. Развијање социјалног предузетништва 3.4.4. Подршка организацијама цивилног друштва у спровођењу социјално иновативних пројеката и социјално иновативне активности 3.4.5. Заштита људских и мањинских права и промоција родне равноправности

ПРИОРИТЕТ V: ЈАВНЕ УСЛУГЕ ПО МЕРИ ГРАЂАНА

ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ:

МЕРА:

5.2. ПОВЕЋАТИ ТРАНСПАРЕНТНОСТ РАДА ЈАВНЕ УПРАВЕ, УНАПРЕДИТИ НЕПОСРЕДНУ КОМУНИКАЦИЈУ СА ГРАЂАНИМА И ПОВЕЋАТИ УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У ПРОЦЕСИМА ПЛАНИРАЊА И	5.2.1. Укључивање грађана у процесу консултација и планирања на локалном нивоу
--	---

⁵ www.kragujevac.rs/pruzmi/izvestaj-o-sprovedenom-procesu-javne-rasprave-o-nacrtu-strategije-socijalne-zastite-2021-2025/?wpdmdl=36358&refresh=62d5398c907c31658141068&ind=1639638059525&filename=Strategija-socijalne-zastite-grada-Kragujevac-za-period-2021-2025.-godine-NACRT.pdf

⁶ www.kragujevac.rs/pruzmi/plan-kvaliteta-vazduha-kragujevac-2021/?wpdmdl=26601&refresh=62d540e6aa97e1658142950&ind=1618421876771&filename=Plan-kvaliteta-vazduha-Kragujevac-2021.pdf

⁷ www.kragujevac.rs/pruzmi/nacrt-plana-razvoja-kulture-grada-kragujevac-za-period-2021-2025-godine/?wpdmdl=36264&refresh=62d55389606e1658147721&ind=1639382259546&filename=NACRT-Plana-razvoja-kulture-grada-Kragujevac-za-period-2021-%E2%80%932025.-godine.pdf

⁸ www.kragujevac.rs/pruzmi/plan-lokalnog-ekonomskog-razvoja-grada-kragujevac-za-period-2021-2023/?wpdmdl=25780&refresh=62d5416a08f341658143082&ind=1617019005151&filename=Program-lokalnog-ekonomskog-razvoja-grada-Kragujevac-za-period-2021-2023.pdf

⁹ www.kragujevac.rs/pruzmi/lokalni-akcioni-plan-zaposljavanja-grada-kragujevac-za-period-2021-2023/?wpdmdl=27099&refresh=62d542af416f71658143407&ind=1619509713475&filename=Lokalni-akcioni-plan-zaposljavanja-grada-Kragujevac-za-period-2021-2023.pdf

ОДЛУЧИВАЊА

Табела 2: Посебни циљеви и мере Града Крагујевца који се односе на социјално укључивање Рома и Ромкиња у Стратегији социјалне заштите за период 2021-2025.

СТРАТЕГИЈА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА 2021-2025.	
ПОСЕБАН ЦИЉ:	МЕРА:
1. ПОВЕЋАТИ ОБУХВАТ КОРИСНИКА УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ УНАПРЕЂЕЊЕМ КАПАЦИТЕТА И ОСАВРЕМЕЊАВАЊЕМ ПРУЖАЛАЦА УСЛУГА СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	1.4. Подршка удружењима која се баве циљним групама стратегије социјалне заштите
3. УНАПРЕДИТИ ИНКЛУЗИЈУ РАЊИВИХ И МАРГИНАЛИЗОВАНИХ ГРУПА КРОЗ РАЗНЕ ВИДОВЕ ПОДРШКЕ, И ПАРТИЦИПАЦИЈУ ГРАЂАНА У ДРУШТВУ И ПОДИЗАЊУ СВЕСТИ ЗАЈЕДНИЦЕ О ЊИХОВОМ ПОЛОЖАЈУ У ДРУШТВУ	3.2 Спровођење акција за подизање свести заједнице о инклузији маргинализованих и осетљивих категорија становништва
4. ДОПРИНЕТИ СМАЊЕЊУ СИРОМАШТВА И ЗАДОВОЉАВАЊУ ОСНОВНИХ ПОТРЕБА ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ	4.1. Развијање социјалног предузетништва 4.2 Подршка у запошљавању и за укључивање у заједницу 4.3 Стамебно збрињавање уз подршку 4.5. Заштита људских и мањинских права и промоција родне равноправности
5. ЗАШТИТА ЉУДСКИХ И МАЊИНСКИХ ПРАВА, ОБЕЗБЕЂЕЊЕ СИГУРНОСТИ ГРАЂАНА И ГРАЂАНКИ И ПРОМОЦИЈА РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ	5.1. Заштита људских права с акцентом на права мањина и миграната 5.3. Превенција просјачења и увођење услуге Свратишта 5.6. Повећање правне видљивости и интеграције повратника на основу споразума о реадмисији

Стратегија социјалне заштите Града Крагујевца 2021-2025. је међу активностима и пројектима које доприносе реализацији горе наведених мера, предвидела обезбеђивање просторија и подршку у лиценцирању за пружање услуга социјалне заштите за четири удружења која се баве циљним групама на које се односи стратегија (укључујући и Роме), као и подршку умрежавању ромских НВО и локалних институција. У области запошљавања предвиђена је преквалификација и доквалификација Ромкиња, кампања за подизање информисаности младих Рома о конкурсима за запошљавање и започињање приватног бизниса, али и оснивање новог социјалног предузећа на територији града Крагујевца. У области стамбеног збрињавања најугроженијих породица, планирано је мапирање потреба становника неформалних насеља, креирање листе приоритета за извођење радова на објектима, као и изградња нове зграде за социјално становање за најугроженије породице. Планиран је и наставак активности које имају за циљ побољшање услова живота избеглих, интерно расељених лица и повратника по реадмисији, укључујући решавање проблема личних исправа. Такође, од посебног значаја је сет планираних активности које су усмерене на превенцију просјачења и увођење услуге Свратишта за децу улице, као и подршка инклузији деце ромске националности у предшколски систем васпитања и образовања.

Такође, важећим Локалним акционим планом запошљавања града Крагујевца за период 2021-2023. предвиђени су следећи програми и мере активне политике запошљавања:

- ⇒ Јавни радови за 15 лица са инвалидитетом на годишњем нивоу,
- ⇒ Субвенције за запошљавање незапослених из категорије теже запошљивих лица за 25 лица на годишњем нивоу,
- ⇒ Субвенције за samozapošljavanje за 28 лица на годишњем нивоу,
- ⇒ Програм приправника за младе са високим образовањем за 2 лица на годишњем нивоу,
- ⇒ Програм приправника за младе са средњим образовањем за 3 лица на годишњем нивоу.

Табела 3: Посебни циљеви и мере који се односе на социјално укључивање Рома и Ромкиња у Плану развоја културе Града Крагујевца за период 2021- 2025.

ПЛАН РАЗВОЈА КУЛТУРЕ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА 2021- 2025.	
ПОСЕБАН ЦИЉ:	МЕРА:
4. КОНТИНУИРАНО РАЗВИЈАТИ ПРОДУКЦИЈУ У СКЛАДУ СА КУЛТУРНИМ ПОТРЕБАМА И ОБЕЗБЕДИТИ РАВНОПРАВНО УЧЕШЋЕ ГРАЂАНА У КУЛТУРНОМ ЖИВОТУ	4.3. Подстицање и развој културних потреба и навика и равноправног учешћа у културном животу

План развој културе Града Крагујевца до 2025. године наглашава важност обезбеђивања равноправног учешћа свих грађана у културном животу града, уз посебан нагласак да је потребно обезбедити културну разноликост, а пре свега заштиту и афирмацију културног наслеђа и културе ромске заједнице у Крагујевцу. Активностима овог плана је планирано обезбеђење простора за промоцију културе Рома, у којима ће се одвијати уметничке, креативне и едукативне активности ромске заједнице, а пре свега делатност Ромског културно просветног центра. Такође, предвиђено је боље планирати и интегрисати наступе представника ромске заједнице у градске манифестације, као и у обележавање Дана града.

2.2.1 Ефекти реализације претходног ЈАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња

Како је већ наведено, Град Крагујевац од 2007. године усваја и спроводи локалне јавне политике усмерене ка социјалној инклузији ромске националне мањине, а последњи такав документ је био *ЈАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Крагујевцу за период од 2019-2021*. Овај документ је обухватао шест приоритетних области социјалног укључивања Рома: образовање, запошљавање, социјалну заштиту, здравствену заштиту, реадмисију и становање, у оквиру којих је било планирано 70 мера (образовање-12, запошљавање-12, социјална заштита-15, здравствена заштита-13, реадмисија-7, становање-11) и већи број активности. Планирана средства за имплементацију овог документа у трогодишњем периоду на који је донет износила су 6.600.000,00 РСД. **Претходни ЈАП није предвидео динамику извештавања о спровођењу акционог плана, као ни одговорности на том плану, те извештаји о спровођењу претходног ЈАП-а нису рађени.** Такође, није урађена ни евалуација тј. вредновање учинка постигнутог реализацијом овог документа на унапређење положаја циљне групе на коју се односио.

Међутим, на основу података којима располаже координатор за ромска питања у претходном трогодишњем периоду су постигнути значајни резултати на плану спровођења мера и активности предвиђених ЈАП-ом. Град обезбеђује бесплатан превоз за све ђаке основношколског и средњешколског узраста, чиме су обухваћена и сва ромска деца. Такође, из градског буџета подржано је опремање 100 деце ромске националности са по 5.000,00 РСД за полазак у обавезни припремни предшколски програм (ППП), односно у први разред основне школе (48 предшколаца и 52 првака). Град је обезбедио и 30 стипендија за најуспешније средњошколце и студенте у износу од по 20.000,00 РСД, а подељено је и 705 једнократних новчаних помоћи у износу од по 2.500,00 динара за прославу Ђурђевдана. У ОШ „Мирко Јовановић“ су обављене припреме за увођење ромског језика са елементима националне културе, а у највећем ромском насељу Лицика је два пута организована имунизација против КОВИДА-а 19. У сарадњи са Црвеним крстом и студентима Правног факултета у Крагујевцу подељено је 30 новогодишњих пакетића најсиромашнијој деци поводом Нове 2021. године, а град је обезбедио и 210 пакетића за ромску децу поводом прославе Бибије.

Ипак, највећи број планираних стратешких мера је у претходном периоду спроведено захваљујући донаторској подршци и бројним пројектима који су спроведени у сарадњи са ОЦД и другим партнерима. Реч је о следећим програмима и пројектима:

- У оквиру пројекта **“Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији”**, који имплементира Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ) у сарадњи са Црвеним крстом Србије, подељено је 1.680 пакета намирница и хигијенских средстава, а две ОЦД су директно подржане за имплементацију мера предвиђених ЈАП-ом за социјалну инклузију Рома. Удружење „Рома центар“ је организовао стручне обике за 200 Рома за активно тражење посла и самозапошљавање (креирање биографије, представљање на тржишту рада, покретање посла и регистрација фирми, израда бизнис планова, онлајн трговина), као и обуке за стицање стручних вештина за 30 корисника. Додатно, у оквиру пројекта **“Образовање – кључ за бољи економски статус младих Рома у Крагујевцу”** удружења „Романипен“ остварио је следеће резултате :

- 30 ромских ученика VIII разреда је добило је подршку у професионалној оријентацији при избору занимања у средњим школама,
  - за 30 ромских ученика VIII разреда обезбеђена је додатна настава из српског, математике и хемије као подршка за полагање завршног испита,
  - 30 младих Рома добило је подршку кроз обуку за поспешивање запошљавања,
  - за 25 ромских породица/родитеља обезбеђена је психо-социјална подршка,
  - укупно 170 родитеља, деце и тражилаца посла ромске националности учествовало је у мерама за спречавање напуштања школовања, подршку наставку школовања и бољем позиционирању на тржишту рада.
- Кроз компоненту **”Заједно за заједницу“** у оквиру пројекта **„Побољшање услова живота Рома и Ромкиња и других маргинализованих група“**, који имплементира ГИЗ са партнерским организацијама, 11 Рома је било радно ангажовано код послодаваца, а подељено је и 1.250 хигијенских пакета и преко 1.000 заштитних маски у ромским насељима.
- У склопу **„ROMACTED“** програма, а у оквиру пројекта **„Подршка спровођењу активне локалне политике за социјално укључивање Рома у Граду Крагујевцу“**, који је реализовала НВО Романипен у сарадњи са градом Крагујевцом, уз подршку Савета Европе, подељено је: 1.000 заштитних маски, 105 ваучера од по 3.000 динара за куповину намирница и хигијенских средстава; 36 ваучера вредности по 6.000 динара за опремање ђака за школу (прибор и гардероба). Такође, пројекат је допринео оснаживање 25 младих Рома и Ромкиња, узраста од 10 до 18 година, о значају очувања репродуктивног здравља, превенцији наркоманије и породичног насиља. У ромским насељима Илићево, Угљешница и Аеродром су постављена 4 пластична канистера од по 1.000 литара запремине са циљем снабдевања становника ових насеља пијаћом водом.
- У оквиру пројекта **“Управљање миграцијама и подршка повратку тражилаца азила“**, коју на националном нивоу реализује удружење СКРУГ ЛИГА Рома и немачка организација „Хелп“, кроз регионални ХУБ који води организација „Романипен“ у Крагујевцу је: евидентирано је 354 ромских породица повратника из иностранства, подељено 300 кубика огревних дрва и 500 пакета хуманитарне помоћи у храни и хигијени корисницима, 35 корисника је добило подршку у радном материјалу и опреми за покретање бизниса, 15 породица је добило подршку у грађевинском материјалу за обнову кућа, а подељено је и 100 таблета ромским ученицима и 1.000 заштитних маски.
- У сарадњи са НВО **„Центар за едукацију Рома из Београда“**, а уз финансијску подршку Фондације за отворено друштво, током 2020. године је подељено 10 таблета у ОШ „19. октобар“ у Маршићу, у којој се спроводи **пројекат „Ромски језик са елементима националне културе“**.
- Кроз пројекат **„Јачање локалних заједница за рани развој и образовање ромске деце у Србији“**, који је реализовало удружење „Романипен“ у 6 локалних самоуправа, у Крагујевцу је: обезбеђена менторска подршка за израду пројектних предлога за аплицирање за грант шему програма ИПА 2016, а потом је пружена подршка градском тиму за имплементацију одобреног пројекта, 6 ромских партнерских организација је менторски подржано за имплементацију програма за рани развој и образовање ромске деце, 220 ромских породица је добило хуманитарне пакете у храни и хигијени као подршка превазилажењу последица пандемије КОВИД -19, а 70 ромских основаца је добило таблете као подршка за праћење онлајн наставе.
- Кроз пројекат **„Центри за интеграцију ромске заједнице“**, који је реализовала организација „Романипен“ остварени су следећи резултати:
- 742 корисника се добило неку од сервисних услуга центра,
  - 6 младих Рома прошло обуку и укључено у организацију кроз различите програме,
  - 138 Рома и 55 Ромкиња подржано за аплицирање на различитим програмима за покретање сопствених бизниса,
  - 29 корисника подржано за укључивање у програму јавних радова на локалном нивоу,
  - 19 корисника добило подршку за аплицирање за програме адаптације стамбених објеката,
  - 209 корисника/ученика/деце добило психо-социјалну подршку и подршку у образовању,
  - 229 корисника је добило подршку правног саветника,
  - 312 корисника је добило подршку социјалног медијатора.
- Кроз пројекат **„Заједно од раног узраста против дискриминације“** који је град Крагујевац, кроз програм ИПА 2016, реализовао у партнерству са удружењем „Романипен“, у ПУ „Ђурђевдан“ и ОШ „Наталија Нана Недељковић“ остварени су следећи резултати : реализовано 5 вебинара на теме превенције дискриминације у образовању и подршке укључивању ромске деце у програме раног развоја, обезбеђено 60 таблета за ромске ученике, успостављена координација над заједничким активностима релевантних партнера на пољу укључивања ромске деце у целодневне боравке, набављене 3 паметне табле и 3 лаптопа, обезбеђена потпуна примена правилника о приоритетном упису деце из осетљивих група у систем предшколског васпитања и образовања.

- У оквиру пројекта **„Кроз игру и дружење до правилног развоја – подршка инклузији ромске деце у предшколски систем васпитања и образовања“**, који је град Крагујевац реализовао у партнерству са удружењем „Романипен“, предшколским установама, Дом здравља и Центаром за социјални рад, захваљујући кредиту Светске банке, остварени су следећи резултати:
  - 56 ромске деце узраста од 0 до 5,5 година укључено је у целодневне предшколске образовне програме,
  - 60 ромске деце узраста од 3 – 5,5 година је опремљено одећом и обућом похађање предшколског образовања,
  - 60 ромских породица добило хигијенске пакете,
  - 60 ромске деце вођено на излете у „300 врт“ Јагодина и Природњачки музеј Свилајнац.
- Кроз пројекат **„Нарације особа које су преживеле геноцид над Ромима у Србији“**, реализован од стране „Романипен-а“ спроведено је истраживање и дубински интервјуи са 30 преживелих жртава геноцида над Ромима у II Светском рату.
- У оквиру пројекта **„Me sem Rom – програм афирмације и популаризације ромског језика и изучавања културног идентитета Рома“**, који је реализован од стране НВО „Романипен“ током 2022. године је постигнуто следеће:
  - 30 Рома едуковано о културном идентитету, традицији и наслеђу ромске културе,
  - организована изложба слика „Тарот велика аркана“,
  - организовано књижевно вече „Роми на друмовима /Лутајуће срце“
  - организована панел дискусија „Ромски културни моментум – поглед у будућност“,
  - организована свечаност поводом Светског дана Рома у Скупштини града Крагујевца.
- Пројекат **„Повећане могућности образовања за ромске ученике и ромску омладину на Западном Балкану и Турској“**, који је спроведен од стране НВО Романипен, уз финансијску подршку Ромског едукативног фонда, је обухватио 200 деце узраста 7 и 8 година (I и II разред) из 150 породица. Пројекат је омогућио помоћ родитељима и деци око уписа у I разред током две школске године 2020/2021 и 2021/2022, блиску сарадњу са учитељима/цама везану за образовне и друге потребе деце, пружање подршке у изради домаћих задатака и учешће у летњој школи током распуста у школској 2020/21. години.
- У склопу пројекта **„Заједно за здравији и уреднији живот Рома у Корману“** који је спровело ромско удружење „Интегративни глобал центар“ у партнерству са Градом Крагујевцем и ЈКП „Шумадија“, очишћено је ромско насеље Корман и обезбеђен је велики контејнер за изношење смећа. Такође, обезбеђен је прилаз насељу тако што је у дужини од 500 м насут пут, обезбеђен је прелаз око мостића на реци у близини насеља, урађена дезинфекција, дезинсекција и дератизација насеља. Пројекат је подржан од Швајцарске амбасаде кроз програм Swiss PRO.
- У сарадњи са НВО „Праксис“ припремљени су захтеви за 62 лица за издавање личних карти, као и 10 уверења о држављанству, 11 уверења из матичне књиге рођених, 1 уверење из матичне књиге венчаних и 2 уверења из матичне књиге умрлих. За 15 лица плаћене су таксе за обнову боравишта, а за 2 особе таксе за пријем у држављанство. Урађени су захтеви за 21 здравствену књижицу (7 мушкараца и 14 жена).

Подаци о спроведеним стратешким мерама и активностима углавном нису родно осетљиви (број корисника/ца није разврстан по полу), те се не може утврдити у којој мери су биле доступне женама и мушкарцима у ромској заједници и колико су одговарале њиховом специфичном положају. Самим тим, нема података о препрекама са којима се Ромкиње суочавају у коришћењу постојећих мера, као и које мере им недостају. Како би локалне инклузивне политике на равноправној основи решавале проблеме и Рома и Ромкиња, потребно је успоставити вођење родно осетљивих база података код свих градских органа и институција и предвидети посебне мере и активности усмерене ка унапређењу положаја Ромкиња. Поред база података, потребно је осигурати партиципацију Ромкиња у доношењу одлука на локалном нивоу, те у већој мери укључити их у консултативне процесе и учинити њихову перспективу видљивом у локалним јавним политикама.

2.3. Локални институционални оквир у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња

У Крагујевцу постоје локални механизми који имају за циљ да оперативно олакшају приступ остваривању људских и мањинских права, као и социјалну инклузију ромске популације на територији града. Најпре, у оквиру Градске управе за друштвене делатности је формирана **Група за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима**, а унутар ње је систематизовано радно место **координатора за ромска питања**. Позиција координатора за ромска питања постоји још од 2006. године и на овој позицији ради службеник који је запослен на неодређено радно време. Основна улога координатора за ромска питања јесте да као представник локалне самоуправе пружа стручну и техничку помоћ ромској заједници на територији града у циљу решавања проблема и задовољавања потреба ромске националне мањине и унапређења њеног социо-економског

положаја. Такође, он учествује и у дефинисању приоритета и прати спровођење локалних стратешких мера за инклузију Рома.

Такође, од 2014. године у Крагујевцу делује и **Мобилни тим за инклузију Рома**. Оперативни капацитети мобилног тима засновани су, пре свега, на чињеници да су његови чланови запослени у локалним институцијама и установама (координатор за ромска питања, представник Центра за социјални рад, представник локалне филијале Националне службе за запошљавање, представник Дома здравља, педагошки асистент, здравствена медијаторка итд.) и да непосредно раде на пословима који су у вези са остваривањем права лица ромске националности, те су непосредно упознати са проблематиком у овој области. Улога мобилног тима је да ради на подстицању директне примене дефинисаних стратешких мера у локалним органима и установама, обилази ромска насеља на основу утврђеног плана, сарађује са Националним саветом ромске националне мањине и организацијама цивилног друштва, извештава органе јавне управе о проблемима у вези са применом стратешких мера, те припрема иницијативе и пројекте којима се осигурава сарадња локалних организација и партнера у процесу унапређења положаја Рома.

Поред координатора за ромска питања и мобилног тима, у Крагујевцу је формиран и **Савет за унапређење положаја Рома**, као стално радно тело Градског већа, чији је задатак да: предузима неопходне активности од значаја за успешну интеграцију Рома и њихово укључивање у локалну заједницу, сарађује и координира рад са свим релевантним актерима из система образовања, здравства, социјалне заштите итд. у циљу унапређења положаја Рома, подржава спровођење локалних јавних политика које доприносе инклузији Рома кроз алокацију и обезбеђивање локалних ресурса за реализацију планираних активности, указује надлежним органима на случајеве дискриминације у Крагујевцу, те иницира доношење одлука надлежних органа и служби Града Крагујевца којима се унапређује положај Рома итд. У састав овог савета поред представника локалних органа и установа улазе и предствници ромских удружења: „Романипен“, „Рома центар“ и „Интегративни глобал центар“.

Важне локалне механизме у непосредном раду са ромском заједницом представљају **педагошки асистенти и здравствене медијаторке**. У Крагујевцу је ангажовано **7 педагошких асистената**, и то 6 у следећим основним школама: ОШ „Наталја Нана Недељковић“, ОШ „Трећи крагујевачки батаљон“, ОШ „Вук Караџић“, ОШ „Ђура Јакшић“, ОШ „Мирко Јовановић“, ОШ „19. октобар“ и 1 педагошки асистент у Предшколској установи „Нада Наумовић“. Овај број не одговара потребама града на чијој територији постоје 22 ОШ, 2 државне ПУ и 19 приватних ПУ, те је истакнута потреба за ангажовањем најмање још једног педагошког асистента и то у ПУ „Ђурђевдан“. Педагошки асистенти посвећено раде на повећању обухвата деце ромске националности у основним школама и предшколским установама, уз пружање континуиране подршке деци у похађању наставе и превазилажењу тешкоћа са којима се суочавају током школовања. **Досадашња сарадња педагошких асистената са релевантним локалним органима, установама и институцијама је оцењена високом оценом од стране градске управе**. Поред рада у образовним установама, педагошки асистенти су често присутни на информативно-едукативним радионицама у ромским насељима када постоји потреба за информисањем циљне групе директно на терену. Такође, они учествују у обележавању важних датума везаних за ромску заједницу у Крагујевцу, а активни су и унутар Асоцијације педагошких асистената у оквиру које су умрежени и редовно комуницирају са колегама из других локалних самоуправа.

Здравствене медијаторке представљају важану спону у ефикасном повезивању здравственог система и грађана неформалних ромских насеља, како би се омогућио што бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару. Оне воде евиденцију о здравственом стању житеља неформалних насеља, раде на подизању свести о неопходности вакцинације деце, о значају правилне исхране, хигијенских навика, заштити од заразних болести, планирању породице, као и о штетности психоактивних супстанци. У Крагујевцу је **ангажована једна здравствена медијаторка**, што никако не задовољава потребе града на чијој територији се налази 11 ромских насеља. Додатну отежавајућу околност представља то што здравственим медијаторкама у Србији није регулисан радно-правни статус, а њихова примања су испод загарантованог минималца. Међутим, чак и у оваким околностима здравствене медијаторке одговорно и посвећено обављају свој посао, те је сарадња здравствене медијаторке са Домом здравља у Крагујевцу оцењена као веома успешна. Посебно је добра сарадња успостављена са патронажном службом у заједничком обиласку ромских породица, као и са Развојним саветовалиштем за здравствену заштиту деце предшколског узраста. Такође, у претходном периоду су заказивани прегледи код гинеколога за Ромкиње, а здравствена медијаторка посредује у преписивању терапије електронским путем између изабраних лекара и пацијената који то нису у могућности самостално да ураде. Током пандемије КОВИД-а 19, здравствена медијаторка је имала значајну улогу у организовању имунизације у ромским насељима заједно са мобилним тимом и здравственим радницима.

Организације цивилног друштва (ОЦД) које заступају интересе ромске заједнице су до сада били драгоцени партнери Градској управи и локалним институцијама у оперативном спровођењу стратешких мера за инклузију Рома. С обзиром на њихов непосредан рад са корисницима на терену и

поседовање информација о стварним потребама и проблемима, ромска удружења су значајна и као партнери у припреми и спровођењу пројеката који имају за циљ унапређење положаја ромске популације. У Крагујевцу постоји 9 ромских удружења и то су: "Образовно-културна заједница Рома-Романипен", "Ромски информативни центар", "Удружење ромско српског пријатељства -Стабло", "Пурано Ром", "Рома Центар", "Зурали Ромњи", "Интегративни глобал центар", "Бахталипе-Тулеа" и "Ромски културни просветни центар". Ромски цивилни сектор је покретач иницијативе и низа образовних програма са циљем подизања мотивације ромских ученика за активније учешће у образовном процесу, као и за изражавање и неговање етничког идентитета. До сада су реализовани бројни пројекти који су имали за циљ подршку интеграцији ромске деце и омладине у постојећи образовно - васпитни систем, попут пројекта „Једнаке шансе“. Од проглашења Декаде Рома многе иницијативе које је покренуо ромски невладини сектор биле су подржане од стране локалне самоуправе, како финансијски, тако и кадровски. У том периоду успостављено је и радно место координатора за ромска питања и тим потезом је показана спремност локалне самоуправе да заједничким снагама са ромским удружењима ради на решавању бројних проблема у ромској заједници. Поред образовања, ромски цивилни сектор спроводи пројекте и у другим областима значајним за инклузију Рома, попут запошљавања (обуке за активно тражење посла, самозапошљавање, писање бизнис планова итд.), здравствене заштите (превенција болести зависности, репродуктивно здравље жена, младих...), становање (унапређење инфраструктуре у ромским насељима), очување културног идентитета и промоција ромске културе (културне манифестације, књижевне вечери, округли столови итд.) Све ово доприноси да Роми у Крагујевцу активније учествују у свим сферама културног и друштвеног живота града, мењајући притом сопствену слику у очима суграђана.

3. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

Град Крагујевац је привредни, културно-просветни, здравствени и политички центар Шумадије и Поморавља и суседних региона. Налази се у срцу Шумадије и Србије, јужно од главног града Србије – Београда, од кога је удаљен 140 км. Подигнут је на обалама Лепенице у крагујевачкој котлини, где се дотичу крајњи огранци шумадијских планина: Рудника, Црног Врха и Гледићких планина.

Територија града Крагујевца обухвата површину од 835 км², од чега 534 км² или 63,9% припада руралном подручју, а 301 км² или 36,1% територије припада урбаној зони. У укупној површини Шумадијског округа територија града учествује са 35%, а у површини републике са око 1%. На основу резултата Пописа становништва из 2011. године на територији града живи 179.417 становника, од чега 94,6% живи у урбаној зони, док 5,4% становништа живи у руралној зони. По броју становника град Крагујевац учествује са 2,21% у укупном броју становника Републике Србије и налази се на четвртном месту по величини и на првом месту по проценту урбане популације. Крагујевац има 57 насеља, 78 месних заједница и 62 катастарске општине.

До почетка деведесетих Крагујевац се по развијености у бившој СФРЈ налазио на 5. месту одмах иза словеначких градова, али је после тога дошло до стагнације, да би се данас Крагујевац поново могао издвојити као један од најјачих административних, културних, финансијских, индустријских и политичких центара у Србији. Крагујевац је индустријски град, али и град који располаже значајним пољопривредним земљиштем. Он је такође и макрорегионални центар за околне регионе: Чачка, Краљева, Ужица, Јагодине, Крушевца, Смедерева, Пожаревца и северног Косова. Град је географски позициониран у непосредној близини паневропског мултимодалног инфраструктурног коридора 10, који пролази кроз централни део Југоисточне Европе са тржиштем од 69 милиона људи.

Град Крагујевац је према званичној статистици етнички хомогена средина са уделом српског становништва од 95,90% у укупном броју становника. **Најбројније мањинске етничке заједнице у Крагујевцу су Роми (0,83%), Црногорци (0,36%) и Македонци (0,16).**

Табела 4: Етничка структура становништва у Крагујевцу према попису 2011. године

Национална припадност	Број	Удео у укуп. становн. (%)
УКУПНО	179417	100%
Срби	172052	95,90%
Црногорци	645	0,36%
Македонци	297	0,16%
Мађари	37	0,02%
Роми	1482	0,83%
Румуни	17	0,01%
Русини	6	0,003%
Хрвати	192	0,11%

Југословени	175	0,10%
Словенци	34	0,02%
Словаци	16	0,01%
Албанци	27	0,02%
Бугари	41	0,02%
Остали	231	0,13%
Нису се изјаснили	2033	1,13%
Регионална припадност	211	0,12%
Непознато	1613	0,90%

Извор: Попис 2011, Републички завод за статистику

3.1. ОПШТИ ПОДАЦИ О РОМСКОЈ НАЦИОНАЛНОЈ МАЊИНИ

Роми чине највећу националну мањину у Крагујевцу, на чијој територији према резултатима последњег пописа становништва из 2011. живи 1.482 припадника ромске етничке заједнице (751 Ром и 731 Ромкиња). Од овог броја 50,7% је Рома, док је Ромкиња 49,3%. Међутим, процењује се да је стварни број припадника ромске заједнице у Крагујевцу далеко већи - 5 до 6 пута, те да их у укупном становништву града има око 4,7%, односно око 8.438. Бројни су разлози зашто званична статистика није поуздан извор података о броју Рома који живе у Републици Србији, па и у Крагујевцу. Према Уставу Републике Србије грађани и грађанке нису дужни да се изјашњавају о својој националној припадности, те се процене углавном заснивају на теренском раду локалних институција и ОЦД које непосредно раде у областима пружања услуга и оставривања и заштите права ромске националне мањине. Поред овога, на неизјашњавање утиче и низ других битних фактора попут: страха од дискриминације, правне невидљивости, етномимикрије, изражене мобилности, социјалне искључености, као и висок проценат мешовитих бракова у ромској заједници и асимилација. Такође, на овај број утичу и сталне миграције ромске популације, али и прилив повратника из иностранства на основу Споразума о реадмисији лица која незаконито бораве са ЕУ¹⁰ и билатералних споразума о реадмисији¹¹. Према евиденцији Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, у Крагујевац су се према споразумима о реадмисији вратила 52 лица у периоду од 2019-2021. године. Међутим, треба узети у обзир да је ово евиденција само оних повратника који су евидентирани преко Канцеларије за реадмисију на аеродрому „Никола Тесла“ у Београду, те да је укупан број повратника свакако већи, а о њима се не води званична евиденција. Према подацима ромског удружења „Романипен“ у Крагујевац се у истом периоду вратило 354 повратника ромске националности. Значајно је поменути и да око 15% ромске заједнице у Крагујевцу чине интерно расељена лица са Косова и Метохије. Према подацима на дан 7.06.2022. год. укупно 980 Рома је било уписано у посебан бирачки списак.

Роми живе у 11 насеља лоцираних у градској и приградској средини, од којих је 6 нелегално, и са различитим степеном инфраструктурне опремљености. Реч је следећим насељима: Лицика, Палилуле, Колонија и Багремар, Бресница 1,2,3, Илина Вода- Маршић, Сушица-Аеродром, Угљешница-Петровац, Ердеч-Ћава, Грошница 1,2,3, Дреновачки пут и Корман. Једино се насеља Лицика и Корман могу сматрати ромским хомогеним насељима у којима живе само домицилни Роми, јер су сва остала насељена и другим становништвом.

Табела 5: Ромска насеља на територији града Крагујевца

Р.Б.	НАЗИВ РОМСКОГ НАСЕЉА	БРОЈ ДОМАЋИНСТВА	БРОЈ СТАНОВНИКА
1.	Лицика	130	520
2.	Палилуле	70	280
3.	Колонија и Багремар	90	360
4.	Бресница 1,2,3	60	240
5.	Илина Вода- Маршић	30	180
6.	Сушица- Аеродром	10	40
7.	Угљешница, Петровац	10	40

¹⁰ https://kirs.gov.rs/media/uploads/Readmisija/Sporazumi/Read_Sporazum_EU.pdf

¹¹ <https://kirs.gov.rs/cir/readmisija/sporazumi>

8.	Ердеч – Ћава	300	1500
9.	Грошница 1,2,3,	300	1500
10.	Дреновачки пут	200	1000
11.	Корман	30	100
I. Укупно у свим ромским насељима:		1.230	5.760
II. Процена осталих појединачно расутих по другим насељима:		270	1.080
III. Удео Рома у ИРЛ полулацији (око 15%):		350	1.598
(I+II+III):		1.850	8.438

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Највећи број ромских домаћинстава живи у 3 ромска насеља: Ердеч-Ћава (300), Грошница 1,2,3 (300) и Дреновачки пут (200), у којима према проценама има укупно око 4.000 житеља ромске националности. Најмања ромска насеља су Сушица-Аеродром и Угљешница-Петровац у којима живи по 10 ромских домаћинстава са укупно 40-так чланова.

Положај Рома у Крагујевцу се не разликује битно од положаја Рома у другим локалним самоуправама у Србији и региону. Они су непривилегована друштвена група чији представници углавном живе у неурбанизованим насељима. У односу на укупно становништво проценат неписмених је највиши међу Ромима, док је стопа запослености најнижа. Заступљеност Рома у органима и институцијама јавне управе је безначајна. Сиромаштво је главна компонента социо-културног идентитета Рома и вишегенерацијски друштвени феномен, који се уједно може сматрати и узроком, али и последицом изразито неповољног положаја ромске заједнице. Због укорењеног сиромаштва, Роми имају неједнаке услове у свим сферама друштвеног живота. Роми теже остварују основна људска права, јер наилазе на препреке у обезбеђивању личних докумената, што их чини правно невидљивим. Функционална неписменост родитеља ствара понекад непремостиву препреку за образовање деце. Због нерегулисаних правних односа и лоших услова становања и незапослености, неретко се дешава да Роми у потрази за бољим условима живота траже економски азил у државама Европске уније. С обзиром на растући тренд тражења азила у државама ЕУ, тамошње власти оштро санкционишу досељавање ромских породица. То узрокује њиховом депортацијом у Србију, често без адекватне документације. Услед оваквог следа догађаја долази до осипања деце из образовног система, која се због насталог дисконтинуитета у образовном процесу тешко враћају и настављају школовање. Породице повратника по реадмисији исељавањем губе право на социјалну заштиту и различите облике социјалних давања, која су им често једини извор прихода. Повратници по реадмисији чија су деца похађала наставу у земљама ЕУ често не поседују сертификате и сведочанства о похађању наставе или поседују сведочанства која је потребно превести и нострификовати у циљу укључивања деце у образовни систем.

3.2. ОБРАЗОВАЊЕ

3.2.1. Предшколско образовање

На територији града Крагујевца постоје две државне предшколске установе- ПУ "Нада Наумовић" и ПУ "Ђурђевдан", које своје програме реализују у 14 објеката (јаслице и вртићи). Додатно, припремни предшколски програм се одвија у 45 издвојених објеката. У вртићу „Црвенкапа“ се одвија рад са две групе деце са посебним потребама. Поред државних, у Крагујевцу има и 19 приватних предшколских установа. Просечан број деце која су обухваћена предшколским васпитањем и образовањем на годишњем нивоу у Крагујевцу је последње 2 године износио 3.898, а најбројнија су деца узраста од 3 до 5,5 година.

Табела 6: Број деце обухваћене предшколским васпитањем и образовањем у Крагујевцу у школској 2020/2021. и 2021/2022. години

Година	УКУПНО	Деца узраста 0–3 године	Деца узраста 3-5,5 година	Деца обухваћена припремним предшколским програмом	Обухват деце из осетљивих група предшколским образовањем
2020/2021.	4.247	1.073	1.677	1.497	Нема података
2021/2022.	3549	1.079	1.434	1.036	Нема података

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

У школској 2021/2022. години је предшколским образовањем и васпитањем у државним установама било обухваћено 84 деце ромске националности (37 девојчица и 47 дечака). Од овог броја је 54 деце похађало припремни предшколски програм (23 девојчице и 31 дечак), док је 30 деце узраста од 3 до 5,5 година похађало остале вртићке групе (изузев јаслица у којима није било деце ромске националности). Приметно је да ромска деца узраста од 0 до 3 године нису последњих година била обухваћена програмима раног развоја. Треба напоменути да и у приватним вртићима има деце ромске националности, али нема података о њиховом броју.

Табела 7: Број деце ромске националности обухваћене предшколским васпитањем и образовањем у Крагујевцу у школској 2019/2020, 2020/2021. и 2021/2022. години

Година	УКУПНО	Деца узраста 0–3 године	Деца узраста 3-5,5 година	Деца обухваћена припремним предшколским програмом
2019/2020.	73	0	11 (3 девојчице, 8 дечака)	62
2020/2021.	47	0	11 (6 девојчица, 5 дечака)	36
2021/2022.	84 (37 девојчица, 47 дечака)	0	30 (14 девојчица, 16 дечака)	54 (23 девојчице, 31 дечак)

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

На фокус групи са представницима ромске заједнице је као велики проблем наведено непостојање афирмативних мера за упис деце ромске националности у предшколске установе, што директно утиче на мали обухват деце програмима раног развоја.

3.2.2. Основно образовање

На територији града Крагујевца постоје 22 основне школе, 2 специјалне школе које су истовремено и основне и средње, као и 1 музичка школа која је, такође, и основна и средња школа. Од 22 основне школе њих 16 има издвојена одељења ван седишта матичне школе. У школској 2020/2021. год. основним образовањем је у Крагујевцу било обухваћено 11.279 ученика, док је тај број у 2021/2022. години износио 12.962.

Не постоји тачна евиденција колико ромских ученика похађа основне школе на територији Крагујевца, јер основне школе не прикупљају податке о националној припадности ученика које уписују у први или било који други разред. Наиме, прописане процедуре за упис ученика у ОШ не обухватају овакав податак. Једина евиденција коју воде основне школе тиче се ученика ромске националности који похађају 8. разред и желе да користе афирмативне мере за упис у средњу школу, пошто је по том основу предвиђено изјашњавање. Тако да је до поузданих података о броју ромских ученика у основном образовању могуће доћи само у оним школама у којима постоје педагошки асистенти. Реч је о 6

основних школа, и то: ОШ “Наталија Нана Недељковић”, ОШ “Трећи крагујевачки батаљон”, ОШ „Вук Стефановић Караџић“, ОШ „Ђура Јакшић“, ОШ „Мирко Јовановић“, ОШ „19. октобар”, **које је у школској 2021/2022. год. похађало 354 ромских ученика/ца. Према проценама мобилног тима и педагошких асистената, у свим основним школама на територији града Крагујевца заступљено је око 5% ученика ромске националности.**

Табела 8: Број деце ромске националности у ОШ које имају ангажоване педагошке асистенте у Крагујевцу у школској 2021/2022. години

Основна школа	Педагошки асистент	Дечаки	Девојчице	Укупно по ОШ
1. ОШ „Трећи крагујевачки батаљон“	Емина Николић	45	41	86
2. ОШ „Наталија Нана Недељковић“	Божидар Николић	42	37	79
3. ОШ „Ђура Јакшић“	Александра Јовановић Ђурић	35	33	68
4. ОШ „Мирко Јовановић“	Љубиша Павловић	41	19	60
5. ОШ „19. октобар“	Тања Ђорђевић	19	16	35
6. ОШ „Вук Караџић“	Мила Николић / Слађана Миладиновић	13	13	26

У крагујевачким основним школама се не реализује изборни програм **Ромски језик са елементима културе пошто нема заинтересованих, а три лица имају сертификат на основу кога могу да изводе наставу овог изборног програма.** У одређеним ОШ које похађају ромски ученици реализују се програми едукације о правима деце ромске националности, културолошким специфичностима, тешкоћама које отежавају редовно похађање наставе, учење и напредовање ове деце. Управо овакав пројекат под називом „Игром и дружењем до квалитетнијег суживота“ је реализован у ОШ "Мирко Јовановић" уз залагање педагошког асистента.

Према доступним подацима, у претходне две школске године у **основним школама је идентификовано осипање 21 ученика ромске националности, од тога броја је било 8 девојчица.** Највеће осипање је забележено у IV, VII и VIII разреду. Нема прецизне евиденције о разлозима осипања ученика ромске националности из основног образовања и треба бити пажљив приликом тумачења ових података, јер неки ученици своје школовање настављају у другим школама због пресељења или у иностранству, неки се врате школовању следеће године или након пар година у исте школе које су претходно напустили, или настављају образовање у школама за основно образовање одраслих. Такође, има примера и да се деца до 4. разреда само „преводе“ из разреда у разред уз врло ретко похађање школе и тако се само формално воде да су у образовном систему, а заправо га ретко или уопште не похађају. У ситуацији нередовног похађања школе, ОШ поступају по прописаној процедури, али прописани механизми које школа у овим ситуацијама покреће не функционисају (одговорност породице, ЈЛС, ЦСР и друго). То су све разлози због којих је тешко водити прецизну евиденцију у овој области. Поред овог, на нередовно похађање и осипање из школе утиче и лош материјални положај ромских породица, те су деца приморана да се врло рано укључе у радне активности, али и низак ниво свести и информисаности родитеља о значају образовања деце.

Табела 9: Број ученика ромске националности који су напустили¹² основну школу по разредима у школској 2018/2019 и 2019/2020.

Разреди	2018/2019.		2019/2020.	
	Укупан број ученика	Број девојчица	Укупан број ученика	Број девојчица
I разред	1	-	-	-
II разред	-	-	1	0

¹² Ученик не може да напусти основну школу пошто је обавезна, већ може само да се испише ради уписа у другу школу или да му престане обавеза похађања основне школе када је навршио 15 година.

Разреди	2018/2019.		2019/2020.	
	Укупан број ученика	Број девојчица	Укупан број ученика	Број девојчица
III разред	1	1	-	-
IV разред	4	1	-	-
V разред	2	2	-	-
VI разред	-	-	1	0
VII разред	4	2	1	0
VIII разред	5	2	1	0
Укупно (сви разреди):	17	8	4	0

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Функционално основно образовање одраслих (ФООО) се у Крагујевцу спроводи од школске 2019/2020. године у ОШ „Драгиша Луковић Шпанац“. У последње 3 школске године ФООО је завршио 101 полазник, а међу њима је било 92 Рома (91%). У школској 2021/2022. програм ФООО је завршило 30 полазника, од тога 27 Рома.

Табела 10: Број полазника ФООО у Крагујевцу у школској 2019/2020, 2020/2021. и 2021/2022. години

Школска година	УКУПНО ПОЛАЗНИКА ФООО	БРОЈ РОМА ОБУХВАЋЕНИХ ФООО
2019/2020.	46	41
2020/2021.	25	24
2021/2022.	30	27

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

3.2.3. Средње образовање

Крагујевац је центар средњег образовања шумадијског округа са 10 средњих школа (СШ) и то: 2 гимназије, 5 средњих стручних школа, 2 средње специјалне школе и 1 средњом музичком школом. Развијена мрежа средњешколског образовања даје потребну образовну структуру за привреду, ванпривредне делатности, као и за даље универзитетско образовање.

У школској 2021/2022. год. средње школе у Крагујевцу је похађало 7.418 ученика и ученица. Највећи број ученика је похађало средње стручне школе (4.840), док је гимназију похађало 2.380 ученика. Један број средњошколаца похађа школу за ученике са сметњама у развоју (36), док средњу музичку школу похађа 162 ученика. С обзиром да ни средње школе не воде евиденцију о ученицима према националној припадности, нема прецизних података о броју ромских ученика који похађају средње школе у Крагујевцу. Отежавајућу околност представља и то што нема ангажованих педагошких асистената на средњешколском нивоу, те је тешко дати и процену о њиховом броју. **Према подацима којима располаже мобилни тим, заступљеност ученика ромске националности у средњим школама је око 1%.**

Сакупљени подаци показују да је **137 ученика ромске националности уписало средњу школу путем афирмативних мера у последње три школске године (70 девојчица и 67 дечака)**. Највећи број средњошколаца који се уписују путем афирмативних мера је заинтересован за похађање Медицинске школе „Сестре Нинковић“, а праћење уписаних љака у ову школу је показало да је сви и заврше са успехом. С друге стране, највећи број ромских средњошколаца похађа Средњу стручну школу Крагујевац и образује се за неки од бројних профила у области машинства, обраде метала, обраде дрвета, електротехнике и саобраћаја.

Табела 11: Број ученика ромске националности који су уписани у средњу школу путем афирмативних мера у школској 2019/2020, 2020/2021. и 2021/2022. години у Крагујевцу

Година	УКУПНО УПИСАНИХ	ДЕВОЈЧИЦА	ДЕЧАКА
2019/2020.	56	27	29
2020/2021.	46	25	21
2021/2022.	35	18	17
Укупно све три школске године:	137	70	67

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

У појединим средњим школама се реализују програми и пројекти који имају за циљ да олакшају похађање наставе, учење и напредовање ромских ученика, као и да ученике едукују о културној разноликости и људским правима. Највише оваквих пројеката је у последње 3 године реализовано у Средњој стручној школи Крагујевац и Трговинско-угоститељској школи „Тоза Драговић“. Школе које спроводе ове активности тесно сарађује са Фондом за образовање Рома (РЕФ Србија) и учествовали су у пројектима „ЕУ подршка ромским ученицима за наставак средњешколског образовања“ и „Поспешивање запошљивости младих Рома“. У оквиру ових пројеката ученици ромске националности имали су прилику да конкуришу за стипендију у циљу подршке завршетку средњег образовања и планирању даљег школовања. Стипендистима су додељени ментори из редова запослених у школама који прате њихов успех и напредовање. Такође, ментори су имали прилику да присуствују састанцима и похађају семинаре који су допринели оснаживању њихових компетенција за рад са ученицима ромске националности.

Учесници фокус групе из ромске заједнице у Крагујевцу истакли су да је непоходно унапредити професионалну оријентацију ученика ромске националности, кроз информисање ученика и родитеља о доступним образовним профилима у средњим школама. Као проблем је истакнута и недовољна укљученост родитеља у образовање њихове деце, пре свега кроз укљученост родитеља у органе и тела образовних установа на свим нивоима (савети родитеља, школски одбор), као и то да је потребно радити више на промоцији и важности образовања међу ромском популацијом.

3.2.4. Високо образовање

Универзитет у Крагујевцу настао је на темељима Лицеја Књажевства Сербског, прве високошколске институције у модерној Србији, који је указом кнеза Милоша Обреновића од 1. јула 1838. основан у Крагујевцу. Универзитет у Крагујевцу основан је 1976. године као самостална високошколска установа, која у обављању делатности обједињује образовни и научноистраживачки, стручни, односно уметнички рад, као компоненте јединственог процеса високог образовања. У саставу Универзитета у Крагујевцу је 12 факултета који се налазе у 6 градова централне Србије: Крагујевцу, Чачку, Јагодини, Краљеву, Врњачкој Бањи и Ужицу, а на којима просечно студира више од 16.500 студената.

На вишим и високим школама у Крагујевцу је у школској 2020/2021. год. студирало 14 студената ромске националности (8 девојака и 6 момака), док је у школској 2019/2020. на високошколским установама било 13 ромских студената. Највеће интересовање међу ромским студентима влада за студирање Факултета педагошких наука у Јагодини (3 студента), док по два студента похађају факултете у области медицинских наука и инжењерства, а по један студент архитектуру, стоматологију, економију, машинство, хотелијерство и туризам, вишу школу за васпитаче и академију струковнох студија.

Мере које су у протеклом периоду спроведене у области образовања донеле су позитивне промене у ромској заједници у Крагујевцу, те је постигнут значајан напредак на свим нивоима образовног процеса. Захваљујући донаторским програмима развијени су модели раног развоја деце: све је већи степен укључености деце у припремни предшколски програм, деца основног школског узраста добијају подршку кроз опремање уџбеницима и школским прибором, добијају индивидуалну подршку у учењу и побољшавању постигнућа, док су средњошколцима и студентима обезбеђене стипендије Министарства просвете, науке и технолошког развоја, као и других фондова који подржавају инклузивни приступ образовању. То је исходovalo да се на академском нивоу у Крагујевцу појавила генерација високо образованих Рома и Ромкиња у различитим областима. **Тако данас у Крагујевцу има укупно 13 Рома**

(7 Рома и 6 Ромкиња) са факултетским дипломама различитог профила-3 доктора опште медицине, правника, 2 инжењера информатике, дипломирану социолошкињу, хемичарку, менаџерку, еколога и музичара.

3.2.5. Локалне политике и праксе у области образовања

Буџетом града Крагујевца обезбеђују се средства у области образовања за:

1) остваривање делатности предшколског васпитања и образовања (полудневни и целодневни боравак, исхрана, нега и превентивна заштита деце предшколског узраста) у висини до 80% од економске цене по детету, укључујући у целости средства за плате, накнаде и друга примања, социјалне доприносе на терет послодавца, отпремнине, као и помоћ запосленима у предшколској установи, расходе за припремни предшколски програм осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије и остале текуће расходе,

2) остваривање додатне подршке детету и ученику у складу са мишљењем Интерресорне комисије, осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије,

3) стручно усавршавање запослених,

4) јубиларне награде и помоћ запосленима у основној и средњој школи,

5) превоз деце и њихових пратилаца ради похађања припремног предшколског програма на удаљености већој од два километра; ученика основне школе на удаљености већој од четири километра од седишта школе; затим превоз, смештај и исхрану деце и ученика са сметњама у развоју и инвалидитетом и њихових пратилаца, без обзира на удаљеност места становања од школе; превоз деце и ученика који имају пребивалиште на територији јединице локалне самоуправе на удаљености већој од четири километра од седишта школе и у случајевима када ученици основне школе похађају школу на територији друге јединице локалне самоуправе - ако је школа коју похађају најближа месту пребивалишта ученика; превоз ученика на републичка и међународна такмичења,

6) превоз запослених,

7) капиталне издатке,

8) заштиту и безбедност деце и ученика,

9) друге текуће расходе, осим оних за које се средства обезбеђују у буџету Републике Србије,

10) плаћања по основу извршних пресуда донетих пред надлежним судовима у споровима у вези са претходно наведеним надлежностима финансирања.

Финансирање предшколског васпитања и образовања се обавља у складу са Законом о предшколском васпитању и образовању¹³ и Законом о локалној самоуправи¹⁴, док се финансирање основних и средњих школа на територији града Крагујевца обавља у складу са Законом о основама система образовања и васпитања¹⁵.

Наредни табеларни прикази указују на извршење расхода и издатака из буџета града Крагујевца за потребе предшколског васпитања, односно основношколског и средњошколског образовања и васпитања у периоду 2019-2021. године. Извршење је представљено на основу програмске класификације у буџетским програмима 8 – Предшколско васпитање, 9 – Основно образовање и 10 – Средње образовање. Просечно релативно учешће ових расхода и издатака у укупном извршењу свих расхода и издатака буџета града Крагујевца износи: за програм 8 – у распону од 11,66% до 12,25%, за програм 9 – у распону од 3,22% до 4,46% и за програм 10 – око 2,1%.

Табела 12: Извршени расходи буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у програму 8 – Предшколско васпитање у РСД

Шифре прогр. активности/пројекта	Назив програмских активности у програму, односно пројекта	Године		
		2019. РСД	2020. РСД	2021. РСД
2001-0001	ПУ „НАДА НАУМОВИЋ“ Крагујевац	327.728.794,16	319.190.691,09	335.644.344,74
2001-0001	ПУ „ЂУРЂЕВДАН“ Крагујевац	299.366.228,43	288.781.611,97	302.527.434,86
2001-4001	Пројекат:			

¹³ „Службени гласник РС“, бр. 18/2010, 101/2017 – др. закон, 95/2018 – др. закон и 10/2019

¹⁴ „Службени гласник РС“, бр. 129/2007, 83/2014 – др. закон, 101/2016 – др. закон и 47/2018

¹⁵ „Службени гласник РС“, бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019 и 6/2020

	Суфинансирање дела трошкова боравка деце у предшколским установама	245.147.657,43	218.127.603,32	313.425.137,24
	Укупно:	872.242.680,02	826.099.906,38	951.596.916,84

Табела 13: Извршени расходи буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у програму 9 – Основно образовање у РСД

Шифре прог. активности/пројекта	Назив програмских активности у програму, односно пројекта	Године		
		2019. РСД	2020. РСД	2021. РСД
2002-0001	Функционисање основних школа	317.567.692,37	235.798.975,63	263.073.622,51
	Укупно:	317.567.692,37	235.798.975,63	263.073.622,51

Табела 14: Извршени расходи буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у програму 10 – Средње образовање у РСД

Шифре прог. активности/пројекта	Назив програмских активности у програму, односно пројекта	Године		
		2019. РСД	2020. РСД	2021. РСД
2003-0001	Функционисање средњих школа	167.367.855,13	140.372.258,09	169.464.491,39
	Укупно:	167.367.855,13	140.372.258,09	169.464.491,39

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Према Решењу о утврђивању економске цене програма васпитања и образовања у предшколским установама чији је оснивач град Крагујевац за 2021. годину износ економске цене за целодневни боравак је 17.150,00 динара, односно 16.801,00 динара за припремно предшколски програм. Учешће родитеља у економској цени износи 3.430,00 динара, односно 3.360,00 динара.

Из буџета града Крагујевца се на основу релевантних локално-правних аката¹⁶ финансирају и мере подршке родитељству у виду бесплатног боравка деце у предшколској установи и родитељски додаци. У периоду од 2018-2020. године Град Крагујевац је за финансирање мера подршке родитељству из буџета на годишњем нивоу издвајао између 68 милиона и 84 милиона динара, а просечан број свих корисника је износио 852. **Не води се посебна евиденција колико је корисника из ромске популације у истом периоду користило мере за подстицање родитељства.**

Табела 15: Мере подршке родитељству које се обезбеђене из буџета града Крагујевца у периоду 2018-2020. у РСД

Ред.бр.	МЕРЕ ПОДРШКЕ РОДИТЕЉСТВУ	Године		
		2018.	2019.	2020.
1.	Бесплатан боравак детета трећег реда рођења			
	Број деце-корисника:	358	405	438
	Висина расхода из буџета града према ПУ:	51.766.933,00	56.486.836,00	64.776.950,00

¹⁶ Стратегија развоја социјалне заштите („Сл. лист града Крагујевца“, бр. 35/2015 и 36/2020), Одлука о социјалној заштити града Крагујевца („Сл. лист града Крагујевца“, бр. 16/2011, 3/2016, 34/2018, 38/2020 и 7/2021), Одлука о финансијској подршци породици са децом („Сл. лист града Крагујевца“, бр. 24/2013 и 19/2014), Одлука о финансирању целодневног боравка трећег детета („Сл. лист града Крагујевца“, бр. 4/2005, 11/2006 и 34/2017) и Одлука о праву на накнаду дела трошкова боравка деце у предшколској установи чији је оснивач друго прано или физичко лице („Сл. лист града Крагујевца“ бр. 15/2020 – пречишћен текст).

2. Родитељски додатак незапосленим породиљама				
корисница:	Број	261	269	282
	Висина годишње накнаде из буџета:	13.011.545,00	14.258.742,00	16.731.797,00
3. Родитељски додатак за прво дете				
	Број корисника права:	223	141	133
	Висина годишње накнаде из буџета:	2.959.180,00	2.030.746,00	2.397.775,00
4. Родитељски додатак мајци која роди близанце, тројке и четворке				
	Број корисника права:	19	14	13
	Висина годишње накнаде из буџета града:	285.000,00	210.000,00	195.000,00
УКУПАН БРОЈ КОРИСНИКА ПРАВА:		861	829	866
УКУПНА ВИСИНА ГОДИШЊЕ НАКНАДЕ ИЗ БУЏЕТА ГРАДА		68.022.658,00	70.986.325,00	84.101.522,00

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Поред наведених права из буџета града Крагујевца издвајају се средства за потребе обезбеђивања уџбеника, ужине и превоза за основце и средњошколце.

Табела 16: Извршени расходи буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. године за потребе уџбеника, ужине, трошкова превоза и стипендија у РСД

Врста права	Школска 2018/2019.			Школска 2019/2020.			Школска 2020/2021.		
	Укупно у динарима	Број деце корисника права	Број деце ромске националности	Укупно у динарима	Број деце корисника права	Број деце ромске националности	Укупно у динарима	Број деце корисника права	Број деце ромске националности
Уџбеници	8.423.211,45	1.692	44	6.592.164,00	1.478	39	7.988.193,19	1.610	51
Ужина	13.259.220,52	3.000	485	7.819.374,04	3.000	503	11.999.760,96	3.000	507
Превоз за основну школу	14.529.600,00	13.500	485	7.347.600,00	6.123	503	11.216.400,00	8.347	507
Превоз за средњу школу	11.158.800,00	6.950	27	5.082.200,00	4.235	43	7.063.200,00	5.886	41
Стипендије за средњошколце	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Стипендије за студенте	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

За разлику од већине локалних самоуправа у Републици Србији, град Крагујевац располаже са подацима о броју ромске деце када су у питању буџетска издвајања за потребе уџбеника, превоза и ужине, али не постоји посебан нормативно правни акт, којим се буџетирају и финансирају афирмативне мере ради обезбеђивања већег обухвата деце ромске националности у предшколској установи, као и смањење осипања деце ромске националности из основних школа, односно повећање броја уписаних

ученика ромске националности у средње школе. У периоду 2019-2021. највише ромских ученика је остварило право на бесплатну ужину и превоз до основне школе, у распону од 485 од 507 корисника на годишњем нивоу. Удео ромских ученика који су користили бесплатну ужину у односу на укупан број корисника се просечно креће око 16% на годишњем нивоу, док је удео ромских ученика који су остварили право на бесплатан превоз до основне школе износио од 3,6% у школској 2018/2019. до 8,2% у школској 2019/2020. год. Учешће ромских средњошколаца у остварењу права на бесплатан превоз у односу на укупан број корисника овог права износи свега од 0,4% до 1% у посматраном периоду.

Из градског буџета се обезбеђују и средства за набавку уџбеника за ученике првог разреда (годишње за око 1.600 првака) и награђивање ученика, као и средства за превоз пратилаца деце. Према доступним подацима, у школској 2020/2021. години 51 првак ромске националности је добио бесплатне уџбенике за полазак у школу (3,2% свих првака). Такође, годишње се планирају и средства за боравак/излете деце из социјално угрожених породица, али нема података колико је деце ромске националности користило ово право у посматраном периоду.

У претходне три године град Крагујевац је поред буџетских средстава које се алоцирају за образовање ромских ученика успео да обезбеди и донаторска средства за унапређење образовања ромске популације. Реч је о следећим реализованим пројектима:

- Пројекат „Кроз игру и дружење до правилног развоја“ – подршка инклузији ромске деце у предшколски систем васпитања и образовања, донатор Министарство просвете и технолошког развоја у вредности у износу 4,5 милиона динара,
- Пројекат „Право на равноправност између мушкараца и жена као кључ друштвеног успеха града Крагујевца“ – подршка за едукацију и информисање младих за подизање свести о родној равноправности, донатор UNOPS – SwissPRO 2020.
- Пројекат „ROMACTED“ – промовисање доброг управљања и оснаживања Рома и Ромкиња на локалном нивоу, обухватајући посебно област образовања. Донатор је Савет Европе, а имплементациони партнер је Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог.
- У оквиру пројекта „Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији“, који имплементира Немачка организација за међународну сарадњу (ГИЗ) у сарадњи са Црвеним крстом Србије, ромско удружење „Романипен“ је реализовало неколико активности за 140 родитеља, деце и ученика за циљем упуса у ППП, спречавање напуштања школовања и подршку наставку школовања.
- У сарадњи са НВО „Центар за едукацију Рома из Београда“, а уз финансијску подршку Фондације за отворено друштво, током 2020. године је подељено 10 таблета у ОШ „19. октобар“ у Маршићу, у којој се спроводи пројекат „Ромски језик са елементима националне културе“.
- Пројекат „Образовањем ка новим могућностима у запошљавању“ који је спровело удружење „Ромски информативни центар“, а финансиран је из градског буџета на конкурс намењеном додели средстава удружењима грађана за спровођење програма и пројеката од јавног интереса.

3.3. ЗАПОШЉАВАЊЕ

Према подацима Националне службе за запошљавање (НСЗ) на дан 31.12.2021. у Крагујевцу је било укупно 15.271 незапослених лица, од тога 273 лица ромске националности (1,8%). Од овог броја 62,6% чине незапослене Ромкиње (171).

Табела 17: Укупан број незапослених лица и лица ромске националности у Крагујевцу према евиденцији НСЗ у периоду 2019-2021.

Датум		Укупан број незапослених	Број незапослених лица ромске националности
31.12.2019.	Укупно:	17.169	295
	Жене:	10.443	187
31.12.2020.	Укупно:	16.108	274
	Жене:	9.983	182
31.12.2021.	Укупно:	15.271	273
	Жене:	9.468	171

Извор: НСЗ

Слично као и у осталим областима социјалне инклузије Рома, званична евиденција у области запошљавања не одговара стварном стању, и претпоставља се да су бројке вишеструко веће, због Уставом прокламоване слободе неизјашњавања по националној основи.

Табела 18: Образовна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ

Датум	Ук. број	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII	
31.12.2019.	Укупно:	295	236	18	21	17	0	1	0	2	0	0
	Жене:	187	162	7	6	10	0	0	0	2	0	0
31.12.2020.	Укупно:	274	217	12	25	15	0	1	0	4	0	0
	Жене:	182	151	5	11	12	0	0	0	3	0	0
31.12.2021.	Укупно:	273	208	13	27	17	1	1	2	4	0	0
	Жене:	171	139	4	11	12	1	0	1	3	0	0

Извор: НСЗ

Када говоримо о образовној структури незапослених лица ромске националности, **највећи број њих- 208 има само завршену основну школу (84,3%)**, од тога је 66,8% жена. Свега 6,2% незапослених из ромске популације има завршен IV степен (од тога 70,6% жена), док 2,9% има стечено више или високо образовање (8 лица).

Табела 19: Старосна структура лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ

Датум	Ук. број	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-65	
31.12.2019.	Укупно:	295	5	16	39	36	37	44	34	34	24	26
	Жене:	187	3	8	22	31	27	30	19	23	12	12
31.12.2020.	Укупно:	274	5	17	33	39	32	38	32	31	22	25
	Жене:	182	2	14	18	30	23	25	20	21	15	14
31.12.2021.	Укупно:	273	10	10	27	36	33	37	36	40	22	22
	Жене:	171	5	6	18	23	22	27	20	23	16	11

Извор: НСЗ

Према званичној евиденцији, **највећи број незапослених Рома у 2021. години је био старосне доби од 50-54 године (40)**, док је више од четвртине незапослених (26,7%) у четрдесетим годинама (од 40-49). Идентична је ситуација и када говоримо о незапосленим Ромкињама, њих 27,5% се налази у истој старосној доби од 40-49 година. **Међу незапосленима се налази 84 лица старија од 50 година (30,8%)**. Уколико анализирамо дужину тражења посла, уочава се да је највише њих у 2021. посао тражило до годину дана (23,1%). Између 1 и 3 године на запослење чека 39 лица ромске националности (14,3%), док око 30,4% њих на посао чека дуже од 8 година. Међу незапосленим Ромкињама највише је оних које на посао чекају између 5-8 година (25,1%) или дуже од 10 година (26,9%).

Табела 20: Број лица ромске националности која се налазе на евиденцији НСЗ према дужини тражења посла у Крагујевцу

Датум	Ук. број	До 1 год.	Од 1-2 год.	2-3 год.	3-5 год.	5-8 год.	8-10 год.	Преко 10 год.	
31.12.2019.	Укупно:	295	45	37	24	53	52	34	50
	Жене:	187	25	19	20	32	30	21	40
31.12.2020.	Укупно:	274	40	28	21	49	57	32	47
	Жене:	182	21	17	10	37	37	21	39
31.12.2021.	Укупно:	273	63	21	18	29	59	22	61
	Жене:	171	30	12	11	16	43	13	46

Извор: НСЗ

Из наредне табеле се закључује да од укупног броја регистрованих незапослених Рома у 2021. год. (273) њих 80,2% спада у теже запошљиве категорије (219). Од овог броја 61,6% чине Ромкиње. Највише је незапослених лица ромске националности која су корисници новчане социјалне помоћи- 155, а одмах након тога следе особе са инвалидитетом - 22 лица. Додатно, по 16 лица спада у категорију самохраних родитеља и интерно расељене са Косова и Метохије.

Табела 21: Број незапослених лица ромске националности из теже запошљивих категорија на евиденцији НСЗ у Крагујевцу

Рањиве категорије	На дан 31.12.2019.		На дан 31.12.2020.		На дан 31.12.2021.	
	Укупно	Жена	Укупно	Жена	Укупно	Жена
Особе са инвалидитетом	24	7	20	9	22	9
Корисници новчане накнаде	3	1	2	0	3	1
Самохрани родитељи	18	17	18	17	16	15
Оба незапослена родитеља	5	3	3	2	3	1
Интерно расељена лица	16	9	17	10	16	10
Избегла лица	0	0	0	0	0	0
Корисници новчане социјалне помоћи	173	111	176	114	155	96
Деца у хранитељским породицама	1	0	0	0	0	0
Повратници из иностранства по споразуму о реадмисији	1	1	0	0	0	0
Повратници из затвора	0	0	0	0	0	0
Жртве трговине људима	0	0	0	0	0	0
Жртве породичног насиља	0	0	0	0	0	0
Технолошки вишкови	4	2	6	5	4	3

Извор: НСЗ

Запослени Роми у Крагујевцу углавном обављају различите физичке послове - у јавним предузећима, ангажовање у јавним радовима, сакупљање секундарних сировина, сезонски пољопривредни послови, трговина и друге услужне делатности. На фокус групи са представницима ромске заједнице истакнуто је да се мора обезбедити веће запошљавање Рома и Ромкиња у целокупном јавном сектору (градска управа, јавна комунална предузећа, установе у области здравства, просвете, социјалне заштите итд.), будући да су деценије претходног успешног рада изнедриле одређени број високообразованих и мотивисаних младих људи, који су вољни да се укључе на тржиште рада.

3.3.1. Локалне политике и праксе у области запошљавања

Децентрализација и подстицање развоја регионалне и локалне политике запошљавања је један од приоритета политике запошљавања који је дефинисан Стратегијом запошљавања у Републици Србији за период 2021. до 2026. године.¹⁷ Сходно Закону о запошљавању и осигурању за случај незапослености,¹⁸ Град Крагујевац је основао Локални савет за запошљавање и усвојио Локални акциони план запошљавања града Крагујевца за период 2021-2023 (ЛАПЗ). Разлог за доношење ЛАПЗ-а садржан је у обавези и потреби Града Крагујевца да кроз ЛАПЗ утврди принципе који ће омогућити остваривање општих и посебних циљева у области активне политике запошљавања (АПЗ) на територији града, а у складу са усвојеним Акционим планом за период 2021 - 2023. за спровођење важеће националне Стратегије у области запошљавања.

¹⁷ „Службени гласник РС“, бр. 18/2021 и 36/2021 - исправка

¹⁸ „Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 38/2015, 113/2017, 113/2017 – др. закон и 49/2021

Финансирање програма и мера предвиђених Локалним акционим планом запошљавања обезбеђује се из:

- средстава буџета града Крагујевца,
- средстава Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, кроз суфинансирање програма или мера АПЗ од стране НСЗ,
- специфичних донација предузећа и партнера из приватног сектора,
- средстава иностраних донатора, средстава ЕУ преко ИПА фондова и
- других извора.

У последње три године из буџета града Крагујевца издвојено је укупно 24.783.497,30 РСД за суфинансирање мера активне политике запошљавања, што чини укупно 55% свих издавања у овој области. Остала средства су издвојена из републичког буџета и она су износила 20.227.406,88 РСД. За реализацију програма и мера активне политике запошљавања у 2020. и 2021. години је просечно потрошено нешто више од 16 милиона динара у Крагујевцу.

Табела 22: Финансијска средства издвојена за реализацију мера активне политике запошљавања у периоду 2019-2021. у Крагујевцу у РСД

Године	Укупно (РСД)	Из буџета ЈЛС (РСД)	Из буџета РС – НСЗ (РСД)
2019.	12.429.904,18	6.836.447,30	5.593.456,88
2020.	16.336.000,00	8.984.800,00	7.351.200,00
2021.	16.295.000,00	8.962.250,00	7.332.750,00
УКУПНО:	45.060.904,18	24.783.497,30	20.277.406,88

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Чланови локалног савета за запошљавање у Крагујевцу, заједно са запосленима у НСЗ, спровode активности у циљу мотивације за укључивање на тржиште рада незапослених лица ромске националности, посебно корисника новчане социјалне помоћи. **Мере АПЗ планиране ЛАПЗ-ом се односе на јавне радове, самозапошљавање, програм приправника и субвенције за запошљавање теже запошљивих лица** (у које осим Рома спадају још и млади до 30 година живота, вишкови запослених, старији од 50 година, лица без квалификација и нискоквалификовани, особе са инвалидитетом, радно способни корисници новчане социјалне помоћи и дугорочно незапослени). Из наредне табеле се види алокација средстава за финансирање појединачним мера и програма из ЛАПЗ-а у Крагујевцу у последње 3 године, као и број корисника сваке мере, односно програма.

Табела 23: Врсте реализованих мера и програма активне политике запошљавања из ЛАПЗ-а у периоду 2019-2021. у Крагујевцу

Година	Врсте мере и програма АПЗ	Укупан износ средстава (РСД)	Број корисника мера		
			Укупан број корисника	Укупно Рома и Ромкиња	Број Ромкиња
2019.	Субвенције за запошљавање теже запошљивих лица	3.090.000,00	20	2	2
	Јавни радови	3.249.904,18	76	1	-
	Самозапошљавање	4.380.000,00	21	1	1
2020.	Субвенције за запошљавање теже запошљивих лица	5.360.000,00	25	2	2
	Јавни радови	1.638.750,74	15	-	-
	Самозапошљавање	7.520.000,00	30	4	1
	Запошљавање приправника	1.332.720,00	2	-	-
2021.	Субвенције за запошљавање теже запошљивих лица	5.600.000,00	25	-	-
	Јавни радови	1.572.858,12	13	-	-
	Самозапошљавање	7.520.000,00	30	8	2
УКУПНО:		41.264.233,04	257	18	8

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Може се закључити да је у претходне три године највише средстава потрошено на субвенције за samozapoшљавање- 19.420.000,00 РСД, што је омогућило 81 незапосленом лицу да отпочне приватни бизнис (међу којима је било 13 Рома и Ромкиња). **Од укупно 257 корисника свих финансираних мера АПЗ, 18 корисника је било ромске националности (10 Рома и 8 Ромкиња), односно 7%.** Поред субвенција за samozapoшљавање (13), Роми су били корисници и субвенција за запошљавање теже запошљивих лица (4) и јавних радова (1).

Поред мера и програма АПЗ који су предвиђени и финансирани у складу са Локалним акционим планом запошљавања Града Крагујевца за период 2021-2023, Роми су истовремено корисници програма и мера АПЗ који се директно финансирају из републичког буџета, а посредством НСЗ филијала Крагујевац. Према расположивим подацима НСЗ, **у периоду од 2019. до 2021. године било је укупно 722 корисника различитих мера и програма активне политике запошљавања, међу којима је био 31 корисник ромске националности (4,3%).** Од реализованих мера Роми и Ромкиње су највише били заинтересовани за јавне радове – 13 корисника (6 жена) и samozapoшљавање- 11 корисника (7 жена).

Из НСЗ филијала Крагујевац истичу неколико проблема везаних за коришћење субвенција за samozapoшљавање Рома. Најпре, у фази потписивања уговора се често јавља проблем због тога што они тешко налазе жиранте, а у последње 2 године је приметно и да корисници ромске националности не испуњавају уговорене обавезе. То је узроковало да од 8 корисника који су добили средства за samozapoшљавање, њих четворо буде утужено због непоштовања уговорених обавеза.

Табела 24: *Врсте реализованих мера и програма активне политике запошљавања (програми НСЗ) у периоду 2019-2021. у Крагујевцу*

Година	Назив програма/мере	Износ средстава (РСД)	Ук. број корисника	Број корисника ромске националности	Број Ромкиња корисника мера
2019.	Јавни радови	11.365.879,00	76	3	3
2020.	Јавни радови	19.619.620,00	132	8	2
2021.	Јавни радови	6.236.333,00	42	2	1
2019.	Субвенција послодавцима	27.920.000,00	168	3	0
2020.	Субвенција послодавцима	31.360.000,00	145	4	0
2021.	Субвенција послодавцима	31.225.000,00	148	0	0
2019.	Самозапошљавање-Роми	600.000,00	3	3	2
2020.	Самозапошљавање-Роми	1.250.000,00	5	5	3
2021.	Самозапошљавање-Роми	750.000,00	3	3	2
УКУПНО:		130.326.832,00	722	31	13

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Додатно, град Крагујевац је у претходном периоду успешно спровео више донаторских пројекта који су за циљ имали укључивање Рома и Ромкиња на тржиште рада. Реч је о следећим пројектима:

- **Пројекат „Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији“**, који имплементира ГИЗ у сарадњи са Министарством за људска и мањинска права и друштвени дијалог. У оквиру овог пројекта је реализована компонента „Заједно за заједницу“ кроз који је радно ангажовано 38 лица из маргинализованих група код 7 послодаваца. Међу њима је било 11 Рома и Ромкиња. Стручна обука у сарадњи са послодавцем реализована је за 31 учесника за занимање васпитач у вртићу/медицинска сестра у сарадњи са три вртића у Крагујевцу – „Другарство“, „Шумска Вила“ и „Аквица“. Такође, у оквиру истог програма подржан је пројекат ромског удружења „Рома центар“ у оквиру кога је 200 Рома похађало стручне обуке за активно тражење посла и samozapoшљавање (креирање биографије, представљање на тржишту рада, покретање посла и регистрација фирми, израда бизнис планова, онлајн трговина), а 30 Рома је похађало обуке за стицање стручних вештина. Додатно, у оквиру пројекта удружења „Романипен“ укупно је 30 Рома је похађало обуку за активно тражење посла и писање бизнис планова.
- Са циљем промоције запошљавања високо образованих Рома и Ромкиња, град Крагујевац је од 2022. године укључен у програм **„Подстицање запошљавања високо образованих Рома и Ромкиња у јединицама локалне самоуправе“**, који реализује Министарство за људска и мањинска права и друштвени дијалог, у сарадњи са ГИЗ-ом.

- У сарадњи са органима града Крагујевца, „Фондација за образовање Рома“ спроводи пројекат „Поспешивање младих Рома – фаза 2“ уз подршку Немачке развојне банке – KfW, а у име Владе Немачке – Министарства за економску сарадњу и развој. Циљ пројекта је стварање услова за приступ квалитетном образовању и ефикаснијем приступу тржишту рада, односно олакшавање процеса преласка младих Рома из образованог система на тржиште рада.
- У сарадњи са Фондом за образовање Рома организована је обука за завариваче коју је похађало 24 младих Рома. Сви полазници су добили сертификате за похађану стручну обуку и тренутно су сва лица запослена у струци.
- Пројекат „Акције младих у мањинским заједницама – Право на рад“, који је спровео Женски центар 21. век захваљујући финансирању из градског буџета у износу од 50.000,00 РСД.

3.4. СТАНОВАЊЕ

Роми у Крагујевцу живе у 11 насеља: Лицика, Палилуле, Колонија и Багремар, Бресница 1,2,3, Илина Вода- Маршић, Сушица- Аеродром, Угљешница-Петровац, Ердеч-Ћава, Грошница 1,2,3, Дреновачки пут и Корман. Једино се насеља Лицика и Корман могу сматрати ромским хомогеним насељима у којима живе само домицилни Роми, јер у осталим насељима Роми живе заједно са већинским српским становништвом. Само три насеља (Грошница 1, 2 ,3; Дреновачки пут и Корман) се налазе изван градског језгра и сматрају се руралним насељима, док су остала насеља по свом типу урбана. Од 11 ромских насеља 6 је подстандардних у којима према проценама живи око 4.690 Рома, и то: Лицика, Угљешница-Петровац, Ердеч-Ћава, Грошница 1, 2 ,3; Дреновачки пут и Корман.

Табела 25: Ромска насеља на територији града Крагујевца

Р.Б:	Назив	Само ромско становништво	Легализовано насеље	Старо насеље	Урбано насеље
1.	Лицика	ДА	НЕ	ДА	ДА
2.	Палилуле	НЕ	ДА	ДА	ДА
3.	Колонија и Багремар	НЕ	ДА	ДА	ДА
4.	Бресница 1, 2, 3	НЕ	ДА	ДА	ДА
5.	Илина Вода- Маршић	НЕ	ДА	ДА	ДА
6.	Сушица- Аеродром	НЕ	ДА	ДА	ДА
7.	Угљешница- Петровац	НЕ	НЕ	ДА	ДА
8.	Ердеч – Ћава	НЕ	НЕ	ДА	ДА
9.	Грошница 1, 2, 3	НЕ	НЕ	ДА	НЕ
10.	Дреновачки пут	НЕ	НЕ	ДА	НЕ
11.	Корман	ДА	НЕ	ДА	НЕ

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Планом детаљне регулације нису регулисана два ромска насеља која се налазе на периферији града- Дреновачки пут и Корман, а оба се налазе на подручју која важећим урбанистичким плановима нису предвиђена за становање. За Лицику је урађен план детаљне регулације, али даљи рад на унапређењу становања у овом насељу је у застоју због нерешених имовинско-правних односа и густине насељености унутар насеља. То је разлог зашто није урађена планска документација за уређење саобраћајница унутар самог насеља. Канцеларија координатора за ромска питања је припремила пројекат израде техничке документације за изградњу унутрашњих саобраћајница са атмосферском канализацијом за насеље Лицика, као и изградњу саобраћајница са припадајућом инфраструктуром за део насеља Ердеч, али он до сада није реализован због наведених проблема.

Највећа ромска насеља су Ердеч-Ћава, Грошница 1, 2, 3 и Дреновачки пут. У Ердечу и Грошници 1, 2, 3 живи по 300 ромских породица са по 1.500 чланова, док у Дреновачком путу има 200 породица са око 1.000 чланова. Најмања ромска насеља су Сушица и Угљешница у којима живи по 10 ромских домаћинстава са укупно 40-так чланова.

Табела 26: Инфраструктурна опремљеност ромских насеља у Крагујевцу

Р.Б:	НАЗИВ	КАНАЛИЗАЦИЈА	ВОДОВОД	СТРУЈА	АСФАЛТИРАНИ ПУТЕВИ
1.	Лицика	✓	✓	✓	✓
2.	Палилуле	✓	✓	✓	✓
3.	Колонија и Багремар	✓	✓	✓	✓
4.	Бресница 1, 2, 3	✓	✓	✓	✓
5.	Илина Вода-Маршић	✓	✓	✓	✓
6.	Сушица- Аеродром	✓	✓	✓	✓
7.	Угљешница-Петровац	-	✓	✓	✓
8.	Ердеч – Тава	✓	✓	✓	✓
9.	Грошница 1, 2, 3	-	✓	✓	✓
10.	Дреновачки пут	-	✓	✓	✓
11.	Корман	-	✓	✓	-

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Када је реч о инфраструктурној опремљености, 7 од 11 ромских насеља има комплетну комуналну инфраструктуру, укључујући канализацију, водовод, електроенергетску мрежу (струја) и асфалтиране саобраћајнице. **Највише проблема има са непостојећом канализацијом у 4 насеља: Угљешница, Грошница 1, 2, 3, Дреновачки пут и Корман.** Насеље Корман поред канализације има проблем и са приступним саобраћајницама које воде ка ромском насељу у дужини око 500 метара. Такође, 4 насеља има проблем са неасфалтираним путевима унутар насеља: део Лицике, Ердеч, Дреновачки пут и Угљешница. Унапређење комуналне инфраструктуре у појединим ромским насељима је планирано у оквиру националног пројекта „Чиста Србија“.

Постоји исказана потреба да се у складу са важећим законским прописима **уради студија о оправданости расељавања једног ромског насеља у Чегарској улици у насељу Бресница.** Реч је о насељу које има око 10 барака које служе као принудни смештај за ИРЛ за Косова и Метохије и друга социјално угрожена лица, међу којима има и Рома.

Процењени број ромских домаћинстава који немају прикључак на водоводну мрежу је око 5%, док је најбоља ситуација са приступом електричној мрежи, јер мање од 5% ромских домаћинстава није прикључено на струју. **Највише ромских домаћинстава нема прикључак на канализациону мрежу, према проценама више од 20%.**

Не постоји тачна евиденција колико на територији града има подстандардних објеката лошег квалитета у којима живе ромске породице, како би се могле планирати одређене интервенције на плану њихове адаптације. Кроз пројектну иницијативу су утврђене стамбене потребе за само 160 ромских породица у Лицики (130) и Корману (30). **Додатни проблеми који оптерећују унапређење услова становања ромске популације су нерешени имовинско-правни односи над објектима и земљишту,** те није могуће улагати новац из локалног буџета у санацију и адаптацију нелегалних објеката, али исто тако проблем је и недостатак финансијских средстава за ову намену. **Такође, не постоји ни евиденција колико је тачно нелегалних објеката у којима живе Роми, као ни колико је поднетих захтева за озакоњење тих објеката.** Није познат тачан број станова за социјално становање које Град Крагујевац поседује, али се зна да у тим становима има и лица ромске националности (око 35 породица).

У Крагујевцу није успостављено пружање правно-техничке помоћи Ромима и Ромкињама са циљем решавања имовинско-правних односа на објектима, али им је на располагању бесплатна правна помоћ коју свим грађанима, који имају пребивалиште на територији града, пружа Одељење за правну помоћ и градске канцеларије ГУ Крагујевац.

На фокус групи са представницима ромског цивилног сектора истакнуто је да се при решавању проблема инфраструктурног опремања ромских насеља на територији града, треба фокусирати се на мање циљеве и остварити видне и мерљиве резултате, попут изграђеног потпорног зида у Корману, уместо креирати „леп списак жеља“ који није могуће реализовати.

3.4.1. Локалне политике и праксе у области становања

Закон о становању и одржавању зграда¹⁹ уводи неколико института који су од значаја за остваривање права ромске националне мањине на адекватно становање, а пре свега институт стамбене подршке, као и дефинисање поступка иселења и пресељења у одговарајући смештај, који је посебно значајан за остваривање права на становање ромских породица које живе у подстандардним насељима.

У поступку идентификације извршених расхода из буџета града Крагујевца у буџетским програмима: 1 – Становање, урбанизам и просторно планирање, 2 – Комуналне делатности, 6 – Заштита животне средине и 7 – Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура, **констатовано је да органи града не воде посебну евиденцију о улагањима и издацима буџета (кроз пројекте и поједине програмске активности) којима се побољшавају услови становања ромске популације на територији града.** Реч је о издацима који се односе на следеће: издаци за урбанистичке планове, расходи и издаци за одржавање социјалних станова, издаци за унапређење услова становања, развој комуналне опремљености ромских насеља, развој путне инфраструктуре, помоћ у поступку озакоњења ромском становништву, правна помоћ и слично. У наредној табели дат је преглед укупних издвајања из градског буџета у последње три године у областима од посебног значаја за решавање питања становања ромског становништва (око 20% укупних расхода и издатака градског буџета представљају издвајања у ове 4 области).

Табела 27: Извршени расходи у буџетским програмима 1, 2, 6, 7 буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у РСД

Шифре програма	Назив програма	Године		
		2019	2020	2021
Програм 1	Становање, урбанизам и просторно планирање	36.621.600,00	25.128.857,00	46.250.483,00
Програм 2	Комуналне делатности	543.427.006,00	604.540.928,00	687.629.131,00
Програм 6	Заштита животне средине	28.128.032,00	4.247.290,00	7.471.553,00
Програм 7	Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура	956.007.655,00	512.706.563,00	953.668.882,00
Укупно:		1.564.184.293,00	1.146.623.638,00	1.695.020.049,00

Извор: Упитник за прикупљање података за потребе израде ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу

Град Крагујевац је у претходном периоду успешно спровео неколико пројекта који су имали за циљ унапређење услова становање ромске заједнице. Реч је о следећим пројектима:

- Пројекат „**Заједно за здравији и уреднији живот Рома у Корману**“, који је реализован у партнерству са ромском удружењем „Интегративни глобал центар“ захваљујући подршци Швајцарске амбасаде, кроз програм Swiss PRO. У склопу пројекта су реализовани радови на чишћењу и уређењу ромског насеља Корман. Посут је прилазни пут у дужини од 500м од самог насеља до излаза на главни асфалтни пут и очишћено је корито речице Јабучје која протиче кроз насеље. Затим извршена је дератизација, дезинсекција и дезинфекција насеља и обезбеђен је велики контејнер за изношење смећа. Постављени су рукохвати на постојећем мосту ради безбеднијег преласка речице и поднета је иницијатива да се ово насеље укључи у детаљније уређење прилазне инфраструктуре кроз национални пројекат „Витлиште“, који се односи на измештање депоније.
- У склопу „**ROMASTED**“ пројекта, који спроводи Савет Европе, у ромским насељима Илићево, Угљешница и Аеродром су постављена 4 пластична канистера од по 1.000 литара запремине са циљем снабдевања становника ових насеља пијаћом водом.

¹⁹ „Службени гласник РС”, бр. 104/2016 и 9/2020 - (др. закон)

- У оквиру пројекта **“Управљање миграцијама и подршка повратку тражилаца азила“**, који је спровела немачка организација „Хелп“ додељена су 15 гранта за адаптацију и реконструкцију кућа за повратнике по реадмисији.
- Пројекат **„Сакупљај и рециклирај – чистија насеља и чистије стамбене заједнице“**, који је реализовао „Ромски информативни центар“, а финансиран је из градског буџета на конкурс у намењеном додели средстава удружењима грађана за спровођење програма и пројеката од јавног интереса.

Такође, град Крагујевац је потписао Споразум о сарадњи са Екуменском хуманитарном организацијом (ЕХО), према коме ће у одређеним приоритетним ромским насељима спроводити пројектне активности у наредном периоду.

3.5. ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Право на здравствену заштиту Роми и Ромкиње могу остварити у једној од 6 здравствених установа на територији града Крагујевца, а то су: Дом здравља Крагујевац – (школски диспансер, студентска поликлиника, саветовалиште за ментално здравље), Клинички центар Крагујевац, Институт за јавно здравље, Завод за стоматологију Крагујевац, Завод за ургентну медицију и Завод за здравствену заштиту радника „Застава“, Апотекарска установа „Крагујевац“, Универзитетски Клинички центар Крагујевац. **Нема података у којим амбулантма Дома здравља Крагујевац се лечи највећи број лица ромске националности, јер се здравствена евиденција не води према националној припадности пацијената, пошто за то не постоји законски основ.**

У Крагујевцу је основан Савет за здравље, али у њему нема лица ромске националности. Такође, у **Крагујевцу постоји важан локални механизам за инклузију Рома, оличен у раду здравствених медијаторки.** Оне представљају важану спону у ефикасном повезивању здравственог система и грађана неформалних ромских насеља, како би се омогућио што бољи увид здравствених установа у стање у овим насељима и повећао број правовременог јављања лекару. Оне воде евиденцију о здравственом стању житеља неформалних насеља, раде на подизању свести о неопходности вакцинације деце, о значају правилне исхране, хигијенских навика, заштити од заразних болести, планирању породице, као и о штетности психоактивних супстанци. **У Крагујевцу је ангажована једна здравствена медијаторка,** што никако не задовољава потребе града на чијој територији се налази 11 ромских насеља.

Званична статистика указује да је стопа смртности код ромске популације виша него код других националних мањина у Србији, а просечни животни век је 12 година краћи у односу на просек. Процењена стопа смртности одојчади у ромским насељима износи 13 на 1000 живорођене деце, што је дупло већа стопа смртности од националног просека.²⁰ Захваљујући увођењу здравствених медијаторки, смањена је смртност ромске одојчади за 50%, а значајно је и повећан обухват имунизацијом деце у ромским насељима (узраста 24-35 месеци) са 44% у 2014. години на 63% у 2019. години. Према подацима Дома здравља Крагујевац и процени здравствене медијаторке, у Крагујевцу је значајно боља ситуација по овом питању у односу на остатак Србије, **те је 98% деце ромске националности примило све препоручене вакцине из националног календара имунизације** (обухват деце из опште популације имунизацијом у Крагујевцу износи 94,6%).

Према расположивим подацима у **Крагујевцу мали број Рома и Ромкиња не поседује здравствену књижицу, а таквих је мање од 5%,** док 90% оних који имају здравствену књижицу имају изабраног лекара.

Доступни подаци указују да мали број Ромкиња у Крагујевцу иде на редовне гинеколошке прегледе, поготово се овај број смањило након укидања епидемијских мера уведених због пандемије КОВИД 19, и он сада износи **мање од 5% Ромкиња које посећују гинеколога. Са трудницама ромске националности је потпуно другачија ситуација, њих 98% је обухваћено редовним гинеколошким прегледима.** Изузетно позитиван тренд је уочљив у погледу обухвата мајки и деце ромске националности патронажним посетама – 100%. Такође, добра вест је и **да је 95% ученика ромске националности обухваћено систематским прегледима.** У Крагујевцу постићи и 9 вршњачких едукатора ромске националности.

Подаци сакупљени за потребу анализе стања за израду ЈАП-а указују да је мали број корисника Развојног саветовалишта (< 10 %) и Саветовалишта за младе (< 5 %) из ромске популације, те је у овом сегменту ситуација у Крагујевцу слична као у осталим локалним самоуправама у Србији.

²⁰ Положај осетљивих група у процесу приступања Републике Србије Европској унији, http://socijalnoukljucivanje.gov.rs/wp-content/uploads/2021/09/Polozaj_osetljivih_grupa_u_procesu_pristupanja_Republike_Srbije_EU-Polozaj_Roma_i_Romkinja.pdf

Избијање пандемије КОВИД 19 је негативно утицало на претходно постигнуте резултате који су се односили на повећање броја превентивних прегледа у ромској заједници (пре свега гинеколошких и хроничне незаразне болести), јер током важења епидемијски мера уопште није било превентивних прегледа. Након укидања мера, неки Роми су изгубили навику одласка на превентивне прегледе, а они који би желели да их сада закажу суочавају се дугачким листама чекања, због којих најчешће одустају од прегледа. Међу 1.400 жена које су се пријавиле на превентивни скрининг дојке (мамографију), захваљујући покретном мамографу који је током лета 2022. био у Крагујевцу, било је само 14 Ромиња.

Такође, евидентан је недостатак услуга у области здравствене заштите које су намењене Ромима старости преко 65 година, попут услуге Помоћ у кући за старије особе и Дневног боравка за старије особе.

3.5.1. Локалне политике и праксе у области здравствене заштите

Град Крагујевац у складу Законом о здравственој заштити²¹ финансира здравствене установе примарне здравствене заштите (Завод за хитну медицинску помоћ, Завод за стоматологију, Дом здравља Крагујевац) чиме се поспешује боља кадровска и техничка опремљеност наведених установа и постиже боља доступност здравствене заштите становништву на територији града Крагујевца. Такође, град финансира дератизацију, дезинсекцију и дезинфекцију јавних површина, као и рад мртвозорника за утврђивање смрти лица умрлих изван здравствене установе, те посебне програме друштвене бриге за здравље које спроводи Институт за јавно здравље Крагујевац (репродуктивно здравље, анализа здравственог стања становништва и ефеката рада здравствене службе, превенција и контрола епидемије ALERGY LIKE симптома код деце, контрола енергентске вредности оброка у колективној исхрани деце и одраслих, контрола безбедности хране на градским тржницама, контрола квалитета воде на јавним чесмама, контрола квалитета ваздуха, мониторинг буке у животној средини и контрола и анализа површинских вода реке Лепенице).

Из градског буџета се финансира опремљеност Дома здравља Крагујевац за редовно функционисање (уређаји, апарати, аутомобили, рачунари, софтвери), као и текуће одржавање и поправке. Такође, град учествује у суфинансирању програма унапређења здравља деце узраста од 0 до 6 година у сарадњи са надлежним министарствима, с тим што трошак запослених у том случају финансира републички ниво власти.

Средства за финансирање примарне здравствене заштите у Крагујевцу се планирају и извршавају преко програма 12 – Здравствена заштита, а учешће ових расхода и издатака у укупним расходима и издацима буџета града Крагујевца се креће у распону од 0,8 до 2,2%, што одговара просеку издвајања других ЈЛС за ову сврху.

Табела 28: Врсте извршених расхода у програму 12 – Здравствена заштита у периоду 2019-2021. у граду Крагујевцу у РСД

Шифре прогр. активности/ пројеката	Назив програмских активности и пројеката у програму	Буџетске године		
		2019.	2020.	2021.
1801 - 0001	Функционисање установа примарне здравствене заштите	148.808.298,00	75.913.741,00	51.015.710,62
1801 - 0002	Мртвозорство	2.458.544,00	2.687.421,00	2.840.094,32
1801 - 0003	Спровођење активности из области друштвене бриге за јавног здравља	6.999.999,00	10.463.875,00	14.314.719,93
1801 – П-1	Суфинансирање вештачке оплодње	2.500.000,00	2.584.000,00	4.807.425,00
УКУПНО:		160.766.841,00	91.649.037,00	72.977.949,87

Извор: Одлуке о завршним рачунима буџета града Крагујевца за 2019., 2020. и 2021. годину

Табела 29: Удео програма 12 у укупно извршеним расходима и издацима буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021.

Године	Укупно извршење расходне стране буџета ЈЛС	Укупно извршење програма 12 – Здравствена заштита	Процентуално учешће расхода програма 12 у односу на укупне расходе буџета
2019.	7.119.306.081,00	160.766.841,00	2,26 %

²¹ „Сл. гласник РС“, бр. 25/2019

2020.	6.939.068.420,00	91.649.037,00	1,32 %
2021.	8.159.939.000,00	72.977.949,87	0,89 %
УКУПНО:	22.218.313.501,00	325.393.827,87	1,46 %

Извор: Одлуке о завршним рачунима буџета града Крагујевца за 2019., 2020. и 2021. годину

Када говоримо о финансирању трошкова који се односе на унапређење здравствене заштите ромске популације у Крагујевцу, град обезбеђује из свог буџета накнаду за превоз здравственој медијаторки ради обављања теренских посета ромским насељима, док накнаду за њен рад финансира Министарство здравља. Унапређење информисаности ромске заједнице о превенцији и заштити здравља се постиже дељењем флајера и брошура, а ове активности спроводи Мобилни тим за инклузију Рома у свих 11 ромских насеља, уз подршку волонтера Црвеног крста Крагујевац. Такође, **мобилни тим организује информативно-едукативне радионице у ромским насељима у склопу својих редовних и ванредних обилазака насеља**, укључујући и активности везане за имунизацију Рома у насељу Лицика. Едукације спроводу чланови мобилног тима, без посебне накнаде.

У претходне три године спроведено је више пројеката који су имали за циљ унапређење здравља ромске популације у Крагујевцу, а реч је о следећим пројектима:

- У оквиру пројекта **"Инклузија Рома и других маргинализованих група у Србији"**, који имплементира ГИЗ у сарадњи са Црвеним крстом Србије, подељено је 1.680 пакета намирница и хигијенских средстава и преко 1.000 заштитних маски у ромским насељима.
- У склопу „ROMASTED“ пројекта, који је спровео Савет Европе, подељено је: 1.000 заштитних маски, 105 ваучера од по 3.000 динара за куповину намирница и хигијенских средстава. Такође, у ромским насељима Илићево, Угљешница и Аеродром су постављена 4 пластична канистера од по 1.000 литара запремине са циљем снабдевања становника ових насеља пијаћом водом.
- У оквиру пројекта **"Управљање миграцијама и подршка повратку тражилаца азила"**, који је спровела немачка организација „Хелп“ у Крагујевцу, подељено је 307 пакета хране и хигијенских средстава и 1.000 заштитних маски.
- У склопу пројекта **"Заједно за здравији и уреднији живот Рома у Корману"** који је спровело ромско удружење "Интегративни глобал центар" у партнерству са Градом Крагујевцем и ЈКП „Шумадија“, очишћено је ромско насеље Корман и обезбеђен је велики контејнер за изношење смећа. Такође, урађена је дезинфекција, дезинсекција и дератизација насеља. Пројекат је подржан од Швајцарске амбасаде кроз програм Swiss PRO.
- Пројекат **"Млади, јаки, снажни"** у области здравствене заштите младих Рома, реализовало је ромско удружење „Интегративни глобал центар“, а суфинансирао га је град Крагујевац.

3.6. СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Право на социјалну заштиту имају појединци и породице којима је неопходна друштвена помоћ и подршка у савладавању социјалних и животних тешкоћа, а законом утврђена права и услуге социјалне заштите остварују се преко Центра за социјални рад.²² На територији града Крагујевца поред Центра за социјални рад „Солидарност“ постоје и друге установе социјалне заштите: Центар за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица", Центар за усвојење и породични смештај, Завод за смештај одраслих лица "Мале Пчелице" и Установа за смештај одраслих и остарелих лица- Геронтолошки центар Крагујевац.

Табела 30: Преглед најважнијих установа социјалне заштите у граду Крагујевцу

Р.Б.	УСТАНОВА	Кратак опис
1.	Центар за социјални рад "Солидарност"	ЦСР „Солидарност“ је основна установа у систему социјалне заштите чија је улога да пружа помоћ и подршку (правну, социјалну, материјалну, психолошко-саветодавну, медијацијску и психотерапијску) породицама и појединцима у превазилажењу и решавању проблема. ЦСР обавља поверене послове од стране надлежног Министарства, а у складу са актима града Крагујевца учествује у пословима планирања и развоја социјалне заштите на територији града, те и иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе задовољавању индивидуалних и заједничких потреба

²² Закон о социјалној заштити ("Сл. гласник РС", бр. 24/2011)

		грађана у области социјалне заштите. ЦСР је у 2021. години имао 68 запослених.
2.	Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац	Овај Центар је основан за територију Шумадијског, Рашког, Расинског, Моравичког и Златиборског округа, а оснивање Центра је резултат укупних реформских процеса система социјалне заштите, а посебно система заштите деце без родитељског старања, као посебно осетљиве групе корисника. Делатност Центра је припрема, процена и обука будућих хранитеља и усвојитеља, пружање подршке хранитељима, односно породицама које пружају услугу породичног смештаја и усвојитељима, извештавање Центра за социјални рад о раду хранитеља и функционисању породица које пружају услугу породичног смештаја и предлагање мера ради отклањања евентуалних пропуста, као и обављање других послова у складу са законом и другим прописом.
3.	Центар за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица"	Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ је установа социјалне заштите за успостављање, пружање и развијање услуга социјалне заштите из надлежности локалне самоуправе. У оквиру своје делатности Центар непосредно организује пружање следећих услуге социјалне заштите: Дневни боравак за децу из породица у ризику, Дневни боравак за децу са проблемима у понашању, Дневни боравак за старије особе, Прихватилиште за жртве насиља у породици, Помоћ у кући за старије особе, Саветовалиште за брак и породицу.
4.	Школа за специјално образовање "Вукашин Марковић"	У оквиру ове школе организована је услуга Дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју. Услуга обезбеђује структуриране активности усмерене на стицање практичних вештина, подстицање развоја и одржавања социјалних, когнитивних и физичких функција корисника, а у складу са њиховим способностима, склоностима и испољеним интересовањима. У оквиру услуге пружају се социјалне, здравствене, едукативне и услуге подршке и помоћи у организовању свакодневног живота. Корисници су деца узраста од 7 до 18 година, као и млади са сметњама у развоју до 25 година.
5.	Завод за смештај одраслих „Мале пчелице“	Завод "Мале пчелице" једна је од најстаријих установа социјалне заштите у Србији и збрињава особе са психичким сметњама, којима су неопходни целодневни смештај, нега, здравствена заштита и рехабилитација. Корисници су смештени у пет павиљона, а са њима по утврђеним програмима кроз различите секције и радионице раде социјални и здравствени радници и радни терапеути.
6.	Геронтолошки центар Крагујевац	Геронтолошки центар Крагујевац је установа социјалне заштите у надлежности Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања чија је основна делатност пружање услуга домског смештаја за одрасла и старија лица. Делатност и капацитет установе дефинисани су Законом о социјалној заштити и Уредбом о мрежи установа социјалне заштите. Установа располаже са 330 места за пружање услуга домског смештаја и 6 места за пружање услуга прихватилишта.

Броју и квалитету услуга социјалне заштите на територији града Крагујевца, поред поменутих установа, доприносе и друштвено хуманитарне организације и ОЦД, као што су: Црвени крст, Добротворни фонд Српске православне цркве "Човекољубље", Коло српских сестара, "Оаза сигурности", Центар за самостални живот особа са инвалидитетом Крагујевац и 9 поменутих ромских удружења. У најважнија акта којим су регулисана права и услуге социјалне заштите из надлежности града Крагујевца убрајамо: Стратегију развоја социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025, Одлуку о социјалној заштити града Крагујевца, Одлуку о финансијској подршци породици са децом, Одлуку о остваривању права на повлашћену возњу у јавном градском и приградском превозу путника итд.

Према евиденцији ЦСР „Солидарност“ у току 2021. године у Крагујевцу је било 16.016 корисника социјалне и породично-правне заштите (45% мушкараца и 55% жена), што чини 9% укупне популације града.²³ На евиденцији ЦСР „Солидарност“ евидентирано је само 307 припадника ромске националности (1,9%), али је тај број далеко већи у стварности због раније већ поменуте уставом

²³ Извештај о раду ЦСР „Солидарност“ Крагујевац за 2021. годину, www.solidarnost.org.rs/wp-content/uploads/2017/04/Izve%C5%A1taj-o-rad-u-CSR-Kragujevac-za-2021.pdf

прокламоване слободе неизајшњавања према националној, етничкој и другој припадности. Током 2021.године реализовано је 25.304 права, мера и услуга социјалне и породично правне заштите корисника у Крагујевцу, али нема података колико је Рома и Ромкиња користило појединачна права, мере и услуге у области социјалне заштите.

Према расположивим подацима, лица ромске националности су у 2021. години била највише заинтересована за коришћење права која се односе на новчану социјалну помоћ и једнократну помоћ. Током 2021. године право на новчану социјалну помоћ у Крагујевцу је користило 2.765 породица са укупно 6.139 чланова, што представља 3,5% укупног броја становника. Процењује се да од укупног броја ромских домаћинстава која живе у Крагујевцу њих око 15% прима новчану социјалну помоћ.

У области друштвене бриге о деци, у Крагујевцу је током 2021. године право на дечији додатак остварило укупно 2.304 корисника за укупно 4.538 деце. Од укупног броја деце која су корисници права на дечији додатак, 210 деце је са сметњама у развоју. Укупан број признатих права на родитељски додатак за прво, друго, треће и четврто дете је износио 1594. Међутим, ни у овој области није могуће утврдити тачан број деце ромске националности која примају дечији додатак, јер се евиденција о томе не води.

Од прва у области социјалне заштите која су финансирана средствима града Крагујевца, у складу са Одлуком о социјалној заштити града Крагујевца, Роми највише интересовања исказују за коришћење права на једнократну помоћ. У структури једнократних новчаних помоћи примљених у 2021.години, највећи број захтева се односио на:

- једнократну новчану помоћ за задовољавање основних животних потреба – 4.669 захтева (71% од укупног броја захтева). Од овог броја до 31. децембра 2021.године реализовано је 4.478 захтева.
- за лечење и набавку лекова-1.740 захтева (26% од укупног броја захтева). Закључно са 31. децембром 2021. године реализовано је 1.496 захтева.

Континуирано увећање захтева упућених ЦСР „Солидарност“ за остваривање једнократних и других новчаних давања указује на присуство великог броја породица и појединаца којима је ово право неопходно. Све породице које остварују право на новчану социјалну помоћ, јављају се ЦСР и за добијање једнократне помоћи. Не води се евиденција колико је ромских породица и појединаца користило једнократну новчану помоћ у 2021. години.

Табела 31. Структура предмета једнократних новчаних помоћи у2021.

ВРСТА ПРАВА	БРОЈ РЕШЕЊА	ИЗНОС СРЕДСТАВА РСД
1. Задовољавање основних животних потреба	4.520	34.486.187,00
2. Набавка лекова, медицинских помагала и помоћ у лечењу	1.508	11.313.400,00
3. Уџбеници и школски прибор	2	14.000,00
4. Неопходна документација	17	50.000,00
5. Добровољно радно ангажовање	-	16.560.560,00
6. Опрема и превоз при смештају	13	165.000,00
7. Трошкови сахране	76	2.730.440,25
8. Путни трошкови и исхрана полазника	4	10.000,00
9. Помоћ за лечење оболеле деце	7	1.370.500,00
10. Једнократна помоћ према закључку Владе РС	422	21.103.965,00
11. Једнократна новчана помоћ на основу захтева удружења	600	1.500.000,00
УКУПНО:	7.169	89.304.052,25

Извор: Извештај о раду ЦСР „Солидарност“ Крагујевац за 2021. годину

Када говоримо о врсти права на остваривање једнократне новчане помоћи у 2021. години највише је издвојено средстава за задовољавање основних животних потреба, више од 34 милиона динара.

Право на коришћење бесплатног obroка, које се реализује у сарадњи са Црвеним крстом Крагујевац, у 2021.години користило је око 560 породица, односно дневно је реализовано 870 obroка. Нема података колико ромских породица је користило бесплатне obroке, али се процењује да тај број износи 80%.

До сада је евидентирано 47 лица која су остварила право на пријаву места пребивалишта на адреси ЦСР „Солидарност“, али нема прецизних података колико је међу њима лица ромске националности. Лица која немају активну пријаву пребивалишта се, најпре, обраћају МУП-у у општини/граду последњег места пребивалишта, а ЦСР само даје сагласност да одређено лице пријави место пребивалишта на адресу те установе, како би могао да оствари одређена права у области социјалне заштите.

Анализа потреба Рома и Ромкиња за услугама социјалне заштите на територији града Крагујевца до сада није урађена.

У 2021. години су идентификована **3 случаја малолетничког брака** (узраст од 10-17 година). У „Почетној анализи о дечјим браковима у Крагујевцу, Врању, Крушевцу и Суботици“ коју је урадила организација “Praxis” током 2021. године, наведен је случај из ОШ „Трећи Крагујевачки батаљон“ где је ученица VI разреда засновала ванбрачну заједницу, а школа је по сазнању обавестила Центар за социјални рад, који је даље предузео активности из своје надлежности. Међутим, ученица није наставила школовање. Педагошка асистенткиња је указала да се девојчица по склапању ванбрачне заједнице вратила у школу и наставила да похађа наставу, али је убрзо одустала од образовања, јер је била одбачена од стране других ученика, што само указује на потребу увођења разноврсних мера и унапређења компетенција надлежних органа како би се одговорило на сличне ситуације у пракси. Такође, стручни радници ЦСР су похађали током 2020. године обуке о дечијим браковима. **Представници ЦСР су истакли да у поступцима давања мишљења за склапање малолетничких бракова, ЦСР углавном даје позитивна мишљења.** Као разлог наводе да је то у непосредном интересу детета, као и то да су случајеви који се појаве пред центром у коначној фази што значи да се орган старатељства у овим случајевима бави последицама. Став представника ЦСР-а је да сиромаштво није главни узрок дечјих бракова већ искљученост из система, а пре свега из образовања, као и неодговарајуће социјално окружење, те да је потребно инсистирати на примени закона, рестриктивном поступању институција и санкционисању починилаца, као и да традиција не може да буде изговор за ову форму друштвено недозвољеног понашања. Такође, према њиховим наводима малолетнички бракови су у највећем броју случајева унапред договорени, а ЦСР „Солидарност“ је подносио пријаве (полицији и тужилаштву) и те се пријаве најчешће одбацују, уз констатацију органа „да пунолетно лице не држи девојчицу против њене воље“. У анализи је истакнуто да школа ретко, скоро никада, не подноси прекршајне пријаве против родитеља у случају када ученик не похађа наставу.

Представници ромске заједнице су на фокус групи изнели мишљење да се запослени у ЦСР „Солидарност“ често неадекватно и непрофесионално односе према лицима ромске националне мањине, те да би повећање броја запослених Рома у ЦСР и установама социјалне заштите био корак ка унапређењу социјалне заштите Рома у Крагујевцу. С друге стране, ЦСР „Солидарност“ истиче да наведене тврдње не стоје, те да његови запослени обављају свој посао професионално и са посебном сензибилношћу, без обзира на етичку припадност корисника, а у складу са законским и локалним прописима у овој области.

3.6.1. Локалне политике и праксе у области социјалне заштите

У складу са Законом о социјалној заштити²⁴ јединице локалне самоуправе се старају о задовољењу потреба грађана у области социјалне заштите, обезбеђују остваривање посебних потреба особа са инвалидитетом и заштиту права осетљивих група, те обезбеђују пружање услуга социјалне заштите (лични пратилац детета, дневни боравак за децу и младе, дневни боравак за одрасле особе са сметњама у развоју, прихватилиште за одрасле и старије особе, персонална асистенција итд.). Поред наведеног, у Крагујевцу постоји перманентан надзор над радом Центра за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац и Центром за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“, а град сарађује и са ОЦД, јавним предузећима и установама на пољу реализације активности у области социјалне заштите. Град спроводи поверене послове борачко-инвалидске заштите и послове везане за избегла и расељена лица, спроводи програм народне и ђачке кухиње у посредству са Црвеним крстом Крагујевац, те води управни постпак у остваривању права из области социјалне заштите. Такође, из градског буџета се финансирају плате и накнаде зарада за 11 запослених, који обављају послове признавања права која проистичу из правних аката града Крагујевца.

У складу са Одлуком о социјалној заштити града Крагујевца²⁵ и Одлуком о финансијској подршци породици са децом²⁶, град Крагујевац планира буџетска средства за реализацију мера и активности у области социјалне заштите, у оквиру програма 11 – Социјална и дечија заштита и извршава предметне расходе кроз програмске активности приказане у доњој табели. **Посебну евиденцију о тачним износима извршења расхода према корисницима ромске националности у области социјалне заштите (по програмским активностима), Град Крагујевац не води.**

²⁴ “Службени гласник РС“ бр. 24/2011

²⁵ „Службени лист града Крагујевца“, бр. 16/2011, 3/2016, 34/2018, 38/2020 и 7/2021

²⁶ „Службени лист града Крагујевца“, бр. 24/2013, 19/2014, 10/2021 и 16/2021

Табела 32: Идентификација извршених расхода у програму 11 – Социјална и дечија заштита из буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у РСД

Шифре прог. активности	Назив програмске активности у програму	Године		
		2019.	2020.	2021.
0001	Једнократне помоћи и др. облици помоћи	80.312.213,00	80.305.307,00	85.776.062,00
0002	Породични и домски смештај, прихватилишта и друге врсте смештаја	61.041.114,71	62.277.718,05	74.284.972,14
0003	Дневне услуге у заједници	10.859.347,29	13.667.573,00	14.808.743,00
0004	Саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге	741.276,30	527.581,49	730.167,83
0005	Подршка реализацији програма Црвеног крста	26.286.568,55	22.420.604,97	26.067.469,05
0006	Подршка деци и породици са децом	16.622.830,25	19.474.145,71	25.569.334,00
0008	Подршка особама са инвалидитетом	25.136.096,28	476.798.334,27	267.361.123,90
УКУПНО:		220.999.446,38	675.471.264,00	494.597.872,00

Извор: Одлуке о завршним рачунима буџета града Крагујевца за 2019, 2020. и 2021. годину

Табела 33: Удео програма 11 у укупним расходима и издацима буџета града Крагујевца у периоду 2019-2021. у РСД

Године	Укупно извршење расходне стране буџета ЈЛС	Укупно извршење програма 11 – Социјална и дечија заштита	Процентуално учешће расхода програма 11 у односу на укупне расходе буџета
2019.	7.119.306.081,00	220.999.446,38	3,10 %
2020.	6.939.068.420,00	675.471.264,00	9,73 %
2021.	8.159.939.000,00	494.597.872,00	6,06 %
УКУПНО:	22.218.313.501,00	1.391.068.582,38	6,26 %

Извор: Одлуке о завршним рачунима буџета града Крагујевца за 2019, 2020. и 2021. годину

Извршени расходи за социјалну и дечију заштиту у посматраним годинама евидентирани су у оквиру раздела 9 буџета града Крагујевца – Градска управа за друштвене делатности, и то у 7 различитих програмских активности: 1) једнократне помоћи и др. облици помоћи, 2) породични и домски смештај, прихватилишта и друге врсте смештаја, 3) дневне услуге у заједници, 4) саветодавно-терапијске и социјално-едукативне услуге, 5) подршка реализацији програма Црвеног крста, 6) подршка деци и породици са децом и 7) подршка особама са инвалидитетом. Укупна вредност издвајања из градског буџета за програм 11 у периоду 2019-2021. показује, на први поглед, екстремне разлике по годинама, посебно у вези финансирања подршке особама са инвалидитетом. Наиме, у току 2020. године уведене су нове повлашћене категорије корисника бесплатног градског превоза за ученике на територији града, те сада укупан број издатих повлашћених легитимација за ову категорију корисника износи око 25.000. Такво повећање је резултирало и повећањем извршених укупних расхода у програму социјалне заштите са балансираних 220 милиона динара у 2019. години на чак 675 милиона динара у 2020. години, односно 494 милиона у 2021. години.

Висока издвајања за социјалну заштиту на нивоу града из перспективе корисника ромске националности делимично су условљена ниском ценом рада за нискоквалификоване послове, односно послове без квалификација, које најчешће обављају Роми, те постојећи износи новчане социјалне помоћи делују дестимулативно за проналажење посла. **Наиме, износ помоћи који по основу новчане социјалне помоћи и дечијег додатка може да оствари породица без прихода са двоје деце без инвалидитета достиже приближно 18,5 хиљада динара месечно.**

Већина ромских породица је упозната са постојањем главних програма новчаних давања (новчана социјална помоћ, дечији додаток, додаток за негу и помоћ другог лица и једнократна социјална помоћ), али ипак постоји и даље велики број оних који не могу да остваре права на новчана примања иако су

суочени са изразитим сиромаштвом. **Према расположивим подацима у Крагујевцу око 25% ромског становништва остварује право на новчану социјалну помоћ и дечији додатак.**

Град Крагујевац подржава пројекте и програме организација цивилног друштва намењених ромској популацији, а који се реализују на територији града. Средства за суфинансирање пројеката удружења грађана одобравају се у складу са конкурсним поступком сходно Уредби о средствима за подстицање програма или недостајућег дела средстава за финансирање програма од јавног интереса која реализују удружења²⁷. У области интервенције – социјална заштита, у 2020. буџетској години подржан је пројекат удружења „Интегративни Глобал Центар“ под називом „Самохрана мајка – јака и снажна жена“ са износом од 300 хиљада динара.

3.7. БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

У Крагујевцу од 2003. постоји независно локално тело које контролише поштовање права грађана у поступању и актима градских органа и јавних служби. Оно је данас оличено у Локалном омбудсману (ранији називи су били Градски грађански бранилац и Заштитник грађана) који је основан са циљем независне и самосталне контроле поштовања права грађана, као и утврђивања повреда учињених актима, радњама или нечињењем органа управе или јавних служби, ако се ради о повреди прописа и општих аката јединице локалне самоуправе. Локалном омбудсману се у 2021. години обратило 1057 грађана и грађанки Крагујевца притужбама на рад локалних органа јавне управе, од чега је око 47% (496) било притужби на рад институција ван надлежности локалног омбудсмана (највише на рад судова, јавних извршитеља, Републичког фонда ПИО итд.), док се 561 притужба односила на рад локалних органа.²⁸ Од овог броја највећи број притужби грађани су упутили на рад локалних јавних предузећа (око 58%) и то: ЈСП „Крагујевац“, ЈКП „Шумадија“ и ЈКП „Водовод и канализација“. **Међу притужбама које је локални омбудсман примио током 2021. и 2020. године није било притужби од стране лица ромске националности.**

Повереник за заштиту равноправности (Повереник) као независан, самосталан и специјализован државни орган формиран на основу Закона о забрани дискриминације, ради на спречавању свих видова, облика и случајева дискриминације, унапређивању остваривања и заштити равноправности физичких и правних лица у свим областима друштвених односа, те спроводи надзор над применом прописа о забрани дискриминације. На основу података сакупљених у процесу израде ситуационе анализе за ЈАП, **утврђено је да је Повереник за заштиту равноправности у 2021. години примио 20 притужби по свим личним својствима из Крагујевца, а да се једна притужба односила на дискриминацију Рома.** У 2020. години Поверенику је из Крагујевца упућено 19 притужби, ниједна се није односила на акт дискриминације припадника ромске заједнице.

Табела 34: Притужбе упућене Поверенику за заштиту равноправности у периоду 2020-2021. из Крагујевца

Године	Број притужби по свим личним својствима	Број притужби због дискриминације Рома	Удео
2020.	19	0	-
2021.	20	1	5%
УКУПНО:	39	1	2,6%

Извор: Повереник за заштиту равноправности

Међутим, пракса Повереника за заштиту равноправности показује да број притужби не одговара реалном броју случајева дискриминације Рома и Ромкиња, односно велики број случајева остане непријављен. Такође, Повереник у великом броју случајева прима притужбе које се односе генерално на дискриминацију Рома и Ромкиња са читаве територије Републике Србије, тако да у том случају није од утицаја пребивалиште лица које је поднело притужбу (нпр. ако водитељ у ТВ емисији вређа Роме). У току 2021. године због дискриминације на основу националне припадности и етничког порекла поднето је укупно 96 притужби Поверенику. Највећи број притужби, као и претходних година, поднет је због дискриминације припадника ромске националне мањине, чак 74 притужбе,

²⁷ „Службени гласник РС“, бр. 16/2018

²⁸ Извештај о раду локалног омбудсмана града Крагујевца за 2021. годину

односно око 77% од укупног броја. У 2020. години Повереник је примио 94 притужбе због дискриминације припадника ромске националне мањине (82,5% од укупног броја притужби).

Да дискриминација често остаје непријављена показало је истраживање удружења „Рома центра“ које је спроведено током 2021. године у Крагујевцу на узорку од 100 ромских породица, уз подршку ГИЗ-а.²⁹ **Налази истраживања показују да је 28% испитаника доживело дискриминацију, али је само 7% њих пријавило дискриминацију.** Од оних који су доживели дискриминацију велика већина је истакла да је дискриминација почивала на националној припадности (82,35%), док је око 6% испитаника доживело дискриминацију на основу пола и старости.

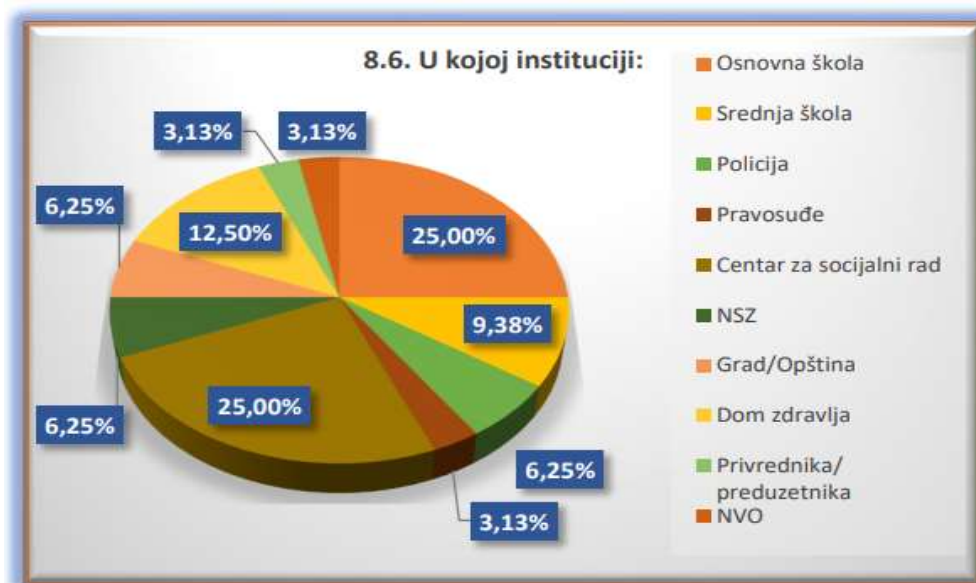
Табеле 35 и 36: Удео испитаника који је доживео дискриминацију и оних који су пријавили дискриминацију

Извор: Анализа истраживања „Знањем до посла“, Удружење „Рома центар“, Крагујевац

Истраживање је показало да је сваки четврти испитаник дискриминацију доживео или у основној школи или у Центру за социјални рад (укупно 50% свих испитаника), док је 12,5% испитаника дискриминацију доживело у Дому здравља, а 9,38% у средњој школи. Међу испитаницима је било и оних који су тврдили да су дискриминацију доживели у НСЗ (6,25%), полицији (6,25%), градској управи (6,25%), суду (3,13%), код послодавца (3,13%), односно од стране невладине организације (3,13%).

Табела 37: Институције у којима су испитаници доживели акт дискриминације

Извор: Анализа истраживања „Знањем до посла“, Удружење „Рома центар“, Крагујевац

²⁹ Анализа истраживања „Знањем до посла“ - Knowledge to work, www.romacentar.rs/wp-content/uploads/2022/02/Istra%C5%BEivanje-o-polo%C5%BEaju-Roma-u-Kragujevcu-2021.pdf

Национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у РС за период од 2022-2030. године наглашава да је за остваривање суштинске равноправности Рома и Ромкиња потребно да се **унапреде мере за борбу против циганизма, као облика расизма и дискриминације према Ромима и Ромкињама, као и да се осмисле политике интегративне мултикултуралности и интеркултуралног дијалога**. Даље се истиче, да је Ромима неопходно свесно регулисање јавног интереса у области културе и учешће у одлучивању о свим питањима везаним за културни развитак. Једном речју, Ромима је потребно креирање сопствене културне политике која ће бити усмерена на: очување културне баштине и културног идентитета, развој савременог уметничког стваралаштва, као и на подстицање доступности културних добара и учешће грађана у културном животу.

Град Крагујевац је усвајањем Плана развоја културе Града Крагујевца за период 2021-2025. године истакао важност обезбеђивања равноправног учешћа свих грађана у културном животу града, **уз посебан нагласак да је потребно обезбедити културну разноликост, а пре свега заштиту и афирмацију културног наслеђа и културе ромске заједнице у Крагујевцу**. Активностима овог плана је планирано обезбеђење простора за промоцију културе Рома, у којима ће се одвијати уметничке, креативне и едукативне активности ромске заједнице, а пре свега делатност Ромског културно просветног центра. Такође, предвиђено је боље планирање и интегрисање наступа представника ромске заједнице у градским манифестације, као и у обележавању Дана града.

Да је интервенција на овом плану неопходна у наредним годинама говори и чињеница да **на територији града Крагујевца не постоји установа културе која искључиво реализује програме који за циљ имају очување културног идентитета и културне баштине ромске заједнице**. Међутим, неке од постојећих установа културе у граду су у претходним годинама, поред својих редовних програма, реализовале и појединачне програме, који су за циљ имали очување културног идентитета и културне баштине ромске заједнице у Крагујевцу. Тако је установа Спомен-парк «Крагујевачки октобар» 2019. године организовала изложбу «Суседи којих више нема» др Кристине Јоргић Степановић, која је била посвећена Ромима страдалим октобра 1941. год. Додатно, сваке године се почетком августа обележава Дан сећања на ромске жртве холокауста, а у Народној библиотеци «Вук Караџић» претходних година је реализовано неколико културних програма у сарадњи са Удружењем српско-ромског пријатељства «Стабло». Установа културе „Кораци“ је у склопу Крагујевачког културног лета одржала промоцију часописа „Дејче искре“ и ликовну радионицу у просторијама удружења „Романипен“. Циљ овог програма је био упознавање и приближавање културних садржаја које УК „Кораци“ нуди ромској популацији у граду, али и њено укључивање у будуће активности и програме. Представници ромске заједнице су на фокус групи током припреме анализе стања истакли да би успостављање ромског културног центра или ромско-информативног центара на нивоу града, дало значајан допринос активностима и процесима социјалног укључивања Рома и Ромкиња у Крагујевцу.

У Крагујевцу не постоји утврђена листа истакнутих уметника и културних делатника ромске националности, као ни медији који емитују/производе програм на ромском језику. Такође, у последње две године (2020. и 2021.) на градским медијским конкурсима је подржан само један пројекат («ХИТ ТВ» Баточина) који је имао за циљ промоцију толеранције и културног идентитета Рома.

Према расположивим подацима, градска управа и њени органи, службе и установе у последње 2 године нису реализовали програме који имају за циљ информисање лица ромске заједнице о приступу правима и услугама које могу да остваре пред локалним органима управе.

Међу запосленима у органима града и локалним институцијама **има двоје службеника који су обучени на тему заштите од дискриминације и циганизма као специфичног облика расизма**. Реч је о службеницима који раде у Градској управи за друштвене делатности.

3.7.1 Локалне политике и праксе у области борбе против циганизма и дискриминације

Град Крагујевац је са још 25 других локалних самоуправа учествовао у реализацији **пројекта „Заједно од раног узраста против дискриминације“**, који је имплементиран од стране Сталне конференције градова и општина уз финансијску подршку Европске уније. Основна сврха пројекта је реализација праћења наставе путем онлајн платформе за учење, модела који је уведен након проглашења пандемије корона вируса. Овај вид извођења наставе је посебно био отежан и представљао велики изазов за ученике ромске националности. Са недостатком опреме неопходне за учење на даљину били су суочени не само ромски ђаци, већ сви ученици лошијег материјалног статуса. Захваљујући донаторима, **ромским ученицима са територије града Крагујевца подељено је 70 таблет уређаја за праћење наставе на даљину**.

У последње 2 буџетске године (2020. и 2021.) из градског буџета су финансирана два пројекта Ромског културно просветног центра Крагујевац, који су за циљ имала очување културног идентитета и културне баштине ромске заједнице. У 2021. години је финансиран пројекат под називом **«Културне манифестације ромске културе и традиције»**, традиционални 48. бал Рома у износу од 130.000 динара, а 2022. пројекат **«Традиционални 49. бал Рома»** у износу од 200.000 динара.

3.8. ПАРТИЦИПАЦИЈА

У Крагујевцу је формирано више сталних радних тела значајних за инклузију Рома, попут Савета за здравље, Савета за социјалну заштиту, Локалног савета за запошљавање, Комисије за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Штаб за ванредне ситуације, Савета за унапређење положаја Рома, али представници ромске заједнице учествују у раду само овог последње поменутог. **Савет за унапређење положаја Рома** је формиран као стално радно тело Градског већа, са задатком да: предузима неопходне активности од значаја за успешну интеграцију Рома и њихово укључивање у локалну заједницу, сарађује и координира рад са свим релевантним актерима из система образовања, здравства, социјалне заштите итд. у циљу унапређења положаја Рома, подржава спровођење локалних јавних политика које доприносе инклузији Рома кроз алокацију и обезбеђивање локалних ресурса за реализацију планираних активности, указује надлежим органима на случајеве дискриминације у Крагујевцу, те иницира доношење одлука надлежних органа и служби Града Крагујевца којима се унапређује положај Рома итд. У састав овог Савета, поред представника локалних органа и установа, улазе и представници три ромска удружења: „Романипен“, „Рома центар“ и „Интегративни глобал центар“. Поред поменутог савета, Роми партиципирају и у Мобилном тиму за инклузију Рома основаном 2014. године.

Како је већ поменуто заступљеност лица ромске националности међу запосленима у органима јавне управе је безначајно, а таква ситуација је и у Крагујевцу. **Према расположивим подацима, само један представник ромске популације је запослен у органима градске управе Града Крагујевца, а четворо у јавним предузећима.** Међу 87 одборника у важећем сазиву Скупштине града Крагујевца нема лица ромске националности. Такође, међу 13 чланова Градског већа Града Крагујевца нема лица ромске националности. Евидентно је и да нема Рома и Ромкиња који се налазе у органима одлучивања у оквиру локалних институција, установа и ЈП чији је оснивач град Крагујевац.

С друге стране, у Крагујевцу постоји врло јак ромски цивилни сектор, кога чине **9 организација:** „Образовно-културна заједница Рома-Романипен“, „Ромски информативни центар“, „Удружење ромско српског пријатељства -Стабло“, „Пурано Ром“, „Рома Центар“, „Зурали Ромњи“, „Интегративни глобал центар“, „Бахталипе-Тулеа“ и „Ромски културни просветни центар“. До сада није формирана кровна организација (мрежа) ромских организација које делују у Крагујевцу. **Међу ромским удружењима у Крагујевцу нема омладинских организација, али делује једна женска ромска организација** која је посвећена унапређењу положаја девојчица, девојака и жена ромске националности („Зурали Ромњи“). Ромска удружења су у претходном периоду била драгоцен партнер Градској управи и локалним институцијама у оперативном спровођењу стратешких мера за инклузију Рома. С обзиром на њихов непосредан рад са корисницима на терену и поседовање информација о стварним потребама и проблемима, ромска удружења су значајна и као партнери у припреми и спровођењу пројеката који имају за циљ унапређење положаја ромске популације. Велики је број пројеката које су ромска удружења у претходном периоду реализовала самостално или у сарадњи са органима града и другим локалним институцијама. Ромски цивилни сектор је био покретач иницијативе и низа образовних програма са циљем повећања обухвата ромске деце и младих свим нивоима васпитања и образовања, као и подизања њихове мотивације за активније учешће у образовном процесу, али и за изражавање и неговање етничког идентитета. Поред образовања, ромски цивилни сектор спроводи пројекте и у другим областима значајним за инклузију Рома, попут запошљавања (обуке за активно тражење посла, samozapošljavanje, писање бизнис планова итд.), здравствене заштите (превенција болести зависности, репродуктивно здравље жена, младих...), становања (унапређење инфраструктуре у ромским насељима), очувања културног идентитета и промоција ромске културе (културне манифестације, књижевне вечери, округли столови итд.) Све ово доприноси томе да Роми и Ромкиње у Крагујевцу активније учествују у свим сферама културног и друштвеног живота града, мењајући притом сопствену слику у очима својих суграђана.

Према подацима Канцеларије за младе Града Крагујевца, у претходне две године је **5 младих ромске националности учествовало у активностима, програмима и пројектима које је она реализовала.** Учешће младих Рома у волонтерским активностима Канцеларије за младе и ромских удружења је скромно, а **једна волонтерка ромске националности је ангажована у Канцеларији координатора за ромске питања** у оквиру Градске управе за друштвене делатности.

Када је реч о партиципацији представника ромске заједнице у доношењу прописа и докумената јавних политика, они су у претходном периоду активно учествовали у припреми и доношењу претходних локалних политика у области инклузије Рома (од 2007. год.), учествујући како у радним групама за израду нацрта документа, тако и у јавној расправи. Такође, представници ромских удружења су у протекле две године учествовали и у припреми следећих планских докумената: Плана развоја културе града Крагујевца 2021-2025, Плана развоја града Крагујевца за период 2021-2031 и Стратегије социјалне заштите 2021-2025.

Када говоримо у учешћу представника ромске заједнице у формираним градским телима за праћење реализације усвојених планских докумената, како је већ поменуто, предствници ромских удружења учествују као чланови у раду Савета за унапређење положаја Рома, али их нема у другим телима која прате имплементацију осталих важећих планских докумената (*План развоја Града Крагујевца за период 2021-2031, Стратегија интегралног урбаног развоја централне градске зоне Крагујевца 2013-2030, Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2021-2025, План квалитета ваздуха града Крагујевца 2021-2031, План развоја културе Града Крагујевца за период 2021- 2025, Програм локалног економског развоја града Крагујевца за период 2021-2023, Локални акциони план запошљавања града Крагујевца за период 2021-2023.*)

3.8.1 Локалне политике и праксе у области партиципације

Град Крагујевац је потписао Споразум о сарадњи са Националним саветом ромске националне мањине РС дана 22.10.2021. године. Савет и Град Крагујевац су се сагласили да ће заједничке активности усмерити на: имплементацију и надзор примене националне Стратегије за социјално укључивање Рома и Ромкиња, припрему и реализацију пројеката који доприносе достизању циљева дефинисаних у јавним политикама, иницирање и креирање јавних политика у релевантним областима, промовисање мултикултуралности и значаја поштовања људских права, подизање капацитета организација цивилног друштва и локалних механизма за инклузију Рома, као и друге активности од значаја за унапређење положаја Рома на територији града Крагујевца.

Такође, Град Крагујевац је потписао Протокол о сарадњи којим је приступио Фази 2 заједничког програма Европске уније и Савета Европе, који се реализује на подручју западног Балкана и Турске - «ROMASTED - Промовисање доброг управљања и оснаживања Рома на локалном нивоу». Реч је о наставку програма који подразумева подршку локалним самоуправама у добром управљању и оснаживању локалне ромске заједнице.

3.9. SWOT АНАЛИЗА

SWOT анализа је урађена за сваку од седам области социјалног укључивања Рома и Ромкиња, те су њени налази представљени посебно за сваку област. Она је резултат дводневне радионице чланова Радне групе за израду нацрта ЛАП-а и фокус групе са предствницима ромских удружења и насеља. Заснована је како на горенаведеним налазима анализе стања, тако и на проценама чланова Радне групе и представника заинтересованих страна, који су учествовали у њеној изради.

3.9.1 Образовање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Оптимална мрежа основних и средњих школа - Универзитетски центар са факултетима из области техничких, природно-математичких, медицинских и друштвено-хуманистичких наука - Мобилни тим за социјалну инклузију Рома и Ромкиња - Седам педагошких асистената ангажовано у 6 ОШ и ПУ „Нада Наумивић“ - Развијена сарадња локалних и републичких институција у области образовања (ШУ, ЈЛС, КЗРП, ОЦД, ПУ, ОШ, СШ) - Спровођење програма ФООО - Задовољавајућа структура образовних профила у средњим стручним школама - Примена афирмативних мера за упис ромских ученика у СШ и на факултете - Обезбеђена материјална подршка ромским ученицима за похађање ОШ (уџбеници, ужина, превоз) - Обучени наставници и васпитачи за рад са ученицима из осетљивих група - Оснажен и едукован цивилни сектор - Експертиза ромских удружења у области превенције дискриминације - Значајно искуство у припреми и спровођењу пројеката у области повећања обухвата ромских ученика образовањем на свим нивоима, уз локално 	<ul style="list-style-type: none"> - Одсуство координације у сарадњи локалних актера - Непостојање прецизне евиденције о броју ромских ученика/студената на свим нивоима образовања - Капацитети две предшколске установе чији је оснивач локална самоуправа недовољни су за обухват деце редовним предшколским програмом у целодневном и полудневном трајању - Недовољан број педагошких асистената у ПУ - Мали обухват ромске деце узраста од 0-3 и од 3-5,5 година програмима раног развоја - Недовољно коришћење препоручених мера додатне подршке (права, услуге и ресурси који детету, ученику и одраслом обезбеђују превазилажење физичких, комуникацијских и социјалних препрека унутар образовних установа и заједнице) предвиђених <i>Правилником о додатној образовној, здравственој и социјалној подршци детету, ученику и одраслом</i> - Недовољна примена права на индивидуални образовни план у ПУ/ОШ/СШ за дете/ученика/одраслог коме је потребна додатна подршка због тешкоћа у приступању, укључивању и учествовању у образовању и васпитању, ако те тешкоће утичу на његову добробит или представљају ризик од раног

<p>партнерство свих релевантних актера</p> <ul style="list-style-type: none"> - Три представника ромске заједнице сертифицирана за извођење изборног програма у основној школи <i>Ромски језик са елементима националне културе</i> - Подршка активностима ромских удружења (суфинансирање пројеката, организација догађаја и сл.) 	<p>напуштања школовања</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мали број ромске деце обухваћен понуђеним кратким предшколским програмима - Недостатак афирмативних мера за упис ромске деце у предшколско васпитање и образовање - Непостојање ментора за ромске ученике у СШ - Непостојање стипендија за ромске средњошколце и студенте из градског буџета - Незаинтересованост деце и родитеља за учење ромског језика са елементима културе - Слаба координација између институција приликом транзиције деце и ученика у више нивое образовног система - Неадекватна професионална оријентација ромских ученика - Недовољно учешће родитеља деце и ученика ромске националности у животу ПУ/ОШ/СШ и раду њихових органа (савет родитеља, школски одбор)
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Национални пројекти у области инклузивног образовања - Законска и подзаконска регулатива у области доуниверзитетског образовања подржава инклузивно образовање - Омогућен упис у средње школе и на факултете применом афирмативних мера за ромске ученике и студенте - Дуално образовање и јавно-приватна партнерства у области образовања (СШ-предузећа) - Програм стипендија за средњошколце и студенте ромске националности (МПНТР, програми и фондови који подржавају инклузивни приступ образовању) - ИПА фондови и донаторски програми других међународних организација и институција намењени образовању Рома - Увођење нових основа програма предшколског васпитања и образовања- Године узлета 	<ul style="list-style-type: none"> - Законска ограничења у погледу вођења реалне евиденције обухвата деце, ученика и студената ромске националности на свим нивоима образовања - Необавезност средњешколског образовања - Радноправни статус ПА није регулисан (рад на одређено време) - Нормирање рада ПА према броју ромских ученика - Формирање комбинованих одељења од 5. до 8. разреда - Честе миграције ромске популације (интерне/екстере) - Низак степен примене постојаће легислативе у области антидискриминације

3.9.2 Запошљавање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Индустијски град са традицијом - Повољно пословно окружење и град са великим бројем привредних субјеката - Одлична инфраструктура - Универзитетски град - Широки спектар образовних профила у СШ - Формиран Савет за запошљавање - Усвојен Локални акциони план запошљавања 2021-2023 (ЈАПЗ) - НСЗ филијала Крагујевац као посредник у запошљавању и реализацији мера активне политике запошљавања - Спровођење ФООО - Постојање подстицаја и субвенција за пољопривредну производњу из градског буџета - Финансирање и спровођење мера и програма активне политике запошљавања из ЈАПЗ-а (самозапошљавање, субвенције за послодавце за теже запошљива лица, обуке на захтев послодавца, 	<ul style="list-style-type: none"> - Званична евиденција у области запошљавања не одговара стварном стању- неизјашњавање Рома - Висока стопа незапослених у ромској популацији - Низак степен образовања и квалификација незапослених ромске националности - Велики део дугорочно незапослених Рома и Ромкиња - Велики удео незапослених Рома који спадају у теже запошљиве категорије (примаоци социјалне помоћи, ОСИ, самохрани родитељи, интерно расељена лица итд.) - Неактивност Рома у тражењу посла - Кратокорочан период ангажовања лица по програмима и мерама активне политике запошљавања - Ниска заинтересованост Рома за обуке у области предузетништва и запошљавање сопственог посла које спроводи РРА

<p>стицање практичних знања, јавни радови, итд.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Искуство цивилног сектора у реализацији пројеката и обука у области запошљавања ромске популације - 15 високо образованих Рома и Ромкиња 	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојање механизма за идентификовање, информисање и укључивање припадника ромске популације у инфо дане и обуке у области предузетништва - Неодрживост програма запошљавања за маргинализоване групе након истека донаторских средстава - Проблеми у обезбеђењу жираната приликом остваривања субвенција за самозапошљавање - Стереотипи и предрасуде међу послодавцима о Ромима као радној снази - Незаинтересованост послодаваца за ангажовање Рома - Дискриминација - Мали број пољопривредних газдинстава који су регистровани на Роме - Мали број запослених Рома у јавној управи - Неинформисаност ромске популације о постојању субвенција и подршке у области пољопривреде из градског буџета
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Долазак нових инвеститора (отворање нових фабрика и прилив страног капитала) - Републичке мере и програми активне политике запошљавања - Унапређење сарадње са Привредном комором, послодавцима и другим актерима у процесу запошљавања ромске популације - Стипендије за средњошколце и студенте као подстицај за остварење вишег степена образовања (република, донатори) - Програми међународних организација/донатора у области запошљавања Рома и Ромкиња - Предстојећи попис становништва и потенцијално већи број изјашњених Рома по питању националности - Национални програм „Барвалипе“ за унапређење компетенција високообразованих Рома за рад у органима јавне управе 	<ul style="list-style-type: none"> - Економска криза изазвана спољним и унутрашњим факторима - Повлачење инвеститора, затварање страних фирми и вишкови запослених - Одбијање понуђених мера и програма за запошљавање од стране незапослених Рома - Епидемије заразних болести (КОВИД 19, мајмунске богиње, вирус западног Нила) - Погоршање образовне структуре ромске популације - Окончање донаторских програма намењених запошљавању Рома - Укидање стипендија за ромске ученике и студенте - Немотивисаност Рома да раде због социјалних давања која су збирно иста или већа од зарада које би имали за нискоквалификоване послове

3.9.3 Становање

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Постојање Канцеларије за ромска питања-КЗРП - Формиран Мобилни тим за инклузију Рома - Именован Савет за унапређење положаја Рома - Комплетна инфраструктурна опремљеност (водовод, канализација, струја) у 7 ромских насеља - Утврђене стамбене потребе у два ромска насеља- Лицика и Корман (за 160 породица) - Постојање станова за социјално становање угрожених породица у јавној својини града - Започета израда локалне стратегије за становање - Пружање бесплатне правне помоћи - Спровођење поступака озакоњења бесправно саграђених објеката - Спровођење програма субвенција за унапређење енергетске ефикасности заменом 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољан број запослених у КЗРП - Мобилни тим нема службено возило за посету ромским насељима - Непотпуне базе података о условима становања Рома у ромским насељима - Шест нелегалних ромских насеља- Лицика, Угљешница-Петровац, Ердеч-Ћава, Грошница 1,2,3, Дреновачки пут и Корман. - Два насеља- Дреновачки пут и Корман се налазе на подручју која нису предвиђена за становање - Четири ромска насеља немају канализацију: Угљешница, Грошница 1, 2, 3, Дреновачки пут и Корман - Недостаје приступна саобраћајница (500 м) која води ка ромском насељу Корман - Неасфалтирани путеви унутар 4 насеља: део Лицике, Ердеч, Дреновачки пут и Угљешница - Недостаје студија о оправданости расељавања

<p>столарије</p> <ul style="list-style-type: none"> - Искуство и капацитети ромских удружења у реализацији пројеката у области унапређења становања ромске популације 	<p>ромског насеља у Чегарској улици- Бресница</p> <ul style="list-style-type: none"> - Низак ниво хигијенских и санитарних услова у ромским насељима - Нерешени имовинско-правни односи - Није успостављена евиденција о броју нелегалних објеката у којима живе ромске породице - Није успостављена правно-техничка подршка ромској заједници у процесу озакоњења објеката - Недостатак документације и финансијских средстава за озакоњење објеката - Неинформисаност ромске заједнице о поступку озакоњења - Неадекватни стамбени објекти у којима живе ромске породице - Спорост у решавању стамбених проблема - Не постоје финансијска средства за континуирану стамбену подршку угроженим породицама (суфинансирање комуналних рачуна, ургентне адаптације објеката и сл.) - Недовољна финансијска средства за унапређење комуналне инфраструктуре у ромским насељима - Неинформисаност ромске заједнице о коришћењу средстава из програма енергетске ефикасности – замена столарије - Пасивност појединих актера у реализацији пројеката - Непостојање социјалног становања и тренутне економске подршке за становање - Бескућници
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Национална Стратегија за социјално укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период 2022. - 2030. - Примена Агенде 2030 на локалном нивоу - Почетак 2. фазе пројекта „Подршка ЕУ инклузији Рома“ који спроводи СКГО - Учешће у Мрежи за ромска питања коју води СКГО - Информисање и праћење донаторских јавних позива и конкурса намењених инклузији Рома - Међурегионална сарадња на плану инклузије Рома - ЕУ интеграције и ИПА фондови намењени инклузији Рома - Најављен нови програм за подршку социјалном становању маргинализованих група (који тренутно спроводи УНОПС) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ескалација украјинске кризе и рата - Пандемија КОВИД-19 - Светска економска и енергетска криза - Политичка превирања - Непостојање републичких трансфера због степена развијености града - Елементарне непогоде и еколошке катастрофе- поплаве, клизишта, олује итд. - Повлачење донатора - Окончање донаторских програма и пројеката

3.9.4 Здравствена заштита

ШАНСЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Локални механизми за инклузију Рома: Мобилни тим, координатор за ромска питања, здравствена медијаторка - Формиран Савет за здравље - Широка мрежа здравствених установа, добра опремљеност и приступачност здравствене заштите - Добра обученост стручног медицинског кадра - Саветовалиште за младе 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољан број здравствених медијаторки - Недовољан број лекара и медицинског особља - Недовољан броја апарата за скрининг дојке (мамографија) - Непостојање евиденције о пацијентима ромске националности (база података, софтвер) - Слаба информисаност ромске популације о ХПВ вакцини

<ul style="list-style-type: none"> - Развојно саветовалиште - Одлична сарадња између здравствених установа у координацији активности - Потпун обухват ромске популације здравственом заштитом/ поседовање здравствене књижице - Висока стопа обухвата ромске деце вакцинацијом - Потпун обухват мајки и деце патронажним посетама - Скоро потпун обухват трудница ромске националности редовним гинеколошким прегледима - Скоро потпун обухват ученика ромске националности систематским прегледима - Организовање превентивних гинеколошких прегледа - Постојање финансијске помоћи за набавку лекова у борби против КОВИД-19 - Приступачност стоматолошких прегледа и услуга - Капацитети ромских удружења за спровођење пројеката у области здравствене заштите - Међусекторска сарадња на плану спровођења пројеката у области унапређења здравља ромске популације 	<ul style="list-style-type: none"> - Смањена заинтересованост ромске популације за превентивне прегледе током пандемије КОВИД-19 - Дискриминација у пружању здравствених услуга - Неадекватан однос једног дела здравствених радника према Ромима - Недостатак финансија за унапређење квалитета примарне здравствене заштите - Неодовољан обухват Ромкиња редовним гинеколошким прегледима - Недостатак услуга здравствене заштите које су намењене Ромима старости преко 65 година - Неинформисаност Рома старости преко 65 година о доступности права и услуга - Незаинтересованост родитеља за коришћење услуга Развојног саветовалишта - Незаинтересованост младих Рома за коришћење услуга Саветовалишта за младе
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Стратегија јавног здравља у РС 2018-2026. - Пројекти Министарства здравља - Донаторски пројекти и програми намењени инклузији Рома у области здравствене заштите - Обезбеђена републичка средства за финансирање активности ОЦД у области здравства 	<ul style="list-style-type: none"> - Наставак пандемије КОВИД- 19 и смањен приступ услугама здравствене заштите - Светска економска криза, инфлација - Незаинтересованост Министарства здравља за решавање радно-правног статуса здравствених медијаторки и повећање њиховог броја - Ниска примања здравствених медијаторки - Прекид европских интеграција и укидање програма намењених инклузији Рома - Краћи животни век Рома

3.9.5 Социјална заштита

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Постојање великог броја установа социјалне заштите на територији града - Доступност услуга социјалне заштите у складу са Законом о социјалној заштити - Доступност услуга социјалне заштите у складу са Одлуком о социјалној заштити Града Крагујевца - Примена Правилника који ближе одређује Одлуку о социјалној заштити Града Крагујевца - Донета Стратегија социјалне заштите Града Крагујевца 2021-2025 - Стручност кадрова запослених у социјалној заштити (едуковани, сензибилисани за рад са ромском популацијом) - Развијена филантропија и донаторство локалне заједнице ка установама социјалне заштите - Постојање народне кухиње при Црвеном крсту - Добра међусекторска сарадња заснована на потписаном Протоколу - Постојање лиценцираних приватних пружалаца услуга социјалне заштите - Сарадња са ромским удружењима на спровођењу пројеката у области социјалне заштите 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољан број запослених у социјалној заштити - Недовољан број иновативних услуга у области социјалне заштите - Недовољан број лиценцираних пружалаца услуга социјалне заштите - Лимитирана финансијска средства за повећање обухвата корисника и унапређење услуга социјалне заштите - Недовољни капацитети за смештај у установама социјалне заштите - Недостатак услуге Свратиште за прихват бескућника и лица која се баве просјачењем - Недовољна информисаност ромске популације о правима и услугама из домена социјалне заштите - Недовољна информисаност ромске популације о хранитељству као облику породичне заштите деце и младих без адекватног родитељског старања - Постојећи износи новчане социјалне помоћи делују дестимулативно за проналажење посла

<ul style="list-style-type: none"> - Добра сарадња са ресорним министарством - Добра сарадња са Комором социјалне заштите 	<p>(ниска цена рада за нискоквалификоване послове)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Недостатак јединствене базе података о корисницима ромске националности - Мали број Рома запослених у систему социјалне заштите на територији града - Дечји бракови
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Измена законске регулативе у области социјалне заштите (увођење нових права и услуга) - Увођење социјалних карата - Могућност аплицирања на донаторским конкурсима у области социјалне заштите - ЕУ интеграције и ИПА фондови - Укидање законске регулативе везане за забрану запошљавања у јавном сектору 	<ul style="list-style-type: none"> - Продужетак пандемије КОВИД -19 - Енергетска и економска криза - Инфлација - Миграторна кретања - Безбедносна криза (ратови) - Уставна ограничења у погледу вођења прецизне и ажурне евиденције о Ромима

3.9.6 Борба против циганизма и дискриминације

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Постојање институционалне подршке заштите људских и мањинских права - Локални омбудсман - Добра сарадња Локалног омбудсмана са републичким и локалним органима - Тајност поступка који се води пред Локалним омбудсманом - Семинари и трибине на тему борбе против дискриминације у организацији Локалног омбудсмана - Координатор за ромска питања - Усвојен План развоја културе 2022-2025 који предвиђа заштиту и афирмацију културног наслеђа ромске заједнице - Сарадња установа културе са ромским удружењима приликом спровођења пројеката промовисања ромске културе и традиције („Бал Рома“, „Ме сем Ром“ итд.) - Одржавање традиционалне манифестације ромских песама и традиције - Експертиза ромског цивилног сектора у области антидискриминације 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољна информисаност грађана и организација о надлежностима Локалног омбудсмана - Мали број притужби од стране лица ромске националности због страха од реваншизма локалних институција на чији раде се жале - Слаба медијска покривеност активности које се односе на заштиту права мањина - Не постоји установа културе која искључиво реализује програме очувања и афирмације културне баштине Рома - Непостојање медија на ромском језику - Мали број медијских пројеката на ромском језику - Мали број запослених у градској управи је обучен за борбу против дискриминације - Непријављивање случајева дискриминације - Дискриминација од стране послодавца („Искра“) - Непознавање значења термина „антициганизам“ - Непостојање буџетских средстава којима располаже Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима - Непостојање просторија за Ромски културни центар - Асимилација и сегрегација - Непостојање списака заслужних грађана ромске националности (палих бораца, учесника рата, стрељаних, културних радника, уметника итд.)
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Размена искустава у оквиру Мреже локалних омбудсмана - Сарадња са републичким институцијама: Повереник за заштиту равноправности, Заштитник грађана, Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности - Иницијатива за формирање Одељења за људска и мањинска права у оквиру јединица локалне самоуправе 	<ul style="list-style-type: none"> - Јачање десно орјентисаних покрета (неонацистички покрети, политичке странке, навијачке групе и сл.) - Пораст расизма и говора мржње у јавном простору - Дискриминација од стране републичких институција у оставривању права - Негативно извештавање медија о Ромима (креирање погрешне медијске слике)

<ul style="list-style-type: none"> -Изборни предмет: Ромски језик са елементима националне културе -Пројекти Националног савета ромске националне мањине - ЕУ интеграције и ИПА фондови - Пројекти Савета Европе 	
--	--

3.9.7 Партиципација

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Одељење за људска и мањинска права ГУ - Канцеларија координатора за ромска питања - Локални механизми за инклузију: Мобилни тим, педагошки асистенти, здравствена медијаторка - Савет за унапређење положаја Рома - Развијен ромски цивилни сектор - 9 ромских организација - Одлична међусекторска сарадња са ромским удружењима на плану припреме и реализације пројеката - Искуство и експертиза ромског цивилног сектора у реализацији донаторских пројеката намењених социјалној инклузији Рома - Активно учешће ромских организација у усвајању локалних јавних политика од значаја за инклузију Рома - Споразум о сарадњи са НСРНМ - Протокол са РЕФ-ом - Протокол са Светом Европе (РОМАКТЕД 2) 	<ul style="list-style-type: none"> - У већини формираних сталних радних тела нема представника ромске заједнице: Савет за здравље, Савет за социјалну заштиту, Комисија за родну равноправност, итд. - Мали број запослених Рома у органима градске управе и локалним ЈП (само 5) - Нема представника Рома у Скупштини града нити у Градском већу - Не постоје омладинске ромске организације - Мали број женских ромских организација - Мали број младих Рома учествује у активностима Канцеларије за младе - Мали број волонтера из ромске заједнице - Непостојање Ромског културног центара - Недовољна заступљеност Рома у локалним медијима - Ромски цивилни сектор није укључен у рад тела за спровођење и праћење већине важећих планских докумената и јавних политика
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> -Попис становника 2022. и могућност за веће изјашњавање на основу националне припадности - Национални програм „Барвалипе“ за унапређење компетенција високообразованих Рома за рад у органима јавне управе -Донаторски пројекти и програми: РЕФ, Савет Европе, Фонд за отворено друштво, СКГО, ГИЗ, ЕУ итд. - Јавни позиви и пројекти републичких институција - Увођење „ромског буџетирања“ у виду посебне буџетске линије у буџетима ЈЛС 	<ul style="list-style-type: none"> - Мали број запослених Рома у републичким органима од значаја за ромску заједницу: ЦЗР, НСЗ, МУП итд. - Пандемија КОВИД -19 - Неизјашњавање по националној припадности - Недостатак финансија- република, донатори за спровођење програма и пројеката у области инклузије Рома -Недостатак политичке воље за већом инклузијом -Светска економска криза -Рат - Прекид евроинтеграција

4. ДЕФИНИСАЊЕ ЖЕЉЕНЕ ПРОМЕНЕ

4.1. ВИЗИЈА

Визија ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња за период 2022-2025. изражава стремљење ка жељеној промени која ће Град Крагујевац учинити пожељним и добрим местом за живот и даљи просперитет свих његових становника, без обзира на њихову националну припадност. Тежња ка стварању локалне заједнице која омогућава да сви њени грађани и грађанке, на једнаким основама и без дискриминације, уживају благодети бољег животног стандарда, квалитетних јавних услуга и социјалне заштите, јесте уједно и манифестација остваривања основних људских права. Поред овога, визија одражава и настојање локалне самоуправе да настави рад на имплементацији инклузивних политика, те даље развија и шири добру праксу по којој је већ препозната на нивоу Србије, а са циљем стицања лидерске позиције у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња.

Град Крагујевац је одлучан у настојању да постане боље место за живот за све своје житеље, укључујући и грађане ромске националности. Према томе, овај Локални акциони план није усмерен само на унапређење положаја Рома, него на трансформацију читаве локалне заједнице која би требало да се мења на такав начин који ће омогућити учешће Рома и Ромкиња као равноправних и једнаких чланова у све аспекте живота локалне заједнице. Визија ЛАП-а гласи:

Град Крагујевац је добро место за живот и просперитет свих грађана и лидер у области социјалне инклузије Рома и Ромкиња.

4.2. ОПШТИ ЦИЉ

Општи циљ Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. гласи:

Побољшање социјално-економског положаја Рома и Ромкиња у Крагујевцу, уз уважавање људских и мањинских права и постизање веће социјалне укључености.

укључивање Рома и Ромкиња у Републици Србији за период од 2022. до 2030. године, који гласи: *Унапређење квалитета живота Рома и Ромкиња у Републици Србији, уз уважавање људских и мањинских права, елиминисање дискриминације и циганизма као облика расизма, и постизање веће социјалне укључености у свим сегментима друштва.* Такође, општи циљ ЛАП-а **је усаглашен** са трећим и четвртим посебним циљем Стратегије социјалне заштите Града Крагујевца за период 2021-2025, који гласе:

- Унапредити инклузију рањивих и маргинализованих група кроз разне видове подршке, и партиципацију грађана у друштву и подизању свести заједнице о њиховом положају у друштву
- Допринети смањењу сиромаштва и задовољавању основних потреба грађана и грађанки.

На постизању општег циља ЛАП-а ће се радити кроз интервенцију у седам приоритетних области значајних за социјалну инклузију ромске националне мањине, а то су:

- 1) **ОБРАЗОВАЊЕ**
- 2) **ЗАПОШЉАВАЊЕ**
- 3) **СТАНОВАЊЕ**
- 4) **ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА**
- 5) **СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА**
- 6) **БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ**
- 7) **ПАРТИЦИПАЦИЈА**

За сваку од наведених приоритетних области дефинисани су посебан циљ и мере, које ће детаљно бити представљене у наредном поглављу, заједно са утврђеним индикаторима на основу којих ће се пратити остварени учинак и резултати јавне политике.

За мерење жељене промене на нивоу општег циљ ће се користити следећи **показатељ учинка** (**показатељ ефеката јавне политике**):

Показатељ ефеката	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Процент ромских домаћинстава који живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	2021.	Биће утврђена	2025.	Биће утврђена	РЗС, Извештај канцеларије за ромска питања

Материјална депривација се процењује у зависности од тога да ли појединац живи у домаћинству које може да приушти ставке са следеће листе:

1. Адекватно загревање стана,
2. Подмиривање неочекиваног трошка у износу од 10.000,00 динара,
3. Оброк од меса или рибе (или вегетаријанске замене) сваки други дан,
4. Недељу дана одмора ван куће,
5. Редовно плаћање ренте, рате за стан или другог кредита или комуналних услуга за стан,
6. Телевизор у боји,
7. Машину за прање веша,
8. Аутомобил и
9. Телефон.

5. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ

Локални акциони план за социјалну инклузију Рома садржи 7 посебних циљева, по један у свакој области релевантној за социјално укључивање ромске националне мањине, а који удружено доприносе оставарењу општег циља. Посебни циљеви изражавају очекивану, спроводиву, мерљиву и жељену промену у свакој приоритетној области и гласе:

Посебни циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњим образовањем заснованим на принципима инклузије и интеркултуралности.

Посебни циљ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада.

Посебни циљ 3: Унапређење услова становања грађана ромске националности у ромским насељима.

Посебни циљ 4: Унапређење здравља ромске популације кроз једнак приступ квалитетним и свима доступним услугама здравствене заштите, укључујући доступност превентивних програма и у кризним ситуацијама.

Посебни циљ 5: Унапређење приступа Рома и Ромкиња правима и услугама у области социјалне заштите.

Посебни циљ 6: Повећање сензибилисаности локалне заједнице за прихватање Рома и Ромкиња као једнаких и равноправних чланова друштва без дискриминације по било ком основу.

Посебни циљ 7: Повећање укључености Рома и Ромкиња у свим сферама друштвеног живота.

За мерење жељене промене на нивоу посебних циљева биће коришћени следећи **показатељи учинка (показатељи исхода)**:

Показатељи учинка	Базна година	Почетна вредност	Циљана година	Циљана вредност	Извори верификације
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњим образовањем заснованим на принципима инклузије и интеркултуралности.					
Процент деце ромске националности која похађају ППП	2021/2022.	85%	2024/2025.	95%	Извештаји ПУ, ОЦД
Процент деце ромске националности која похађају предшколски програм од 0-5,5	2018/2019	9%	2024/2024.	12%	Извештаји ПУ, ПА, Кнацеларија за ромска питања (КРП)
Процент деце ромске националности која уписује ОШ	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Извештаји ПА
Процент девојчица и дечака ромске националности који похађају средње образовање	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Извештаји о изјашњавању о афирмативним мерама
Процент ученика ромске националности, који похађају ОШ које имају ПА, а који на крају VIII разреда имају општи успех једнак или већи од 3,00	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Евиденција ОШ, Извештаји ПА
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада					
Процент регистроване незапослености Рома и Ромкиња	2021.	1,8%	2025.	1,5%	НСЗ
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 3: Унапређење услова становања грађана ромске националности у ромским насељима.					
Процент житеља ромских насеља који немају приступ водоводној мрежи	2021.	5%	2025.	2%	Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење (ГУИПИО), Градска управа за комуналне послове (ГУКП), ЈК „Водовод“
Процент житеља ромских насеља који немају приступ канализационој	2021.	20%	2025.	15%	ГУИПИО, ГУКП, ЈК

мрежи					
Процент ромских домаћинстава за која су утврђене стамбене потребе	2021.	8,6%	2025.	12%	Извештај Канцеларије за ромска питања
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 4: Унапређење здравља ромске популације кроз једнак приступ квалитетним и свима доступним услугама здравствене заштите, укључујући доступност превентивних програма и у кризним ситуацијама					
Процент лица ромске националности без здравствене књижице	2021.	5%	2025.	2%	Евиденција ДЗ Крагујевац, здравствена медијаторка
Обухват вакцинацијом деце ромске националности узраста од 24-35 месеци	2021.	94%	2025.	97%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка, Институт за јавно здравље
Обухват трудница редовним гинеколошким прегледима	2021.	98%	2025.	100%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Обухват жена ромске националности редовним гинеколошким прегледима	2021.	5%	2025.	20%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Процент корисника Развојног саветовалишта из ромске популације	2021.	10%	2025.	15%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Процент корисника Саветовалишта за младе из ромске популације	2021.	5%	2025.	10%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 5: Унапређење приступа Рома и Ромкиња правима и услугама у области социјалне заштите					
Процент лица ромске националности у стању потребе која су остварила право на социјалну заштиту	2021.	80%	2025.	86%	ЦСР „Солидарност“, Центар за развој услуга социјалне заштите “Кнегиња Љубица”, Мобилни тим
Процент ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ	2021.	15%	2025.	20%	ЦСР „Солидарност“, Центар за развој услуга социјалне заштите “Кнегиња Љубица”
Број нових, иновативних услуга у области социјалне заштите доступних Ромима и Ромкињама	2021.	0	2025.	5	Центар за развој услуга социјалне заштите “Кнегиња Љубица”, Удружење

					Романипен
Број запослених ромске националности у систему социјалне заштите	2021.	0	2025.	1	ЦСР „Солидарност“, Центар за развој услуга социјалне заштите “Кнегиња Љубица”
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 6: Повећање сензибиланости локалне заједнице за прихватање Рома и Ромкиња као једнаких и равноправних чланова друштва без дискриминације по било ком основу					
Процент лица ромске националности који сматра да је био дискримисан	2021.	28%	2025.	25%	Локални омбудсман, Повереник за заштиту равноправности, извештаји ромских удружења
Процент лица ромске националности који је доживео и пријавио дискриминацију надлежним органима (Локални омбудсман)	2021.	5%	2025.	5%	Локални омбудсман, Повереник за заштиту равноправности, извештаји ромских удружења
Показатељи учинка на нивоу посебног циља 7: Повећање укључености Рома и Ромкиња у свим сферама друштвеног живота					
Број Рома уписаних у посебни бирачки списак	2022.	980	2025.	1030	Градска управа за друштвене делатности
Број органа, јавних предузећа, установа и тела на новоу града који међу запосленима/радно ангажованим лицима имају лица ромске националности	2021.	4	2025.	6	Евиденција Канцеларије за ромска питања
Број активних ОЦД које воде Роми и Ромкиње	2021.	5	2025.	6	Евиденција Канцеларије за ромска питања
Број младих ромске националности укључених у активности Канцеларије за младе	2021.	5	2025.	8	Евиденција Канцеларије за младе

За сваки посебан циљ дефинисане су мере које ће бити предузете ради остварења тог конкретног циља. Реч је о следећим стратешким мерама које ће омогућити унапређење стања у свакој од 7 области значајних за смањење социјалне искључености Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу:

ОБРАЗОВАЊЕ

Посебни циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњим образовањем заснованим на принципима инклузије и интеркултуралности.

Мера 1.1. Повећати обухват деце ромске националности од 0 до 3 и од 3 до 5,5 година програмима раног развоја

Мера 1.2. Обезбедити адекватну подршку ученицима ромске националности у основном образовању на постизању бољих школских постигнућа и спречити осипање ученика из образовног система

Мера 1.3. Осигурати подршку ученицима ромске националности у средњем образовању за планирање и достизање оптималног професионалног развоја.

ЗАПОШЉАВАЊЕ

Посебни циљ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада.

Мера 2.1. Програми додатног образовања и обука усмерени на унапређење квалификација, знања, компетенција и вештина лица ромске националности за укључивање на локално тржиште рада

Мера 2.2. Креирати нове и спроводити постојеће програме и мере активне политике запошљавања усмерене ка повећању запослености лица ромске националности на локалном тржишту рада

СТАНОВАЊЕ

Посебни циљ 3: Унапређење услова становања грађана ромске националности у ромским насељима.

Мера 3.1. Креирати евиденцију о условима становања у ромским насељима и стамбеним потребама ромских домаћинстава

Мера 3.2. Побољшати инфраструктурну опремљеност подстандардних ромских насеља

Мера 3.3. Обезбедити различите видове стамбене подршке за унапређење услова становања угрожених ромских породица

ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

Посебни циљ 4: Унапређење здравља ромске популације кроз једнак приступ квалитетним и свима доступним услугама здравствене заштите, укључујући доступност превентивних програма и у кризним ситуацијама

Мера 4.1. Унапредити информисаност ромске популације о обавезним и доступним превентивним прегледима

Мера 4.2. Успоставити вођење евиденције о здравственом стању ромске популације и обезбедити улазне податке за праћење индикатора у области приступа услугама здравствене заштите

Мера 4.3. Унапредити техничке и кадровске капацитете установа, те развијати нове услуге и јавно-здравствене програме ради њихове веће и лакше доступности лицима ромске националности

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

Посебни циљ 5: Унапређење приступа Рома и Ромкиња правима и услугама у области социјалне заштите.

Мера 5.1. Повећати информисаност лица ромске националности о правима и услугама у области социјалне заштите ради обезбеђивања већег обухвата сиромашних и лица у потреби доступном заштитом

Мера 5.2. Ојачати кадровске капацитете и међусекторску сарадњу у области социјалне заштите на нивоу града Крагујевца

Мера 5.3. Унапредити постојеће и успоставити иновативне услуге у систему социјалне заштите на територији града

БОРБА ПРОТИВ ЦИГАНИЗМА И ДИСКРИМИНАЦИЈЕ

Посебни циљ 6: Повећање сензибилности локалне заједнице за прихватање Рома и Ромкиња као једнаких и равноправних чланова друштва без дискриминације по било ком основу.

Мера 6.1. Обезбедити услове за очување и даљи развој културне баштине Рома, уз повећану видљивост и промоцију исте у средствима јавног информисања и на градским манифестацијама

Мера 6.2. Унапредити постојеће и креирати нове механизаме за борбу против дискриминације

ПАРТИЦИПАЦИЈА

Посебни циљ 7: Повећање укључености Рома и Ромкиња у свим сферама друштвеног живота.

Мера 7.1. Повећати заступљеност Рома и Ромкиња у органима, установама и јавним предузећима града, као и у телима за спровођење и праћење локалних јавних политика

Мера 7.2. Ојачати капацитете ромским организација за одрживо деловање на плану подстицања шире партиципације ромске заједнице, поготово младих и жена, у свим сферама друштвеног живота

Мера 7.3. Унапредити информисање ромске популације на ромском језику

6. АКЦИОНИ ПЛАН

ОПШТИ ЦИЉ: Побољшање социјално-економског положаја Рома и Ромкиња у Крагујевцу, уз уважавање људских и мањинских права и постизање веће социјалне укључености.						
Показатељи на нивоу општег циља (показатељи ефеката)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент ромских домаћинстава који живе у условима изражене материјалне депривације (3 или више фактора материјалне депривације)	%	2021.	Биће утврђена	2025.	Биће утврђена	РЗС, Извештај канцеларије за ромска питања
ПОСЕБНИ ЦИЉ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњим образовањем заснованим на принципима инклузије и интеркултуралности.						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент деце ромске националности која похађају ППП	%	2021/2022.	85%	2024/2025.	95%	Извештаји ПУ, ОЦД
Процент деце ромске националности која похађају предшколски програм од 0-5,5	%	2018/2019	9%	2024/2024.	12%	Извештаји ПУ, ПА, Кнацеларија за ромска питања (КРП)
Процент деце ромске националности која уписује ОШ	%	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Извештаји ПА
Процент девојчица и дечака ромске националности који похађају средње образовање	%	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Извештаји о изјашњавању о афирмативним мерама
Процент ученика ромске националности, који похађају ОШ које имају ПА, а који на крају VIII разреда имају општи успех једнак или већи од 3,00	%	2021/2022.	Биће утврђена	2024/2025.	Биће утврђена	Евиденција ОШ, Извештаји ПА
МЕРА 1.1: Повећати обухват деце ромске националности од 0 до 3 и од 3 до 5,5 година програмима раног развоја			Тип мере:		Информативно-едукативна	
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ПУ, ОЦД, локани медији	
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			ДА	

Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.545.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 515.000,00 2024 – 515.000,00 2025 – 515.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет града – 1.545.000,00
Број родитеља који учествују на сесијама о отвореним позивима ПУ за упис деце	број	2021.	30	50	50	50	Извештаји ПУ, Извештаји ОЦД
Број деце узраста од 0-5,5 година уписаних у целодневни боравак	број	2021/2022	18	20	30	30	Извештаји ПУ, Извештаји ОЦД
Број едукативних радионица за родитеље о важности образовања	број	2021/2022	10	10	10	10	Извештаји ПУ, Извештаји ОЦД
Број деце предшколског узраста опремљених радним свескама и школским прибором	број	2021/2022	36	50	50	50	Извештаји ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)	Вредности фин. средства по изворима (РСД)
1.1.1	Измена и допуна Правилника о приоритетном упису деце у програме предшколског образовања и васпитања	ГУ за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	I. квартал 2023	/	/	/
1.1.2	Инфо сесије у ромским насељима о отвореним позивима ПУ за упис деце свих узраста у ПУ и подршка	ГУ за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	45.000,00	2023 – 15.000,00 2024 – 15.000,00 2025 – 15.000,00	Буџет града – 45.000,00

	родитељима у процесу аплицирања						
1.1.3	Информативна кампања у медијима о упису деце у предшколске образовне програме	ГУ за друштвене делатности	ПУ, ОЦД, локани медији	II. квартал 2023, континуирано	/	/	/
1.1.4	Едукативне радионице са родитељима о значају и могућностима развоја и образовања деце у узрасту 0 - 3 и 3 - 5,5 година	ГУ за друштвене делатности	ПУ, ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	150.000,00	2023 – 50.000,00 2024 – 50.000,00 2025 – 50.000,00	Буџет града – 150.000,00
1.1.5	Обезбеђивање радних уџбеника, школског прибора и ранчева за ромску децу за ППП узраста од 5,5 до 7 година	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	III. квартал 2023, континуирано	1.350.000,00	2023 – 450.000,00 2024 – 450.000,00 2025 – 450.000,00	Буџет града – 1.350.000,00
МЕРА 1.2.: Обезбедити адекватну подршку ученицима ромске националности у основном образовању на постизању бољих школских постигнућа и спречити осипање ученика из образовног система			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ШУ, ПА, ОШ, ОЦД, Канцеларија за ромска питања, Канцеларија за младе		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.680.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 1.560.000,00 2024 – 1.560.000,00 2025 – 1.560.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 2.370.000,00 Буџет града – 2.310.000,00
Показатељи на нивоу мере -	Јединица	Базна	Базна	Циљне вредности		Извор провере	

(показатељи резултата)		мере	година	вредност	2023.	2024.	2025.	
Број ученика ромске националности укључених у „peer to peer“ туторинг програм		Број	2021.	Нема података	20	30	40	Извештаји ОШ и Канцеларије за младе
Број ученика ромске националности VIII разреда подржаних професионалном оријентацијом		Број	2021/2022.	30	30	40	50	Извештаји ОШ, Извештаји ОЦД
Број учесника подржаних додатном подршком у процесу образовања (ИОП1 и ИОП2)		Број	2021.	25	30	30	30	Извештаји ОШ
Број ученика првог разреда опремљених ранчевима и школским прибором		Број	2021/2022.	50	50	60	70	Извештаји ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средстава по годинама (РСД)		Вредности фин. средстава по изворима (РСД)
1.2.1	Формирање локалног механизма за праћење школских постигнућа ученика, транзиције и спречавање осипања	ГУ за друштвене делатности	ШУ, ПА, ОШ, ОЦД, Канцеларија за ромска питања	III. квартал 2023	/	/		/
1.2.2	Додатна образовна подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer tutoring program)	ГУ за друштвене делатности	ОШ, Канцеларија за младе	IV. квартал 2023, континуирано	450.000,00	2023 – 150.000,00 2024 – 150.000,00 2025 – 150.000,00		Донаторска средства - 150.000,00 (2023) Буџет града- 300.000,00 (2024-2025)
1.2.3	Професионална оријентација за ромске ученике VIII разреда приликом уписа у средње школе	ГУ за друштвене делатности	ОШ , ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	360.000,00	2023 – 120.000,00 2024 – 120.000,00 2025 – 120.000,00		Буџет града- 360.000,00
1.2.4	Обезбеђивање подршке ромским ученицима за	ГУ за	ОШ , ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	/	/		/

	коришћење афирмативних мера приликом уписа у средње школе	друштвене делатности					
1.2.5	Психо-социјална подршка ромским ученицима и ромским родитељима, као и подршка ромским ученицима са исказанима потребама за додатном образовном подршком (ИОП 1, ИОП 2)	ГУ за друштвене делатности	ОШ, ОЦД	I. квартал 2023, континуирано	2.340.000,00	2023 – 780.000,00 2024 – 780.000,00 2025 – 780.000,00	Донаторска средства - 2.160.000,00 (720.000,00 годишње) Буџет града - 180.000,00 (60.000,00 годишње)
1.2.6	Обезбеђивање школског прибора (перница, свезака), ранчева за ромске ученике полазнике I. разреда	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	1.350.000,00	2023 – 450.000,00 2024 – 450.000,00 2025 – 450.000,00	Буџет града - 1.350.000,00
1.2.7	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ученика ромске националности који похађају ОШ	ГУ за друштвене делатности	ОШ, ОЦД	II. квартал 2023	180.000,00	2023 – 60.000,00 2024 – 60.000,00 2025 – 60.000,00	Донаторска средства – 60.000,00 (2023) Буџет града – 120.000,00 (2024-2025)
МЕРА 1.3.: Осигурати подршку ученицима ромске националности у средњем образовању за планирање и достизање оптималног професионалног развоја			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ШУ, СШ, ОЦД, НСРНМ, Канцеларија за ромска питања, ПА, Одељење за психологију Филолошког факултета Крагујевца		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска	1.230.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 410.000,00	Вредности фин.средстава по изворима	2024 – 410.000,00	Донаторска средства – 210.000,00
				2025 – 410.000,00			

средства за меру (РСД):					финансирања:			Буџет града – 1.020.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број средњошколаца ромске националности који примају стипендије		број	2021/2021.	17	20	30	40	Извештај Канцеларије за ромска питања
Број средњошколаца ромске националности подржаних „peer to peer„ менторском подршком		број	2021/2021.	0	20	20	20	Извештај ОЦД, Извештаји СШ
Број средњешколаца обухваћених тренингом дигиталних компетенција		број	2021/2021.	0	20	20	20	Извештај ОЦД
Број средњешколаца који су користили афирмативне мере за упис на факултет		број	2021/2021.	3	5	5	5	Извештаји СШ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин. средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
1.3.1	Стипендијски програм за ромске ученике средњошколског образовања и васпитања	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, ШУ, СШ, Канцеларија за ромска питања	II. квартал 2023, континуирано	600.000,00	2023 – 200.000,00 2024 – 200.000,00 2025 – 200.000,00		Буџет града - 600.000,00
1.3.2	Обезбеђивање подршке ромским ученицима средњих школе за коришћење афирмативних мера приликом уписа на факултете	ГУ за друштвене делатности	СШ, ОЦД, НСРНМ, ШУ	II. квартал 2023, континуирано	/	/		/
1.3.3	Инфо-сесије за ромске ученике о отварању националних и локалних стипендијских програма	ГУ за друштвене делатности	СШ, НСРНМ, ШУ	III. квартал 2023, континуирано	/	/		/

1.3.4	Менторска подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer менторство)	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, ПА, Одељење за психологију Филолошког факултета Крагујевац	I. квартал 2023. континуирано	450.000,00	2023 – 150.000,00 2024 – 150.000,00 2025 – 150.000,00	Донаторска средства – 150.000,00 (2023) Буџет града – 300.000,00 (2024-2025)
1.3.5	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ромских ученика средњих школа	ГУ за друштвене делатности	ОШ, СШ, ОЦД	II. квартал 2023. континуирано	180.000,00	2023 – 60.000,00 2024 – 60.000,00 2025 – 60.000,00	Донаторска средства – 60.000,00 (2023) Буџет града – 120.000,00 (2024-2025)

ПОСЕБАН ЦИЉ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент регистроване незапослености Рома и Ромкиња		%	2021.	1,8%	2025.	1,5%	НСЗ
МЕРА 2.1: Програми додатног образовања и обука усмерени на унапређење квалификација, знања, компетенција и вештина лица ромске националности за укључивање на локално тржиште рада			Тип мере:		Информативно-едукативна		
Носилац мере:	ГУ за развој и инвестиције		Партнери:		НСЗ, ОЦД, ШООО, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, привредни сектор		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	2.832.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 1.176.000,00 2024 – 1.176.000,00 2025 – 480.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 2.592.000,00 Буџет града – 240.000,00
Показатељи на нивоу мере	Јединица	Базна	Базна	Циљне вредности		Извор провере	

(показатељи резултата)		мере	година	вредност	2023.	2024.	2025.	
Број незапослених Рома обучених за активно тражење посла		број	2021.	25	30	30	30	Извештаји НСЗ
Број корисника ВЕТ обука		број	2021.	0	20	20	-	Извештаји НСЗ, Извештаји ОЦД
Број Рома информисаних о доступним програмима запошљавања		број	2021.	90	60	60	60	Извештаји НСЗ, Извештаји ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
2.1.1	Функционално основно образовање одраслих (ФООО)	ГУ за друштвене делатности	НСЗ, ОШ	IV. квартал 2023, континуирано	/	/	/	
2.1.2	Обуке за предузетништво	ГУ за развој и инвестиције	НСЗ, ОЦД, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља	IV. квартал 2023, континуирано	/	/	/	
2.1.3	Обуке за активно тражење посла и обуке самоефикасности у тражењу посла	ГУ за развој и инвестиције	НСЗ	IV. квартал 2023, континуирано	/	/	/	

2.1.4	Тренинзи за подизање компетенција и знања лица ромске националности за укључивање на локално тржиште рада	ГУ за развој и инвестиције	ОЦД, НЗС	II. квартал 2023, континуирано	540.000,00	2023 – 180.000,00 2024 – 180.000,00 2025 – 180.000,00	Донаторска средства – 180.000,00 (2023) Донаторска средства – 120.000,00 (2024) Буџет града - 60.000,00 (2024) Буџет града - 180.000,00 (2025)
2.1.5	Тренинзи за унапређење професионалних квалификација и вештина (ВЕТ) лица ромске националности	ГУ за развој и инвестиције	ОЦД, НЗС, привредна друштва	IV. квартал 2024	1.392.000,00	2023 – 696.000,00 2024 – 696.000,00	Донаторска средства – 1.392.000,00
2.1.6	Инфо дани за информисање лица ромске националности о програмима за запошљавање	ГУ за развој и инвестиције	ОЦД, НЗС	I. квартал 2023, континуирано	900.000,00	2023 – 300.000,00 2024 – 300.000,00 2025 – 300.000,00	Донаторска средства – 900.000,00
МЕРА 2.2: Креирати нове и спроводити постојеће програме и мере активне политике запошљавања усмерене ка повећању запослености лица ромске националности на локалном тржишту рада			Тип мере:		Подстицајна		
Носилац мере:	ГУ за развој и инвестиције		Партнери:		НСЗ		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.860.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 1.620.000,00 2024 – 1.620.000,00 2025 – 1.620.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Национална служба за запошљавање – 2.381.400,00

								Буџет града – 2.478.600,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број Рома укључених у јавне радове		број	2022.	1	2	2	2	Извештаји НСЗ
Број Рома запослених кроз програм субвенција за запошљавање теже запошљивих категорија		број	2022.	1	1	1	1	Извештаји НСЗ
Број запослених Рома кроз програме подстицања предузетништва и самозапошљавања		број	2022.	5	3	3	3	Извештаји НСЗ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
2.2.1	Јавни радови	ГУ за развој и инвестиције	НСЗ	IV. квартал 2023., континуирано	1.440.000,00	2023 – 480.000,00 2024 – 480.000,00 2025 – 480.000,00		Буџет града – 734.400,00 Национална служба за запошљавање – 705.600,00
2.2.2.	Субвенције послодавцима за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих	ГУ за развој и инвестиције	НСЗ	IV. квартал 2023., континуирано	720.000,00	2023 – 240.000,00 2024 – 240.000,00 2025 – 240.000,00		Буџет града – 367.200,00 Национална служба за запошљавање – 352.800,00
2.2.3.	Самозапошљавање	ГУ за развој и инвестиције	НСЗ	IV. квартал 2023., континуирано	2.700.000,00	2023 – 900.000,00 2024 – 900.000,00 2025 – 900.000,00		Буџет града – 1.377.000,00 Национална служба за запошљавање – 1.323.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 3: Унапређење услова становања грађана ромске националности у ромским насељима							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент житеља ромских насеља који немају приступ водоводној мрежи		%	2021.	5%	2025.	2%	Градска управа за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење (ГУИПИО), Градска управа за комуналне послове (ГУКП), ЈК „Водовод“
Процент житеља ромских насеља који немају приступ канализационој мрежи		%	2021.	20%	2025.	15%	ГУИПИО, ГУКП, ЈК
Процент ромских домаћинстава за која су утврђене стамбене потребе		%	2021.	8,6%	2025.	12%	Извештај Канцеларије за ромска питања
МЕРА 3.1: Креирати евиденцију о условима становања у ромским насељима и стамбеним потребама ромских домаћинстава			Тип мере:		Обезбеђивање добара и пружање услуга		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		МТ, ОЦД, Главни урбаниста, Канцеларија за ромска питања		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	600.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 - 600.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 300.000,00 Буџет града – 300.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Број попуњених упитника о стамбеним потребама Рома	број	2021.	160	500	-	-	Извештај Канцеларије за ромска питања
Креирана електронска база података о стамбеним потребама ромских породица	База података	2021.	Не постоји	Не постоји	Постоји	Постоји	Апликација за вођење електронске базе података
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна	Вредности фин.средства по	Вредности фин.средства по

					фин.средства (РСД)	годинама (РСД)	изворима (РСД)
3.1.1	Израда упитника за становање Рома	ГУ за друштвене делатности	МТ, ОЦД, Главни урбаниста	I. квартал 2023	/	/	/
3.1.2	Попуњавање упитника на терену	ГУ за друштвене делатности	МТ, ОЦД	III. квартал 2023	600.000,00	2023 - 600.000,00	Донаторска средства – 300.000,00 Буџет града – 300.000,00
3.1.3	Израда апликације за вођење ел. базе о стамбеним условима Рома у ромским насељима	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, Главни урбаниста	III. квартал 2023	/	/	/
3.1.4	Прављење електронске базе података	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања	I. квартал 2024	/	/	/
МЕРА 3.2: Побољшати инфраструктурну опремљеност подстандардних ромских насеља					Тип мере:	Обезбеђивање добара и пружање услуга	
Носилац мере:	ГУ за развој и инвестиције		Партнери:		МТ, Канцеларија за ромска питања, ГУ за урбанизам и имовинско правне послове, ЈКП Водовод и канализација, Главни урбаниста, ЈП Шумадија		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.200.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2024 – 400.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 4.200.000,00	
				2025 – 3.800.000,00			
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Број формираних месних тимова по насељима за решавање стамбених проблема	Број	2021.	0	11	-	-	Извештај Канцеларије за ромска питања
Број ромских насеља за које је израђена листа приоритета за решавање стамбених питања	Број	2021.	0	6	11	-	Извештај Канцеларије за ромска питања

Израђена пројектно техничка документација за канализацију у насељу Корман		Пројектно-техничка документација	2021.	Не постоји	Не постоји	Постоји	Постоји	ЈКП Водовод и канализација
Број метара асфалтираног пута у насељу Корман		Број метара	2021.	0	0	0	500	ЈП Шумадија
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
3.2.1	Информисање житеља ромских насеља о активностима из ЛАП-а везаним за унапређење становања	ГУ за развој и инвестиције	МТ, Канцеларија за ромска питања	I. квартал 2023.	/	/	/	
3.2.2	Формирање месних тимова (по насељима) ради партиципације у решавању стамбених питањима у сваком од насеља	ГУ за развој и инвестиције	МТ, Канцеларија за ромска питања	II. квартал 2023.	/	/	/	
3.2.3	Креирање листе приоритета за извођење радова на основу идентификованих потреба ромских насеља	ГУ за развој и инвестиције	МТ, Канцеларија за ромска питања, ГУ за урбанизам и имовинско правне послове	I. квартал 2024.	/	/	/	
3.2.4	Израда пројектно-техничке документације за изградњу канализације за насеље Корман	ГУ за развој и инвестиције	ЈКП Водовод и канализација	IV. квартал 2024.	200.000,00	2024 – 200.000,00	Донаторска средства – 200.000,00	

3.2.5	Израда пројектно техничке документације за путну инфраструктуру унутар ромских насеља	ГУ за развој за инвестиције	Канцеларија за ромска питања, Гл. урбаниста	IV. квартал 2024	200.000,00	2024 – 200.000,00	Донаторска средства – 200.000,00
3.2.6	Асфалтирање приступне саобраћајнице у насељу Корман у дужини од 500 метара	ГУ за развој и инвестиције	ЈП Шумадија	IV. квартал 2025	3.800.000,00	2025 – 3.800.000,00	Донаторска средства – 3.800.000,00
МЕРА 3.3: Обезбедити различите видове стамбене подршке за унапређење услова становања угрожених ромских породица			Тип мере:		Обезбеђивање добара и пружење услуга		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		Канцеларија за ромска питања, МТ, Повереник за ИРЛ, ЦСР, ЕХО, Служба за пружање правне помоћи		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	24.698.750,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 1.466.250,00 2024 – 1.616.250,00 2025 – 21.616.250,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 23.698.750,00 Буџет града – 1.000.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Број Рома којима је пружена техничка помоћ у процесу озакоњења стамбених објеката	Број	2021.	0	0	15	30	Канцеларија за ромска питања, Правна помоћ, ЕХО
Број Рома којима је пружена помоћ за пријаву на конкурсе за решавање стамбеног питања	број	2021.	0	10	20	30	Извештаји Канцеларије за ромска питања, Извештаји Повереника за ИРЛ

Број додељених малих грантова за адаптацију стамбених објеката у којима живе ромске породице		број	2021.	0	5	10	15	Извештаји Канцеларије за ромска питања, Извештаји Повереника за ИРЛ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
3.3.1	Пружање техничке помоћи Ромима у поступку озакоњења стамбених објеката	ГУ за имовинске послове, урбанизам, изградњу и озакоњење	МТ, Канцеларија за ромска питања, Правна помоћ, ЕХО	IV. квартал 2025.	300.000,00	2024 – 150.000,00 2025 – 150.000,00		Донаторска средства – 300.000,00
3.3.2	Укључивање Рома на јавне конкурсе за решавање стамбеног питања	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, Повереник за ИРЛ, ЦСР	IV. квартал 2023, континуирано	/	/		/
3.3.3	Подршка у прикупљању документације за аплицирање на јавним конкурсима за решавање стамбених питања	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, Повереник за ИРЛ, ЦСР	IV. квартал 2023, континуирано	/	/		/
3.3.4	Мали грантови за адаптацију, реконструкцију стамбених јединица у ромским насељима	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, Повереник за ИРЛ, ЦСР	IV. квартал 2023, континуирано	4.398.750,00	2023 – 1.466.250,00 2024 – 1.466.250,00 2025 – 1.466.250,00		Донаторска средства – 4.398.750,00
3.3.5	Пројекат унапређења становања вулнерабилних категорија становништва са економским оснаживањем	ГУ друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, Повереник за ИРЛ, ЦСР	IV. квартал 2025.	20.000.000,00	2025 – 20.000.000,00		Донаторска средства – 19.000.000,00 Буџет града – 1.000.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 4: Унапређење здравља ромске популације кроз једнак приступ квалитетним и свима доступним услугама здравствене заштите, укључујући доступност превентивних програма и у кризним ситуацијама						
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент лица ромске националности без здравствене књижице	%	2021.	5%	2025.	2%	Евиденција ДЗ Крагујевац, здравствена медијаторка
Обухват вакцинацијом деце ромске националности узраста од 24-35 месеци	%	2021.	94%	2025.	97%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка, Институт за јавно здравље
Обухват трудница редовним гинеколошким прегледима	%	2021.	98%	2025.	100%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Обухват жена ромске националности редовним гинеколошким прегледима	%	2021.	5%	2025.	20%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Процент корисника Развојног саветовалишта из ромске популације	%	2021.	10%	2025.	15%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
Процент корисника Саветовалишта за младе из ромске популације	%	2021.	5%	2025.	10%	Евиденција ДЗ Крагујевац и здравствена медијаторка
МЕРА 4.1: Унапредити информисаност и обухват ромске популације обавезним и доступним превентивним прегледима		Тип мере:		Информативно-едукативна		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности	Партнери:		ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ЗЗР		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:		НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	510.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 170.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Будет града – 510.000,00
				2024 – 170.000,00		
				2025 – 170.000,00		
Показатељи на нивоу мере	Јединица	Базна	Базна вредност	Циљне вредности		Извор провере

(показатељи резултата)		мере	година		2023.	2024.	2025.	
Број одржаних радионица о значају вакцинације		број	2021.	2	3	3	3	Извештаји ДЗ, ЗМ и ИЗЈЗ КГ
Број одржаних радионица о репродуктивном здрављу		број	2021.	3	4	4	4	Извештаји ДЗ, ЗМ и ИЗЈЗ КГ
Број одржаних инфо сесија о превенцији хроничних незаразних болести и малигних обољења		број	2021.	2	3	3	3	Извештаји ДЗ, ЗМ и ИЗЈЗ КГ
Број подељених лифлета		број	2021.	300	500	500	500	Извештаји ДЗ, ЗМ и ИЗЈЗ КГ
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери.	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
4.1.1	Инфо сесије о услугама које пружа Развојно саветовалиште	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ	IV. квартал 2023, континуирано	120.000,00	2023 – 40.000,00 2024 – 40.000,00 2025 – 40.000,00		Буџет града – 120.000,00
4.1.2	Кампања о значају имунизације за децу, младе и одрасле	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ЗЗР	III. квартал 2023, континуирано	90.000,00	2023 – 30.000,00 2024 – 30.000,00 2025 – 30.000,00		Буџет града – 90.000,00
4.1.3	Едукативне радионице о репродуктивном здрављу за младе и Ромкиње	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ЗЗР	III. квартал 2023, континуирано	120.000,00	2023 – 40.000,00 2024 – 40.000,00 2025 – 40.000,00		Буџет града – 120.000,00
4.1.4	Кампања о хроничним незаразним болестима и малигним болестима везано за превенцију фактора ризика	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ЗЗР	III. квартал 2023, континуирано	90.000,00	2023 – 30.000,00 2024 – 30.000,00 2025 – 30.000,00		Буџет града – 90.000,00
4.1.5	Кампања за унапређење менталног здравља лица ромске националности	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ЗЗР	IV. квартал 2023, континуирано	90.000,00	2023 – 30.000,00 2024 – 30.000,00 2025 – 30.000,00		Буџет града – 90.000,00
МЕРА 4.2: Успоставити вођење евиденције о здравственом стању ромске популације и обезбедити улазне податке за				Тип мере:	Обезбеђивање добара и пружање услуга			

праћење индикатора у области приступа услугама здравствене заштите							
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности	Партнери:		ИЗЈЗ КГ, Дом здравља, ЗМ, ОЦД, Канцеларија за ромска питања			
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	1.060.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 60.000,00 2024 – 1.000.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства – 800.000,00 Буџет града – 260.000,00
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Број анкетираних ромских породица	Број	2021.	0	300	300	0	Извештај ИЗЈЗ КГ, Извештај Канцеларије за ромска питања, ЗМ
Креирана евиденција о здравственом стању ромске популације у КГ	База података	2021.	Не постоји	Не постоји	Постоји	Постоји	Извештај ИЗЈЗ КГ, Извештај Канцеларије за ромска питања
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
4.2.1	Израда упитника о процени здравственог стања ромске популације	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ, Дом здравља, ЗМ	III. квартал 2023.	60.000,00	2023 – 60.000,00	Буџет града – 60.000,00
4.2.2	Анкетирање на терену о здравственом стању	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ, Дом здравља, ЗМ, ОЦД	II. квартал 2024.	300.000,00	2024 – 300.000,00	Донаторска средства – 200.000,00 Буџет града – 100.000,00
4.2.3	Обрада и унос података у електронску базу података	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ, Канцеларија за ромска питања	IV. квартал 2024.	600.000,00	2024 - 600.000,00	Донаторска средства – 600.000,00

4.2.4	Анализа здравственог стања и препоруке од стране ИЗЈЗ за унапређење стања	ГУ за друштвене делатности	ИЗЈЗ, Канцеларија за ромска питања	IV. квартал 2024.	100.000,00	2024 – 100.000,00	Буџет града – 100.000,00	
МЕРА 4.3: Унапредити техничке и кадровске капацитете установа, те развијати нове услуге и јавно-здравствене програме ради њихове веће и лакше доступности лицима ромске националности			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона			
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:	Дом здравља, ЗЗР Застава, ЦК, ЦСР, Центар Кнегиња Љубица, МТ, ОЦД, ино партнери				
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			ДА			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	8.865.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 2.900.000,00 2024 – 3.115.000,00 2025 – 2.850.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Донаторска средства - 8.145.000,00 Буџет града – 720.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број обучених лица ромске националности у оквиру програма здравственог описмењавања		Број	2021.	0	30	30	/	Извештај ОЦД
Развијена мобилна апликације за информисање и едукацију ромске популације о здравственом описмењавању		Мобилна апликација	2021.	Не постоји	Постоји	Постоји	Постоји	Извештај ОЦД
Број лица ромске националности која су лиценцирана за пружање услуге Помоћ и нега у кући		број	2021.	0	3	3	3	Извештај Центара Кнегиња Љубица
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
4.3.1	Развој програма здравственог описмењавања лица ромске националности	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, Ино партнери (Универзитет „Лариса“ Грчка)	II. квартал 2023.	420.000,00	2023 – 420.000,00	Донаторска средства – 420.000,00	

4.3.2	Обуке по програму здравственог описмењавања за лица ромске националности	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, Дом здравља	I. квартал 2024.	765.000,00	2023 – 500.000,00 2024 – 265.000,00	Донаторска средства – 500.000,00 (2023) 265.000,00 (2024)
4.3.3	Развој мобилне апликације и интернет странице за информисање и едукацију ромске популације о здравственом описмењавању	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, Ино партнери „Inercia Digital“	III. квартал 2023.	300.000,00	2023 – 300.000,00	Донаторска средства – 300.000,00
4.3.4	Теренске посете МТ током промотивних кампања и превентивних прегледа у насељима	ГУ за друштвене делатности	Дом здравља, ЦК, ЗЗР Застава, ЗМ	IV. квартал 2023.	4.950.000,00	2023 – 1.650.000,00 2024 – 1.650.000,00 2025 – 1.650.000,00	Донаторска средства - 4.500.000,00 Буџет града – 450.000,00
4.3.5	Едукација лица за пружање услуге Помоћ и нега у кући по моделу геронтодомаћица, која се уводи за ромска насеља	ГУ за друштвене делатности	Дом здравља, ЦСР, Центар Кнегиња Љубица, МТ, ОЦД	IV. квартал 2023.	30.000,00	2023 – 30.000,00	Буџет града – 30.000,00
4.3.6	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући у ромским насељима	ГУ за друштвене делатности	Дом здравља, ЦСР, Центар Кнегиња, МТ, ОЦД	I. квартал 2024, континуирано	2.400.000,00	2024 – 1.200.000,00 2025 – 1.200.000,00	Донаторска средства – 2.160.000,00 Буџет града – 240.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 5: Унапређење приступа Рома и Ромкиња правима и услугама у области социјалне заштите							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере	
Процент лица ромске националности у стању потребе која су остварила право на социјалну заштиту	%	2021.	80%	2025.	86%	ЦСР „Солидарност“, Центар за развој услуга социјалне заштите “Кнегиња Љубица”, Мобилни тим	
Процент ромских домаћинстава која примају новчану социјалну помоћ	%	2021.	15%	2025.	20%	ЦСР „Солидарност“, ЦРУСЗ “Кнегиња Љубица”	
Број нових, иновативних услуга у области социјалне заштите доступних Ромима и Ромкињама	Број	2021.	0	2025.	5	ЦСР „Солидарност“, ЦРУСЗ “Кнегиња Љубица”, Удружење Романипен	
Број запослених ромске националности у систему социјалне заштите	Број	2021.	0	2025.	1	ЦСР „Солидарност“, ЦРУСЗ “Кнегиња Љубица”,	
МЕРА 5.1: Повећати информисаност лица ромске националности о правима и услугама у области социјалне заштите ради обезбеђивања већег обухвата сиромашних и лица у потреби доступном заштитом		Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности	Партнери:		ЦСР „Солидарност“, ЦРУСЗ “Кнегиња Љубица“, ЦПСУ, ОЦД			
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:		НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	975.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 325.000,00 2024 – 325.000,00 2025 – 325.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања: Донаторска средства – 900.000,00 Буџет града – 75.000,00	
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	

Број подељених флајера и билетна	број	2021.	0	200	200	200	Извештаји ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица и ЦСР „Солидарност“,
Број теренских посета Мобилног тима ромским насељима	број	2021.	0	12	12	12	Канцеларија за ромска питања
Број Рома укључених у дане заједнице који се одржавају у установама социјалне заштите	број	2021.	0	100	100	100	Извештаји Удружења Романипен
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери.	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
5.1.1	Израда промотивног материјала (флајери и билтени) за повећање информисаности о правима и услугама соц. заштите	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	I. квартал 2023, континуирано	75.000,00	2023 – 25.000,00 2024 – 25.000,00 2025 – 25.000,00	Буџет града – 75.000,00 из фин. плана Центар „Кнегиња Љубица“, 25.000,00 (2023.)
5.1.2	Посета ромским насељима са МТ и подела промотивног материјала	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	II. квартал 2023, континуирано	/	/	/
5.1.3	Дани заједнице за информисање лица ромске националности о правима и услугама у области социјалне заштите	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	I. квартал 2023, континуирано	900.000,00	2023 – 300.000,00 2024 – 300.000,00 2025 – 300.000,00	Донаторска средства – 900.000,00
МЕРА 5.2: Ојачати кадровске капацитете и међусекторску сарадњу у области социјалне заштите на нивоу града Крагујевца			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ЦСР, ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру	2.520.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 80.000,00 2024 – 1.220.000,00 2025 – 1.220.000,00		Вредности фин.средстава по изворима	Буџет града – 2.520.000,00

(РСД):					финансирања:			
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број запослених социјалних медијатора		Број	2021.	0	0	1	1	Извештај ЦСР „Солидарност“
Број запослених у систему социјалне заштите који су похађали акредитавану обуку за рад са осетљивим групама		Број	2021.	0	10	10	10	Извештај ЦСР, Извештај ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“
Број одржаних састанака са институцијама у области социјалне заштите		Број	2021.	0	4	4	4	Извештај ЦСР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
5.2.1	Запошљавање једног лица ромске националности у области социјалне заштите (социјалног медијатора)	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	I. квартал 2024, континуирано	2.280.000,00	2024 – 1.140.000,00 2025 – 1.140.000,00		Буџет града – 2.280.000,00
5.2.2	Организовање акредитованих обука за запослене у институцијама соц. заштите у вези рада са осетљивим групама	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	II. квартал 2023, континуирано	240.000,00	2023 – 80.000,00 2024 – 80.000,00 2025 – 80.000,00		Буџет града – 240.000,00
5.2.3	Квартални састанци свих институција у области социјалне заштите на нивоу града	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	I. квартал 2023, континуирано	/	/		/
МЕРА 5.3: Унапредити постојеће и успоставити иновативне услуге у систему социјалне заштите на територији града			Тип мере:		Обезбеђивање добара и пружање услуга			
Носилац мере:		ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ЦСР, ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ, ОЦД		

Период спровођења:		2023-2025	Посебне измене прописа:			ДА		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		11.480.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 780.000,00 2024 – 780.000,00 2025 – 9.920.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Донаторска средства – 10.500.000,00 Буџет града – 980.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број корисника услуга Свратишта		број	2021.	0	0	0	20	Извештаји ЦСР и ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“
Број ромских породица обухваћених услугом Породични сарадник		број	2021.	0	0	0	10	Извештаји ЦСР и ЦРУСЗ „Кнегиња Љубица“
Број корисника услуге правне помоћи		број	2021.	250	300	300	300	Извештаји Удружења Романипен
Број корисника услуге социјалне медијације		број	2021.	450	450	450	450	Извештаји Удружења Романипен
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средстава по годинама (РСД)		Вредности фин.средстава по изворима (РСД)
5.3.1	Увођење нове услуге у систем социјалне заштите - Свратиште	ГУ за друштвене делатности	ЦСР, Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	IV. квартал 2025.	8.000.000,00	2025 – 8.000.000,00		Донаторска средства – 7.200.000,00 Буџет града – 800.000,00
5.3.2	Поновно успостављање услуге породичног сарадника у Центру „Кнегиња Љубица“	ГУ за друштвене делатности	Центар „Кнегиња Љубица“, ЦПСУ	IV. квартал 2025.	1.140.000,00	2025 – 1.140.000,00		Донаторска средства – 1.140.000,00
5.3.3	Правно саветовалиште – пружање правне подршке лицима ромске националности за коришћење права из	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, ЦСР	I. квартал 2023, континуирано	2.340.000,00	2023 – 780.000,00 2024 – 780.000,00 2025 – 780.000,00		Донаторска средства – 2.160.000,00 (2023 – 2025) Буџет града –

	свих области релевантних за социјалну инклузију Рома						180.000,00 (2023 – 2025)
5.3.4	Сервис социјалне медијације – пружање различитих видова подршке корисницима из свих области релевантних за социјалну инклузију Рома	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, ЦСР	I. квартал 2023, континуирано	/	/	/

ПОСЕБАН ЦИЉ 6: Повећање сензибилисаности локалне заједнице за прихватање Рома и Ромкиња као једнаких и равноправних чланова друштва без дискриминације по било ком основу							
Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Процент лица ромске националности који сматра да је био дискримисан		%	2021.	28%	2025.	25%	Локални омбудсман, Повереник за заштиту равноправности, извештаји ромских удружења
Процент лица ромске националности који је доживео и пријавио дискриминацију надлежним органима (Локални омбудсман)		%	2021.	5%	2025.	5%	Локални омбудсман, Повереник за заштиту равноправности, извештаји ромских удружења
МЕРА 6.1: Обезбедити услове за очување и даљи развој културне баштине Рома, уз повећану видљивост и промоцију исте у средствима јавног информисања и на градским манифестацијама			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ОЦД		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			ДА		
Укупно процењена финансијска	2.750.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 670.000,00	2024 – 1.410.000,00	Вредности фин.средстава	Донаторска средства - 500.000,00

средства за меру (РСД):				2025 – 670.000,00		по изворима финансирања:		Буџет града – 2.250.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број одржаних манифестација и догађаја на годишњем нивоу са циљем промоције ромске културне баштине		број	2021.	5	5	5	5	Извештаји ГУ за друштвене делатности и ОЦД
Успостављен Ромски културни центар		Културни центар	2021.	Не постоји	Не постоји	Постоји	Постоји	Извештаји ГУ за друштвене делатности и ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери.	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
6.1.1	Обележавање дана Ромске културе	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	II. квартал 2023, континуирано	210.000,00	2023 – 70.000,00 2024 – 70.000,00 2025 – 70.000,00		Буџет града – 210.000,00
6.1.2	Организовање традиционалне манифестације „Бал Рома“	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	III. квартал 2023, континуирано	1.200.000,00	2023 – 400.000,00 2024 – 400.000,00 2025 – 400.000,00		Буџет града – 1.200.000,00
6.1.3	Организовање манифестације Ромско културно лето	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	III. квартал 2023, континуирано	300.000,00	2023 – 100.000,00 2024 – 100.000,00 2025 – 100.000,00		Буџет града – 300.000,00
6.1.4	Обележавање 21. октобра	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	IV. квартал 2023, континуирано	/	/		/
6.1.5	Прослава Бибије	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	III. квартал 2023, континуирано	300.000,00	2023 – 100.000,00 2024 – 100.000,00 2025 – 100.000,00		Буџет града – 300.000,00

6.1.6	Формирање ромског културног центра	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	IV. квартал 2024, континуирано	740.000,00	2024 – 740.000,00	Донаторска средства Ромацтед – 500.000,00 Буџет града – 240.000,00	
МЕРА 6.2: Унапредити постојеће и креирати нове механизме за борбу против дискриминације			Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		Локални омбудсман, ОЦД, МТ			
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			НЕ			
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	135.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 – 45.000,00 2024 – 45.000,00 2025 – 45.000,00	Вредности фин.средстава по изворима финансирања:		Буџет града – 135.000,00	
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број информативно-едукативних догађаја на тему заштите од дискриминације на годишњем нивоу		Број	2021.	2	3	4	4	Извештаји Локалног омбудсмана, ОЦД
Број Рома информисаних о механизмима заштите од дискриминације на годишњем нивоу		Број	2021.	10%	20%	30%	40%	Извештаји Локалног омбудсмана, ОЦД
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
6.2.1	Успостављање сарадње Канцеларије за ромска питања са Локалним омбудсманом	ГУ за друштвене делатности	Локални омбудсман, ОЦД	I. квартал 2023, континуирано	/	/	/	
6.2.2	Информисање Рома о механизмима заштите од дискриминације	ГУ за друштвене	Локални омбудсман, ОЦД, МТ	I. квартал 2023, континуирано	90.000,00	2023 – 30.000,00 2024 – 30.000,00 2025 – 30.000,00	Буџет града – 90.000,00	

		делатности					
6.2.3	Јавна трибина на тему дискриминације	ГУ за друштвене делатности	Локални омбудсман, ОЦД	IV. квартал 2023, континуирано	45.000,00	2023 – 15.000,00 2024 – 15.000,00 2025 – 15.000,00	Буџет града – 45.000,00

ПОСЕБАН ЦИЉ 7: Повећање укључености Рома и Ромкиња у свим сферама друштвеног живота

Показатељи на нивоу посебног циља (показатељи исхода)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број Рома уписаних у посебни бирачки списак		Број	2022.	980	2025.	1030	Градска управа за друштвене делатности
Број органа, јавних предузећа, установа и тела на новоу града који међу запосленима/радно ангажованим лицима имају лица ромске националности		Број	2021.	4	2025.	6	Евиденција Канцеларије за ромска питања
Број активних ОЦД које воде Роми и Ромкиње		Број	2021.	5	2025.	6	Евиденција Канцеларије за ромска питања
Број младих ромске националности укључених у активности Канцеларије за младе		Број	2021.	5	2025.	8	Евиденција Канцеларије за младе
МЕРА 7.1: Повећати заступљеност Рома и Ромкиња у органима, установама и јавним предузећима града, као и у телима за спровођење и праћење локалних јавних политика			Тип мере:		Институционално-управљачко-организациона		
Носилац мере:	ГУ за друштвене делатности		Партнери:		Министарство за људска и мањинска права, ГИЗ, РЕФ, ОЦД		
Период спровођења:	2023-2025	Посебне измене прописа:			ДА		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):	4.800.000,00	Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2024 - 2.400.000,00 2025 - 2.400.000,00		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:	Буџет града – 4.800.000,00
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
				2023.	2024.	2025.	
Број радних тела Града која у свом саставу имају представнике ромске заједнице	број	2021.	2	4	5	5	Извештај Канцеларије за ромска питања

Број новозапослених високообразованих Рома у органима ГУ		број	2021.	1	0	2	2	Извештај Канцеларије за ромска питања
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)		Вредности фин.средства по изворима (РСД)
7.1.1	Укључивање Рома у постојећа радна тела Града, као и у тела за праћење усвојених локалних јавних политика	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	IV. квартал 2023, континуирано	/	/	/	
7.1.2	Запошљавање високообразованих Рома у ГУ Града Крагујевца	ГУ за друштвене делатности	Министарство за људска и мањинска права, ГИЗ, РЕФ	IV. квартал 2024, континуирано	4.800.000,00	2024 - 2.400.000,00 2025 - 2.400.000,00	Будет града – 4.800.000,00	
МЕРА 7.2: Ојачати капацитете ромским организација за одрживо деловање на плану подстицања шире партиципације ромске заједнице, поготово младих и жена, у свим сферама друштвеног живота			Тип мере:		Информативно-едукативна			
Носилац мере:		ГУ за друштвене делатности		Партнери:		ОЦД, Мобилни тим, Канцеларија за ромска питања, Ресурс центар „Грађанских иницијатива“		
Период спровођења:		2023-2025		Посебне измене прописа:		НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		/		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		/		Вредности фин.средстава по изворима финансирања:
Показатељи на нивоу мере - (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број одржаних тренинга за тимски рад, писање пројеката и вођење удружења		број	2021.	0	2	2	0	Извештаји Канцеларије за ромска питања, Извештаји ОЦД
Број одржаних инфо-сесија о јачању грађанског и политичког активизма у		број	2021.	0	2	2	2	Извештаји Канцеларије за

ромској заједници							ромска питања, Извештаји ОЦД
Посебан јавни конкурс за суфинансирање програма и пројеката ромских ОЦД из буџета Града		конкурс	2021.	Не постоји	Не постоји	Не постоји	Извештаји Канцеларије за ромска питања
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)
7.2.1	Тренинг за ромске ОЦД за јачање тимског рада и партнерства	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	IV. квартал 2023	/	/	/
7.2.2	Тренинзи за писање пројеката и вођење удружења	ГУ за друштвене делатности	Ресурс центар „Грађанских иницијатива“	IV. квартал 2023	/	/	/
7.2.3	Инфо-сесије о јачању грађанског и политичког активизма у ромској заједници	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, Мобилни тим, Канцеларија за ромска питања	IV. квартал 2023, континуирано	/	/	/
7.2.4	Пројекат: Безбедност жена и девојчица у јавном простору	ГУ за друштвене делатности	ОЦД, Мобилни тим, Канцеларија за ромска питања	II. квартал 2023, континуирано	/	/	/
7.2.5	Покретање иницијативе за увођење посебног конкурса за суфинансирање програма и пројеката ромских ОЦД из буџета Града	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	IV. квартал 2023.	/	/	/
7.2.6	Укључивање младих из ромске заједнице у редовне програме и активности Канцеларије за младе	ГУ за друштвене делатности	ОЦД	II. квартал 2024, континуирано	/	/	/
МЕРА 7.3: Унапредити информисање ромске популације на ромском језику				Тип мере:		Информативно-едукативна	

Носилац мере:		ГУ за друштвене делатности		Партнери:		РТ Крагујевац, ОЦД, Канцеларија за ромска питања, МТ, ЦСР „Солидарност“		
Период спровођења:		2023-2025		Посебне измене прописа:		НЕ		
Укупно процењена финансијска средства за меру (РСД):		1.084.000,00		Вредности фин.средстава по годинама (РСД):		2023 - 44.000,00 2024 - 520.000,00 2025 - 520.000,00		
Показатељи на нивоу мере (показатељи резултата)		Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљне вредности			Извор провере
					2023.	2024.	2025.	
Број емитованих емисија на ромском језику на РТК		Број	2021.	0	0	12	12	Извештај Канцеларија за ромска питања
Број подељених Водича кроз права и услуге социјалне заштите на ромском језику		Број	2021.	0	300	300	300	Извештај МТ, Извештај ЦСР
Ознака	Назив активности	Носилац	Партнери	Рок за реализацију	Укупно потребна фин.средства (РСД)	Вредности фин.средства по годинама (РСД)	Вредности фин.средства по изворима (РСД)	
7.3.1	Уредити и емитовати емисију на ромском језику о животу Рома у КГ	ГУ за друштвене делатности	РТ Крагујевац, ОЦД, Канцеларија за ромска питања	IV. квартал 2024, континуирано	1.000.000,00	2024 - 500.000,00 2025 - 500.000,00	Буџет града – 1.000.000,00	
7.3.2	Израда Водича кроз права и услуге социјалне заштите на ромском језику	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, ОЦД, ЦСР „Солидарност“	II. квартал 2023, континуирано	84.000,00	2023 - 44.000,00 2024 - 20.000,00 2025 - 20.000,00	Буџет града – 84.000,00	
7.3.3	Посете ромским насељима и дистрибуција Водича кроз права и услуге социјалне заштите на ромском језику	ГУ за друштвене делатности	Канцеларија за ромска питања, МТ, ОЦД	III. квартал 2023, континуирано	/	/	/	

7. ОКВИР ПРОГРАМСКОГ БУЏЕТА АКЦИОНОГ ПЛАНА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЛАП-а

Израдом и усвајањем Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022 - 2025. године стварају се услови за доследно спровођење дефинисаних мера и активности, уз обезбеђивање потребних финансијских ресурса из буџета града Крагујевца у годинама спровођења ЛАП-а, са једне стране, као и предуслови за аплицирање органа локалне власти на различитим конкурсима за финансирање пројеката у области инклузије Рома и Ромкиња, расписаних од стране донатора или виших нивоа власти, са друге стране. Сходно наведеном, локални акциони план ће се спроводити ангажовањем средстава буџета града Крагујевца, средствима виших нивоа власти (буџет РС), као и донацијама од стране приватног сектора и међународних организација, укључујући и ЕУ.

Када је реч о надлежностима локалних самоуправа у Републици Србији, са посебним фокусом на инклузију и заштиту права осетљивих група, средствима буџета града Крагујевца треба да буду подржане планиране мере ЛАП-ом у делу образовања, социјалне и здравствене заштите, запошљавања, становања, антидискриминације и партиципације. Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за наредни период посебно истиче потребу за финансирањем афирмативних мера у области образовања за ову осетљиву групу, кроз обезбеђивање пуне укључености деце ромске националности у поједине облике васпитања и образовања, затим повећања/унапређења запошљивости ромског становништва са територије града Крагујевца, као и унапређења услова њиховог становања на територији града. Такође, предметни акциони план фокусира на потребе ове друштвене групе у области очувања њиховог здравља, кроз обезбеђивање веће доступности услуга здравствене заштите и здравствене едукације ромског становништва, у области социјалне и дечије заштите кроз ојачање капацитета и ефикасности постојећег система социјалне заштите, као и у областима смањења дискриминације, односно унапређења партиципације ромског становништва у друштвеном животу града.

Практично, кроз финансирање реализације активности предвиђених трогодишњим акционим планом израђених на основу дефинисаних циљева и мера, омогућује се унапређење стања у свим областима (7) значајних за смањење социјалне искључености Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу. У циљу консолидације утрошка и бољег управљања средствима, Градска управа за друштвене делатности ће спровести анализу утрошка укупних средстава на нивоу градског буџета, односно утрошак донаторских средстава намењених социјалном укључивању Рома и Ромкиња, те на основу ове анализе ће бити предложен унапређени модел финансирања мера и активности кроз наредни акциони план за период од 2026 – 2028.

Сходно Упутству за припрему Одлуке о буџету локалне власти за 2023. годину са пројекцијама за 2024. и 2025. годину³⁰ град Крагујевац ће наставити финансирање мера и механизма за социјално укључивање Рома и Ромкиња у оквиру постојећих буџетских програма (према Анекс-у 5 Упутства) и раздела надлежних Градских управа у буџету града.

Међу приходе и примања буџета града, којима буду финансиране мере за инклузију Рома и Ромкиња, потребно је укључити изворне, уступљене и трансферне приходе града (извори финансирања 01 – Општи приходи и примања буџета, 07 - Трансфери од других нивоа власти), док на другој страни потребно је планирати средства у виду текућих и капиталних добровољних трансфера од физичких и правних лица, односно донације и помоћи од међународних организација, текућих и капиталних (извори финансирања од 05 до 08 и 56 - Финансијска помоћ ЕУ).

Један од битних фактора у постављању релације између утврђених посебних циљева, мера, активности, рокова и извора финансирања, била је и динамика планирања и спровођења програмских активности/пројеката финансираних из буџета, односно донаторских средстава. На основу прикупљених података од надлежних градских управа о процесу израде буџета града Крагујевца, анализе нормативно-правне утемељености финансирања појединих мера и активности по приоритетним областима инклузије, података о посебним механизмима подршке социјалном укључивању Рома и Ромкиња кроз јавно објављене статистичке податке, као и анализе одлуке о буџету града са програмским информацијама, изведена је процена средстава, по областима интервенције и надлежностима унутрашњих организационих јединица у појединим градским управама, сходно принципима програмског буџетирања.

Сходно наведеном, акциони план садржи и процену трошкова активности предвиђених предметним планом, а неопходно је вршити и адекватно планирање дефинисаних расхода и издатака по мерама и активностима у конкретним програмима буџета града, ради остваривања циљева програмског буџетирања и то:

- класификација расхода и издатака према уже дефинисаним надлежностима и мерама корисника буџета,

³⁰ <https://www.mfin.gov.rs/dokumenti2/uputstvo-za-pripremu-budzeta-lokalne-vlasti-za-2023-godinu-i-projekcija-za-2024-i-2025-godinu>

- одређивање конкретне сврхе на које се средства троше,
- одређивање начина потрошње средстава, а такође и повезаности са средњорочним циљевима,
- утврђивање елемената за мерење учинка спровођења мера.

Од програмског буџета на нивоу јединице локалне самоуправе, очекује се да исти:

- пружа јединствен оквир за утврђивање приоритетних расхода и издатака,
- унапређује координацију политика ради остваривања националних и локалних социјалних циљева,
- обезбеђује финансијски контекст средњорочним плановима корисника буџета,
- омогућава свим заинтересованим странама да уоче неефикасно трошење јавних средстава,
- доприноси унапређењу услуга јавне управе кроз процену односа њихове цене и квалитета,
- омогућава израду буџета који је транспарентнији и разумљивији за грађане.

На средњорочном плану спровођења активности (од којих се неке активности спроводе само у једној години акционог плана, а неке се спроводе у континуитету, током три године) предвиђају се планирања средстава из буџета града Крагујевца у следећим износима:

Редни број	Ознака активности	Активност	Финансирање из буџета града Крагујевца 2023-2025. године
1	1.1.2	Инфо сесије у ромским насељима о отвореним позивима ПУ за упис деце свих узраста у ПУ и подршка родитељима у процесу аплицирања	45.000,00
2	1.1.4	Едукативне радионице са родитељима о значају и могућностима развоја и образовања деце у узрасту 0 - 3 и 3 - 5,5 година	150.000,00
3	1.1.5	Обезбеђивање радних уџбеника, школског прибора и ранчева за ромску децу за ППП узраста од 5,5 до 7 година	1.350.000,00
4	1.2.2	Додатна образовна подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer tutoring program)	300.000,00
5	1.2.3	Професионална оријентација за ромске ученике VIII разреда приликом уписа у средње школе	360.000,00
6	1.2.5	Психо-социјална подршка ромским ученицима и ромским родитељима, као и подршка ромским ученицима са исказанима потребама за додатном образовном подршком (ИОП 1, ИОП 2)	180.000,00
7	1.2.6	Обезбеђивање школског прибора (перница, свезака), ранчева за ромске ученике полазнике I. разреда	1.350.000,00
8	1.2.7	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ученика ромске националности који похађају ОШ	120.000,00
9	1.3.1	Стипендијски програм за ромске ученике средњошколског образовања и васпитања	600.000,00
10	1.3.4	Менторска подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer менторство)	300.000,00
11	1.3.5	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ромских ученика средњих школа	120.000,00
12	2.1.4	Тренинзи за подизањање компетенција и знања лица ромске националности за укључивање на локално тржиште рада	240.000,00
13	2.2.1	Јавни радови	734.400,00

14	2.2.2.	Субвенције послодавцима за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих	367.200,00
15	2.2.3.	Самозапошљавање	1.377.000,00
16	3.1.2	Попуњавање упитника на терену	300.000,00
17	3.3.5	Пројекат унапређења становања вулнерабилних категорија становништва са економским оснаживањем	1.000.000,00
18	4.1.1	Инфо сесије о услугама које пружа Развојно саветовалиште	120.000,00
19	4.1.2	Кампања о значају имунизације за децу, младе и одрасле	90.000,00
20	4.1.3	Едукативне радионице о репродуктивном здрављу за младе и Ромкиње	120.000,00
21	4.1.4	Кампања о хроничним незаразним болестима и малигним болестима везано за превенцију фактора ризика	90.000,00
22	4.1.5	Кампања за унапређење менталног здравља лица ромске националности	90.000,00
23	4.2.1	Израда упитника о процени здравственог стања ромске популације	60.000,00
24	4.2.2	Анкетирање на терену о здравственом стању	100.000,00
25	4.2.4	Анализа здравственог стања и препоруке од стране ИЗЈЗ за унапређење стања	100.000,00
26	4.3.4	Теренске посете МТ током промотивних кампања и превентивних прегледа у насељима	450.000,00
27	4.3.5	Едукација лица за пружање услуге Помоћ и нега у кући по моделу геронтодомаћица, која се уводи за ромска насеља	30.000,00
28	4.3.6	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући у ромским насељима	240.000,00
29	5.1.1	Израда промотивног материјала (флајери и билтени) за повећање информисаности о правима и услугама соц. заштите	75.000,00
30	5.2.1	Запошљавање једног лица ромске националности у области социјалне заштите (социјалног медијатора)	2.280.000,00
31	5.2.2	Организовање акредитованих обука за запослене у институцијама соц. заштите у вези рада са осетљивим групама	240.000,00
32	5.3.1	Увођење нове услуге у систем социјалне заштите - Свратиште	800.000,00
33	5.3.3	Правно саветовалиште – пружање правне подршке лицима ромске националности за коришћење права из свих области релевантних за социјалну инклузију Рома	180.000,00
34	6.1.1	Обележавање дана Ромске културе	210.000,00
35	6.1.2	Организовање традиционалне манифестације „Бал Рома“	1.200.000,00
36	6.1.3	Организовање манифестације Ромско културно лето	300.000,00
37	6.1.5	Прослава Бибије	300.000,00

38	6.1.6	Формирање ромског културног центра	240.000,00
39	6.2.2	Информисање Рома о механизмима заштите од дискриминације	90.000,00
40	6.2.3	Јавна трибина на тему дискриминације	45.000,00
41	7.1.2	Запошљавање високообразованих Рома у ГУ Града Крагујевца	4.800.000,00
42	7.3.1	Уредити и емитовати емисију на ромском језику о животу Рома у КГ	1.000.000,00
43	7.3.2	Израда Водича кроз права и услуге социјалне заштите на ромском језику	84.000,00
I.		Укупно за спровођење активности ЛАП-а из буџета града Крагујевца:	22.227.600,00

Одлуком о буџету града Крагујевца, у наредним годинама важења овог локалног акционог плана, потребно је предвидети износе средстава из других извора, а у складу са релевантним информацијама о конкурсима потенцијалних донатора/финансијера у предстојећем периоду и то:

- Донације од иностраних земаља - извор 05;
- Донације од међународних организација - извор 06;
- Трансфере од других нивоа власти - извор 07;
- Добровољне трансфере од физичких и правних лица - извор 08.

Предметни извори финансирања су представљени у акционом плану са ознаком "Донаторска средства" (односно Национална служба за запошљавање), према подацима из наредног табеларног приказа:

Редни број	Ознака активности	Активност	Финансирање из донаторских средстава у периоду 2023-2025. године
1	1.2.2	Додатна образовна подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer tutoring program)	150.000,00
2	1.2.5	Психо-социјална подршка ромским ученицима и ромским родитељима, као и подршка ромским ученицима са исказанима потребама за додатном образовном подршком (ИОП 1, ИОП 2)	2.160.000,00
3	1.2.7	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ученика ромске националности који похађају ОШ	60.000,00
4	1.3.4	Менторска подршка ромским ученицима у савлађивању наставног градива (peer to peer менторство)	150.000,00
5	1.3.5	Тренинзи за подизање дигиталних компетенција ромских ученика средњих школа	60.000,00
6	2.1.4	Тренинзи за подизањање компетенција и знања лица ромске националности за укључивање на локално тржиште рада	300.000,00
7	2.1.5	Тренинзи за унапређење професионалних квалификација и вештина (ВЕТ) лица ромске националности	1.392.000,00
8	2.1.6	Инфо дани за информисање лица ромске	900.000,00

		националности о програмима за запошљавање	
9	2.2.1	Јавни радови	705.600,00
10	2.2.2.	Субвенције послодавцима за запошљавање незапослених лица из категорије теже запошљивих	352.800,00
11	2.2.3.	Самозапошљавање	1.323.000,00
12	3.1.2	Попуњавање упитника на терену	300.000,00
13	3.2.4	Израда пројектно- техничке документације за изградњу канализације за насеље Корман	200.000,00
14	3.2.5	Израда пројектно техничке документације за путну инфраструктуру унутар ромских насеља	200.000,00
15	3.2.6	Асфалтирање приступне саобраћајнице у насељу Корман у дужини од 500 метара	3.800.000,00
16	3.3.1	Пружање техничке помоћи Ромима у поступку озакоњења стамбених објеката	300.000,00
17	3.3.4	Мали грантови за адаптацију, реконструкцију стамбених јединица у ромским насељима	4.398.750,00
18	3.3.5	Пројекат унапређења становања вулнерабилних категорија становништва са економским оснаживањем	19.000.000,00
19	4.2.2	Анкетирање на терену о здравственом стању	200.000,00
20	4.2.3	Обрада и унос података у електронску базу података	600.000,00
21	4.3.1	Развој програма здравственог описмењавања лица ромске националности	420.000,00
22	4.3.2	Обуке по програму здравственог описмењавања за лица ромске националности	765.000,00
23	4.3.3	Развој мобилне апликације и интернет странице за информисање и едукацију ромске популације о здравственом описмењавању	300.000,00
24	4.3.4	Теренске посете МТ током промотивних кампања и превентивних прегледа у насељима	4.500.000,00
25	4.3.6	Обезбеђивање услуге Помоћ и нега у кући у ромским насељима	2.160.000,00
26	5.1.3	Дани заједнице за информисање лица ромске националности о правима и услугама у области социјалне заштите	900.000,00
27	5.3.1	Увођење нове услуге у систем социјалне заштите - Свратиште	7.200.000,00
28	5.3.2	Поновно успостављање услуге породичног сарадника у Центру „Књегиња Љубица“	1.140.000,00
29	5.3.3	Правно саветовалиште – пружање правне подршке лицима ромске националности за коришћење права из свих области релевантних за социјалну инклузију Рома	2.160.000,00
30	6.1.6	Формирање ромског културног центра	500.000,00
II.		Укупно за спровођење активности ЛАП-а из донаторских средстава:	56.597.150,00

Укупан износ средстава неопходан за спровођење овог трогодишњег акционог плана се утврђује на нивоу од:

-извори буџета града	22.227.600,00 динара
-донаторска средства	56.597.150,00 динара
-укупно	78.824.750,00 динара.

Финансирање предвиђених мера, по предложеним активностима у оквиру појединих посебних циљева из ЛАП-а, подразумева њихово буџетирање путем Одлуке о буџету града Крагујевца у периоду спровођења акционог плана, дакле у периоду од 2023-2025, у складу са расположивим изворима финансирања у конкретној години буџетске потрошње. У складу са Упутством за израду програмског буџета, спровођење појединих мера потребно је планирати као програмску активност (текућа и континуирана делатност корисника буџета чијим спровођењем се постижу циљеви који доприносе достизању циљева програма), односно као пројекат (временски ограничен пословни подухват корисника буџета са јасно дефинисаним исходом, односно променом која се жели постићи, потребним ресурсима и управљачком структуром). Када се посматрају поједине области којима се ЛАП бави, онда поједине мере и активности по посебним циљевима припадају разним програмима локалног буџета.

Посебни циљ 1: Повећање обухвата деце и младих ромске националности квалитетним предшколским, основним и средњим образовањем заснованим на принципима инклузије и интеркултуралности

Према предлози мери 1.1. из акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за финансирање организације инфо сесија и едукативних радионица у свим годинама реализације ЛАП и то у оквиру раздела ГУ за друштвене делатности код директног корисника буџета, програма 8 Предшколско васпитање, програмске активности 2002-0002 Функционисање и остваривање предшколског васпитања и образовања, у функцији 911, економске класификације 423. Средства за потребе обезбеђивања радних учбеника, школског прибора и ранчева за ромску децу припремно предшколског узраста треба планирати као и у ранијим годинама на позицији 472 – Накнаде за социјалну заштиту из буџета у функцији 980 – Образовање неklasификовано на другом месту (програм 15 – Опште услуге локалне самоуправе).

Активности у оквирима планиране мере 1.2. када се ради о додатној образовној подршци, професионалној оријентацији за ромску децу и подизању дигиталних компетенција, треба да буду буџетиране у оквиру раздела ГУ за друштвене делатности, програма 15 – Опште услуге локалне самоуправе, функције 980 – Образовање неklasификовано на другом месту, економске класификације 423. Психосоцијалну подршку ромским ученицима и њиховим родитељима потребно је финансирати кроз пројекат удружења грађана преко економске класификације 481 – Дотације невладиним организацијама, док прибор за ромску децу првог разреда треба обезбедити, као и до сада, кроз апропријације Центра за социјални рад.

Мера 1.3. када су у питању активности у вези стипендијског програма (13 ученика средњошколског узраста) треба да буду планирани и извршени са позиције пројекта 4001 у оквиру програма 11 – Социјална и дечија заштита, функције 040 – Породица и деца и економске класификације 472 – Накнада за социјалну заштиту из буџета. Активности за менторску подршку и подизању дигиталних компетенција средњошколаца треба планирати и спроводити као програм удружења грађана и финансирати кроз конкурсни поступак.

Посебни циљ 2: Унапређење запошљивости и запошљавања лица ромске националности на локалном тржишту рада

Према предлози мери 2.1. из акционог плана, потребно је предвидети буџетска средства за финансирање различитих тренинга за подизање нивоа знања, компетенција, вештина, односно инфо дана за информисање лица ромске националности у оквирима финансијског плана Градске управе за развој и инвестиције, у програму 3 – Локални економски развој, програмске активности 1501-0002 Мере активне политике запошљавања, функције 412 – Општи послови по питању рада, ек. класификације 423 – Услуге по уговору.

Мере активне политике запошљавања (део суфинансирања из градског буџета) потребно је предвидети и извршавати, као и до сада, у оквирима програма 3 – Локални економски развој, програмске активности 1501-0002 Мере активне политике запошљавања, функције 412 – Општи послови по питању рада, ек. класификације 464 – Дотације организацијама за обавезно социјално осигурање.

Посебни циљ 3: Унапређење услова становања грађана ромске националности у ромским насељима

Активности које изискују новчана средства за спровођење у делу мере 3.1. треба финансирати кроз програм цивилног сектора преко економске класификације 481 – Дотација невладиним организацијама, док остале активности кроз меру 3.2. као што су израда пројектно-техничких документација на

економској класификацији 511 – Зграде и грађевински објекти у програмској активности где предметне инвестиције припадају, а капитално улагање у виду асфалтирања саобраћајнице треба планирати као посебан пројекат у оквиру програма 7 – Организација саобраћаја и саобраћајна инфраструктура.

Мале грантове за адаптацију стамбених јединица потребно је предвидети и финансирати као специфичан облик социјалне заштите кроз посебан пројекат у програму 11 – Социјална и дечија заштита, под функцијом 050 – Становање и економском класификацијом 472 – Накнада за социјалну заштиту из буџета.

Посебни циљ 4: Унапређење здравља ромске популације кроз једнак приступ квалитетним и свима доступним услугама здравствене заштите, укључујући доступност превентивних програма и у кризним ситуацијама

Средства за финансирање активности предвиђених у оквиру мере 4.1. и 4.2. потребно је извршавати кроз одобрени финансијски план ГУ за друштвене делатности, у програму 12 – Здравствена заштита, програмске активности 1801-0003 Спровођене активности из области друштвене бриге за јавно здравље, под функцијом 740 – Услуге јавног здравства и економске класификације 424 – Специјализоване услуге (закључењем уговора са Институтом за јавно здравље Крагујевац).

Финансирање активности предвиђених у оквиру мере 4.3. потребно је планирати и реализовати кроз програмску активност 1801-0001 Функционисање установа примарне здравствене заштите, под функцијом 760 – Здравство неklasификовано на другом месту и економске класификације 464 – Дотације организацијама обавезног социјалног осигурања.

Посебни циљ 5: Унапређење приступа Рома и Ромкиња правима и услугама у области социјалне заштите

Средства за финансирање активности предвиђених у оквиру мере 5.1. у наредном временском периоду потребно је извршавати кроз одобрени финансијски план индиректног корисника буџета града – Центра за развој услуга социјалне заштите „Књегиња Љубица“, док информисање заједнице кроз донаторски пројекат у оквирима програма 11 – Социјална и дечија заштита.

Средства за запошљавање једног лица ромске националности у локалном Центру за социјални рад, као и за организацију акредитованих обука треба планирати и извршавати путем планирања трансфера Центру на нивоу економске класификације 463 – Трансфери осталим нивоима власти, односно преносом средстава индиректног кориснику буџета „Књегиња Љубица“ за организацију планираних обука.

Активности за потребе спровођења мере 5.3. треба финансирати у односу на расположива донаторска средства, као засебни пројекти буџета у програму 11 – Социјална и дечија заштита, са формулисањем адекватних програмских информација ради праћења остварених резултата и учинка.

Посебни циљ 6: Повећање сензибилисаности локалне заједнице за прихватање Рома и Ромкиња као једнаких и равноправних чланова друштва без дискриминације по било ком основу

Активности које су предвиђене за реализацију мере 6.1. потребно је планирати и финансирати као одобрени програми/пројекти културно-уметничких друштава, преко позиције буџета града у програму 13 – Развој културе и информисања, функције 820 – Услуге културе, програмске активности 1201-0002 Јачање културне продукције и уметничког стваралаштва и економске класификације 481. Остале активности у оквиру мере 6.2. треба финансирати са редовних позиција ГУ за друштвене делатности предвиђених за штампарске услуге и за трошкове репрезентације.

Посебни циљ 7: Повећање укључености Рома и Ромкиња у свим сферама друштвеног живота

Новозапошљавање радника ромске националности изискује предвиђање средстава у финансијском плану Градске управе за друштвене делатности у програму 15 – Опште услуге локалне самоуправе, програмске активности 0602-0001 Функционисање локалне самоуправе и градских општина, функције 130 и економске класификације у групи конта 41. Остале расходе за потребе емитовања емисије на ромском језику потребно је планирати у оквиру програма 13 – Развој културе и информисања, програмске активности 1201-0005 Унапређење јавног информисања на језицима националних мањина, економске класификације 454 – Субвенције приватним предузећима.

8. ОКВИР ЗА ПРАЋЕЊЕ, ВРЕДНОВАЊЕ УЧИНКА И ИЗВЕШТАВАЊЕ О СПРОВОЂЕЊУ ЛАП-а

Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу за период 2022-2025. године спроводи се реализацијом мера и активности, које су овим документом дефинисане и

детаљно разрађене, а за његово спровођење одговоран је **Тим за спровођење, праћење и вредновање учинка ЛАП-а** (у даљем тексту: *Тим*). Тим ће бити формиран у првом кварталу 2023. године и чиниће га руководиоци организационих јединица Градских управа Града Крагујевца, чији опис послова подразумева деловање у некој од приоритетних области инклузије Рома (образовање, запошљавање, становање, здравствена заштита, социјална заштита, борба против циганизма и дискриминације, партиципација), затим представници локалних институција, јавних предузећа и установа, као и представници ромских удружења. Тим се састаје најмање квартално (4 пута годишње) да би размотрио динамику спровођења мера и активности из ЛАП-а које су планиране за спровођење у тој години, али и да би се размениле информације између носилаца и партнера задужених за реализацију мера и активности, те размотрили проблеми и начини њиховог превазилажења. Састанке Тима сазива координатор, који уједно утврђује и дневни ред састанака. Административне послове за Тим обавља Група за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, у оквиру које функционише Канцеларија за ромска питања.

Највећи део одговорности за спровођење појединачних мера и активности у оквиру ЛАП-а лежи на Градским управама које су у Акционом плану наведене као „**носилац мере**“ односно „**носилац активности**“, док у реализацији мера и активности активно учествују остали актери наведени у Акционом плану као „**партнери**“. Реч је о широком спектру актера међу којима се, између осталог, налазе: Предшколске установе, основне школе, средње школе, Школска управа Крагујевац, педагошки асистенти, Канцеларија за ромска питања, Мобилни тим, Канцеларија за младе, Национална служба за запошљавање, Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља, Дом здравља, здравствена медијаторка, Институт за јавно здравље Крагујевац, Центар за социјални рад „Солидарност“, Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“, Главни урбаниста, ЈКП Водовод и канализација, ЈП Шумадија, медији итд.

Праћење спровођења мера и активности врши се преко показатеља учинка (**показатељи резултата**) који су дефинисани у АП за сваку појединачну меру и садрже циљане вредности за сваку појединачну годину спровођења. За праћење остварености општег и посебних циљева користе се **показатељи исхода** (за посебне циљеве) и **показатељи ефеката** (за општи циљ), чије су циљане вредности за последњу годину реализације ЛАП-а прецизно дефинисане самим документом. Праћење ЛАП-а обухвата низ задатака међу којима се налазе:

- 1) редовна комуникација и размена информација између свих актера укључених у реализацију ЛАП-а и то електронским путем, одржавањем периодичних састанака и подношењем извештаја,
- 2) прикупљање свих података и информација о томе како тече реализација конкретних мера и активности, укључујући и формирање оних евиденција које до сада нису вођене, а битне су за вредновање учинка — обезбеђеност и утрошак буџетских средстава за реализацију ЛАП-а, поштовање временског оквира спровођења активности, ниво укључености партнера и квалитет сарадње између партнера, број крајњих корисника мера и активности, оствареност планираних индикатора итд.,
- 3) дефинисање превентивних мера у случају појаве ризика који могу угрозити спровођење ЛАП-а, односно предлагање конкретних акција за решавање проблема када се појаве и угрозе спровођење конкретних мера и активности,
- 4) информисање јавности и свих заинтересованих страна о томе како тече спровођење ЛАП-а,
- 5) припрему и подношење годишњих и трогодишњег извештаја о реализацији ЛАП-а.

Вредновање учинка подразумева оцену релевантности, ефикасности, ефективности и одрживости ЛАП-а за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у циљу његовог преиспитивања и унапређења, било у процесу његове ревизије или током новог процеса стратешког планирања. Вредновање учинка подразумева **спровођење ex-post анализе ефеката** у складу са одредбама *Закон о планском систему и Уредбе о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика*. Планирано је да ex-post анализа ЛАП-а буде спроведена у последњем кварталу 2025. године од стране екстерно ангажованог евалуатора, како би се обезбедила независна процена ефеката спроведеног ЛАП-а и улазне информације и препоруке за даље планирање социјалне инклузије Рома и Ромкиња у Крагујевцу.

Годишњи извештај о реализацији ЛАП-а подноси Тим за спровођење, праћење и вредновање учинка ЛАП-а Градском већу Града Крагујевца најкасније до 31. марта текуће године за претходну. Одговорност за припрему годишњих извештаја сноси Група за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима која најкасније до 15. јануара текуће године доставља образац годишњег извештаја свим организационим јединицама локалне самоуправе и партнерима (набројаним у АП као „носилац активности“ и „партнери“) да га попуне у погледу остварених показатеља резултата за мере и активности у чијој реализацију су непосредно учествовали. Рок за прикупљање података за потребе годишњег извештаја не може бити дужи од месец дана. Група за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима ће, након добијања

података, приступити обједињавању годишњег извештаја за свих 7 области социјалног укључивања Рома, како би га до 20. марта упутила Тиму. Тим након одобрења нацрта годишњег извештаја подноси га Градском већу Града Крагујевца до наведеног рока.

Тродишњи/финални извештај о реализацији ЛАП-а подноси Тим за спровођење, праћење и вредновање учинка ЛАП-а Градском већу Града Крагујевца, а оно га доставља Скупштини града најкасније у року од 120 дана по истеку треће календарске године од дана усвајања ЛАП-а. Уз овај извештај доставља се и нови документ јавне политике (стратегија/програм/акциони план) којим се замењује ЛАП за социјалну инклузију Рома и Ромкиња 2022-2025 у новом планском периоду. Подела одговорности и начин припреме трогодишњег извештаја су исти као и код годишњих извештаја, само се за ову прилику користи посебан образац трогодишњег извештаја.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 20. став 1. тачка 1. а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије" број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 38. став 3. Закона о планском систему Републике Србије ("Службени гласник Републике Србије", број 30/18) и члана 40. став 1. тачка 19. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У

о усвајању Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период од 2022 - 2024. године

Члан 1.

Усваја се Локални акциони план за родну равноправност града Крагујевца за период од 2022-2024. године.

Члан 2.

Локални акциони план за родну равноправност града Крагујевца за период од 2022-2024. године је саставни део ове одлуке.

Члан 3.

Одлуку и Локални акциони план за родну равноправност града Крагујевца за период од 2022-2024. године објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број:560-313/22-1

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

**Локални акциони план за родну равноправност
града Крагујевца
за период од 2022 - 2024. године**

Децембар 2022. Године

1. УВОД

Равноправност жена и мушкараца је једно од основних начела у законодавном систему Републике Србије, посебно после доношења Устава Републике Србије из 2006. године. Женска људска права су неодојиви део универзалних људских права и у складу са свим међународним документима, морају бити гарантована, поштована и заштићена, те је веома важно препознавање и спречавање дискриминације жена. За унапређивање родне равноправности потребне су посебне мере у циљу отклањања директне и индиректне дискриминације према женама, као и оснаживање једнаких могућности за пуно остваривање људских права, уз истовремено јачање процеса укључивања родне перспективе у свим областима друштвеног живота.

*"Држава јемчи равноправност жена и мушкараца и развија политику једнаких могућности."*³¹

Савет европских општина и региона донео је Европску повељу о родној равноправности на локалном нивоу због значаја примене принципа родне равноправности на локалном нивоу и недовољно јасне регулативе у том сегменту, предузео низ акција у правцу њене промоције, те установио кораке који ће осигурати њену примену.

„Родна равноправност претпоставља да у једном друштву, заједници или организацији постоје једнаке могућности за жене, мушкарце и особе другачијих родних идентитета, да допринесу културном, политичком, економском и социјалном напретку, као и да имају једнаке могућности да уживају све користи и добробити од напретка једне заједнице“.³² Будући да су родна равноправност и учешће жена у јавном животу мера демократизације сваког друштва, његовог развоја и стабилности, а у случају Републике Србије и претпоставка бржег укључивања у европске интеграције, као и да се на локалном нивоу задовољавају базичне потребе грађанства, доносе политике и креирају програми који на најдиректнији могући начин утичу на практичне аспекте свакодневног живота и рада жена и мушкараца, Скупштина града Крагујевца је 2013. године донела Одлуку о прихватању Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу.

Потписивањем Повеље град Крагујевац се јавно обавезао да ће следити принципе родне равноправности и спроводити одредбе прописане Повељом. Повеља подразумева израду Акционог плана за њено спровођење, али и међусобну сарадњу потписница која ће олакшати примену и размену добрих пракси.

Комисија за родну равноправност града Крагујевца иницирала је израду првог Локалног акционог плана за родну равноправност за период 2019-2020. године. Ову иницијативу Комисија је покренула у складу са позитивним законским прописима, као и Одлуком о равноправности полова која је донета од стране Скупштине града Крагујевца 2018. године.

Скупштина града Крагујевца је на седници одржаној дана 21.02.2022. године донела Одлуку о приступању изради Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2022-2024. године.

Овим документом се утврђује целокупна локална политика у циљу елиминисања дискриминације жена, побољшања њиховог положаја и интегрисања принципа родне равноправности у све области деловања институција система, као један од елемената модернизације и демократизације друштва, у циљу бржег, равномернијег и ефикаснијег друштвеног развоја, у складу са политиком једнаких могућности прокламованом у Уставу Републике Србије (члан 15).

Локалним акционим планом за унапређивање родне равноправности обухваћене су области које се тичу учешћа жена у креирању политика и у доношењу одлука у области економије, образовања, здравља, насиља над женама јер су ове области кључне за побољшање положаја жена и унапређивање родне равноправности.

Акционим планом се утврђују активности које ће се спроводити у периоду од 2022. године до 2024. године.

Решењем број 112-156/22-V од 4. марта 2022. године формирана је Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2022 - 2024. године.

У складу са Агендом 2030 и циљевима одрживог развоја инкорпорираних у циљевима социјалне инклузије, економског раста и развоја, очувања и заштите животне средине, а који подразумевају оснаживање жена, учешће у јавној политици и извршној власти, органима и телима на нивоу локалне самоуправе, заштиту здравља, социјалну инклузију, свест и подршку вулнерабилним категоријама, а велики део у свему томе заузима утицај епидемије ковид-19 и поступање у кризним и ванредним ситуацијама, неке су од области у којима чланови Радне групе за израду ЛАП-а за родну равноправност града Крагујевца за период 2022-2024. године, препознају као могућности и капацитете за доношење конкретних мера на нивоу локалног документа – речено је на првом састанку Састанку радне групе коју чине представници града, запослени у ГУ надлежној за област заштите и остваривање људских и

³¹ Члан 15. Устава Републике Србије

³² Европска повеља о родној равноправности на локалном нивоу

мањинских права, ГУ за финансије и јавне набавке, ГУ за развој и инвестиције, представници Центра за социјални рад, Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица, Центра за породични смештај и усвојење, РФЗО – Филијала Крагујевац, Националне службе за запошљавање, Полицијске управе, ГО Црвеног крста, здравствених и образовних институција, организација цивилног сектора, присуствовао је и представник централног националног тела за спречавање свих облика дискриминације Канцеларије поверенице за заштиту равноправности, Реља Пантић.

1.1. ЦИЉЕВИ ИЗРАДЕ ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

Локални акциони план намењен је локалној управи града Крагујевца како би се имплементирала начела и обавезе преузете потписивањем Европске повеље за равноправност жена и мушкараца на локалном нивоу, али и национални нормативни и стратешки оквир. Успостављање институционалног оквира, изградња капацитета, усвајање и примена процедура за родну процену политика и поштовање принципа једнаких могућности у јавним политикама на нивоу града су предуслови унапређења положаја жена и мушкараца и побољшање услова живота.

Значајан део циљева и активности је усмерен на успостављање институционалног оквира и системских решења за увођење родне перспективе у локалне политике и активности институција, јавних предузећа и установа.

Други део је усмерен на решавање практичних потреба жена на локалном нивоу у сфери личног и професионалног развоја, безбедности и адекватног информисања.

Локалним акционим планом су предвиђена системска решења која ће омогућити континуирану процену јавних политика и потреба грађана и грађанки, а тиме и одговорати на њихове потребе и уважавати њихове интересе.

2. Процес израде Локалног акционог плана

2.1. Методологија израде Локалног акционог плана

У процесу израде Локалног акционог плана примењен је партиципативни метод, заступљен у свим фазама процеса.

Прикупљање података обављено је уз подршку локалних партнера: институција, организација и удружења са територије града Крагујевца.

Дефинисани су циљеви и активности, све у складу са правним оквиром за област родне равноправности, а нарочито са Националним стратешким документима за побољшање положаја жена и унапређење родне равноправности, као и са надлежностима локалне самоуправе.

Као извори података коришћени су званични подаци Републичког завода за статистику, Националне службе за запошљавање, Школске управе, Регионалне привредне коморе, Дома здравља Крагујевац, Центра за Социјални рад, Полицијске управе Крагујевац, НВО и удружења грађана града Крагујевца, као и документација локалне самоуправе.

Подршку у изради Локалног акционог плана пружили су:

1. Градска управа за друштвене делатности града Крагујевца
2. Градска управа за развој и инвестиције града Крагујевца
3. Градска управа за финансије и јавне набавке

4. Група за људска и мањинска права, родну равноправност права и превенцију трговине људима, у Градској управи за друштвене делатности
5. Центар за социјални рад „Солидарност“
6. Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац
7. Центар за породични смештај и усвојење Крагујевац
8. Дом ученика средњих школа Крагујевац
9. Образовно-културна заједница Рома „Романипен“
10. Црвени крст Крагујевац
11. Завод за здравствену заштиту радника
12. Канцеларија за младе
13. Национална служба за запошљавање
14. Дом здравља Крагујевац
15. Полицијска управа Крагујевац
16. НВО и Удружења грађана града Крагујевца
17. Медији

Радна група за израду Локалног акционог плана за родну равноправност је била у следећем саставу:

1. Др Гордана Дамњановић, - члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту - председница Радне групе;
2. Мирослав Петрашиновић, председник Скупштине града Крагујевца; члан
3. Стефан Никезић, - члан Градског већа за унапређење и заштиту животне средине; -члан
4. Славица Новаковић, директорка Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица“ Крагујевац; “; -чланица
5. Вера Симић, чланица Управног одбора удружење“Оаза сугурности“ -чланица
6. Ана Милетић Вучковић, в.д. директора Центра за породични смештај и усвојење Крагујевац; -чланица
7. Владан Мишић, представник Центра за социјални рад "Солидарност" у Крагујевцу; -члан
8. Љубица Башић, директорка Дома ученика средњих школа Крагујевац; -чланица
9. Нада Миловановић, директорка ЗЗЗР -чланица;
10. Светлана Милојевић, здравствена ромска медијаторка Дома здравља Крагујевац; -чланица;
11. Саша Соковић, Начелник одељења за локални економски развој и привреду - Градска управа за развој и инвестиције; - члан;
12. Ивана Обрадовић Станић, Шефица Групе за родну равноправност, људска и мањинска права и превенцију трговине људима - Градска управа за друштвене делатности; -чланица;
13. Милош Гвозденовић - Полицијска управа Крагујевац - члан;
14. Марија Ђоковић, координаторка Канцеларије за младе, Градска управа за друштвене делатности; -чланица;
15. Снежана Милосављевић, председница Удружења Путоказ; -чланица;
16. Данијела Лазаревић – Градска управи за финансије и јавне набавке -чланица;
17. Божидар Николић, Образовно-културна заједница Рома "Романипен" - члан;
18. Ксенија Холендер, – Градска управа за развој и инвестиције - чланица;
19. Мирјана Илић – Координаторка световалиштва за младе – чланица;
20. Агата Живојиновић – Црвени крст Крагујевац - чланица;
21. Љиљана Ђорђевић, представник Националне службе за запошљавање – филијала Крагујевац; “; чланица;
22. Миланка Стевовић – Адвокат - чланица;
23. Даница Љујић – одборница Скупштине града Крагујевца - чланица;
24. Биљана Станојевић, Начелница градске управе за људске ресурсе и заједничке послове; чланица;“

Подршка у процесу израде Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период 2022-2024. године, пружена је од стране Регионалне агенције за економски развој Шумадије и Поморавља.

3. Стратешки и законски оквир за израду ЛАП-а за родну равноправност

3.1. Полазне основе - Међународни и домаћи нормативно-правни оквир

Равноправно учешће жена у јавном животу једно је од кључних питања заступљених у многобројним међународним документима али и у националном законодавству. Република Србија ратификовала је бројне међународне документе који покривају област родне равноправности и

укључивања родне компоненте у све сфере друштвеног и јавног живота. Међународни документи садрже препоруке и механизме за постизање родне равноправности који у неким случајевима подразумевају промену односно допуну постојеће законске регулативе са циљем унапређења положаја жена и осетљивих категорија становништва.

Република Србија је од 2000. године, започела процес усаглашавања родних политика и трендова са препорукама Уједињених Нација. Један од најпрогресивнијих докумената за унапређење родне равноправности и оснаживање жена на глобалном нивоу је Пекиншка декларација са Платформом за акцију усвојена на Четвртој светској конференцији о женама у Пекингу 1995. године. Она дефинише 12 критичних области у којима је изражена родна неравноправност жена и дефинише механизме за постизање родне равноправности на различитим нивоима. Термин "Gender mainstreaming" који се широко користи у контексту постизања родне равноправности употребљен је у Пекиншкој декларацији и усвојен као глобална стратегија за постизање родне равноправности као питања од значаја за развој целог друштва. "Gender mainstreaming" представља ре(организаацију), унапређење, евалуацију и развој политичких процеса кроз укључивање родне једнакости у све јавне политике на свим нивоима и у свим фазама од стране актера који су укључени у креирање саме политике.

На међународном плану, поред Пекиншке декларације значајни документи су и:

- Општа декларација о правима човека
- Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода
- Конвенција о елиминацији свих облика дискриминације жена
- Конвенција о политичким правима жена (CEDAW)
- Резолуција Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност као и
- Регулатива Европске Уније и Савета Европе која се односи на учешће жена у одлучивању
- Европска социјална повеља
- Конвенција Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици
- Повеља Европске уније о основним правима.

На националном нивоу родна равноправност гарантована је:

- Уставом Републике Србије,
- Законом о родној равноправности,
- Законом о забрани дискриминације, тј. Законом о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације,
- Законом о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,
- Законом о избору народних посланика,
- Законом о локалним изборима, као и
- Националном стратегијом за родну равноправност 2021-2030. са Акционим планом за период 2022-2023.

Као што је већ речено, *Устав Републике Србије* гарантује једнакост мушкараца и жена и државну политику једнаких могућности (чл. 15 Устава); забрањује непосредну и посредну дискриминацију на било којој основи, укључујући и дискриминацију на основу пола (члан 21. став 3); гарантује право на једнаку законску (члан 21. став 2) и судску заштиту (члан 36), правну заштиту свих основних људских права свим грађанима и грађанкама без дискриминације, укључујући и обраћање међународним институцијама у циљу заштите зајемчених права (члан 22. став 2). Устав Републике Србије предвиђа да Република Србија може увести посебне мере "ради постизања пуне равноправности лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају са осталим грађанима" (члан 21. став 4). Ова уставна одредба отвара простор за развијање политике родне равноправности и унапређење законодавства, као и за увођење и примену мера са циљем елиминације дискриминације жена.

Закон о родној равноправности ("Службени гласник РС", број 52 од 24. маја 2021.) уређује појам, значење и мере политике за остваривање и унапређивање родне равноправности, врсте планских аката у области родне равноправности и начин извештавања о њиховој реализацији, институционални оквир за остваривање родне равноправности, надзор над применом закона и друга питања од значаја за остваривање и унапређивање родне равноправности.

Родна равноправност подразумева једнака права, одговорности и могућности, равномерно учешће и уравнотежену заступљеност жена и мушкараца у свим областима друштвеног живота, једнаке могућности за остваривање права и слобода, коришћење личних знања и способности за лични развој и развој друштва, једнаке могућности и права у приступу робама и услугама, као и остваривање једнаке користи од резултата рада, уз уважавање биолошких, друштвених и културолошки формираних разлика између мушкараца и жена и различитих интереса, потреба и приоритета жена и мушкараца приликом

доношења јавних и других политика и одлучивања о правима, обавезама и на закону заснованим одредбама, као и уставним одредбама.

Мере за остваривање и унапређивање родне равноправности подразумевају стварање једнаких могућности за учешће и равноправан третман жена и мушкараца у области рада, запошљавања и самозапошљавања, социјалне и здравствене заштите, образовања, васпитања, науке и технолошког развоја, информационо-комуникационих технологија и информационог друштва, одбране и безбедности, саобраћаја, енергетике, заштите животне средине, културе, јавног информисања, спорта, у органима управљања и надзора и њиховим телима, политичког деловања и јавних послова, сексуалног и репродуктивног здравља и права, приступа роби и услугама.

Овим Законом се уређују и мере за сузбијање и спречавање свих облика родно заснованог насиља, насиља према женама и насиља у породици. Законом се уређују обавезе органа јавне власти, послодавца и других социјалних партнера да интегришу родну перспективу у области у којој делују.

Закон о забрани дискриминације, тј. Закон о изменама и допунама Закона о забрани дискриминације ("Сл. Гласник РС", бр. 52/2021) као системски кровни закон, на јединствен начин интегрише и повезује разнородне и често појединачне изоловане правне норме садржане у другим, секторским законима. Поред овог битног корака, захваљујући Закону о забрани дискриминације, борба против дискриминације, добила је, након оснивања и почетка рада институције Заштитника грађана (омбудсмана) 2007. године, још један независни орган као вид институционалног облика спречавања дискриминације - Повереника за заштиту равноправности. Променама прописа и оснивањем нових институција створени су услови за стварање целовитог правног и институционалног амбијента у коме се може водити борба против дискриминације и то на начин да држава санкционише сваку дискриминацију, без обзира на то да ли су за њу одговорна њена службена лица односно њени органи или физичка и правна лица.

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом ("Сл. Гласник РС", бр. 33/2006 и 13/2016) као први антидискриминациони закон у Републици Србији, уређује општи режим забране дискриминације по основу инвалидности, посебне случајеве дискриминације особа са инвалидитетом, поступак заштите особа изложених дискриминацији и мере које се предузимају ради подстицања равноправности и социјалне укључености особа са инвалидитетом.

Национална стратегија за родну равноправност за период 2021-2030. године ("Службени гласник РС", број 103/2021) и Акциони план за њено спровођење за период 2022-2023. године, донети су са циљем унапређивања родне равноправности у Републици Србији. Стратегија се заснива на међународном праву као и националном прописима који се односе на субјекте и области обухваћене Стратегијом у чијем средишту је превазилажење родног јаза и остваривање родне равноправности као предуслов и подстицај развоја друштва. Значај родне компоненте друштвеног развоја и утицај превазилажења родног јаза и унапређења родне равноправности на развој је водећи критеријум на основу кога су селектовани међународни прописи и прописи на националном нивоу, са којима је Стратегија тесно повезана.

Родна равноправност се тиче свих жена и мушкараца, тиме и друштва у целини. Постизање *de iure* и *de facto* родне равноправности кључно је питање развоја друштва и унапређења друштвених односа.

Поред ослањања на Националну стратегију за родну равноправност, као основе за стратешко планирање на локалном нивоу, веома је важно истаћи значај *Стратегије превенције и заштите од дискриминације 2022-2030*. Стратегија се бави питањима спречавања и забране свих облика, врста и посебних случајева дискриминације. Стратегијом су обухваћена сва лица и групе лица с обзиром на њихово лично својство, а посебно националне мањине и осетљиве друштвене групе које су најчешће изложене дискриминацији.

Од значаја је напоменути *Стратегију јавног здравља Републике Србије* за период 2018-2026. године ("Службени гласник РС" број 61/2018) која посебан акценат ставља на унапређење положаја осетљивих друштвених група. Као један од важних приоритета истиче континуирану промоцију ненасилног и недискриминаторног понашања, родне равноправности и јавне осуде насиље.

На локалном нивоу родна равноправност обухватају следећа планска документа:

- План развоја града Крагујевца за период 2021-2031. године
- Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца 2021-2025. године

У оквиру документа *План развоја града Крагујевца за период 2021-2031. године*, у оквиру Приоритета 3: Развој ванпривредних и друштвених делатности, предвиђена је Мера Заштите људских и мањинских права и промоција родне равноправности. Мера укључује континуирану реализацију Локалног акционог плана за инклузију Рома и Ромкиња, Локалног акционог плана за миграторна кретања и Локалног акционог плана за родну равноправност, као и израду нових ЛАП-ова по њиховом истеку и њихову реализацију финансирањем из буџета Града.

У оквиру *Стратегије развоја социјалне заштите града Крагујевца 2021-2025. године*, и Посебног циља: Заштита људских и мањинских права, обезбеђење сигурности грађана и грађански и

промоција родне равноправности, планирана је Мера Промоција и примена родне равноправности. Ова мера укључује реализацију активности у области родне равноправности кроз спровођење Локалног акционог плана за родну равноправност финансирањем из буџета Града и путем пројеката које ће финансирати донатори и ресорна министарства.

Обавезујући међународни документи:

Град Крагујевац је потписник међународних докумената који су обавезујући у доношењу локалних политика и мера на пољу здравља, заштите и безбедности грађана и рањивих група, а које се директно инкорпорирају и у локални акциони план за родну равноправност.

Париска декларација за превенцију ХИВ/АИДС - у Крагујевцу је у јуну 2020. године потписана Париска декларација, чиме се град придружио списку од око 300 градова света који се обавезују да учествују у заустављању епидемије ХИВ-а и АИДС-а. Град Крагујевац је у сарадњи са Канцеларијом за младе, Организацијом ЈАЗАС, НВО Стабло и кључним актером Институтутом за јавно здравље успоставио систем за информисање, комуникацију, прихватање, превенцију стигматизације и дискриминације.

Конвенција Савета Европе о заштити деце од сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања - сврха ове конвенције је следеће: 1) Спречавање и борба против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце; 2) Заштита права деце-жртва сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања; 3) Унапређење националне и међународне сарадње у борби против сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце.

Град Крагујевац је потписник ове Конвенције и тиме се обавезује да у своје локалне политике и мере укључује основна начела и мере донете Конвенцијом.

3.2. Институционални механизми који у Републици Србији спроводе и надгледају процес унапређења родне равноправности

Република Србија је формирала механизме родне равноправности на свим нивоима власти: законодавне, извршне, као и независне надзорне механизме и то:

- Одбор за људска и мањинска права и равноправност полова као стално радно тело Народне скупштине (од 2003. године),
- Савет за равноправност полова Владе Републике Србије (основан је 2004. године);
- Управа за родну равноправност (Управа је основана 2007. године као Сектор за родну равноправност у оквиру Министарства рада и социјалне политике, да би, 2008. године прерасла у Управу), коју је заменио Одсек за унапређење родне равноправности у оквиру Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања (2014. године),
- Координационо тело за родну равноправност (основано 2014. године) са задатком разматрања свих питања и координисања рада органа државне управе у вези са родном равноправношћу, Заштитник грађана (Закон је донет 2005. године, заменица за родну равноправност, права детета и права особа са инвалидитетом је именована 2008. године);
- Повереник за заштиту равноправности (основан је доношењем Закона о забрани дискриминације 2010. године, повереница је именована 2010. године).

➤ 3.3. Институционални оквир за унапређење родне равноправности у граду Крагујевцу

➤ Комисија за родну равноправност

Комисија за питања родне равноправности и једнаких могућности у граду Крагујевцу образована је новембра 2002. године као повремено радно тело Извршног одбора града Крагујевца. У свом саставу је имала пет чланова који су били представници локалне самоуправе. У Комисију за родну равноправност као радно тело Градског већа прераста 2009. године, када је у свом саставу имала 9 чланова, представника локалне самоуправе, цивилног сектора и институција чији је основач Град.

На основу члана 63. Закона о родној равноправности (усвојеног маја 2021. године од стране Владе Републике Србије) Скупштина града Крагујевца у септембру исте године доноси Решење о образовању **Комисије за родну равноправност** као стално радно тело. Комисија за родну равноправност обавља послове и задатке у складу и на начин утврђен одредбама Пословника Скупштине града Крагујевца и Одлуке о сталним радним телима Скупштине града Крагујевца. Чланови су представници одборничких група и укупно их има 7.

Задатак Комисије је да:

- утиче на промену родних образаца и унапређење културе родне равноправности,
- повећава равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности,
- системски уводи родну перспективу у доношењу, спровођењу и праћењу јавне политике,
- води активну политику једнаких могућности, прати остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима јавног живота и примену међународних стандарда,
- учествује у изради и усвајању стратешких докумената, нарочито у изради и усвајању Стратегије одрживог развоја града и као саветодавно тело приликом израде Одлуке о буџету града,
- подноси органима града Крагујевца на разматрање одлуке, планове и друга акта усмерена на постизање равноправности жена и мушкараца и слично.

Важнија акта донета/потписана на иницијативу Комисије за родну равноправност: 1. Скупштина града Крагујевца је 8. децембра 2013. године усвојила Европску повељу о равноправности полова на локалном нивоу,

2. Скупштина града је дана 29. јуна 2018. године донела Одлуку о равноправности полова на територији града Крагујевца;

3. Град Крагујевац је усвојио Пакт за заустављање сексуалног насиља над децом - сачињен од стране Конгреса локалних и регионалних власти Савета Европе 2017. године. Потписивањем овог акта је град Крагујевац је прихватио обавезу да се ангажује у акцији "Једно од петоро" у циљу подизања свести и стварања структура неопходних за решавање сексуалног насиља и злостављања над децом.

➤ **Савет за родну равноправност**

На основу члана 63. Закона о родној равноправности из 2021. године, град Крагујевац је донео Решење о образовању Савета за родну равноправност у октобру 2021. године. Задаци Савета су, поред осталог, да утиче на промену родних образаца и унапређење културе родне равноправности, повећава равноправност жена и мушкараца применом политика и мера једнаких могућности, прати остваривање начела равноправности засноване на полу у свим областима јавног живота и међународних стандарда, учествује у изради и усвајању стратешких докумената, нарочито у изради и усвајању Плана развоја Града. Савет, којим председава чланица Градског већа за здравствену и социјалну заштиту, чини 16 представника и представница установа, институција и организација из Крагујевца.

➤ **Канцеларија локалног Омбудсмана**

Канцеларија данашњег локалног Омбудсмана у Крагујевцу је основана још децембра 2004. године, као прва канцеларија у Централној Србији. Убрзо је постала чланица престижног Европског омбудсман института (ЕОИ).

Град Крагујевац, као орган јавне власти, у складу са законом који уређује родну равноправност примењује обавезе прописане усвојеним правилницима:

- **Правилник о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности** – По овом правилнику, органи јавне власти и послодавци који запошљавају и радно ангажују 50 и више лица, као тела за родну равноправност у складу са законом који уређује родну равноправност, дужни су да евидентирају податке о остваривању родне равноправности који морају бити исказани збирно, по полу и старосној доби.
- **Правилник о изради и спровођењу плана о управљању ризицима од повреде принципа родне равноправности.** У складу са правилником, Град Крагујевац приступа изради Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности, који представља гаранцију родне перспективе, уродњавања и уравнотежене заступљености полова у поступањима доносиоца.

На нивоу града Крагујевца потписани су важни протоколи који сведоче јакој међусекторској сарадњи важних актера на пољу родне равноправности.

На иницијативу НВО ОАЗА Сигурности, 14.10.2008. године закључен је *Протокол о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици на подручју града Крагујевца*. Анекс на основу кога су приступили Адвокатска комора Крагујевац и Национална служба за запошљавање је закључен у мају 2010. године и укупно је било 10 потписника. 2014. године је у форми споразума усклађен са Општим колективним уговором на крају пројекта чији је носилац била НВО Оаза сигурности, а који се звао „Унапређење заштите жртава насиља у породици кроз успостављање система за мониторинг и евалуацију међусекторске сарадње“.

Тада су потписници били:

- Град Крагујевац
- Основно јавно тужилаштво
- Полицијска управа Крагујевац
- Дом здравља Крагујевац
- Завод за хитну медицинску помоћ Крагујевац
- Клинички центар Крагујевац
- Школска управа Крагујевац у име предшколских установа, основних и средњих школа Регионални центар за породични смештај и усвојење
- Центар за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“
- Геронтолошки центар Крагујевац
- Основна Адвокатска комора Крагујевац
- Филијала Националне службе за запошљавање Крагујевац
- НВО „Оаза сигурности“
- НВО „Алтернативни круг „
- Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу.
- Касније је приступио Црвени крст Крагујевац

Дана 22.03.2022. године у Крагујевцу је са националном Ромском женском мрежом потписан *Протокол за унапређење сарадње и развој интегративне социјалне заштите намењен женама жртвама породичног и партнерског насиља и превенцији дечјих бракова у локалној заједници*. Протокол се установљава као механизам за успостављање и развој координираног и усаглашеног мултисекторског приступа у:

- Откривању, односно идентификацији потреба грађана/ки за одређеним социјалним услугама,
- Планирању и реализацији најадекватнијих социјалних услуга грађанима уз максимално, ефикасно, ефективно и економично коришћење постојећих ресурса у локалној заједници.

Потписници протокола су:

- Град Крагујевац
- Ромска женска мрежа Републике Србије
- Центар за социјални рад „Солидарност“
- Полицијска управа
- Дом здравља
- Основна школа „Трећи крагујевачки батаљон“
- Удружење грађана „Оаза сигурности“
- Удружење грађана „Романипен“
- Удружење грађана „Рома центар“
- Удружење грађана „Интегративни глобал центар“

Градско веће на седници од септембра 2022. године, је донело Закључак о давању сагласности на *Антидискриминациони кодекс – кодекс Равноправности*. Разлог за доношење кодекса равноправности је потреба да се изврши усаглашавање у оквиру реализације пројекта „Социјална инклузија Рома и других осетљивих група у Србији 2019-2022“. Град Крагујевац је први усвојио Кодекс Равноправности 14. октобра 2022. године.

На основу резултата постигнутих у области унапређења равноправности а у оквиру избора за „Општину/Град једнаких могућности“ град Крагујевац је 16. новембра 2022. године понео *Лого равноправности*.

Ова плакета на конференцији „Поглед у будућност-унапређење безбедности жена и девојчица у руралним срединама“ коју је на Међународни дан толеранције, у Београду организовао Повереник за заштиту равноправности Републике Србије, уручена је чланици Градског већа за здравствену и социјалну заштиту.

3.4. Остали механизми који доприносе унапређењу родне равноправности на територији града Крагујевца

Служба правне помоћи функционише у оквиру Градске управе за опште и заједничке послове и организована је кроз рад централне канцеларије и осам градских канцеларија, а бесплатна је за осетљиве категорије становништва: кориснике Центра за социјални рад, незапослена лица, студенте, примаоце минималних пензија, жртве насиља у породици.

Савет за запошљавање у граду Крагујевцу постоји од 2005. године. У сарадњи са Саветом, градско веће града Крагујевца на годишњем нивоу доноси Локални акциони план запошљавања, којим дефинише мере активне политике запошљавања и у складу са тим опредељује средства у буџету града за подстицање запошљавања.

Женска парламентарна мрежа на нивоу града Крагујевца основана је 2016. године. Привредни савет у граду Крагујевцу формиран је јуна 2012. године. Савет има 21 члана и чине га представници привреде, Управе града, Универзитета и осталих организација и институција које су од значаја за развој привреде у граду.

Савет за унапређење положаја особа са инвалидитетом образован је 2011. године.

Образован је Савет за унапређење положаја Рома и усвојен Локални акциони план за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2019-2021. године.

Локална канцеларија за младе у граду Крагујевцу је посебна организациона јединица Градске управе града Крагујевца. Задужена је за креирање и спровођење омладинске политике на нивоу града Крагујевца. Канцеларија за младе је сервис који пружа подршку иницијативама младих, покреће и спроводи активности које за циљ имају побољшање положаја младих у друштву, доприноси њиховом активнијем учешћу у процесу доношења одлука и учешћу у друштвеном животу града као и сарадњу са свим секторима и институцијама града Крагујевца које у надлежности рада имају младе. На иницијативу Канцеларије град Крагујевац је октобра 2015. године усвојио Локални акциони план за младе за период 2015-2019. године.

Почев од 2013. године у граду Крагујевцу су конституисани механизми за заштиту права пацијената и то: Савет за здравље као радно тело Градског већа и Саветник за заштиту права пацијената.

3.4.1. Цивилни сектор и организације за подршку пословању

Цивилни сектор је веома важан партнер града Крагујевца у спровођењу локалних политика, мера и активности на пољу родне равноправности, као и других мера социјалне и здравствене заштите, инклузије, економског оснаживања, безбедности и др. Наведена су удружења која су најактивнија у домену активности овог акционог плана за родну равноправност, али треба имати на уму да су и друга удружења значајни партнери града у сродним и повезаним темама и областима.

Удружење „Оаза сигурности“ је дугогодишњи и незаобилазни партнер локалне самоуправе када је у питању тематика насиља над женама. Удружење организује рад Саветовалишта за жртве насиља у породици од 2008. године. У оквиру Саветовалишта се пружа психосоцијална подршка жртвама насиља у породици, кроз организовање психолошких радионица, пружање правних савета и заступање у поступцима заштите од насиља, као и пружање подршке после изласка из Сигурне куће. Први кораци за успостављање услуга жртвама насиља у породици на територији Града Крагујевца учињени су кроз пројекат „Сигурна кућа- уточиште за жртве насиља у породици који је финансијски подржан од Фонда за социјалне иновације Министарства рада и социјалне политике Републике Србије и то на иницијативу организације Оаза. Одрживост услуга успостављених кроз овај пројекат Оаза је обезбеђивала у партнерству са организацијом Адра кроз пројекте који су финансирани од стране Министарства иностраних послова Републике Чешке преко Чешке развојне агенције наредних

неколико година, све док право на заштиту и подршку жртвана насиља у породици кроз одлуку локалне самоуправе није признато као једно од права из области социјалне заштите (2010. године).

Удружење жена Визија имамо добру сарадњу са Скупштином града Крагујевца, која се остварује путем реализације пројеката и финансирања активности као што је радионица за прављења сапуна. Са Удружењем пословних жена Србије, Визија је више година за редом радила пројекат "Дан девојчица" везан за укључивање жена у занимања која су њима атипична. Са Регионалном агенцијом за економски развој Шумадије и Поморавља Визија је радила Базаре старих заната у Европској недељи предузетништва. Кроз пројекат „Од идеје до реализације“ Визија је опремила је простор удружења за радионице преко Амбасада Аустралије. Канцеларија за родну равноправност и UN Women су финансирани супројекат „Од рањиве жене, до јаке предузетнице“, у сарадњи са Скупштином града Крагујевца, где је Визија била партнер. Реализује се пројекат "Постанимо јаке, знањем до успеха" у сарадњи са Привредном комором Србије и ГИЗ-ом као донатором.

Удружење „Путоказ Крагујевац“ је невладино и непрофитно удружење, основано 2019. године. Један од најважнијих задатака Удружења је остваривање циљева за унапређење квалитета живота грађана и маргинализованих група кроз едукације и стицање додатних знања и пословних вештина ради лакшег запошљавања и проналажења додатних извора финансирања. Акцент рада стављен је на незапослене жене, старије од 45 година.

У оквиру пројекта „Јавним заговарањем до економског оснаживања жена 45+“ уз подршку Швајцарске агенције за развој и сарадњу, жене 45+ су препознате као теже запошљива категорија у Националној стратегији за родну равноправност, на предлог Мреже 45+ у оквиру које је и Удружење Путоказ Крагујевац. Достављени коментари Мреже 45+ су имплементирани у Акциони план за спровођење Стратегије. Удружење "Путоказ Крагујевац" и "Мрежа 45+" поднели су Иницијативу за измене и допуне ЛАП-а за запошљавање за град Крагујевац којим би жене старије од 45 година биле препознате као теже запошљива категорија и обухваћене мерама активне политике запошљавања.

Град Крагујевац је пружио пуну подршку у оквиру реализације овог пројекта и дао значајан допринос у успостављању интерсекторске сарадње, али и обезбедио простор за организацију састанака и обука за жене 45+.

У оквиру пројекта „Поново важна и снажна“, који је истакнут као један од најважнијих пројеката града на пољу родне равноправности, Удружење Путоказ Крагујевац и Град Крагујевац потписали су Протокол о сарадњи који представља основ за стварање партнерског односа ради успостављања сарадње и реализацији активности које треба да допринесу развоју локалне заједнице, родној равноправности и економском оснаживању жена.

Ромске организације у Крагујевцу остварују сарадњу са Градом на пољу унапређења положаја Рома са свих аспеката, као и на пољу родне равноправности. Све су укључене су у процес израде и спровођења Локалног акционог плана за социјалну инклузију Рома и Ромкиња у Граду Крагујевцу, а у оквиру њега и спровођење активности за унапређење родне равноправности. Неке од њих су нарочито активне на овом пољу и потписнице су Протокола за унапређење сарадње и развој интегративне социјалне заштите намењен женама жртвама породичног и партнерског насиља и превенцији дечјих бракова у локалној заједници: **Образовно-културна заједница Рома „Романипен“**, Удружење грађана **„Рома центар“** и Удружење грађана **„Интегративни глобал центар“**. **Удружење грађана ромско-српског пријатељства „Стабло“** је иницијатор оснивања Локалне мрежа за превенцију дискриминације и подршку ЛГБТ особама Крагујевац. Активан члан мреже је и удружење **„Ромски информативни центар“**.

Неформална група за самоподршку „Надини сусрети“ окупља жене које су биле жртве породичног насиља и биле кориснице Сигурне куће, а које се нису вратиле у насилне обрасце понашања. Уз међусобну подршку и стручну подршку од стране Центра за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“ Крагујевац, чланице раде на даљем оснаживању и интеграцији и доприносе активностима на развоју свести о родној равноправности.

Град на годишњем нивоу доноси *Програм унапређења социјалне заштите* којим утврђује мере и активности за унапређење положаја социјално угрожених категорија грађана, унапређење постојећих и увођење нових услуга социјалне заштите и друге активности у складу са усвојеним стратешким и нормативним оквиром. Планиране активности град спроводи у сарадњи са Центром за социјални рад "Солидарност" Крагујевац и Центром за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица", као и цивилним сектором.

Град Крагујевац је један од првих градова у Србији у коме је закључен **Протокол о међусекторској сарадњи** у процесу заштите жртава насиља у породици на подручју града Крагујевца, чији су потписници: Град Крагујевац, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Завод за хитну медицинску помоћ Крагујевац, Клинички центар Крагујевац, Школска

управа Крагујевац у име предшколских установа основних и средњих школа, Хуманитарна невладина организација „Оаза сигурности“ и Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу.

Образована је Локална мрежа за превенцију дискриминације и подршку ЛГБТ особама Крагујевац, на иницијативу Удружења грађана "Стабло". Циљ мреже је сензибилизација јавности за проблеме ЛГБТ популације и организован одговор институција – чланова мреже: Град Крагујевац, Центар за социјални рад, Заштитник грађана града Крагујевца, Више јавно тужилаштво у Крагујевцу, Национална служба за запошљавање Филијала Крагујевац, Основно јавно тужилаштво у Крагујевцу, Полицијска управа Крагујевац, Дом здравља Крагујевац, Удружење грађана „Стабло“, Удружење грађана „Алтернативни круг“, Удружење грађана „Ромски информативни центар“, Канцеларија за младе Крагујевац, Школска управа Крагујевац, Прва техничка школа Крагујевац, Црвени крст Крагујевац, Клинички центар Крагујевац.

Веома важан партнер града који значајно подржава политику запошљавања на територији града са акцентом на родној равноправности је Бизнис иновациони центар (БИЦ) у Крагујевцу. БИЦ у партнерству са градом и другим важним институцијама и организацијама, реализује пројекте у којима се млади, девојчице и жене припремају или усавршавају за пословање или запошљавање.

Регионална агенција за економски развој Шумадије и Поморавља (РЕДАСП) у оквиру своје мисије где је у фокусу економски развој и конкурентност региона, акценат ставља на унапређење људских ресурса. Осим спровођења националних програма подршке предузетништву и подршке женама у развоју пословања, РЕДАСП циљано реализује пројекте чије кориснице су потенцијалне предузетнице, којима су потребна основна знања и вештине, или активне предузетнице којима је потребна додатна техничка и стручна подршка. РЕДАСП осим подршке граду пружа подршку и удружењима и предузећима у реализацији пројеката за друштвену интеграцију и економско оснаживање жена и рањивих група.

4. РОДНА РАВНОПРАВНОСТ У ГРАДУ КРАГУЈЕВЦУ

4.1. Положај жена и мушкараца – родни јаз у области здравља, социјалне и дечије заштите

У Крагујевцу, према подацима за 2020. годину наведеним у Локалном акционом плану запошљавања Града Крагујевца 2021-2023, жене чине 62% незапослених, и 60% лица која примају новчану надокнаду по основу незапослености. Половина особа са инвалидитетом на евиденцији НЗС у Крагујевцу су жене – 704. Ови подаци указују на неповољнији положај жена на тржишту рада, а тиме и последични већи ризик од сиромаштва, што је потребно имати у виду када се планирају како мере за запошљавање, тако и мере у домену социјалне заштите. Планом су предвиђене две мере за запошљавање особа са инвалидитетом: субвенције за зараде за ОСИ без радног искуства и подстицање предузетништва. Мере нису родно осетљиве, а требало би да буду.

Жене су, управо због родитељства изложеније дискриминацији на тржишту рада и због тога су посебно значајне мере за равнотежу професионалног живота и родитељства, као и мере укључивања очева у родитељство у већој мери.

У посебно неповољном положају су Ромкиње, где је стопа малолетничких порођаја у ромској популацији десетоструко већа у односу на девојке у општој популацији, а испадање ромских девојчица из система образовања значајно веће од испадања ромских дечака. Посебне препоруке Комитета за примену Конвенције о елиминацији свих облика дискриминације према женама за Србију се односе управо на унапређење положаја ромских жена и девојчица.

У неповољнијем положају због вишеструке дискриминације су и жене са инвалидитетом.

Жене обављају већину послова у домаћинству – припрему хране, одржавање хигијене, брига о малој деци, брига о болесним и несамосталним члановима домаћинства и породице и чине преко 80% особа које не траже посао због бриге о члановима породице, на пример деце са инвалидитетом или сметњама у развоју. Такође, у просеку раде 2 сата више, сваког дана, на неплаћеним пословима у домаћинству у односу на мушкарце.

Жене су у значајно већем ризику од насиља у породици, односно родно заснованог насиља, коме је била изложена свака трећа жена старија од 15 година, а око 20 жена годишње у Србији бива убијено од стране садашњих или бивших партнера. Због тога је ефикасније поступање институција, пре свега не локалном нивоу и пре свега Центара за социјални рад и полиције кључно за унапређење заштите жена и њихове деце.

Жене чине и већину запослених у сектору социјалне заштите, где су примања веома ниска и често се за пружатељке услуга, на пример геронтодомаћице, не прелазе износе минималне зараде у Републици Србији.

Комитет УН за елиминисање свих облика дискриминације жена упутио је Републици Србији низ препорука које се односе на приступачност и доступност здравствене заштите осетљивим групама жена,

као што су жене са инвалидитетом или Ромкиње, али и жене без здравственог осигурања (којих је више него мушкараца, посебно када се ради о осигурању преко регистрованог пољопривредног газдинства).

Када су у питању осетљиве групе, издвајају се посебно Ромкиње, као групу "жена изложену вишеструкој дискриминацији, а њихова здравствена ситуација је лошија у поређењу са неромском популацијом. Оне живе у неадекватним животним условима, у сиромаштву, жртве су раних бракова, раних порођаја и вишеструких трудноћа са малим временским размаком. Суочавају се са препрекама у приступу здравственој заштити и здравственим услугама, укључујући и предрасуде здравствених радника. Дискриминација је нарочито видљива у пружању здравствене заштите током и након порођаја".

У неповољнијем положају су старије жене, које су у изузете из скрининга и превентивних прегледа за рак дојке или грлића материце. "Повереник за заштиту равноправности упозорава да су старије жене у неравноправном положају због недоступности здравствене заштите, посебно у руралним подручјима јер су здравствене станице и амбуланте затворене, ретко се формирају службе кућне неге, а нису довољно развијене интегрисане услуге на локалном нивоу које укључују помоћ геронтодомаћица, палијативну негу и збрињавање оболелих у терминалним фазама болести".

Жене су веома заступљене међу запосленим у здравству и чине 71%, али платни јаз у овом сектору износи 15%, што значи да у просеку жене запослене у здравству имају 15% мања примања. Разлог томе је што их је више на мање плаћеним позицијама.

Град Крагујевац тренутно не спроводи, не финансира односно не приказује у буџету (у програмским информацијама) активности које су усмерене ка унапређењу здравља Ромкиња, затим унапређењу и заштити репродуктивног здравља. Град Крагујевац је један од ретких градова у Србији у ком постоји гинеколошки сто за жене са инвалидитетом и у ком постоје тумачи за знаковни језик, што је веома добра пракса. Због тога је важно објекте свих здравствених установа учинити приступачним за особе са инвалидитетом.

4.2. Родна статистика у органима и јавним службама града Крагујевца

Правни поредак је уклонио препреке, да жене могу да бирају и буду биране, без дискриминације, да равномерно учествују у расподели функција власти, на местима одлучивања путем именовања, постављања и делегирања. Ипак, политичка пракса показује другачије, па су жене и данас, мање заступљен пол на местима одлучивања.

Током 2021. године, а на захтев Повереника за заштиту равноправности Владе Републике Србије, урађена је анализа о остваривању родне равноправности у јединицама локалних самоуправа, па самим тим и за град Крагујевац.

Закључак је да је **процент мање заступљеног пола** на руководећим местима у градским управама и органима власти јединице локалне самоуправе:

Градоначелник, заменик Градоначелника, председник Скупштине града и заменик председника Скупштине града су мушкарци.

На местима Секретара Скупштине града и заменика секретара Скупштине града су жене.

У Скупштини града Крагујевца има 87 одборника/ца, од чега 41 жена и 46 мушкараца (47,1% жена и 52,9% мушкараца).

Укупан број руководиоца радних тела органа Града је 14, од којих је 5 жена, а 9 мушкараца.

Укупан број чланова изборне комисије у сталном саставу приликом избора за актуелни сазив скупштине града према полу је 34, од којих је 13 жена, а 21 мушкарац.

Образовано је 13 одборничких група, а на местима председника су 2 жене.

У погледу састава Градског већа, од 12 чланова/ца, 4 су жене, што значи да 66,7% састава Градског већа чине мушкарци, а 33,3% жене.

На местима начелника/ца Градских управа 30% су мушкарци, а 70% жене. У погледу састава руководства унутрашњих организационих јединица града 27,8% чине мушкарци, а 72,2% жене.

Најнеповољнија ситуација у погледу заступљености мање заступљеног пола на руководећим местима је у месним заједницама, где је 85,9% председника месних заједница, а 14,1 % председница. Што се тиче састава Савета месних заједница 82,6% су мушкарци, а 17,4 % жене.

На челу Шумадијског управног округа се налази жена и иста је активна чланица Савета, за родну равноправност града Крагујевца.

Процент **мање заступљеног женског пола** је и на руководећим местима у јавним предузећима и установама чији је оснивач град Крагујевац:

У јавним предузећима на територији града на местима директора/ки налази се 66,7% мушкараца, а 33,3% жена. У Управним и Надзорним одборима јавних предузећа 75% су мушкарци, а 25% жене.

У установама чији је оснивач град Крагујевац за директоре/ке именовано је 66,7% мушкараца и 33,3% жена. У Управним одборима наведених установа 52,7% су мушкарци, а 47,3% жене.

Град Крагујевац је формирао Локални савет за безбедност, са 19 чланова, од којих је 3 жене, а 16 мушкараца.

Обезбеђени су програми свеобухватне правне заштите и психо-социјалне подршке девојкама и женама са искуством родно-заснованог насиља и то програм за Сензибилизацију пружалаца услуга на родни аспект насиља у породици и насиља над децом.

Град Крагујевац има потписан протокол о интерсекторској сарадњи и процесу збрињавања жртава породичног насиља од 2008. године. Регионално прихватилиште за жртве породичног насиља и децу, Саветовалиште за брак и породицу са саветодавним програмом за брак, као и психолошку и саветодавну процедуру за извршиоце лакших кривичних дела.

4.3. Нове активности и пројекти

- 1) Како би допринела борби против свих облика родно заснованог насиља, Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена у Србији (UN Women) је покренула пројекат *Сигурност жена и девојчица у јавном простору (октобар 2021 – октобар 2023)*, у сарадњи са Координационим телом за родну равноправност Републике Србије и Министарством за рад, запошљавање, борачка и социјална питања.
Главни циљ пројекта, који финансира Амбасада Уједињеног Краљевства у Београду, је унапређење рада националних и локалних институција и других актера у борби против насиља према женама и девојчицама у свим сферама приватног и јавног живота, као и примена међународно признатих алата и пракси у овој области.
У првој фази овог пројекта активности су биле усмерене на унапређење заштите жена и девојчица спровођењем: 1) националног истраживања у циљу прикупљања података о степену безбедности жена и девојчица у јавном простору како би се пружила подршка раду националних и локалних институција које учествују у борби против родно заснованог насиља; 2) развоју алата за процену безбедности жена којим би се утврдиле потребе и изазови са којима се жене и девојчице сусрећу у јавном простору а затим и пружила подршка јединицама локалне самоуправе и женским организацијама у дефинисању и спровођењу мера којима се унапређује безбедност жена и девојчица у тој сфери; 3) подршке сигурним кућама за жртве насиља у породици како би се унапредила њихова доступност, рад и капацитети за делотворно пружање услуга свим женама и девојчицама изложеним насиљу.
Наставком пројекта, у наредној фази, планира се мапирање небезбедних тачака у градовима и формирање тима за безбедност и заштиту жена и деце у јавним просторима.
- 2) Пројекат Краљевине Норвешке *„Спречавање малолетних бракова“* у оквиру којег је развијен упитник и спроведено истраживање. Предлог да се донесе посебан АКТ који је потребно унети у ЛАП за РР.
- 3) Пројекат *„Родно-одговорно буџетирање“* које спроводи UN Women. Од 17 програма на нивоу града Крагујевца, у 12 се спроводи родно-одговорно буџетирање. План је да се 2024. године овај принцип буџетирања буде у свих 17 програма. Одговорност је на Управи за финансије.
- 4) На иницијативу *„Мреже за подршку женама 45 +“*, чији је члан и Удружење Путоказ Крагујевац, жене 45+ су препознате као теже запошљива категорија у Националној стратегији за родну равноправност за период 2021-2030. године. Према евиденцији крагујевачке филијале Националне службе за запошљавање током 2021. године, на евиденцији незапослених је било око 64% жена. У односу на укупан број незапослених жена, жене старије од 45 година чине више од половине. Удружење Путоказ Крагујевац је 27. децембра 2021. године поднело Скупштини града Крагујевца Иницијативу за измене и допуне ЛАПа за запошљавање како би жене 45+ и у овом документу биле препознате као посебно теже запошљива категорија.
- 5) *Пројекат „Поново важна и снажна“*
У оквиру пројекта „Поново важна и снажна“ који је финансирала Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена у Србији (UN Women) Удружење Путоказ Крагујевац организовало је серију радионица за незапослене жене, без обзира на године старости и образовање, у циљу њиховог економског оснаживања и обезбедило опрему за рад у оквиру малих кућних радионица за 9 жена. Град Крагујевац је подржао овај пројекат уступајући простор за обуку незапослених жена, али и кроз сарадњу у циљу подстицања развоја женског предузетништва. Уједно, Удружење Путоказ Крагујевац и Град Крагујевац потписали су Протокол о сарадњи који представља основ за стварање партнерског односа ради успостављања

сарадње и реализацији активности које треба да допринесу развоју локалне заједнице, родној равноправности и економском оснаживању жена.

- 6) *Пројекат „Право на равноправност између мушкараца и жена као кључ друштвеног успеха града Крагујевца“*. Пројекат је реализован од децембра 2020. до септембра 2021. године у оквиру програма „Подршка владе Швајцарске развоју општина кроз унапређење доброг управљања и социјалне укључености - Swiss PRO. Општи циљ пројекта био је едукација и информисање младих за подизање свести о родној равноправности, очувању и унапређењу здравља и превенција родно заснованог насиља. Град Крагујевац је реализовао пројекат путем међуинституционалне сарадње са Домом здравља Крагујевац, Црвеним крстом Крагујевац, Центром за социјални рад „Солидарност“ и Центром за развој услуга социјалне заштите „Кнегиња Љубица“. Главне активности биле су усмерене на промоцију Европске повеље о родној равноправности на локалном нивоу, Предавања и радионице стручних лица Дома здравља и Црвеног крста ученицима основних и средњих школа на тему родне равноправности, оснаживање жена на препознавању облика насиља (ЦСР „Солидарност“) и превентивне активности за борбу против родно заснованог насиља („Кнегиња Љубица“). Реализацијом овог пројекта локални механизам за родну равноправност дао је значајан допринос у учвршћивању родних ставова у активностима локалне самоуправе и повећању свести јавности о родној равноправности. Град Крагујевац је 2021. године за реализацију пројекта добио награду од Координационог тела за родну равноправност и уз подршку UN WOMEN, посебно на пољу ублажавања последица епидемије корона вируса COVID-19.
- 7) *Неформална мрежа* - Са Националном службом за запошљавање оформљена је неформална мрежа са 18 послодаваца који су сензибилисани за економско оснаживање и запошљавање вулнерабилних категорија становништва где су у највећем проценту Роми и Ромкиње. Мрежа је настала као иницијатива у пројекту сарадње са Немачком агенцијом за међународну сарадњу ГИЗ. У плану је да се ова неформална мрежа формализује кроз потписивање протокола о сарадњи.
- 8) *Усклађивање рада и родитељства* - Усклађивање рада и родитељства је важна карика у успостављању баланса између рада и различитих тежњи запослених појединаца. У свакој фази радног циклуса жена и мушкарац се суочавају са изазовима комбиновања радних обавеза и родитељства. Први од два појединачна циља у оквиру посебног циља Стратегије – усклађивање рада и родитељства односи се, пре свега, на успостављање родне равноправности на тржишту рада, док се други односи на домен збрињавања деце запослених родитеља.

5. ОСНОВНИ СОЦИО-ЕКОНОМСКИ ПОКАЗАТЕЉИ

Крагујевац је четврти град по величини у Србији и седиште Шумадијског округа, а налази се око 120 километара јужно од Београда. Заузима површину од 835 км².

Крагујевац је значајан привредни, културни, образовни и здравствени центар Шумадије, Поморавља и суседних региона. Макрорегионални је центар за регионе: Чачка, Краљева, Ужица, Јагодине, Крушевца, Смедерева, Пожаревца и северног Косова.

Територију града чини 57 насеља просечне величине од 14,65км² и 62 катастарске општине просечне величине од 13,48км². Просечна величина насеља на територији града је већа за око 6% од насеља у округу, а величина катастарских општина је на нивоу величине катастарских општина округа.

5.1. Демографија

На основу резултата пописа из 2011. године, број становника Крагујевца бележи раст у односу на попис 2002. године, тако да на територији града Крагујевца има 179.417 становника или 3.615 становника више у односу на попис из 2002. године (пораост од 2,05%).

Посматрано у педесетогодишњем периоду, од 1961. до 2011. године, број становника се увећао за 69,7%.

Број становника се повећавао искључиво повећањем броја становника у градским насељима, док се број становника у сеоским насељима истовремено смањивао. Тако је број становника у градским насељима порастао 2,38 пута у педесетогодишњем периоду 1961-2011, док је у истом периоду број становника на сеоском подручју опао за 32,5%.

Табела 1. Преглед броја становника у периоду 1948 - 2011. године

Насеље	1961.	1971.	1981.	1991.	2002.	2011.
Крагујевац	105711	130551	164823	180084	175802	179417
Градска	63347	92985	129017	147305	146373	150835
Остала	42364	37566	35806	32779	29429	28582

Према подацима Републичког завода за статистику (РЗС), у периоду од 2015. до 2021. процена становника показује да је дошло до благог пада броја становника на подручју Града Крагујевца за 2,4 у односу на пописну годину.

Табела 2. Преглед броја становника по процени у периоду 2015-2021. година

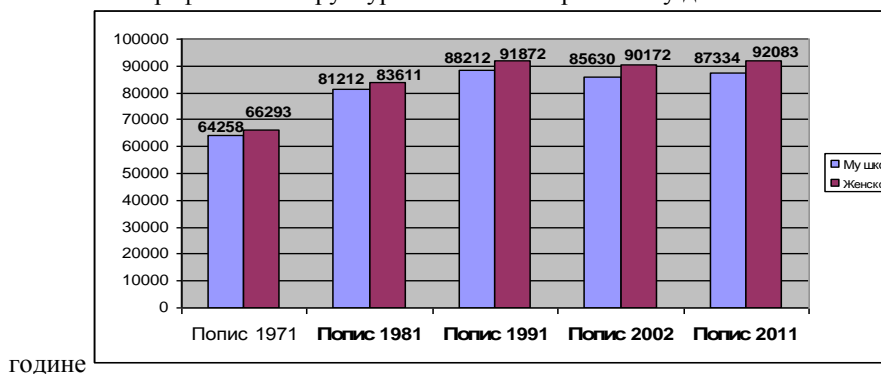
Година	Процена бр. становника	Стопа пада
2015.	178.751	99,6
2016.	178.469	99,4
2017.	178.267	99,3
2018.	177.688	99,0
2019.	177.077	98,6
2020.	176.321	98,2
2021.	175.112	97,6

5.1.1. Структура становништва

5.1.1.1. Структура становника према полу и старосним групама

У потпуној структури становништва, на свим посматраним пописима становништва до 2011. године, може се уочити већа бројност женске популације у односу на мушку. Интересантно је да се ова разлика најпре смањивала, у периоду од 1971. до 1981. године, да би према попису из 2002. однос мушке и женске популације износио 51,3 : 48,7 у корист женске популације. На последњем попису из 2011. године однос женског и мушког становништва је исти као у претходном периоду: 51,3 : 48,7 у корист женске популације (92.083 према 87.334 у корист жена).

Графикон 1: Структура становника према полу до 2011.

Међутим, статистички подаци РЗС показују да се последњих година, смањује заступљеност малолетних лица. У 2020. год малолетна лица чине 18 % укупног броја становника, док су према попису из 2011. били заступљени са 19 %. Смањује се и заступљеност радног контингента становништва (18-64 године) који су у 2020. години били заступљени са 61% а у 2019. години са 62 %. Расте број старијих

лица од 65 година – 21 %, а 2011. године 16 %. Такође негативан је тренд корисника пензија које исплаћује РФПИО – Филијала Крагујевац – укупан број корисника пензија на дан 31. децембар 2021. године је 66 828 што је 1462 пензионера мање у односу на 2020. годину.

Табела 3. Структура становништва по полу и старосним групама по проценама из 2020. године

Подручје	просечна старост	Деца од 0-14 године	млади до 20 година	Млађи од 40 година	стари 60+ година	индекс старења
Подручје Града Крагујевац	41,2	14%	19,6%	48,1%	21,7%	0,87

Према старосној структури (0-6 година је 12100, од 7-14 године је 13406, од 15-18 године је 7010, од 19 и више година је 146874.

Број младих од 15 до 29 година је 27461, а број жена у фертилном периоду од 15 до 49 године је 38510. Старијих од 65 година је 27972.

Удео деце у укупном становништву града износи 14%. Удео старог становништва у подручју града Крагујевца чини нешто мање од четвртине (21,7 %). Један од најважнијих демографских процеса и проблема је велики удео старог становништва.

На основу података РЗС приметан је тренд опадања стопе наталитета од 2015-2021. године.

Табела 4. Очекивано трајање живота

година	Очекивано трајање година живота	
	мушко	женско
2019. године	74	78
2020. године	73	78
2021. године	72	77

Стопа наталитета је -9, податак за 2021. године очекивано трајање живота 75 година, просечна старост становника за 2021. године је 44 године.

Табела 5. Стопа наталитета

Год.	број живорођених	стопа наталитета
2015.	1842	10.30
2016.	1814	10.16
2017.	1644	9.22
2018.	1652	9.30
2019.	1669	9.43
2020.	1591	9.02
2021.	1604	9.16

Очекивано трајање живота има тренд смањења у последње три године, смањење је више изражено код мушког него женског становништва.

Процент економски издржаваног становништва износи 27,8%.

Према попису из 2011. године етничка структура становништва је – Срби 95,89%, Роми 0,82% Црногорци 0,36% и Македонци 0,16%. Од свих етничких група једино ромска популација је насељена у формалним и неформалним насељима која нису легализована и код којих постоји социјална искљученост, сиромаштво и незапосленост.

У урбаном подручју Града Крагујевца око 0,8% заступљена је ромска национална мањина која је највише насељена у МЗ Палилуле, МЗ Лепеница, МЗ Стара радничка колонија и МЗ Грошница (Извор РЗС, подаци добијени по месним заједницама за 2011. год.).

5.1.1.2. Образовна структура становништва

Образовна структура становништва града Крагујевца је релативно повољна. Највећи проценат становништва има средње образовање (55%), затим следе они који су завршили основну школу (18%), а на трећем месту су они који имају високо образовање (11%). Уопштено гледано, образовна структура становништва Крагујевца се статистички не разликује значајно од просека Србије.

Табела 6. Образовна структура становништва старијег од 15 година у Србији и њеним већим градовима према пописним подацима из 2011. године

		Укупно	Без школске спреме	Непотпуно основно	Основно	Средње	Више	Високо
Р. СРБИЈА	с	6.161.584	164.884	677.499	1.279.116	3.015.092	348.335	652.234
	%	100%	3%	11%	21%	49%	6%	11%
	м	48%	19%	36%	46%	54%	50%	47%
	ж	52%	81%	64%	54%	46%	50%	53%
Крагујевац	с	154.290	2.870	12.498	27.162	84.187	9.711	17.552
	%	100%	2%	8%	18%	55%	6%	11%
	м	48%	18%	33%	45%	53%	54%	46%
	ж	52%	82%	67%	55%	47%	46%	54%

Извор: Републички завод за статистику

5.1.1.3. Писменост становништва

Висок степен писмености становништва је неопходан услов за економски развој сваке средине. У погледу процентуалне заступљености неписменог становништва, Крагујевац је са 1,35% бољи од републичког просека који износи 1,96% укупне популације старије од 10 година, али је у неповољнијем положају у односу на Ниш, Нови Сад и нарочито Београд.

Табела 7. Број неписмених међу становништвом старијем од 10 година, према подацима пописа становништва 2011. године

	број неписмених	учешће у укупном становништву (%) старијем од 10 год.
Р. Србија	127.463	1.96
Крагујевац	2.198	1.35

Извор: Републички завод за статистику

Према подацима РЗС, са повећањем старости повећава се и удео женске популације међу неписменим становништвом. Тако је међу популацијом старијом од 65 година у укупном броју неписмених било 71% жена. То указује да се одвија процес развоја родне равноправности, чији је саставни део омогућавање једнаког образовања за жене и мушкарце.

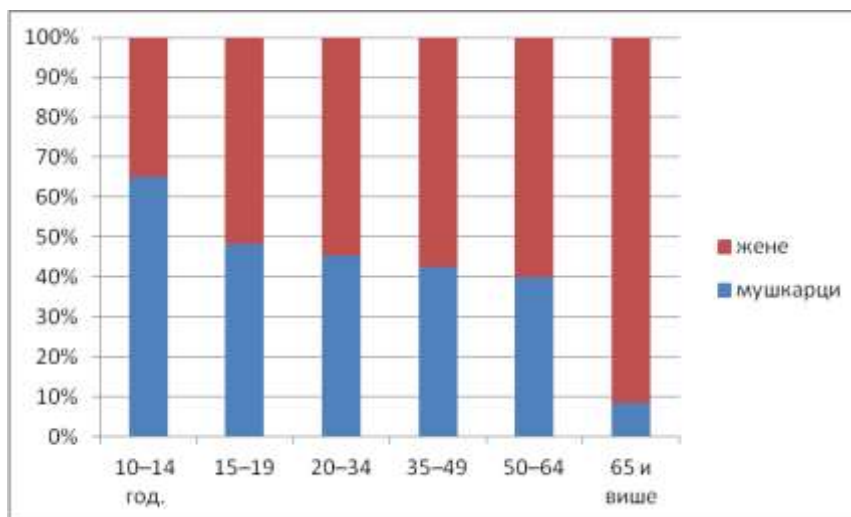
Табела 8. Полна и старосна структура неписмених у Крагујевцу у 2002. и 2011. години.

		укупно	%	10–14 год.	15–19	20–34	35–49	50–64	65 и више
2002	Свега	3383	2.12	23	23	155	323	366	2480
	%			0.7%	0.7%	4.6%	9.5%	10.8%	73.3%
	Мушкарци	506	0.65	9	9	72	131	96	189
	Жене	2877	3.50	14	14	83	192	270	2291

2011	Свега	2198	1.35	20	27	143	188	259	1561
	%			0.9%	1.2%	6.5%	8.6%	11.8%	71.0%
	Мушкарци	405	0.51	13	13	65	80	103	131
	Жене	1793	2.14	7	14	78	108	156	1430

Извор: Републички завод за статистику

Графикон 2. Полна структура неписменог становништва према старосним групама у Крагујевцу 2011. године

Тренд смањења удела неписменог становништва, како у целој Србији, па тако се може уочити и у Крагујевцу. У Србији се проценат неписмених у периоду између два последња пописа смањило са 3,45% на 1,96%, а у Крагујевцу са 2,12% на 1,35%.

Табела 9. Становништво старије 15 и више година према полу и школској спреми, по попису из 2011. године

Територија	Мушко/ женско	Укупно	Без школ. спреме	Непот. Осн. Образ.	Осн. Образ.	Средње образ.	Више образ.	Високо образ.	Непознато
Крагујевац	Укупно	6785	133	1064	1453	3554	273	266	42
	Женско	3491	102	717	886	1510	127	130	19
	Мушко	3294	31	347	567	2044	146	136	23

Извор: Републички завод за статистику

У образовној структури становништва старијег од 15 година уочава се да најбројнију групацију чине особе са средњим образовањем (52,38%). Само основно образовање има 21,4%, док је 17,64% посматране популације без основног образовања. На основу ових података, уочава се доминантност женске популације у групацијама са нижим образовањем, односно без школске спреме или са завршених 3 разреда основне школе. Женска популација, у обема групама, чини преко 68% овог дела популације.

5.2. Људски ресурси и тржиште рада

5.2.1. Запосленост

Табела 10. Број запослених у Србији и Крагујевцу, 2010-2020. година (у хиљадама)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Р. СРБИЈА	1.901,2	1.866,2	1.865,6	1.864,8	1.845,5	1.989,6	2.009,8	2.062,6	2.131,1	2173,1	2215,4
Крагујев.	42,5	42,1	43,4	46,3	45,3	47,1	49,7	50,5	51,9	53,1	57

Извор: Републички завод за статистику

Из табеле се види да је читава Србија, као и Крагујевац у поменутом периоду била погођена падом броја запослених, до 2016. године.

У Крагујевцу је почетком посматраног периода, 2010. године, број запослених био у опадању, а најгора ситуација била је 2011. године, када је број запослених био готово 11,4% мањи и износио је 42.065. Од тада је број запослених има тенденцију раста, тако да је у 2019. години било 53.130 запослених тј. око 8% више него 10 година раније.

Укупан број запослених у Крагујевцу за 2020. годину је био 54.144 и расте укупно и по полу.

Просечна зарада запослених у јавном сектору за месец август 2022. године је 78.288, у привреди 74.034, у правним лицима 80.258, код приватних предузетника 38.983. Зараде по полу се званично не воде.

Табела 11. Просечна зарада запослених

година	Просечна зарада запослених за Град Крагујевац
	Просечна нето зарада РСД
2019. године	52453,00
2020. године	57400,00
2021. године	63345,00

Последњих три године дошло је до повећања просечних зарада запослених.

5.2.2. Незапосленост

Стопа незапослености за Град Крагујевац је 11,9 %.

Табела 12. Број незапослених у Крагујевцу у периоду 2015–2022. године

Година	Број незапослених	
	Укупно	Жене
2015	22,106	12,449
2016	22,361	12,592
2017	20,839	11,963
2018	18,780	10,917
2019	17,413	10,402
2020	16,881	10,366
2021	15,197	9,432
IX 2022	14,375	8,383

Табела 13. Незапослени по годинама старости укупно / жене

Укупно		Године старости																					
		15 - 19 година		20 - 24 година		25 - 29 година		30 - 34 година		35 - 39 година		40 - 44 година		45 - 49 година		50 - 54 година		55 - 59 година		60 - 64 година		65 и више година	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене		
22.688	13.359	650	296	1.306	748	1.815	1.143	2.043	1.246	2.384	1.414	2.578	1.506	2.678	1.588	2.825	1.780	3.197	1.961	3.207	1.675	5	2

Извор: НСЗ филијале у Крагујевцу

На основу евиденције Националне службе за запошљавање филијале у Крагујевцу, незапослених према полу из октобра 2022. године, број незапослених жена расте са бројем година старости. Тако да највише незапослених жена је од старосне категорије 35+ до 64 година живота.

5.2.2.1. Структура незапослених

Према структури незапослености током посматраног периода, удео лица која први пут траже посао опада у целом периоду осим 2009. години када је износио 48,9%, што указује на чињеницу да се повећава број лица која су претходно била у радном односу. Број незапослених лица без квалификација бележи пад у апсолутном и процентуалном износу. Њихов удео у укупном броју незапослених креће се од 33,5% у 2008. години, до 26,7% у 2018. Међу незапосленима је више жена, у просеку око 57%. Иако проценат незапослених жена у посматраном периоду веома мало варира, бележи се пад њиховог броја, са 13.658 у 2008. години на 10.517 у 2018. години. Структура незапослених у Крагујевцу табеларно је приказана у табели

Табела 14. Незапослени по степену стручне спреме

УКУПНО		Степен стручне спреме																			
		I		II		III		IV		V		VI-1		VI-2		VII-1		VII-2		VIII	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
22.688	13.359	5.478	3.217	1.111	591	5.570	2.870	7.432	4.732	344	95	550	348	430	285	1.749	1.210	18	11	6	0

По степену стручне спреме највећи број незапослених жена (у октобру 2022. године) било је са првим и са четвртим степеном.

Табела 15. Структура незапослених у Крагујевцу у периоду 2008–2020. године

Град Краг.	Укупно	Први пут траже запослење		Без квалификација		Жене		На 1000 стан.
		свега	%	свега	%	свега	%	
2008.	23711	10410	43,9	7952	33,5	13658	57,6	136
2009.	23517	11499	48,9	7395	31,4	13517	57,5	133
2010.	21660	7902	36,5	6313	29,1	12246	56,5	124

2011.	22461	7851	35.0	6198	27.6	12511	55.7	129
2012.	21676	7036	32.5	6203	28.6	12289	56.7	121
2013.	21091	6562	31.1	5952	28.2	12221	57.9	118
2014.	21348	6595	30.9	5968	28.0	12041	56,4	119
2015.	22121	6458	29,2	6032	27,3	12536	56,7	124
2016.	22511	6179	27,5	6057	26,9	12618	56,1	125
2017.	19900	5517	27,7	5447	27,4	11536	58	112
2018.	17994	4.878	27,11	4798	26,7	10517	58,4	100
2019.	17.169	6.498	37,85	4727	27,53	10.443	60,82	97
2020.	16.108	6.472	40,18	4566	28,35	9.983	62	92

Извор: Билтен НСЗ

Дугорочно незапослени, они који се на евиденцији службе за запошљавање налазе дуже од 10 година – укупно их има 2.874 од чега су 2.001 жене. Више од половине незапослених су старосног доба од 45 година и више – укупно 7.483 (4.417 жене).

Највећи проценат незапослених, што се стручне спреме тиче, су лица са III и IV степеном образовања – 8.207 (4.757 жене), а значајан број је и без или са минималним степеном образовања – 3.847 (2.163 су жене).

Табела 16. Новопријављена лица на евиденцији НСЗ филијале у Крагујевцу, октобар 2022. година

Укупно		Први пут на евиденцији		Особе са инвалидитетом		Националност		Држављанство					
						Роми		Избеглице		Интерно расељена лица		Страни држављани	
Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене	Укупно	Жене
936	580	204	116	28	15	18	8	1	1	14	10	0	0

5.2.3. О положају жена на тржишту рада

Према подацима доступних истраживања, што Национална стратегија за родну равноправност у члану 1.3.1.и потврђује, жене су доминантна рањива група на тржишту рада - иако чине половину становништва радног узраста, жене не само што представљају мањину међу запосленима, већ су и мањина на тржишту рада:

- Стопа запослености мушкараца (50,0%) је значајно виша од стопе запослености жена (35,0%).
- Стопа активности мушкараца радног узраста (15–64) такође је виша (69,9%) од стопе активности жена (53,8%).
- Стопа запослености жена старости 25 до 54 године је за 14 процентних поена мања у односу на стопу запослености мушкараца исте старости (56% према 70%). Запослене жене претежно раде у сектору услуга (76%).

- Жене чине већину запослених у области образовања, здравствене и социјалне заштите, док је мушка радна снага претежно концентрисана у области грађевинарства, саобраћаја, пољопривреде, рударства и прерађивачке индустрије.
- На руководећим и функционерским позицијама је двоструко више мушкараца (57.568) него жена (25.772).
- Самозапослених међу мушкарцима има двоструко више него међу женама (у старосној доби од 15 до 64 године је 29% мушкараца и 14% жена).
- Жене чешће од мушкараца раде у неформалној економији. Стопа неформалне запослености жена је 23,5% наспрам 20,9%, колико износи стопа формалне незапослености мушкараца. Неформално запослених жена и мушкараца има више међу самозапосленим лицима него међу запосленим радницима и радницама у свим старосним групама. Највећи број неформално запослених су између 25 и 54 године. Стопа незапослености мушкараца радног узраста (15–64) у 2014. години је износила 19,2%, а 20,4% за жене.
- Просечна зарада мушкараца је већа од просечне зараде жена и у јавном и у приватном сектору, претежно због концентрисања женске радне снаге у слабије плаћеним секторима.
- Иако образовање има пресудну улогу у проходности жена на тржишту рада, оно не обезбеђује и једнаке зараде. На 100 запослених мушкараца са високом стручном спремом је 114 жена; у истој категорији разлике између просечних зарада износе 5,1% у корист мушкараца.
- Због нижих зарада жене имају у просеку и ниже пензије. Жене чине нешто више од 50% свих корисника/корисница старосних пензија, док скоро две трећине свих корисника/корисница инвалидских пензија чине мушкарци. У обе категорије жене у просеку примају мању пензију од мушкараца, и то за скоро 20% нижу старосну, а преко 16% нижу инвалидску пензију.
- Мушкарци чине већину лица којима је главни извор средстава за живот зарада (58%), потом следе новчана накнада за незапослена лица (60%), приходи од имовине (63,8%), као и зајам/уштеђевина (64%). Жене чине већину међу лицима којима су главни извор прихода пензија (57%), стипендије (56,5%) и социјална примања (55,5%). Већина издржаваних лица су такође жене (57,6%).
- Жене се знатно ређе јављају на позицији носиоца/носиоце пољопривредних газдинства него мушкарци. На нивоу целе Србије, оне су заступљене међу носиоцима/носиоцама газдинства са 17,3%.
- Жене су знатно ређе него мушкарци власнице имовине која представља значајан економски капитал, станова, пословног простора, земљишта и сл.

Како Национална стратегија за родну равноправност наводи, поред младих жена и жена са малом децом, на тржишту рада су у тешком положају и жене старије од 45 година које су изгубиле радно место, с обзиром на сужене могућности да нађу ново запослење. Смањивање буџетских давања за здравство, образовање и социјалну заштиту жене више него мушкарце излаже ризику од отказа, с обзиром на то да оне у наведеним областима чине већину запослених. То се исто односи и на жене запослене у државној управи и локалној самоуправи у којима је предвиђено смањивање администрације према Закону о начину одређивања максималног броја запослених у јавном сектору. Посебно рањиве су жене старије од 45 година.

На посебно рањив положај жена на тржишту рада битно утичу фактори као што су неплаћени рад у породици и недовољна подршка за усклађивање породичних обавеза и рада, на шта подаци и из овог истраживања указују. Жене које раде краће од пуног радног времена то чине углавном због бриге о деци или неспособним одраслим лицима. Брига о деци и други породични разлози главни су разлози и одустанка жена од активног тражења посла, док су истовремено и један од најчешћих разлога за недобијање посла, дискриминацију на радном месту и добијање отказа.

О раширености дискриминације жена у области рада и запошљавања говори и податак да се на трећем месту по броју притужби из ове области, поднетих Поверенику за заштиту равноправности у 2018. години налазе притужбе на дискриминацију на основу пола/рода. Законске одредбе о заштити трудница и породиља се често не поштују. Подаци указују на то да су жене су на конкурсима за посао чешће одбијене него мушкарци са оправдањем да одређени посао није за припаднице њиховог пола (71%) или због старости (65%). Жене нису довољно укључене у колективно преговарање са послодавцима путем синдиката, те су им сужене могућности да активно утичу на побољшање положаја на раду. У још тежем положају су жене које раде у неформалној економији, с обзиром на то да су изван синдикалне заштите.

6. SWOT анализа

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Постојање Комисије за родну равноправност, као радно тело Скупштине града и Свет за родну равноправност као радно тело Градског већа - Скупштинска одлука о равноправности полова на територији града Крагујевца, од 2018. год. - Постојање Женске парламентарне мреже - Постојање других механизма који доприносе унапређењу родне равноправности на територији града Крагујевца - Активности важних партнера града: БИЦ, УГ „Оаза“ и Саветовалиште за жртве насиља у породици - Постојање протокола о међусекторској сарадњи у процесу заштите жртава насиља у породици - Квоте заступљености мање заступљеног пола у органима власти на локалном нивоу примењују се на избор одборника и одборница у скупштини - Већинска заступљеност жена на местима начелница градских управа (61,53%) и у саставу руководстава унутрашњих организационих јединица града (66%). - Вршено истраживање и анализа проблема и потреба жена 45+ приликом запошљавања на територији града Крагујевца – резултати истраживања могу да буду основ за мере и активности обухваћене ЛАПом - Добра сарадња са невладиним организацијама које раде на економском оснаживању жена (Удружење Путоказ Крагујевац) - Незапослене жене мобилисане кроз едукације које је у циљу њиховог економског оснаживања организовао цивилни сектор - Предузетнице су мобилисане кроз програме подршке (едукације и набавку опреме за рад) које организују цивилни сектор, НСЗ итд - Успостављена добра интерсекторска сарадња са Регионалном привредном комором, Регионалном агенцијом за економски развој и 	<ul style="list-style-type: none"> - Ниска заступљеност жена у одлучивању у органима власти, а на нивоу МЗ изузетно ниска - Не примењују се квоте заступљености мање заступљеног пола у другим органима власти (осим скупштине) и телима скупштине. - Родно осетљива статистика на нивоу града се води само делимично - Недовољна укљученост Женске парламентарне мреже у активности механизма за родну равноправност на нивоу ЈЛС - Недовољно развијена сарадња ОЦД и органа ЈЛС у области родне равноправности - Недовољна анализа проблема и практичних потреба грађанки, као и њихових интереса - Недовољно развијена знања и компетенције у области родне равноправности – у јавном сектору и уопштено у друштву - Недовољан удео медијских садржаја посвећен тематици родне равноправности, као и превенције и сузбијања свих видова дискриминације - Недовољно праћење примене и процењивање ефикасности примене Европске повеље о родној равноправности на нивоу ЈС - Недовољно развијена свест о употреби родно сензитивног говора у комуникацији органа града. - Недовољна информисаност грађана о значају ЛАПа за родну равноправност и о томе шта он значи у смислу остваривања људских права - Жене старије животне доби, 45+, које су дискриминисане по годинама старости и роду, нису препознате као рањива категорија у локалним стратешким документима - Недовољна укљученост жена из руралних средина у економске и друштвене процесе - Жене су у много мањој мери дигитално писмене у односу на мушкарце, односно жене

<p>НСЗ за (само)запошљавање жена</p> <ul style="list-style-type: none"> - Медији заинтересовани за проблем родне неравноправности посебно у области рада и новца, што потврђују емисије на локалном ТВ - Постоји неформална Мрежа 45+ за подршку женама 45+ коју чине још 3 удружења из других градова Србије чија истрживања и препоруке могу да буду основ за развој родне равноправности у локалним срединама - Већи број образованих жена у свим степенима стручне спреме у односу на мушкарце - Већи број жена заинтересованих за преквалификације и обуке - запошљавање жена у већем броју кроз субвенције НСЗ 	<p>су много мањој мери ангазоване у секторима ИТ, зеленој економији, заштити животне средине итд.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Патријархални културни обрасци и норме - Непотпуно и недоследно интегрисање родне перспективе у јавне политике - Изостаје препознавање и уважавање разлике у потребама и проблемима са којима се сусрећу жене и мушкарци - Неповећење жена у државне институције - Немогућност запошљавања, похађања обука због бриге о деци и породичних обавеза
ШАНСЕ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Република Србија је потписница више важних и обавезујућих међународних докумената који гарантују равноправност жена и мушкараца и забрањују дискриминацију на основу пола. - Законски оквир: Закон о равноправности полова, Закон о забрани дискриминације и др. - Национална стратегија за родну равноправност - Стратегија превенције и заштите од дискриминације - Успостављена добра сарадња са повереницом за заштиту равноправност - Усвојен Акциони план за период 2022-2023 за спровођење Стратегије за родну равноправност Републике Србије - Стратегија за период 2021-2030, и Акциони план за период 2022-2023, први пут препознају жене 45+ као теже запошљиву категорију и препоручују програме и мере за њихову активацију на тржишту рада - Донатори заинтересовани за област родне равноправности - већа заинтересованост и потреба послодаваца за рад жена у производњама кроз мануелни рад 	<ul style="list-style-type: none"> - Закон о равноправности полова и Закон о локалној самоуправи недовољно уређују питања од значаја за спровођење родне равноправности у ЈЛС - Због глобалне економске и политичке кризе област родне равноправности све је мање у фокусу - Промене на руководећим местима у ресорним министарствима успориле су реализацију планираних активности у области родне равноправности - Непостојање буџетске основе за реализацију ЛАП-а - Економска криза изазвана спољним и унутрашњим факторима - повлачење инвеститора, затварање страних фирми и вишкови запослених

7. Табеларни приказ општих и посебних циљева, мера и активности локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца

ЛАП ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА 2022-2024.				
Општи циљ 1. СИСТЕМСКО УВОЂЕЊЕ РОДНЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У ДОНОШЕЊЕ, СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАЋЕЊЕ ЈАВНИХ ПОЛИТИКА И У ЛОКАЛНУ ЗАЈЕДНИЦУ				
Посебни циљ 1.1. Унапређење капацитета ЈЛС за спровођење родне равноправности				
Мера 1.1.1. Формирање нове организационе јединице и спровођење усвојених правилника				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Формирање и рад нове организационе јединице - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима	Градска управа за друштвене делатности, - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима	1 нова организациона јединица - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима	2022.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
		Систематизација радних места		
		Број запослених/ 5		
Вођење евиденције и извештавање у складу са усвојеним Правилником о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправности	Градска управа за друштвене делатности, - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Извештај на годишњем нивоу до 15. 01.2023. Правилник о изради и спровођењу плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправност, Правилник о вођењу евиденције и извештавању о остваривању родне равноправност	2023-2024.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града

Израда и спровођење Плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности	Градска управа за друштвене делатности, - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Израђен Правилник о изради и спровођењу плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности/ 1	2023.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
		Извештај о спровођењу Правилника о изради и спровођењу плана управљања ризицима од повреде принципа родне равноправности/ 1 на годишњем нивоу	2023-2024.	
Редовно праћење примене и процењивање ефикасности примене Европске повеље о родној равноправности на нивоу ЈЛС	Градска управа за друштвене делатности - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Процена ефикасности/ 1 извештај годишње Усклађивање са Европском повељом о родној равноправности на нивоу ЈЛС	2023-2024.	У оквиру редовног рада градске управе Буџет града
Увођење родно- одговорног буџетирања у 5 програма буџета (уведено у 12 од укупно 17)	Локална самоуправа, Управа одговорна за финансије	5 нових програма буџета града родно-одговорно. Укупно 17 програма	до 2024.	Без финансирања, буџет града
Мера 1.1.2. Развијање знања и компетенција у области родне равноправности у локалној самоуправи				
Информисање о употреби родно сензитивног говора и писања у комуникацији органа града и установама	Градска управа за друштвене делатности - Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, Комисија за родну равноправност, Савет за родну	Израда информативног листа/ електронски Објава на сајту Града информативног листа о родно сензитивном говору и писању у комуникацији Града са установама	2023.	Буџет града и спољни извори финансирања

	равноправност	Дистрибуција информативног листа свим орг. јединицама		
Обука о родно сензитивном буџетирању	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, ГУ одговорна за буџет и финансије	Број обухваћених полазника/ 20 на годишњем нивоу Упознавање послодаваца који имају више од 50 запослених са Антидискриминационим кодексом и обавезнишћу његове примене	2022-2024.	Буџет града спољни извори финансирања
Едукација за чланове комисије за родну равноправност; за одборнике и одборнице о примени усвојених правилника и протокола	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Број обухваћених полазника/ 20 на годишњем нивоу	2023-2024.	Буџет града и спољни извори финансирања, СКГО, Ромактед, Координационо тело за родну равноправност
Посебни циљ 1. 2: Подизање свести јавности о значају једнакости за све и родне равноправности				
Мера 1.2.1. Промовисање родне равноправности				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Предавања и радионице на тему родне равноправности ученицима основних и средњих школа и студентима	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Црвени крст, Здравствена ромска медијаторка, Мобилни тим за инклузију Рома	10 радионица на годишњем нивоу	2022-2024	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство и донатори)
Промовисање ЕУ повеље о родној равноправности на локалном нивоу	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	Наступ у медијима (РТК) најмање 1 годишње	2022-2024.	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство, ЕУ фондови и други донатори)
Организовање панела, округлих столова и трибина на теме родна равноправности (родна равноправност и култура говора; родна равноправности и медији и сл.)	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност	1 трибина, 1 округли сто на годишњем нивоу	2023-2024	Буџет града и спољни извори финансирања (ресорно министарство, ЕУ фондови и други донатори)

Промовисање ЈАПа за родну равноправност и информисање јавног мњења о његовом значају	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, ЈС, НВО	Наступи у медијима/ најмање 3 годишње	2023-2024.	Буџет града и донатори
Општи циљ 2: РОДНА ПЕРСПЕКТИВА У ЗДРАВСТВЕНОЈ ЗАШТИТИ				
Посебни циљ 2.1. Побољшање здравља жена и унапређење родне равноправности у здравственој политици				
Мера 2.1.1. : Информисање и едукације				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Едукација жена у сеоским домаћинствима о мерама здравствене заштите	Дом здравља, Институт за јавно здравље	Број спроведених едукација/3 годишње	2023-2024.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Број едукованих жена/30 годишње		
Едукација младих и њихових родитеља о значају имунизације против ХПВ вируса	Здравствене установе, Саветовалишта за младе и служба за здравствену заштиту жена-јувенилна гинекологија, Дом здравља, Канцеларија за младе, Институт за јавно здравље	Број одржаних радионица и предавања/ 14 радионица на годишњем нивоу	2023-2024.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Штампање пропагандног материјала/ 700 на годишњем нивоу	2023-2024.	
		Број вакцинисаних/ 350 на годишњем нивоу	2023-2024.	
Едукација ученика и студената на тему репродуктивног здравља	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља (Саветовалиште за младе, служба за здравствену заштиту жена - јувенилна гинекологија, одељење за здравствену заштиту студената), Институт за јавно здравље, Савет за здравље града Крагујевца	Број предавања, едукација / 12 годишње	2023-2024.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Број полазника/ 600 годишње		
		Штампани материјали/ 600 годишње		

Унапређење система здравствене заштите и едукације о полно преносивим и заразним болестима	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља (Саветовалиште за младе, служба за здравствену заштиту жена-јувенилна гинекологија, одељење за здравствену заштиту студената), ИЗЈЗ, Савет за здравље града Крагујевца	Одржане радионице, предавања/ 14 годишње	2023-2024.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
		Број обухваћених полазника/ 600 годишње		
		Штампање пропагандног материјала/ 600 годишње		
Мера 2.1.2. Превенција, обезбеђење пакета здравствених услуга и учешће мушкараца у унапређењу здравља				
Организовање превентивних програма	Дом здравља, Завод за здравствену заштиту радника	Број прегледаних жена на рано откривање карцинома грлића материце и дојке/ најмање 100 по програму годишње	2022-2024.	Локална самоуправа, Министарство здравља, донатори
Активности на обезбеђивању минималног пакета здравствених услуга за сексуално и репродуктивно здравље (МИСП) у кризним и ванредним ситуацијама у Граду Крагујевцу	Здравствене установе Комисија за родну равноправност Савет за здравље града Крагујевца	Учествовање на радионицама за израду Акционог плана Број спроведених консултативних састанака и едукација у здравственим установама / 10	2023-2024.	Конкурси Донаторска средства Буџет града
Подстицање дечака и младића на учешће у едукативним програмима о превенцији полно преносивих болести	Канцеларија за младе, НВО, Дом здравља	Број дечака и одраслих мушкараца у едукативним програмима/ 100 годишње	2023-2024.	Буџет града и донатори
Подстицање мушкараца за породилско боловање	Дом здравља, локална самоуправа	Број мушкараца корисника породилског боловања/ повећање до 5	2023-2024.	Буџет града, Буџет РС и донатори
Општи циљ 3. БЕЗБЕДНОСТ ЗА СВЕ И НУЛТА ТОЛЕРАНЦИЈА НА РОДНО ЗАСНОВАНО НАСИЉЕ				

Посебни циљ 3.1. ПРЕВЕНЦИЈА И СУЗБИЈАЊЕ СВИХ ВИДОВА НАСИЉА НА РОДНОЈ ОСНОВИ И ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ СВЕОБУХВАТНОГ СИСТЕМА ЗАШТИТЕ ЗА ЖРТВЕ НАСИЉА

Мера: 3.1.1. Промоција превенције и сузбијања насиља				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Креирање и емитовање медијских садржаја посвећеног тематици родне равноправности, као и превенцији и сузбијању свих видова дискриминације и родно заснованог насиља	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, UN Women, НВО	Број медијских садржаја, електронских и штампаних; Спровођење пројектних активности у оквиру пројекта „Безбедност жена и девојчица у јавном простору“	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Организовање едукација и медијске кампање за унапређење свести о нултој толеранцији на насиље над вишеструко дискриминисаним групама (ЛГБТ, Роми, жене са инвалидитетом...)	Центар за социјални рад, Полицијска управа, Комисија за родну равноправност, НВО, Радна група за мапирање небезбедног простора	Број одржаних едукација/ 10	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
		Број емисија на локалним медијима/ 5		
		Штампана брошура/ 50		
Јачање капацитета институција за едукацију и превенцију присилних малолетничких бракова у ромској популацији	Канцеларија за младе, НВО Комисија за родну равноправност, локални медији	Број одржаних едукација/ 10	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Едукација за спречавање насиља над старим лицима и на родној основи	Геронтолошки центар, НВО, удружења пензионера	Број Едукација/ 20	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
		Број Едукованих/ 50		
Спровођење анкете о степену информисаности младих о вршњачком насиљу и искуству вршњачког насиља	Канцеларија за младе, НВО	Број обухваћених анкетом/ најмање 500	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Спровођење анкете о искуству насиља на родној основи	Савет за родну равноправност, UN Women	Број обухваћених анкетом/ најмање 500	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства

Спровођење истраживања о безбедносним потребама девојчица и жена	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Радна група за мапирање небезбедног простора, UN Women	1 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Организовње предавања о ненасилној комуникацији за ученике основних и средњих школа	Канцеларија за младе Установе образовања	Број предавања/ најмање 1 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Креирање, штампање и дистрибуција материјала са порукама ненасиља	НВО, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност Канцеларија за младе	Штампана брошура/50	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Мера 3.1.2. Развијање услуга здравствене заштите жртава и психосоцијална подршка				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Подршка раду саветовалишта за жртве породичног насиља НВО ОАЗА сигурности	Локална самоуправа, НВО	Број корисника стручне помоћи/ све жртве	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Превенција секундарне виктимизације – унапређење процедура у свим институцијама: Креирање упитника и едукација запослених о процедурама	Комисија за родну равноправност и институције Центар за социјални рад, Дом здравља, Полицијска управа, НВО и др.	Број едукација/ 1 годишње за све релевантне институције и НВО	2023-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Фрмирање СОС линије и њена институционализација	Центар за социјални рад, локална самоуправа, НВО ОАЗА сигурности	Успостављена линија у функцији	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Спровођење редовног обавештавања јавности о систему заштите жена ради информисаности жена о њиховим правима и успостављања поверења у институције заштите	Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Центар за социјални рад	Организовање Кампања/ 2 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
		Број емисија на локалним медијима/ 2 годишње		
Подршка раду кутка за старије у сарадњи са Домом пензионера – организовање забавних и спортских активности	Комисија за родну равноправност, НВО, Центар за социјални рад, Геронтолошки центар	Број обухваћених корисника/ 20	2023-2024.	Буџет града, градски конкурси за подршку НВО и донатори

Развијање услуга здравствене заштите жртава - Припрема процедура, достава инструкција о раду и начину упућивања на здравствене услуге и социјалну рехабилитацију	Дом здравља, Саветовалиште за ментално здравље, Саветовалиште за брак и породицу, Клинички центар, НВО, Центар за социјални рад, Локална самоуправа	Број програма здравственог збрињавањ и социјалне рехабилитације/ најмање 3; Припремљене процедуре и инструкције	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Континуирана промоција услуга саветовалишта	Саветовалиште за жртве породичног насиља, ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица	Број промоција/ 3 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
Пружање услуга: превентивне услуге (саветодавни рад, индивидуални и групни програми), куративне услуге (услуге специјалиста, субспецијалиста, медикаметозна терапија)	Саветовалиште за жртве породичног насиља – ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица, Дом здравља	Број доступних услуга/најмање 5	2022-2024.	Буџет града и Донаторска средства
		Број пружених услуга, број корисника/ сви са потребом		
Развијање услуга психосоцијалне подршке	Саветовалиште за жртве породичног насиља – ОАЗА Сигурности, Саветовалиште за брак и породицу Центра за развој услуга социјалне заштите Кнегиња Љубица	Број доступних услуга	2022-2024.	Буџет града и Донаторска средства
Мера 3.1.3. Економско оснаживање жртава насиља				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Развијање програма подршке инклузије на тржишту рада жртава насиља на родној основи - Организовање обука, курсева и преквалификација	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број обука, курсева/ 2 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства; У оквиру редовних активности НСЗ Јавни позиви; У складу са НАПЗ и ЈАПЗ Града Крагујевца
		Број полазника/ У складу са споразумом о учинку		

Анализа потреба послодаваца	Локална самоуправа, заинтересовани послодавци	Број анализа/ 1 годишње	2022-2024.	Буџет града, донатори
Анализа потреба и могућности корисника	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број саветовања АТП	2022-2024.	У оквиру редовних активности НЗС;
Промоција и заговарање бизнис сектора (сензибилисање послодаваца, састанци са бизнис сектором, организовање округлих столова, анализа потреба бизнис сектора, представљање примера добре праксе у земљи и иностранству)	НВО, локална самоуправа, представници бизнис сектора - послодавци	Број одржаних састанака са послодавцима и округлих столова/ најмање 1 годишње	2022-2024.	Буџет града, Буџет РС, донаторска средства
		Број послодаваца/ 20		
Општи циљ 4. Унапређење културе и политике једнаких могућности жена и мушкараца, девојчица и дечака				
Посебни циљ 4.1. Остваривање једнаких могућности за наставак школовања и унапређење постигнућа				
Мера 4.1.1. : Информисање корисника о могућностима				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Састављање информатора о могућностима преквалификације и обукама	Национална служба запошљавања и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Припремљен информатор у електронској форми/ 1 и штампање у 500 примерака	2023.	Градски буџет и донатори
Информисање посебних категорија корисника, посебно рањивих, са акцентом на жене 45+, девојчице на преласку у средњу школу и самохране мајке.	Национална служба запошљавања и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Број обухваћених корисника/ 500	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Покретање иницијативе за студенткиње које су младе мајке и труднице на неограничен број испитних рокова	Локална самоуправа, Канцеларија за младе, НВО	Покренута иницијатива	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Мера 4.1.2. Реализација обука и преквалификација				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања

Спровођење анализа у циљу реализација преквалификације и обуке	Национална служба запошљавања и НВО	Број обухваћених корисника/ 500	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Обуке жена за ИТ и дигиталне вештине посебно из оних тешко запошљивих категорија	Локална самоуправа и НВО	Број корисника/ 20 годишње	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Бесплатне ИКТ обуке за девојчице 11-14 година	Локална самоуправа, КЗМ и НВО	Број корисника/ 30 годишње	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Мотивисање младих, посебно девојчица из осетљивих група за наставак школовања	Локална самоуправа, КЗМ и НВО	Обухваћено кампањом/ 500	2022-2024.	Градски буџет и донатори
Општи циљ: 5. Лични и професионални развој и унапређење економског положаја жена				
Посебан циљ: 5.1. Запошљавање и samozapoшљавање рањивих категорија жена				
Мера 5.1.1. Економско оснаживање кроз запошљавање рањивих категорија жена ³³				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Развијање програма подршке инклузије на тржишту рада свих рањивих категорија жена - Организовање обука, курсева и преквалификација	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Успостављен програм подршке, Број обука, курсева/ 2 годишње Број полазника/ у складу са споразумом о учинку	2023-2024.	У оквиру редовних активности НЗС и јавни позиви У складу са НАПЗ-ом и ЛАПЗ-ом Града Крагујевца
Анализа потреба послодаваца	Локална самоуправа, заинтересовани послодавци	Број анализа/ 1 годишње	2023-2024.	
Анализа потреба и могућности корисника	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број саветовања АТП	2023-2024.	У оквиру редовних активности НЗС

³³ **Рањиве категорије жена из Стратегије за Родно равноправност за период 2021-2030 године (Мера 1.1.)** – младе жене посебно из NEET групе (особе које нису у образовном систему, запослене или на обуци), жене свих старосних група, које живе на селу, жене ангажоване у неформалној економији, Ромкиње, жене и девојке са инвалидитетом, старије жене преко 55 година старости, самохране мајке, жене које су преживеле родно засновано насиље или су жртве трговине људима. Код активације на тржишту рада важно је обратити посебну пажњу на ЛГБТ заједницу а имајући у виду отежано запошљавање жена старијих од 45 година, овом мером ће се пажња у имплементацији усмерити и на њих.

Промоција и заговарање бизнис сектора (сензибилисање послодаваца, састанци са бизнис сектором, организовање округлих столова, анализа потреба бизнис сектора, представљање примера добре праксе у земљи и иностранству)	Центар за социјални рад, Национална служба запошљавања, НВО, Удружење Путоказ Крагујевац, заинтересовани послодавци, локална самоуправа	Број одржаних састанака са послодавцима и округлих столова/ најмање 1 годишње	2023-2024.	Градски буџет и донатори
		Број послодаваца/ 20		
Кампања подизања свести о проблему са којим се суочавају жене 45+ у потрази за послом	Локална самоуправа и НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Гостовања у медијима/ најмање 3	2023-2024.	Градски буџет и донатори
		Штампани промотивни материјал/ 500 годишње		
		Јавни догађаји/ најмање 1 годишње		
Организовање обука и радионица у циљу економског оснаживања жена 45+ (развијање компетенција, знања и вештина)	Локална самоуправа, НСЗ, НВО, Удружење Путоказ Крагујевац	Број корисница 45+/ најмање 20 годишње	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Ангажовање – запошљавање жена у секторима где су мање заступљене: ИТ, зелена економија, заштита животне средине, енергетика, итд.	Локална самоуправа, Удружење Путоказ Крагујевац	Број запослених жена/ до 5 жена годишње	2023-2024.	Буџет града, Буџет РС
Умрежавање послодаваца и незапослених – организовање јавних догађаја (сајам запошљавања)	Локална самоуправа, НСЗ, НВО	Број јавних догађаја/ најмање 1 годишње	2023-2024.	Буџет града, Буџет РС
Мера: 5.1.2. Информисање и подршка samozapošljavanja				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Припрема водича за оснивање предузетничке радње и социјалних предузећа (за посебно рањиве и маргинализоване групе)	Комисија за родну равноправност, НСЗ, Локална самоуправа, Привредна комора, НВО Удружење Путоказ Крагујевац	Креиран електронски водич/1 и штампано 500 примерака	2023-2024.	Градски буџет и донатори

Организовање менторских едукација у циљу јачања капацитета приватног предузетништва, првенствено за жене на сеоском подручју и у вишеструко отежаним околностима (незапослене мајке, самохране мајке, мајке са децом са инвалидитетом, бивше осуђенице, излазак из хранитељске породице, хранитељке)	Комисија за родну равноправност, НСЗ, Локална самоуправа, Привредна комора, НВО Удружење Путоказ Крагујевац	Број регистрованих предузећа чији су оснивачи жене/ најмање 3	2023-2024.	У оквиру редовних активности НЗС, обука Пут до успешног предузетништ. и јавни позиви
Обуке и техничка подршка за потенцијалне и активне предузетнице 45+	Локална самоуправа, НСЗ, НВО Удружење Путоказ Крагујевац	Број корисница/ најмање 20	2023-2024.	Буџет града и донатори
Развијање идеје социјалног предузетништва и покретање иницијативе ка националном нивоу за дефинисање подзаконских аката	Национална служба запошљавања, локална самоуправа, НВО Удружење Путоказ Крагујевац	Покренута иницијатива	2023.	Буџет града
Едукација и оснаживање послодаваца у реализацији мера популационе политике и политике недискриминације приликом запошљавања	Привредни савет, Комисија за родну равноправност, Савет за родну равноправност, Удружења послодаваца, Савет за запошљавање	Одржане едукације/ 2 годишње	2023-2024.	Буџет града и донатори
Увођење и додела награда за послодавце који спроводе одговорну недискриминаторну политику приликом запошљавања – Додела награда 25. новембра, на Међународни дан борбе против насиља над женама	Локална самоуправа	Додељене награде на годишњем нивоу	2023-2024.	Буџет града и донатори
Подстицајна средства за новооснована и постојећа удружења жена (техничка опремање, средства за рад, простор за заједнички рад)	Локална самоуправа	Број корисница/ најмање 3 удружења	2023-2024.	Буџет града и донатори
Креирање јединствене базе података жена предузетница	Локална самоуправа	Успостављена јединствена база података	2023.	Без финансирања, буџет града
Обезбеђење простора за подршку женском предузетништву и социјалном предузетништву преко предузетничког хаба ПКС у Крагујевцу	Локална самоуправа, привредна комора Србије	Простор у употреби	2023-2024.	

Општи циљ 6. ПОВЕЋАЊЕ УЧЕШЋА ЖЕНА У ПРОЦЕСИМА ОДЛУЧИВАЊА И ОСТВАРИВАЊЕ РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА				
Посебни циљ: 6.1. Равноправно учешће мушкараца и жена на свим нивоима одлучивања				
Мера: 6.1.1. Едукације				
Активност	Носиоци активности	Индикатори/ вредност индикатора	Рок за реализацију	Потребна средства и извори финансирања
Едукација и унапређење знања о позитивним прописима у области родне равноправности и лобирање у политичким странкама и ГУ	Комисија за родну равноправност Заштитник права грађана, одборници градске скупштине, чланице форума жена различитих политичких странака, запослени у ГУ	Одборници су упознати са одредбама позитивних прописа и надлежностима локалне власти	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Едукација чланица Женске одборничке мреже за лобирање за родну равноправност на локалном нивоу; спровођење заједничких активности и подношење иницијатива; Повећање видљивости политичарки из Женске одборничке мреже и њихове активности на увођењу родне перспективе у локалне политике	Комисија за родну равноправност Одбори политичких странака Удружења грађана/грађанки Спољни/е стручњаци/стручњаци Женска одборничка мрежа	Одржано најмање 10 сати обуке за минимум 15 учесница	2023-2024.	Градски буџет и донатори

Мера 6.1.2. Усмеравања и примена квоте заступљености мање заступљеног пола				
Израда смерница за политичке странке, синдикате и удружења послодаваца за израду плана деловања и посебних мера за подстицање и унапређење равноправне заступљености жена и мушкараца у органима странке и приликом кандидовања за одборника, као и у синдикатима и удружењима послодаваца	Комисија за родну равноправност Политичке странке Синдикати Удружења послодаваца	Постојање планова деловања и посебних мера за подстицање и унапређење равномерне заступљености жена и мушкараца у органима политичких странака, синдиката и синд. удружења	2023-2024.	Градски буџет и донатори
Промоција учешћа жена на нивоу месних заједница	Комисија за родну равноправност, Женска одборничка мрежа	Састанци са МЗ, број обухваћених МЗ/ до 10 годишње	2023.2024.	Градски буџет и донатори
Примена квоте заступљености мање заступљеног пола у другим органима власти (осим скупштине) и телима скупштине	Комисија за родну равноправност, Женска одборничка мрежа		2022-2024.	Градски буџет и донатори

8. Финансијски оквир

Средства за реализацију мера и активности предвиђених Акционим планом обезбедиће се делом из буџета града Крагујевца, делом из средстава донатора, укључујући и приватни сектор, као и од међународних донатора и партнера.

На званичној веб страници објављени су планови за поступно увођење родно одговорног буџетирања (РОБ) за 2022. годину и правовремено и за 2023. годину. Планом поступног увођења РОБ у поступак припреме и доношења буџета Града Крагујевца за 2023. годину, РОБ је предвиђено у 14 од 17 буџетских програма, што је за два програма више него за 2022. годину, а до краја периода спровођења акционог плана, планирано је свих 17 буџетских програма.

9. Праћење, извештавање и оцена реализације локалног акционог плана

Праћење је систематска активност прикупљања података који су потребни за мерење успеха реализације планираних активности, као и остварења постављених циљева. Извештај о праћењу реализације Акционог плана представља основ за анализу и оцену квалитета плана, реалности његових елемената и његову ревизију.

Партиципативни мониторинг Акционог плана који ће бити примењен за сваку годину укључује носиоце активности, партнерске организације и институције. На основу кварталних и годишњег извештаја о мониторингу, Комисија ће формирати оцену реализације Акционог плана са препорукама за даљи рад на унапређењу родне равноправности у граду Крагујевцу.

9.1. Праћење реализације

Праћење је трајна активност на прикупљању података који су потребни за мерење остварења постављених циљева. Праћење је инструмент за унапређивање остварења Акционог плана кроз процену да ли се планиране активности спроводе у складу са Акционим планом и давање повратних информација. Основ за праћење спровођења активности и достизање циљева јесте систем дефинисаних индикатора.

Одговорност за успостављање целовитог и свеобухватног система праћења је на Комисији за родну равноправност, док ће се само праћење реализовати у зависности на ком нивоу се реализују активности као и од носилаца активности. У зависности од врсте и нивоа на коме се реализују активности, Комисија за родну равноправност, као стално тело Скупштине, директно ће пратити активности које се остварују на локалном нивоу и за чије остварење је надлежна. За успешно остваривање праћења неопходно је укључивање и свих осталих партнера: општинских органа, организација и удружења. Са почетком спровођења започиње и процес праћења. Процес праћења отпочиње утврђивањем почетног стања. Праћење ће се реализовати у редовним временским интервалима у зависности од врсте активности, као и постављених рокова за њихово спровођење. Планира се успостављање тима којим ће се праћење спустити на нижи ниво, ради ефикаснијег и подробнијег праћења. Тим ће се састајати квартално у циљу праћења реализације и прикупљања података за евалуацију.

9.2. Систем евалуације

Сврха евалуације је да се објективно вреднују све фазе и аспекти спровођења Акционог плана: ефикасност спровођења активности, успешност остваривања општих и појединачних циљева као и утицај на унапређење родне перспективе, побољшање положаја жена и на шире друштвене токове. Евалуација ће се спроводити редовно - једном годишње и користиће се различити извори података, а на основу дефинисаних индикатора у Акционом плану. У зависности од врсте индикатора, процењује се извршење планираних активности, ефекти остварених активности, као и институционалне и законодавне мере. Редован извор података је званична статистика, али поред ње податке прикупљају, кроз систем праћења и извештавања, и организације и јавне институције које реализују активности. Реализација Акционог плана биће доступна свим заинтересованим странама.

9.3 Извештавање

Успостављање јединственог система извештавања, кроз дефинисање механизма, динамике, облика и начина извештавања је окосница система праћења и евалуације. У том смислу неопходно је стандардизовати процедуре извештавања, као и формате извештаја који се подносе месечно, квартално и годишње. За активности које се буду остваривале пројектно, систем извештавања ће такође бити дефинисан. Градска управа за друштвене делатности, Одељење за људска и мањинска права, родну равноправност и превенцију трговине људима, подноси годишњи извештај о резултатима спровођења ЛАП-а за родну равноправност. Извештај је јаван и може бити објављен на званичној интернет страни града Крагујевца.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 22. став 1. тачка 3. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 35. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац" ("Службени лист града Крагујевца", број 39/16-пречишћен текст и 4/18) и члана 40. став 1. тачка 55. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022.године, доноси

О Д Л У К У

о давању сагласности на Средњорочни план пословне стратегије и развоја Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за период од 2022. до 2026.године

I Даје се сагласност на Средњорочни план пословне стратегије и развоја Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за период од 2022. до 2026.године, у складу са Одлуком број 01-7832 коју је Надзорни одбор Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац донео на седници одржаној 15. децембра 2022.године.

II Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-386/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић,с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

ОДЛУКУ

**О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ
БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ СА
ГРАДСКИХ ТРЖНИЦА"**

I Доноси се Програм "Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-181/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић,с.р.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ

ПРОГРАМ
КОНТРОЛА ЗДРАВСТВЕНЕ БЕЗБЕДНОСТИ ХРАНЕ СА ГРАДСКИХ ТРЖНИЦА

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

Исхрана људи је основни чинилац здравља па храна представља и здравствени ресурс али и велики здравствени ризик по здравље целе популације. О утицају хране и исхране на здравље се много зна али и истражује свуда у свету. Прве записе о безбедној и небезбедној храни можемо наћи у Светом писму (Стари завет) али и у медицини свих старих, античких народа. Још је Хипократ, отац медицине, рекао: „Храна нека буде твој лек, лек нека буде храна твоја“. Здравље је уско повезано са правилном исхраном. Сва жива бића се хране. Храна човеку обезбеђује:

1. структуру организма (изградњу ћелија и ткива, раст, развој и регенерацију) и
2. функцију организма (енергетску, метаболичко-регулаторну и заштитну).

Добро здравље и заштиту од болести пружа само избалансирана, мешовита, исхрана која садржи све потребне макро и микронутријенте и која је:

1. квантитативно довољна
2. квалитативно задовољавајућа и
3. здравствено безбедна.

Џорџ Херберт је рекао „Ма ко био отац једне болести, неправилна исхрана јој је мајка“

Храну чине комбинације намирница, било да су у прерађеном, непрерађеном или полупрерађеном стању. Свака намирница је и храна, али ниједна појединачна намирница сама не може да задовољи све потребе организма-нема комплетне намирнице. У хемијском смислу намирнице су комбинације различитих хранљивих материја, док према физиолошкој дефиницији намирнице су углавном природни производи сложеног хемијског састава, које у одговарајућим односима са другим намирницама обезбеђују нормалан живот јединке.

Под намирницама подразумева се све што се употребљава за храну или пиће у прерађеном или непрерађеном стању: и вода и сировине за производњу намирница, зачини, адитиви.

Храна која се конзумира мора да буде здравствено безбедна и у физичко-хемијском и у микробиолошком погледу. То значи да храна/намирнице не треба да буду загађене-контаминирани штетним агенсима који могу да оштете здравље људи и то:

ФИЗИЧКИМ (метални опилци, честице, радиоактивност...)

ХЕМИЈСКИМ (тешким металима, пестицидима, хормонима, антибиотицима и др.)

БИОЛОШКИМ (инсектима, глодарима, бактеријама, вирусима, паразитима, гљивицама, или токсинима).

Храна и биљног и животињског порекла може бити контаминирана различитим врстама микроорганизама. Бактеријска контаминација је посебно специфична за домаће производе од млека (сир и кајмак) и јаја, као и за месо и производе од меса. У зависности од врсте хране микробиолошка анализа подразумева испитивање присуства различитих микробиолошких параметара (*Enterobacteriaceae*, *Salmonella* sp. *Escherichia coli*, број аеробних колонија, плесни и квасци *Bacillus cereus*, *Listeria monocitogenes*...). Хемијска контаминација може бити веома разноврна: тешки метали (олово, жива, арсен, кадмијум, бакар, цинк... Сви тешки метали у повећаним концентracијама у односу на оне предвиђене Правилницима могу озбиљно оштетити здравље а симптоми и знаци болести се разликују и зависе од самог тешког метала, начина уноса, унешене количине и дужине уноса-времена као ои од здравственог стања сваког пијединца.), пестициди и то: органохлорни пестициди, органофосфорни пестициди, карбамати, триазини, пиретрини... (симптоматологија тровања зависи од хемијских особина групе пестицида, дужине трајања уноса, унетих концентрација, здравственог стања људи...), антибиотици, хормони и др.

Да би се контролисала здравствена безбедност хране, храна мора да се узоркује на за то прописан начин, транспортује (на прописан начин) до акредитоване лабораторије за микробиолошка и хемијска испитивања хране.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување здравља популације града Крагујевца редовном, континуираном, контролом здравствене безбедности хране која се продаје на градским тржницама.

Специфични циљеви:

1. Обезбедити продају здравствено безбедне хране на градским тржницама
2. Смањење алиментарних обољења изазваних микробиолошким контаминацијом хране (млечних производа, јаја, меда, сировог меса и сухомеснатих производа)
3. Смањење алиментарних обољења изазваних хемијском контаминацијом хране тешким металима и пестицидима (воће и поврће)

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2023. годину и то:

1. узорковање хране/намирница на градским тржницама
2. микробиолошке анализе хране и брисева
3. хемијске анализе хране
4. стручно мишљење

Узорковање хране као и план узорковања по месецима ће се спроводити у сарадњи са ЈКП "Шумадија".

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање хране/намирница на градским тржницама ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе и микробиолошке и хемијске ће се вршити акредитованим лабораторијским методама одговарајућим за сваку врсту узорака. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о здравственој безбедности узорака на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака хране/намирница
2. Број микробиолошких анализа
3. Број хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја контаминираних намирница на градским тржницама.
- Смањење броја алиментарних болести изазваних контаминираним храном са тржница
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава
- Смањени обим продаје млечних и других пољопривредних производа због недостатка продајног простора (Зелена пијаца)

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу
- Закон о заштити становништва од заразних болести
- Закон о здравственој заштити
- Закон о безбедности хране и бројна подзаконска акта-Правилници

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као редовне радне активности

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница“ у 2023. години износе 660.180,00 динара.

Врста узорака	Врста анализе	Број узорака	Цена по узорку	Укупна цена
Млечни производи Сир Кајмак	Микробиолошка анализа	44 укупно		160.000,00 укупно
		34	3.850,00*	130.900,00
		10	2.910,00*	29.100,00
Воће и поврће	Хемијска анализа: пестициди и тешки метали	31	12.060,00*	373.860,00

Месо и прерађевине	Микробиолошка анализа	13 укупно		36.900,00 укупно
Месо		3	2.600,00*	7.800,00
Прерађевине		10	2.910,00*	29.100,00
Мед	Здравствена безбедност Микробиолошка и физичко-хемијска анализа	3	7.940,00*	23.820,00
Јаја	Микробиолошка анализа	20	1.980,00*	39.600,00
Брисеви	Микробиолошка анализа	20	1.300,00 *	26.000,00
Укупно				660.180,00

*цене анализа су из Ценовника ИЗЈЗ Крагујевац ЦЕНОВНИК УСЛУГА ЗА КОРИСНИКЕ НА ТРЖИШТУ (КОЈЕ СЕ НЕ УГОВАРАЈУ СА РЗЗО) Центар за хигијену и хуману екологију, број 01-3033/8 од 17.5.2022. године.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМА

1) Лекар спец. Хигијене-6
2) Лекар специјалиста Микробиологије-2
3) Дипломирани хемичар, специјалиста санитарне хемије-3
4) Дипломирани хемичар-3
5) Санитарни/ медицински техничар-9
6) Лабораторијски техничари-4
7) Хемијски техничари-6

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац;
Спец. др мед. Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ
ИЗ ЈАВНИХ ЧЕСАМА"

I Доноси се Програм "Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевца, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-182/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

КОНТРОЛА КВАЛИТЕТА ВОДЕ ЗА ПИЋЕ ИЗ ЈАВНИХ ЧЕСАМА

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

Вода представља једноставно хемијско једињење, стабилан хемијски спој водоника и кисеоника.

Расподела воде на нашој планети је следећа: 97,3% чини слана вода а само 2,7% слатка вода. Иако је од укупне количине слатке воде 77,2% је у вечитом леду на половима и у планинским глечерима, од укупне количине расположиве слатке воде 22,4% су подземне воде, а 0,36% површинске воде. За коришћење је на располагању 1% укупне количине воде на Земљи.

Вода је основна људска потреба. Без хране човек може да издржи 2-3 недеље а без воде 2-3 дана највише. Људски организам је највећим делом сачињен од воде, око 70% организма човека чини вода. Са старењем организма се смањује и проценат воде у телу.

Дневне потребе за водом у зависности од здравственог стања, физичке активности и узраста као и од временских и климатских услова и годишњег доба за здраве људе износе 1,5-3 литара на дан.

Вода човеку обезбеђује структуру и грађу и одвијање свих биохемијских и метаболичких процеса у организму.

Вода има биолошки, еколошки, епидемиолошки и хигијенски значај.

Улоге воде су следеће:

одржава хидростатски, онкотски и осмотски притисак
омогућава обављање биохемијских процеса и уклањање штетних супстанци из организма
при нормалном функционисању здравог организма одржава се стални биланс воде у њему
вода омогућава одржавање сталне телесне температуре због високог топлотног капацитета (4 пута већи од ваздуха)

Одавање топлоте испаравањем (знојењем) је једини терморегулациони механизам који функционише када сви други откажу (зрачење, кондукција, конвекција).

У води се под утицајем Сунчеве енергије и растворених неорганичких материја ствара жива материја која кружи у ланцу исхране (фитопланктон, зоопланктон, виши водени организми и тд.).

У води је могућ живот, развој, размножавање и опстанак различитих биолошких чинилаца који могу да утичу на здравље.

Водом се могу пренети бактерије, вируси и паразити.

Бактерије које се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су: *E. coli*, *Proteus*, *Streptococcus faecalis*, *Bacillus dysenteriae*, *Salmonella typhi*, *Salmonella paratyphi A* и *B*, *Shigellae*, *Vibrio colerae*, *Pasteurella tularensis* и др.

Дужина њиховог опстанка у води зависи од биолошке конкуренције, сунчеве светлости, количине органских материја, физичких (нпр. температура) и хемијских (нпр. рН) својстава воде.

Вируси који се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су: *adeno* (31 серотип), *eho* (31 серотип), *coxsaci A* (23 серотипа), *coxsaci B* (6 серотипова), *polio* (3 серотипа), *geo* (3 серотипа), *hepato* (2 серотипа), *cytomegalo* (1 серотип), *norovirus*.

Паразити који се могу пренети водом и доводе до оштећења здравља су : *Entamoeba histolytica*, *Lambliia intestinalis*, *Askaris lumbricoides*, *Trihocefalus*, *Oxurys vermicularis*.

Микроорганизми краће опстају у:

- загађеној води
- на вишој температури
- при јачем и дужем сунчевом зрачењу
- при мањој количини органских материја
- чешћој промени физичких и хемијских својстава воде

Вода може бити физичко-хемијски неисправна због повећаног или смањеног садржаја одређених хемијских материја.

Због повећаног садржаја могу настати: нитрата-метхемоглобинемиа, магнезијума-дијареја, детерџената-алергијске реакције, трихалометана, РАН (полициклични ароматични угљ.водоници), РСВ (полихлоровани бифенили)-малигне болести.

Због смањеног садржаја могу настати: јод-струма, флуор-зубни каријес, калцијум и магнезијум-болести кардиоваскуларног система.

Према подацима СЗО од болести пренетих водом оболи око 500 милиона људи, а умре око 10 милиона. Процењује се да око 10% болничких кревета користе болесници оболели од болести пренети микробиолошки неисправном водом.

Да би се контролисала хигијенска испитивост воде за пиће, вода мора да се узоркује на за то прописан начин, транспортује (на прописан начин) до акредитоване лабораторије за микробиолошка и физичко-хемијска испитивања воде.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување здравља популације града Крагујевца редовном, континуираном, контролом хигијенске исправности воде за пиће из јавних чесми.

Специфични циљеви:

1. Обезбедити адекватне информације становништву о хигијенској исправности воде из јавних чесама
2. Смањење алиментарних обољења изазваних употребом хигијенски неисправне воде из јавних чесама

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2023. годину и то:

1. узорковање воде из јавних чесама
2. микробиолошке анализе
3. физичко-хемијске анализе
4. стручно мишљење

Вода ће бити узоркована 2 пута месечно у периоду 01. јануар 2023.-31. децембар 2023.год. и то једном за комплетану анализу, хигијенске исправности воде за пиће (физичко-хемијску и микробиолошку анализу) и једном за микробиолошку анализу, из 11 јавних чесама са територије Града Крагујевца и то:

	Мерно место
1	Шумарице
2	Дивостин
3	Грујина чесма
4	Петровац
5	Бубањ
6	Капавац
7	Кошутњак
8	Теферич
9	Белошевац
10	Ждраљица
11	Букуровац

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање воде из јавних чесама ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе и микробиолошке и физичко-хемијске ће се вршити акредитованим лабораторијским методама. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о хигијенској исправности узорака воде на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака воде
2. Број микробиолошких анализа
3. Број физичко-хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја алиментарних болести изазваних контаминираном водом из јавних чесама
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава

ПРАВНИ ОКВИР

1. Закон о јавном здрављу Сл. гласник Републике Србије 15/2016
2. Закон о заштити становништва од заразних болести, Сл. гласник бр. 15 од 25. фебруара 2016;
3. Закон о санитарном надзору, Сл. гласник Републике Србије број 125 од 22. новембра 2004;
4. Закон о заштити животне средине, Сл. гласник РС бр. 135/04, 36/2009, 36/2009 – др. закон, 72/2009 – др. закон, 43/2011 – одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 – др. закон и 95/2018 – др. закон;
5. Уредба о Програму здравствене заштите становништва од заразних болести, Сл. гласник РС бр. 22/2016;
6. Правилник о хигијенској исправности воде за пиће, Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99 и Сл. Гласник РС 28/2019;
7. Правилник о начину узимања узорака и методама за лабораторијску анализу воде за пиће, Сл. лист СФРЈ бр. 33/87.

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као редовне радне активности

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама“ у 2023. години износе 778. 800,00 динара.

Врста узорка	Врста анализе	Број узорка	Цена по узорку	Укупна цена
Вода из јавне чесме	Хигијенска исправност воде за пиће (Микробиолошка анализа Физичко-хемијска анализа)	132	4. 200,00*	554. 400,00
Вода из јавне чесме	Микробиолошка анализа	132	1. 700,00*	224. 400,00
Укупно				778. 800,00

*цене анализа су из Ценовника ИЗЈЗ Крагујевац - ЦЕНОВНИК УСЛУГА ЗА КОРИСНИКЕ НА ТРЖИШТУ (КОЈЕ СЕ НЕ УГОВАРАЈУ СА РЗЗО) Центар за хигијену и хуману екологију, број 01-3033/8 од 17.05.2022. године.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМА

1) Лекар спец. Хигијене-6
2) Лекар специјалиста Микробиологије-2
3) Дипломирани хемичар-3
4) Санитарни/ медицински техничар-9
5) Лабораторијски техничари-4
6) Хемијски техничари-4

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац , Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац;
Спец. др мед. Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

ОДЛУКУ
О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"КОНТРОЛА НУТРИТИВНЕ И
ЕНЕРГЕТСКЕ ВРЕДНОСТИ ОБРОКА ИЗ
КОЛЕКТИВНЕ ИСХРАНЕ ДЕЦЕ И
ОДРАСЛИХ"

I Доноси се Програм "Контрола нутритивне и енергетске вредности obroка из колективне исхране деце и одраслих" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 55-1509/22-

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.

**ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**КОНТРОЛА НУТРИТИВНЕ И ЕНЕРГЕТСКЕ ВРЕДНОСТИ ОБРОКА ИЗ КОЛЕКТИВНЕ
ИСХРАНЕ ДЕЦЕ И ОДРАСЛИХ**

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

Исхрана људи је основни чинилац здравља али као што је основни здравствени ресурс тако може бити и основни здравствени ризик за настанак не само акутних обољења већ и бројних хроничних незаразних болести. Доказано је да је неправилна исхрана ризик за настанак кардиоваскуларних болести, шећерне болести тип 2, неких малигних обољења, метаболички и ендокриних поремећаја. Здравље је уско повезано са правилном исхраном. Кроз исхрану добијамо све што нам је неопходно за одржавање живота и здравља, јер нам обезбеђује и структуру и функционисање организма.

Добро здравље и заштиту од болести пружа само избалансирана, мешовита, правилна исхрана која садржи све потребне макро и микронутријенте. Енергију за одвијање свих активности добијамо из хране. Ова енергија је хемијског типа и садржана је у хемијским везама. Енергетске потребе сваког појединца зависе од енергије неопходне за одвијање базалног метаболизма, физичке активности, специфичног динамичког дејства хране, раста, развоја и регенерације. Основни поремећаји здравља који се могу јавити због неизбалансиране исхране су: протеинско-енергетски дефицит, малнутриције и гојазност.

Утврђена је повезаност високог уноса енергеије, засићених масти, транс-масти и соли, као и низак унос воћа, поврћа и рибе са ризиком за настанак хроничних незаразних болести. Истраживања су показала да је недовољан унос воћа и поврћа одговоран за настанак 20% свих болести срца и крвних судова. Прекомерна телесна маса и гојазност у децем узрасту повећавају ризик за настанак срчаног и можданог удара пре 65. године живота за 3 до 5 пута. Када је енергетски унос повећан у односу на енергетске потребе и расходе (учестало конзумирање високо-енергетских намирница, као што су прерађене намирнице богате мастима и шећерима) настаје најстарији метаболички поремећај-гојазност. Висок унос засићених масти и транс-масних киселина је повезана са срчаним и малигним болестима, док елиминација транс-масти из исхране и замена засићених масти са полинезасићеним биљним уљима смањује ризик од настанка ових обољења. Правилна исхрана може да допринесе одржавању доброг здравља, адекватне телесне масе, одржавању у прописаним границама биохемијске параметре крви: нивое укупног холестерола и његових фракција, триглицерида, глукозе, јетриних трансaminaза, урее, креатинина и др.. Гојазност је уско повезана са осталим факторима ризика за настанак КВБ као што су повишен крвни притисак, нетолеранција глукозе, дијабетес типа 2 и дислипидемија. Према резултатима истраживања здравља становништва Србије 2013. године, на основу измерене вредности индекса телесне масе, више од половине становништва узраста од 15 година и више било је прекомерно ухрањено (56,3%), односно 35,1% становништва је било предгојазно и 21,2% становништва гојазно. Гојазност је код оба пола била приближно исто распрострањена (мушкарци 20,1% и жене 22,2%). Резултати истог истраживања показали су да је 70,1% деце и адолесцената узраста 7–14 година било нормално ухрањено, 15% је било прекомерно ухрањено, а 4,9% је било гојазно, док је 5,0% било потхрањено.

Прекомерна ухрањеност и гојазност, како у популацији одраслих, тако и у популацији деце и адолесцената представља поремећаје здравља од изузетног епидемиолошког и клиничког значаја и један је од највећих јавно здравствених проблема данашњице. Ако се не предузму одлучне мере у циљу смањења превенције и лечења гојазности, предвиђа се да ће до 2025. године 50% светске популације бити гојазно.

Анализе енергетске вредности obroка подразумевају: одређивање укупне енергетске вредности по obroку и по дану узорковања, одређивање садржаја масти, беланчевина, угљених хидрата, засићених масних киселина, простих шећера, дијетних влакана и кухињске соли.

Правилна исхрана је основа здравља као и адекватног раста и развоја деце у свим узрастима. Здрави стилови живота у првом плану имају правилну исхрану која се увек комбинује са адекватном физком активношћу (интензитет и учесталост су индивидуалне и зависе од узраста, професионалних активности-захтева и здравственог стања сваког појединца).

Прве навике у исхрани се стичу у породици те је најзначајније развијати овај сегмент-правилну породичну исхрану, зато је неопходно едуковати родитеље о значају правилне исхране за живот и здравље

Обавезан сегмент безбедности хране су дезинфекција, дезинсекција и дератизација свих простора у којима се храна производи, прерађује, припрема, дистрибуира и конзумира. Неопходно је редовно обављати ове послове према стручним препорукама.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Очување и унапређење здравља деце и одраслих са територије града Крагујевца који користе колективну исхрану у основним или средњим школама и Црвеном крсту контролу здравствене енергетске вредности obroка.

Специфични циљеви:

1. Обезбедити адекватну колективну исхрану деце у основним школама

2. Обезбедити адекватну колективну исхрану деце у средњим школама
3. Обезбедити адекватну колективну исхрану одраслих у Црвеном крсту

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2023. годину и то:

1. узорковање оброка у основним школама, домовима ученика-интернатима у средњим школама и Црвеном крсту Крагујевац
2. анализе енергетске вредности хране
3. стручно мишљење

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Узорковање оброка ће се вршити адекватним, стручним методама. Анализе ће се вршити акредитованим лабораторијским методама одговарајућим за ову врсту узорака. Лекар специјалиста хигијене даје стручно мишљење о енергетским вредностима оброка на основу анализираних параметара и лабораторијских извештаја.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број узорака оброка
2. Број хемијских анализа

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Смањење броја оброка који не одговарају акутелним Правилницима
- Смањење броја неадекватно ухрањене деце
- Боље здравље опште популације

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

- Недостатак финансијских средстава

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу ("Сл. гласник РС" бр. 15/16),
- Правилник о ближим условима за организовање, остваривање и праћење исхране ученика у основној школи (Сл. гл. бр. 68/18)
- Правилник о стандардима квалитета исхране ученика и студената (Сл. гл. бр. 67/11)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња стручних служби града Крагујевца и ИЗЈЗ Крагујевац
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице
- Превентивне програме спроводити као редовне радне активности

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Финансијска средства која се потражују од Града Крагујевца за реализацију програма „Контрола нутритивне и енергетске вредности оброка из колективне исхране деце и одраслих“ у 2023. години износе 1.192.100,00 динара.

Врста узорака	Врста анализе	Број узорака	Цена по узорку	Укупна цена
Оброци за децу у продуженом боравку у основној школи	Хемијска анализа	16 (16 објеката-школа*15 узорака оброка =240)	63.200,00*	1.011.200,00
Целодневни оброци за ученике медицинске школе	Хемијска анализа	2 (2 пута у току школске године*15 узорака оброка=30)	63.200,00*	126.400,00
Оброци које припрема Црвени крст	Хемијска анализа	2 (2 пута у току године*5 узорака оброка=10)	27.250,00*	54.500,00
Укупно				1.192.100,00

*цене анализа су из Ценовника ИЗЈЗ Крагујевац - ЦЕНОВНИК УСЛУГА ЗА КОРИСНИКЕ НА ТРЖИШТУ (КОЈЕ СЕ НЕ УГОВАРАЈУ СА РЗЗО) Центар за хигијену и хуману екологију, број 01- 3033/8 од 17.05.2022. године.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМАМА

Лекар спец. Хигијене-3

Дипломирани хемичар, специјалиста санитарне хемије-3

Дипломирани хемичар-2

Санитарни/ медицински техничар-9

Хемијски техничари-6

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац , Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац;

Спец. др мед. Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

**ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА
СТАНОВНИШТВА, РАДА И ЕФЕКТА
ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ НА ТЕРИТОРИЈИ
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА"**

I Доноси се Програм "Анализа здравственог стања становништва, рада и ефекта здравствене службе на територији града Крагујевца" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-183/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**АНАЛИЗА ЗДРАВСТВЕНОГ СТАЊА СТАНОВНИШТВА, РАДА И ЕФЕКТА
ЗДРАВСТВЕНЕ СЛУЖБЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

Анализа и праћење здравственог стања становништва представља основ за објективну идентификацију здравствених проблема и приоритета, дефинисање стратегије, мера и активности у здравственој заштити за решавање тих проблема, као и за очување и унапређење здравља становништва.

Према постојећим дефиницијама, здравствено стање је опис - мерење здравља становништва према прихваћеним стандардима уз помоћ здравствених индикатора (показатеља).

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Сагледавање здравственог стања становништва, коришћења здравствене заштите, рада здравствених радника и капацитета здравствених установа на територији Града Крагујевца и предлагање мера за њихово унапређење.

Специфични циљеви:

1. Очување и унапређење здравственог стања становништва
2. Идентификација приоритетних здравствених проблема
3. Праћење промена здравственог стања становништва током времена
4. Поређење са другим територијама
5. Унапређење капацитета и ефеката рада здравствене службе
6. Одабир и усмеравање стратегија за решавање проблема

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу прегледнијег праћења и анализирања здравственог стања становништва, капацитета и ефеката рада здравствене службе, као и уочавања свих релевантних фактора који утичу на здравље популације и обезбеђеност здравственом заштитом, дефинишу се приоритетни програмски задаци:

1. Формирање оперативних база података о умрлим, рођеним (порођајима), прекидима трудноће, утврђеним обољењима/стањима у ванболничким установама, о новооболелим и умрлим особама од водећих ХНО, леченим лицима у стационарним здравственим установама, раду ванболничких здравствених установа и раду стационарних здравствених установа на територији Града Крагујевца
2. Евидентирање и прикупљање података о факторима ризика из животне средине који угрожавају здравље људи
3. Израда анализе о здравственом стању становништва на територији Града Крагујевца са датим препорукама
4. Израда анализе о раду и ефектима здравствене службе на територији Града Крагујевца са датим препорукама.

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

За процену здравственог стања становништва користе се показатељи, односно индикатори, који омогућавају директну или индиректну процену здравља. За процену здравственог стања становништва града Крагујевца биће коришћени подаци за оцену витално-демографске ситуације, оболевања и умирања становништва, рада и коришћења здравствене службе као и услова животне средине.

Извори података су:

1. медицинска документација (рутинске евиденције и извештаји здравствене службе)
2. попис становништва
3. регистри виталних догађаја
4. епидемиолошка истраживања
5. извештаји о квалитету ваздуха, намирница, воде за пиће, воде за пиће јавних бунара, површинских и отпадних вода, квалитета животне средине и др.

Индикатори који ће се пратити:

Сачињена анализа о здравственом стању становништва са датим препорукама.
Сачињена анализа о обезбеђености и коришћењу здравствене заштите на територији Града Крагујевца са датим препорукама.

Анализе ће бити израђене кроз праћење следећих показатеља:

1. Демографски показатељи

2. Показатељи здравственог стања
3. Показатељи обезбеђености и коришћења здравствене заштите
4. Показатељи квалитета рада здравствених установа
5. Показатељи који се односе на здравствену исправност намирница
6. Показатељи који се односе на стање животне средине

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

Сачињена анализа ће омогућити креирање превентивних стратегија за решавање идентификованих здравствених проблема становништва Града Крагујевца у циљу очувања и унапређења здравља. Такође, ће омогућити и предлог мера за унапређење организационе структуре, кадровске обезбеђености и оремљености у здравственим установама на територији Града.

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

Потенцијални ризици односе се на извештаје које здравствене установе са територије Града Крагујевца достављају заводима/институтима за јавно здравље. Ради се најчешће о непотпуним извештајима или нетачним подацима у достављеним извештајима, што захтева враћање извештаја на корекцију или о непоштовању утврђених рокова за доставу извештаја. И поред напора у сталном пружању информација и едукација које се спроводе постоји ризик нетачних, непотпуних или неблагоприятних података.

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

Мере за превазилажење ризика подразумевају стално контролисање припелих извештајних образаца и база података како би се грешке отклониле пре уноса података у базу података за округ, унапређење комуникације са здравственим установама и континуирану едукацију запослених у здравственим установама који раде на пословима сачињавања и достављања извештајних образаца.

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу ("Сл. гласник РС" бр. 15/16)
- Закон о здравственој заштити ("Сл. гласник РС", бр. 25/2019)
- Закон о здравственој документацији и евиденцијама у области здравства ("Сл. гласник РС", бр. 123/2014, 106/2015, 105/2017 и 25/2019 - др. закон)
- Правилник о ближим условима за обављање здравствене делатности у здравственим установама и другим облицима здравствене службе ("Сл. гласник РС", бр. 43/2006, 112/2009, 50/2010, 79/2011, 10/2012 - др. правилник, 119/2012 - др. правилник, 22/2013 и 16/2018)
- Закон о заштити становништва од заразних болести (Сл. гласник СРС бр. 125/04)
- Закон о заштити животне средине (Сл. гласник РС бр. 135/04 (36/2009, 72/2009, 198/2009 и 43/2011))
- Закон о водама (Сл. гласник СРС 33/10)
- Уредба о граничним вредностима загађујућих материја у површинским и подземним водама и седименту и роковима за њихово достизање (Службени гласник РС 50/2012)
- Уредба о граничним вредностима емисије загађујућих материја у воде и роковима за њихово достизање (Сл. гл. РС 67/11)
- Правилник о начину узимања узорака и методама за лабораторијску анализу воде за пиће (Сл. лист СФРЈ бр. 33/87)
- Правилник о хигијенској исправности воде за пиће (Сл. лист СРЈ бр. 42/98 и 44/99)
- Уредба о здравственој заштити становништва од заразних болести са Програмом (Сл. гласник РС бр. 22/16)
- Правилник о граничним вредностима, методама мерења емисије, критеријумима за успостављање мерних места и евиденцији података (Сл. гласник РС број 75/2010)
- Уредба о утврђивању програма контроле квалитета ваздуха у државној мрежи (Сл. Гл. РС 58/2011-8)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

За унапређење квалитета података и њихову ажурност неопходно је стално унапређење интегрисаног компјутеризованог здравственог информационог система и примена законске регулативе у

области здравства. На тај начин би се створили предуслови за добијање релевантних, квалитетних, ажурних и у сваком тренутку доступних података из здравственог система свим корисницима на свим нивоима (корисници здравствене заштите, здравствени радници, доносиоци одлука, аналитичари...).

Такође, потребно је континуираном едукацијом запослених у здравственим установама побољшати квалитет рада на прикупљању, евидентирању, обради података, извештавању и анализи.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

ОПИС АКТИВНОСТИ	ИЗНОС У ДИНАРИМА
1. Прикупљање, контрола, унос података, формирање базе података	100.000,00
2. Израчунавање и анализа индикатора	130.000,00
3. Анализа здравственог стања	80.000,00
4. Израда публикације	20.000,00
5. Материјални трошкови	20.000,00
Укупно динара за Програм	350.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка „Анализа здравственог стања становништва, рада и ефеката здравствене службе на територији града Крагујевца,“ у 2023. години, износе 350.000,00 динара.

УЧЕСНИЦИ АКТИВНОСТИ

специјалиста социјалне медицине - 4
специјалиста здравствене статистике и информатике - 1
специјалиста хигијене - 5
специјалиста хемије - 2
специјалиста микробиологије - 2
специјалиста епидемиологије - 3
дипл. мат. информатичар -1
санитарно еколошки инжењер - 1
медицинска сестра-техничар - 5
оператер на рачунару - 1

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма др сци мед Наташа Михаиловић, начелница Центра за биостатистику и информатику у здравству

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; Спец. др мед Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

**ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"ФАКТОРИ РИЗИКА ПОВЕЗАНИ СА
ХРОНИЧНИМ НЕЗАРАЗНИМ
БОЛЕСТИМА (ХНБ) У ПОПУЛАЦИЈИ
ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА
ГРАДА КРАГУЈЕВЦА"**

I Доноси се Програм "Фактори ризика повезани са хроничним незаразним болестима (ХНБ) у популацији одраслог становништва града Крагујевца" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-184/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**ФАКТОРИ РИЗИКА ПОВЕЗАНИ СА ХРОНИЧНИМ НЕЗАРАЗНИМ БОЛЕСТИМА (ХНБ) У
ПОПУЛАЦИЈИ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

1.1. Хроничне незаразне болести – јавноздравствени значај

Оптерећење друштва хроничним незаразним болестима (ХНБ) представља велики јавно-здравствени изазов широм света. Иако превентабилне, хроничне незаразне болести данас су водећи узроци оболевања, апсентизма, инвалидности и превремене смртности. Према последњој процени Светске здравствене организације (СЗО) сваке године у свету од хроничних незаразних болести умире 41 милион људи, што представља 71% свих узрока смрти (од чега су кардиоваскуларне болести одговорне за 17,9 милиона, малигне болесети за 9,3 милиона, хроничне респираторне болести за 4,1 милион и дијабетес за 1,5 милиона смртних случајева). Ове четири групе болести чине преко 80% свих превремених смрти од ХНБ. Према истом извештају, приближно три четвртине смртних случајева проузрокованих ХНБ и 85% превремених смрти регистровано је у земљама са ниским и средње високим дохотком. Процене су да ће до 2030. доћи до пораста смртности од кардиоваскуларних, малигних, хроничних респираторних болести и дијабетеса, а да ће највећи број умрлих бити из неразвијених и земаља у развоју.

Ни наша земља није остала поштеђена ових негативних трендова. На здравствено стање становништва су поред значајног старења популације утицала и негативна социјално-економска кретања последњих деценија. Здравствени потенцијал нације се истрошио због чега се у времену социјално-економског опоравка али уз све тешкоће које са собом носи транзиција државе и друштва, не може брзо очекивати заустављање негативних показатеља здравља и њихово жељено побољшање. Од свих поремећаја здравља, становништво Србије највише је оптерећено ХНБ. Према резултатима истраживања „Оптерећење болестима и повредама у Србији” исхемијска болест срца, цереброваскуларна болест, рак плућа, униполарна депресија и дијабетес чинили су скоро две трећине укупног оптерећења рачунатог за 18 поремећаја здравља. Пет водећих узрока оптерећења за мушкарце били су: исхемијска болест срца, шлог, рак плућа, саобраћајни трауматизам и униполарна депресија, док су за жене то били шлог, униполарна депресија, исхемијска болест срца, рак дојке и дијабетес. Према подацима Института за јавно здравље Србије најчешће узроке смрти у 2020. чине болести система крвотока 47,3% (мушкарци 42,4% и жене 52,6%), тумори 18,3% (мушкарци 19,8% и жене 16,7%), болести система за дисање 5,7% (мушкарци 6,5% и жене 4,9%), болести жлезда са унутрашњим лучењем, исхране и метаболизма 3% (мушкарци 2,6% и жене 3,4%). У Србији годишње сваки други становник умире од болести срца и крвних судова, а сваки пети од малигних тумора.

Проблем ХНБ је од великог јавноздравственог значаја не само због чињенице да су ове болести водећи узроци оболевања, радне неспособности, инвалидности и превремене смртности, болести дугог периода здравственог надзора и неге који изискују ефикасне и све скупље методе дијагностике, лечења и рехабилитације, болести које остављају социо-економске последице по породицу, заједницу и друштво, већ и због чињенице да имају мултифакторску етиологију.

1.2. Фактори ризика за хроничне незаразних болести

Фактори ризика су особине, збивања, навике и слично, присутне или одсутне у једној средини, код једне особе, групе или читаве заједнице, који повећавају вероватноћу појављивања обољења, оштећења, поремећаја или смрти. Фактори ризика могу деловати као појединачни, али је изоловано деловање тих фактора тешко тумачити с обзиром да је њихова међусобна повезаност и условљеност велика, тако да код највећег броја обољења они делују удружено. Према подацима СЗО постоји више од две стотине различитих фактора ризика за ХНБ, од којих су неки заједнички за водеће ХНБ, тј. за кардиоваскуларне, малигне болести, хроничну обструктивну болест плућа дијабетес. Водећи фактори ризика за настанак ХНБ су пушење, хипертензија, хиперхолестеролемија, алкохол, гојазност, неправилна исхрана и физичка неактивност. Наведени фактори ризика заједнички су за бројне хроничне незаразне болести, чији је настанак, с обзиром на мултифакторску етиологију, повезан са присуством два или више наведених фактора ризика. Хроничне незаразне болести имају мултифакторску етиологију и настају као резултат комплексне интеракције између појединаца и средине у којој они живе. Индивидуалне карактеристике (као што су, пол, етничка припадност, генетска предиспозиција и др.) заједно са социјално-економским детерминантама, као и условима спољашње средине (као што су доходак, образовање, услови живота и радни услови) одређују разлике у експозицији и осетљивости појединаца за настанак ХНБ.

1.3. Стил живота

Многа популациона истраживања су показала да ризични стилови живота могу да учествују не само у стварању разлика у оболевању већ и да буду резултат других фактора (као на пример, образовања или утицаја шире социјалне средине, односно лоших социјално-економских услова у којима људи живе) и тиме допринесу оболевању. Међу најзначајнијим областима где индивидуални избор има веома велики утицај, а које су повезане са оболевањем од ХНБ, јесу пушење, начин исхране, физичка активност и

употреба алкохола. Најмање 30% свих обољења узроковано је пушењем, злоупотребом алкохола, повишеним крвним притиском, повшеним нивоом холестерола у крви и гојазношћу. Према резултатима студије „Оптерећење болестима и повредама у Србији” највеће оптерећење факторима ризика међу мушкарцима могло се приписати пушењу, а затим хипертензији, физичкој неактивности и гојазности. Жене у Србији највише су биле оптерећене хипертензијом, а потом физичком неактивношћу, пушењем и гојазношћу.

1.4. Пушење

Епидемија употребе дувана је једна од највећих претњи по јавно здравље са којом се свет икада суочио, узрокујући осам милиона превремених смртних случајева у свету годишње. Више од 7 милиона тих смртних случајева је резултат директне употребе дувана, док је око 1,2 милиона последица изложености непушача пасивном пушењу. Преко 80% од 1,3 милијарде корисника дувана широм света живи у земљама са ниским и средњим приходима, где је терет болести и смрти узрокованих дуваном највећи.

Зависност од дувана је призната као болест у Међународној класификацији болести СЗО. Контрола дувана довела је до смањења учесталости пушења у многим земљама, али упркос томе у свету и даље пуши сваки пети (21%) одрасли становник. У претходним годинама, на тржишту су се појавили и нови дувански и никотински производи чија популарност расте. Загревани дувански производи и електронске цигарете, представљају нови изазов у глобалним напорима за заштиту становништва од последица употребе дувана и изложености дуванском диму. Употреба дувана повезана је са повећаним ризиком оболевања и умирања од болести органа за дисање, болести срца и крвних судова, бројних малигних и других обољења. Пушење је најзначајнији појединачни фактор ризика, чије се учешће у етиологији малигних болести процењује на 30% и 87% умрлих од рака плућа. У поређењу са непушачима, мушкарци који пуше показују 23 пута и жене пушачи 17 пута већи ризик за развој рака плућа. На ризик од рака плућа утиче број коришћења цигарета током дана, пушачки стаж, тип цигарета и начин пушења. Рак плућа није једини тумор који се доводи у везу са пушењем цигарета, које су узрочно повезане са најмање 15 различитих типова рака. То су рак плућа и бронха, гркљана, усне шупљине, ждрела, усана, назофаринкса, носне дупље и параназалних синуса, једњака, мокраћне бешике, бубрега, панкреаса, грлића материце, желуца, јетре. Најважнији фактор ризика за настанак хроничне опструктивне болести плућа је дувански дим. Морталитет због ХОБП узроковане пушењем се знатно повећава пропорционално интензитету пушења, и код пушача који пуше више од 25 цигарета/дан, 20 пута је већи него код непушача. Пушење цигарета представља већи ризик него пушење цигара и луле. Морбидитет и морталитет од ХОБП код особа који пуше цигаре и луле нижи је него код особа које пуше цигарете, али је већи него код непушача.

1.5. Употреба алкохола

Употреба алкохола представља значајан здравствени, друштвени и економски проблем. Алкохолизам спада у најраспрострањеније болести зависности. Употреба алкохола је чест узрок саобраћајних и других несрећа, насиља, обољења јетре и других хроничних болести, а спада и у водеће факторе ризика за превремену смрт. Повезана је са три милиона смртних случајева годишње у свету, односно за 7,1% и 2,2% глобалног терета болести за мушкарце и жене. Алкохол је водећи фактор ризика за прерану смртност и инвалидност међу особама старости од 15 до 49 година, чинећи 10% процената свих смртних случајева у овој старосној групи. Употреба алкохола оставља последице не само на особе које га пију него и на људе из њиховог ужег или ширег окружења. На развој и настанак болести, као последица употребе алкохола, поред учесталости конзумирања, утиче и количина попијеног алкохола. Посебан ризик представља тзв. ексцесивно пијење, односно конзумирање великих количина алкохола (више од шест алкохолних пића) у једној прилици (бинге дринкинг). Проучавање учесталости и образаца употребе алкохола је значајно за планирање и евалуацију имплементираних мера.

1.6. Физичка активност

Физичка активност је било који облик телесног кретања повезан са значајним метаболичким захтевима. Она се појављује у многим облицима (физичка активност у току слободног времена, физичка активност на послу, вежбање, спорт), а њена укупна количина се рачуна из њене учесталости, трајања и интензитета. Свакодневна, индивидуално, оптимално дозирана физичка активност пружа значајне здравствене добити: подиже психофизичку кондицију и способност одупирању стресу; снижава крвни притисак (позитивно деловање на снижавање дијастолног притиска), повећава перфузију срчаног мишића; доприноси изградњи костију и очувању коштане масе, поправљању липопротеинског профила, односа између уноса и потрошње енергије, што доприноси смањивању прекомерне телесне тежине (превенција гојазности); умањује ризик од коронарне болести, хипертензије, можданог удара,

дијабетеса, рака дебелог црева и дојке, депресије. Физичка неактивност је значајан јавноздравствени проблем у целом свету. Спада у водеће факторе ризика за ХНБ, а особе које су недовољно физички активне имају 20–30% већи ризик од превремене смрти у поређењу са особама које су физички активне. Физичка, економска и социјална животна средина су се услед урбанизације и индустријализације брзо мењале, посебно од средине претходног века. Промене у начину транспорта, комуникацији, технологијама у домаћинству и на радном месту су повезане са значајно смањеним потребама за физичку активност. У првој половини 20. века већина занимања у развијеним земљама је захтевала физичку активност, а само мали број домаћинстава је поседовао нпр. телевизор или ауто. У исто време у земљама са средњим и ниском приходима скоро сва занимања су захтевала физичку активност. У другој половини 20. века је дошло до значајних промена, прво постепено, а затим убрзано. Данас, у првој половини 21. века већина занимања у урбаним срединама је седентарног типа. Послови у домаћинству су механизовани, често се купује припремљена храна, већина путовања (чак и кратких) је аутом или јавним транспортом, а млади људи су активну рекреацију заменили са гледањем телевизије и коришћењем компјутера. Технолошки развој је донео вишеструке користи, али је имао и високу цену, у смислу повећање физичке неактивности становништва и као последица тога је настала епидемија ХНБ. У свету је свака трећа одрасла особа физички неактивна (31%). Физичка неактивност се сматра једним од главних узрока хроничних незаразних болести и значајно повећава ризик за развој многих болести, као што су кардиоваскуларне болести, гојазност, малигне болести, дијабетес и друге. Студије показују да чак и мали нивои физичке активности у слободно време снижавају укупни морталитет, морталитет од кардиоваскуларних и малигну болести. Особе које у просеку вежбају 92 минута недељно или 15 минута дневно имају за три године дуже очекивано трајање живота и смањен морталитет за 14%. Сваких додатних 15 минута дневно смањује морталитет за 4% и морталитет од малигну болести за 1%.

1.7. Исхрана

Значајне демографске и економске промене током протекле деценије уз модернизацију, урбанизацију и глобализацију светског тржишта хране, значајно су утицале на доступност намирница становништву Србије, а тиме и на навике у исхрани и ухрањеност. Правилна исхрана као један од основних чинилаца за очување и унапређење здравља људи подразумева редовност оброка у току дана, разноврсност у избору намирница, као и њихову одговарајућу заступљеност и начин припреме у свакодневной исхрани. Снабдевеност довољним количинама хране уз избалансирани унос појединих намирница задовољавајуће здравствене исправности представљају основне предуслове правилне исхране. Култура и обичаји, утицај породице и социјалног окружења, али и доступност хране имају велики значај не само у погледу избора врсте намирница, већ и у погледу организације оброка у току дана и начина припреме намирница. Навике у исхрани утичу на више различитих аспеката здравља, између осталих на субјективну оцену здравља, друге животне навике (као што је физичка активност), функционални статус, али и коришћење здравствене заштите, а неправилна исхрана представља значајан фактор ризика за настанак бројних различитих поремећаја здравља.

Према Фрамингамској студији испитивања кардиоваскуларних болести, неправилна исхрана, заједно са гојазношћу (БМИ већи или једнак 30кг/м²) и физичком неактивношћу се налази међу предиспонирајућим факторима ризика за кардиоваскуларне болести. Утицај исхране на развој атеросклерозе и кардиоваскуларних болести везује се за деловање преко интермедијарних фактора ризика – дислипидемије и гојазности. Утврђена је повезаност између артеријске хипертензије и високог уноса соли, као и повећане телесне масе. Фактори исхране се доводе у везу са једном трећином свих локализација малигну тумора. Истраживање рака указује се на недовољни унос воћа и поврћа као независни фактор ризика за рак желуца, колоректума, једњака и плућа, као и кардиоваскуларних болести. У целом свету у последњих 40 година постоји тренд пораста БМИ. Према процени Колаборативне групе за факторе ризика за хроничне незаразне болести многе земље ће се у 2025. години суочити са веома озбиљним порастом броја гојазних особа. Истраживања показују и да гојазност смањује квалитет живота, при чему већи степен гојазности доводи до већег смањења квалитета живота. Прекомерна телесна маса негативно утиче и на физичко и психосоцијално функционисање, а поједини аутори наводе да има већи утицај на физичко, него на ментално здравље. Прекомерна телесна маса је један од водећих ризика за морталитет (после повишеног крвног притиска, пушења, повишеног шећера у крви и физичке неактивности) и одговорна је за 5% свих смртних исхода на светском нивоу. Гојазност доводи до повишеног ризика за морталитет јер повећава ризик за развој хроничних болести, као што су исхемијска болест срца, дијабетес и малигне болест. Поред тога што је повезана са многим хроничним болестима, гојазност представља велико оптерећење за друштво јер повећава трошкове у здравственој заштити и доводи до смањења продуктивности. Што је већа преваленција гојазности, више се користе здравствене услуге, због великог броја болести удружених са гојазношћу.

1.8. Превенција ХНБ

Популациона истраживања показују да кардиоваскуларне болести, малигне болести и дијабетес имају заједничке факторе ризика, с тим у вези и заједничке могућности превенције. ХНБ се у великој мери могу спречити, што је доказано применом CINDI програма у Финској. У периоду од 25 година општа смртност је смањена за 68%, смртност од КВБ за 73%, од малигну болести за 44%, а од рак плућа за 71%. То је постигнуто пре свега, откривањем и сузбијањем фактора ризика, као што су пушење, лош начин исхране, висок крвни притисак, висок ниво шећера у крви и гојазност. Научно је доказано да су мере откривања и смањивања ових фактора ризика веома ефикасне и исплативе. Превенција на примарном нивоу има највећи значај за смањење стопа инциденце, усредсређивање на смањење фактора ризика повезаних са овим болестима. СЗО је, у циљу смањења оболевања од ХНБ, направила Глобални акциони план за превенцију и контролу ХНБ. У овом акционом плану постављено је девет глобалних циљева: смањити злоупотребу алкохола за 10%; повећати ниво физичке активности за 10%; смањити унос натријума путем уноса соли за 30%; смањити употребу дувана за 30%; смањити број оболелих од хипертензије за 25%; задржати број гојазних особа и број оболелих од дијабетеса на садашњем нивоу; повећати покривеност терапије лековима и саветовањима на 50%; 80% пацијената оболелих од масовних незаразних болести би требало бити снабдевено есенцијалним лековима што би довело до смањења смртности од масовних незаразних болести за 25%. Уколико се не предузму хитне мере, терет морталитета и инвалидитета од ХНБ значајно ће се повећати, вођен растом становништва, дужим очекиваним животом и глобалном ширењем фактора ризика.

Унапређење стилова живота значајно доприни унапређењу здравља у популацији, вероватно више него што то чини прогрес медицине. Зато је промоција здравља једна од најважнијих компоненти јавно-здравствених програма. Како за доносиоце одлука, тако и за институције које су задужене за спровођење програма промоције здравља, од велике је важности, да стално, у одређеним веменима интервала, мере преваленцију и дистрибуцију понашања (фактора ризика) која су у вези са здрављем на нивоу укупне популације и на нивоу посебних популационих група. Како су хроничне незаразне болести превентивне болести, акције у области промоције здравља треба да буду усмерене на спречавање и измену фактора ризика који су одговорни за појаву ових болести, као и на стварање националних стратегија за превенцију и контролу.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Идентификовање распрострањености најзначајнијих фактора ризика (пушење, алкохолизам, физичка неактивност, неправилна исхрана, гојазност, висок крвни притисак), за настанак хроничних незаразних болести (ХНБ) у популацији одраслог становништва на територији Града Крагујевца и дефинисање потреба за превентивним активностима.

Специфични циљеви:

1. Идентификација најзначајнијих фактора ризика (пушење, злоупотреба алкохола, физичка неактивност, неправилна исхрана, гојазност, висок крвни притисак) одговорних за настанак ХНБ у популацији одраслог становништва
2. Дефинисање потреба и популационих групација према старосном добу и полу код којих треба спровести превентивне активности
3. Предлагање мера за унапређење рада примарне здравствене заштите на откривању фактора ризика у популацији одраслог становништва за настанак ХНБ (скрининг на кардиоваскуларни ризик и дијабетес тип 2)
4. Одабир и усмеравање стратегија за превенцију хроничних незаразних болести

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу идентификације најчесталијих фактора ризика за настанак ХНБ у популацији одраслог становништва Града Крагујевца, дефинишу се приоритетни програмски задаци:

1. Анкетно истраживање одраслог становништва (19 и више година) оба пола на територији града Крагујевца о факторима ризика (пушење, алкохолизам, физичка активност, исхрана) одговорних за настанак ХНБ
2. Добијање података о телесној висини, телесној маси, обиму струка и крвном притиску путем мерења
3. Формирање оперативних база података о анкетираним испитаницима
4. Израчунавање индикатора (преваленција пушења, преваленција конзумирања алкохола, навике у исхрани, навике везане за физичку активност, индекс телесне масе – БМИ)

5. Издвајање најзначајнијих фактора ризика за ХНБ у популацији одраслих на територији Града Крагујевца
6. Израда анализе
7. Презентовање резултата
8. Препоруке везане за превентивне активности
9. Промоција здравих стилова живота
10. Организовање стручно-едукативног састанка са лекарима примарне здравствене заштите
11. Организовање едукација за популацију 19 и више година у циљу унапређења здравих стилова живота
12. Организовање трибине о факторима ризика за ХНБ и промовисање здравих стилова живота за превенцију ХНБ
13. Осмишљавање здравствено-вапитног материјала
14. Конференција за представнике медија и актере јавног здравља
15. Израда предлога мера и препорука за превенцију ХНБ код одраслог становништва на територији Града Крагујевца.
16. Публиковање резултата

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Студијску популацију чинило би 400 испитаника староти 19 и више година оба пола са територије Града Крагујевца. Метода одабира узорка је случајни узорак.

Програм би се спровео сагласно методологији STEPwise Approach to Noncommunicable Disease Risk Factor Surveillance (STEPS), СЗО.

Извори података

За потребе овог истраживања биће коришћени подаци добијени Општим стандардизованим упитником из протокола (STEPS) који садржи демографске и социо-економске индикаторе и податке о бихејвиоралним факторима ризика за настанак ХНБ. Истраживање ће бити усмерено на четири водећа бихејвиорална фактора ризика: пушење, исхрану, физичку активност и злоупотребу алкохола. Подаци о телесној висини, телесној маси, обиму струка и крвном притиску биће добијени мерењем.

У првом кораку ће бити реализовано анкетирање у складу са стандардизованим упитницима, а у другом кораку одговарајућа антропометријска мерења (телесна маса, телесна висина, обим струка-неопходни за израчунавање индекса телесне масе (БМИ), на основу кога ће се испитаници сврставати у четири категорије: потхрањени (БМИ<18,5 кг/м²), нормално ухрањени (БМИ=18,5-24,9 кг/м²), предгојазни (БМИ=25,0-29,9 кг/м²) и гојазни (БМИ≥30 кг/м²) и извршиће се мерење мерење крвног притиска.

Такође, програм би обухватао бројне превентивне и здравствено васпитне активности: едукације за лекаре у примарној здравственој заштити које би се односиле на унапређење превентивних мера и скрининга за процену ризика на ХНБ, као и едукације за одраслу популацију и медијске активности којима би се додатно истакао значај препознавања фактора ризика за ХБО и могућности превенције.

Програм би се спроводио од априла до краја децембра 2023. године следећом динамиком: април-јун (анкетирање), јул-септембар (креирање базе, унос података, анализа података), октобар-новембар (промотивно-едукативне активности, медијске активности), децембар (публиковање резултата, медијске активности).

Индикатори који ће се пратити:

1. Број анкетираних испитаника у вези са факторима ризика (пушење, алкохолизам, физичка активност, исхрана) -400
2. Број извршених мерења телесне масе, телесне висине, обима струка и крвног притиска- 400
3. Креирање базе података о подацима из анкетног истраживања и података извршених мерењем-1
4. Анализа података из базе и израчунавање одговарајућих индикатора -1
5. Утврђивање распрострањености фактора ризика у одраслој популацији (преваленција пушења, преваленција конзумирања алкохола, навике у исхрани, навике везане за физичку активност, висина крвног притиска, индекс телесне масе (БМИ))
6. Креирање препорука везаних за факторе ризика (пушење, алкохолизам, физичка активност, исхрана, гојазност и висок крвни притисак) одговорних за настанак ХНБ-5
7. Организовање стручно-едукативног састанка са са лекарима примарне здравствене заштите са циљем унапређења превентивних активности -5
8. Организовање едукација за популацију 19 и више година у циљу промовисања здравих стилова живота -5

9. Организовање трибине о факторима ризика за ХНБ и значају здравих стилова живота за превенцију ХНБ -3
10. Индивидуални здравствено-васпитни рад са одраслом популацијом -100 саветовања
11. Осмишљавање здравствено-васпитног материјала (агитке, брошуре, постери) и постављање прилога на сајт ИЗЈЗ-5
12. Конференција за представнике медија у циљу упознавања јавности о значају истраживања-1
13. Организовање координативног састанка у циљу упознавања актера јавног здравља о значају програма-1
14. Медијске активности о резултатима истраживања–2
15. Израђена публикација-1

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

Сачињена анализа ће омогућити увид у распрострањеност најзначајнијих фактора ризика (преваленција пушења, преваленција конзумирања алкохола, навике у исхрани, навике везане за физичку активност, висина крвног притиска, индекс телесне масе (БМИ)) за настанак ХНБ код одраслог становништва Града Крагујевца. Такође, ће омогућити и предлог мера за унапређење и очување здравља.

- Креирање препорука за спровођење превентивних мера у циљу смањења учесталости ХНБ у популацији одраслих на територији града Крагујевца
- Креирање здравствено-васпитних активности усмерених на подизање свести становништва о значају здравих стилова живота и начина превенције за настанак ХНБ

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Слаб одазив циљне популације.
- Неадекватна сарадња са локалном заједницом.
- Неадекватна сарадња са Скупштином града Крагујевца.
- Недостатак финансијских средстава
- Немогућност спровођења здравствено-васпитних активности услед епидемиолошке ситуације

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

- Тражење нових финансијских извора.
- Склапање споразума са локалном заједницом.
- Одлагање спровођења активности због епидемиолошке ситуације

ПРАВНИ ОКВИР

Национална законска регулатива

- Закон о јавном здрављу ("Сл. гласник РС", број 15/16)
- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести („Сл. гласник РС”, број 22 од 30. марта 2009.)
- Закон о заштити становништва од изложености дуванском диму("Сл. гласник РС", број 30/108)
- Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС”, бр. 45/2013 и 25/2019 - др. закон)

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња са партнерским организацијама.
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице.
- Превентивне програме спроводити у континуитету.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Опис активности	Износ за 2023. годину (у РСД)
Рад на терену (анкетирање и мерења)	100 000,00
Креирање базе, унос података и статистичка обрада	250. 000,00
Дескриптивно - епидемиолошка анализа прикупљених података	150.000,00

Припрема материјала и реализација здравствено васпитног рада	100.000,00
Стални трошкови	70.000,00
Израда публикације	30.000,00
Укупно динара за Програм	700.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка **„ФАКТОРИ РИЗИКА ПОВЕЗАНИ СА ХРОНИЧНИМ НЕЗАРАЗНИМ БОЛЕСТИМА (ХНБ) У ПОПУЛАЦИЈИ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА“** у 2023. години, износе 700.000,00 динара.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

1. специјалиста социјалне медицине – 5
2. специјалиста епидемиологије – 2
3. специјалиста хигијене - 1
4. специјалиста здравствене статистике и информатике - 1
5. медицинска сестра, техничар - 5
6. информатичар - 2

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма Проф др Снежана Радовановић, начелница Центра за анализу, планирање и организацију здравствене заштите

НОСИЛАС ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД Спец. др мед. Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

**ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"ПРОЦЕНА МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА И
ПРЕВЕНЦИЈА МЕНТАЛНИХ
ПОРЕМЕЋАЈА У ПОПУЛАЦИЈИ
ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА НА
ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА"**

I Доноси се Програм "Процена менталног здравља и превенција менталних поремећаја у популацији одраслог становништва на територији града Крагујевца" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-185/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**ПРОЦЕНА МЕНТАЛНОГ ЗДРАВЉА И ПРЕВЕНЦИЈА МЕНТАЛНИХ ПОРЕМЕЋАЈА У
ПОПУЛАЦИЈИ ОДРАСЛОГ СТАНОВНИШТВА НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

У Крагујевцу,

ВД Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед. Небојша Ранковић

УВОД

1.1. Концепт менталног здравља

Постоји читав низ теоријских модела и концепата, који су дали свој допринос дефинисању здравља, односно менталног здравља, тако да се данас у литератури може наћи више различитих дефиниција. У научним круговима заступљена је тврдња да не постоји ниједна хомогена дефиниција менталног здравља. Медицинска наука, традиционално окренута болести, ментално здравље је схватала као нешто супротно томе, па је, самим тим, оно остајало изван њеног домета. Јавноздравствене науке, које су се развијале унутар медицинских наука, углавном су се бавиле проучавањем одступања од здравља, тј. проучавањем морбидитета и морталитета. Концепт позитивног менталног здравља је тако, у медицинским наукама, остао скоро потпуно запостављен.

Ментално здравље подразумева способност успостављања хармоничних односа са другим људима и способност реализације сопствених интелектуалних и емоционалних потенцијала у конструктивном мењању социјалне и физичке средине, субјективни осећај благостања, самоефикасности, независности и компетенције.

Према једној од постојећих дефиниција, ментално здравље је стање које омогућава оптималан физички, интелектуални и емоционални развој једне личности, све докле, док се слаже са развојем друге личности.

СЗО дефинише ментално здравље као стање социјалног и емотивног благостања у коме особа остварује све своје способности, може да поднесе све животне стресове, продуктивно и плодно ради и доприноси својој заједници. Ментално здравље представља нераздвојни део општег здравља и одражава равнотежу између појединца и околине. Оно је оквир за добробит и функционисање појединца, доприноси функционисању друштва и утиче на укупну продуктивност.

У литератури се најчешће помињу три концепта менталног здравља: клиничко-прагматичан, ментално здравље из перспективе позитивне психологије и хуманистичко-филозофски концепт.

Клиничко-прагматично виђење менталног здравља назива се још и медицинским моделом здравља. Ова врста модела обухвата два приступа менталном здрављу (прагматистичан и прагматичан).

Према првом приступу, здраве особе су оне које не траже психолошко-психијатријску помоћ. Сматра се да овакав приступ менталном здрављу није адекватан, јер постоје бројни разлози некористићења психолошко-психијатријске помоћи (необавештеност о постојању стручних лица из ове области, неприступачност здравствене службе, недовољан увид у сопствено психичко стање, страх од стигме и дискриминације).

Здравствени професионалци често не користе прагматистичну дефиницију менталног здравља, јер им више одговара прагматична дефиниција, према којој, ментално здравље представља одсуство менталног поремећаја. Уколико нема одступања у менталним функцијама, односно, уколико оне нису патолошки промењене, обично се сматра да особа није ментално оболела. Ма колико практичан за употребу, овакав концепт је више негативна него позитивна дефиниција менталног здравља.

Са аспекта позитивне психологије субјективна добробит се сматра одразом доброг живота. Субјективна добробит подразумева висок степен позитивног и низак степен негативног афекта, као и висок степен задовољства властитим животом. Превласт позитивног афекта обично се назива срећом. Срећа представља срж хедонистичког погледа на субјективну добробит. Субјективна добробит се може приказати кроз шест димензија:

1. прихватање самог себе (висока субјективна добробит подразумева позитиван став према себи, препознавање и прихватање добрих и лоших аспеката себе, док ниску субјективну добробит карактерише незадовољство собом и постојање жеље да се буде другачији);
2. однос према другим људима (високу субјективну добробит одсликавају срдачни односи са другим људима, развијање односа пуног љубави и емпатије, разумевање за људски однос који подразумева давање и узимање, док ниска субјективна добробит подразумева ретке блиске односе са другим људима, изолованост и фрустрацију међуљудским односима);
3. аутономија (високу субјективну добробит карактеришу независност и способност одупирања различитим притисцима, самопроцена коришћења сопствених стандарда, док ниска субјективна добробит подразумева ослањање на друге људе при доношењу важних одлука и бригу због очекивања других људи);
4. излажење на крај са околином (висока субјективна добробит представља осећај компетентности у излажењу на крај са околином, контролу над спољашним активностима, док ниску субјективну добробит одсликавају тешкоће приликом излажења на крај са свакодневним пословима и недостатак осећаја контроле над спољашним светом);
5. циљ у животу (високу субјективну добробит одликује осећање усмерености ка циљу у животу, док ниску субјективну добробит карактерише губитак животног смисла и одсуство јасних циљева) и
6. лични раст (високу субјективну добробит чини осећај реализовања сопствених потенцијала, отвореност ка достизању нових искустава, док ниску субјективну добробит одликује осећај ненапредовања, незаинтересованост за живот и неспособност развијања нових ставова).

У средишту пажње хуманистичко-филозофског приструпа менталном здрављу налазе се људска природа и људске потребе. Ментално здравље представља идеал, што би значило да не постоји човек који је потпуно ментално здрав. Много је препрека на путу ка постизању потпуног менталног здравља. Средина у којој људи живе је таква, да индивидуу спречава да постане свесна својих истинских потреба, а ако и постане свесна, друштво је спречава да своје потребе задовољи. Психичко стање, са друге стране, може да омета појединца у стицању свести о људским потребама и њиховом задовољавању.

Према ставовима неких истраживача, ментално здрава особа:

прихвата своје добре и лоше особине;

заинтересована је за друге људе, односно околину;

има животни циљ коме стреми;

њени унутрашњи конфликти или манипулације, од стране оних који имају моћ, не мењају њену перцепцију стварности;

у настојању да реализује властите потенцијале, уочава оне, који могу да нанесу штету другим људима и настоји да такве властите потенцијале држи под контролом и

спознаје и критикује актуелна социо-економска и политичка збивања, која ометају реализацију њених развојних потенцијала, а не ометају реализацију оних потенцијала, који могу да нашkode или њој самој или другим људима.

Заједнички став већине стручњака јесте да је ментално здравље тешко дефинисати из више разлога:

- Здравље је превенствено нормативни концепт и много се теже објашњава од болести, која показује знаке, може да се дијагностикује и лечи;
- Здравље представља холистички концепт, док болести има пуно;
- Карактеристике доброг, односно позитивног здравље су недовољно истражене.

Циљ програма је да испита присуство најчешћих менталних поремећаја (симптома депресивности и анксиозности) код одраслог становништва Града Крагујевца. Резултати истраживања могу допринети развијању јасних смерница за решавање проблема менталног здравља код одраслог становништва које је неопходно за обезбеђивање лечења ових пацијента и смањење ризика за лош квалитет живота и прерану смртност. Брига о менталном здрављу мора заузети значајан део националне здравствене политике.

1.2. Декларација о менталном здрављу

Круцијални корак у схватању важности менталног здравља остварен је на Министарској конференцији, у Хелсинкију, 2005. године, одржаној под покровитељством СЗО. На поменутој конференцији, подржан је мото „Нема здравља без менталног здравља”. Овим је, уједно, потврђено да ментално здравље и ментална добробит представљају темеље квалитета живота и продуктивности, како појединаца, тако и читавог друштва (6). На овом скупу прихваћена је Декларација о менталном здрављу и Акциони план за ментално здравље за Европу, којим је успостављен оквир за унапређење менталног здравља.

Декларацијом о менталном здрављу дефинисана су приоритетна подручја деловања и циљеви за побољшање менталног здравља популације, а та приоритетна подручја деловања су:

1. неговање свести о важности менталног здравља;
2. колективна борба против стигматизације, дискриминације и неједнакости, оснаживање и пружање подршке особама са менталним проблемима и њиховим породицама, како би били активни учесници у овом процесу;
3. креирање и спровођење свеобухватних, интегрисаних и ефикасних система менталног здравља, који укључују унапређење здравља, превенцију, лечење, рехабилитацију, негу и опоравак;
4. разматрање потребе за компетентном радном снагом, која постоји у свим наведеним областима и
5. прихватање искустава и знања корисника служби и пружалаца неге, као важних основа за планирање и развој служби менталног здравља.

Акционим планом дефинисане су акције за побољшање менталног здравља које обухватају:

1. унапређење менталног здравља становништва у целини, уз помоћ мера које имају за циљ развијање свести и позитивне промене за појединце и породице, заједнице и грађанско друштво, образовне и радне средине, владе и државне службе;
2. разматрање потенцијалног утицаја свих јавних политика на ментално здравље, са посебним освртом на вулнерабилне групе, указивање на централно место менталног здравља у стварању здравог и продуктивног друштва без искључивања из заједнице;
3. борба против стигматизације и дискриминације, обезбеђивање заштите људских права и достојанства и спровођење неопходних законских прописа како би се особе под ризиком, или

- оне које пате од проблема и болести менталног здравља, оснажиле за потпуно и равноправно учествовање у друштву;
4. наменску подршку и интервенције које узимају у обзир животно доба особа под ризиком, посебно када је реч о родитељству и образовању деце и младих, и нези старих особа;
  5. развој и спровођење мера за смањење узрока проблема менталног здравља, коморбидитета и суицида;
  6. повећавање могућности и способности лекара опште праксе и службе примарне заштите, стварање мреже специјализоване медицинске и немедицинске заштите, како би се особама са проблемима менталног здравља понудили ефикасан приступ, идентификација и лечење;
  7. обезбеђивање ефикасне и свеобухватне неге и лечења особа са озбиљним проблемима менталног здравља, на начин који одговара њиховим личним склоностима и пружање заштите од занемаривања и злостављања;
  8. успостављање партнерства, координације и лидерства између региона, земаља, сектора и агенција, који имају утицај на ментално здравље и укључивање у друштво појединаца, породице, и читаве заједнице;
  9. стварање програма за образовање и обуку, како би се обезбедио довољан број компетентне мултидисциплинарне радне снаге;
  10. процена стања менталног здравља и потреба становништва, специфичних група и појединаца, на начин који омогућава поређење у оквиру нације и између различитих нација;
  11. обезбеђивање правичних и адекватних финансијских средстава за испуњење ових циљева и
  12. покретање истраживања и подршка ширењу наведених акција.

1.3. Ментални поремећаји

Неки од најчешћих менталних поремећаја су депресија и анксиозност. Због високе преваленције, тежине лечења, хроничног тока, економских издвајања за лечење, ментални поремећаји представљају један од највећих проблема јавног здравља на глобалном нивоу. Према подацима СЗО, у сваком тренутку приближно 4% светске популације пати од неког облика менталног поремећаја. Ментални поремећаји представљају други најзначајнији фактор оптерећења болестима (DALY) и најзначајнији фактор неспособности у Европи. У најучестаније менталне поремећаје убрајају се анксиозни поремећаји (14,0%) и велика депресија (6,9%).

1.3.1. Депресивни и анксиозни поремећаји

Под депресијом се подразумева снажно осећање безразложне туге (хипертимија туге), психомоторна инхибиција (понекад агитација) и анксиозност уз дисфункцију нагонског живота и организма оболелог уопште. Може се јавити као симптом или синдром у оквиру различитих психијатријских поремећаја или као самосталан ентитет.

Према подацима СЗО, 2020. године, на глобалном нивоу, депресија је била на другом месту у укупном рангирању обољења према годинама живота, коригованим у односу на неспособност (DALY). Процена животне преваленције варира, али је велика вероватноћа да ће између 8% и 20% укупне популације доживети епизоду депресије у неком тренутку у свом животу.

На повећану учесталост депресивних поремећаја утичу: 1) продужење животног века, самим тим и већи број телесних обољења која су често праћена депресивним поремећајима; 2) повећана учесталост јатрогено изазваних депресија; 3) континуирано повећање нивоа стреса, како у развијеним земљама, тако и у земљама у развоју.

Доказано је да је депресија 1,5 до 2 пута учесталија код особа женског пола и овај податак је прилично стабилан за популацију између 18. и 64. године живота.

На стопу преваленције значајно утичу многи социо-економски фактори, а у истраживањима се најчешће помињу: незапосленост, сиромаштво (припадност нижој социо-економској класи), нижа формална едукација и квалификација, лошији услови живота, као и живот у урбаним срединама.

Анксиозни поремећај је један од најрапрострањенијих психичких поремећаја. Приближно једна трећина до једне четвртине укупне популације испољава, различито интензивне, анксиозне симптоме током неког периода живота.

Проучавање анксиозности подразумева разумевање човекове свакодневнице, размишљање о страху, трауми и стресу, њиховој природи и пореклу, недељивим проблемима његове несрећне нормалности.

Фројд је етиологију анксиозности повезао са страхом, психосексуалним развојем, несвесним интрапсихичким процесима, конфликтима и психолошким одбранама (21).

Анксиозност је патолошко стање, које се карактерише ирационалним и прекомерним осећајем страха и стрепње, праћених хиперактивношћу вегетативног нервног система. Разликује се од страха, који представља одговор на познати узрок. Анксиозност, до извесног степена, може бити искуство које познаје свака особа. Оно се односи на неизвесност због свакодневних животних ситуација или нелагодност због суочавања са тешком ситуацијом.

Анксиозним поремећајем сматра се стање снажне анксиозности, која је дуготрајна и ограничава психолошко и социјално функционисање индивидуе (22).

- Начин испољавања патолошког страха и психолошке одбране, које се том приликом активирају, директно условљавају облик анксиозног поремећаја, а тај, крајње индивидуални, процес зависи од карактеристика личности оболеле особе.
- У основи анксиозног поремећаја увек лежи посебна структура или поремећај личности из кога настају специфични симптоми, што ове поремећаје битно одређује као хроничне, мада није ретко и краткотрајно испољавање симптома.

Осећај анксиозности се често доживљава у свакодневним ситуацијама и у директној је вези са недовршеним задацима, које особа поставља пред себе. Дуготрајно осећање анксиозности може довести до секундарног избегавања или адаптације, коришћењем психолошких одбрамбених механизма или понашања. Честа је појава да, код оваквог поремећаја, анксиозност и његови потенцијални извори остају непримећени или несвесни.

Пандемија COVID-19, која је погодила милионе људи широм света, оставила је дугорочне последице по ментално здравље. Неке особе, укључујући здравствене раднике, особе које живе саме, особе у изолацији и карантину, чланови породица заражених особа, као и особе са већ постојећим менталним поремећајима, биле су посебно погођене током пандемије.

Пандемија COVID-19 утицала је такође и наставиће да утиче на особе свих старосних доби, и то на много начина: нпр. путем проживљеног страха од заражавања, преживљеног губитка блиских чланова породице, сталном стрепњом од губитка посла, или пак кроз осећај усамљености због социјалне дистанце.

1.4. Превенција менталних поремећаја

Последњих године се све већа пажња посвећује превенцији менталних поремећаја и концепту промоције менталног здравља. Активности промоције менталног здравља подразумевају стварање индивидуалних, социјалних и фактора средине, који омогућавају оптималан психички и физички развој индивидуе. У фокусу ових активности налази се унапређење позитивног менталног здравља у општој популацији, са посебном усмереношћу на потребе оних који су у ризику или већ имају одређене здравствене проблеме.

Стратегије за унапређење менталног здравља усмерене су на очување позитивних аспеката менталног здравља, али своје деловање проширују и на особе које већ имају менталне проблеме или поремећаје. Промоција здравља укључује и стварање супортативног окружења, смањење стигматизације, дискриминације и пружање подршке појединцима и службама које раде са корисницима и њиховим породицама.

Превенција у области менталног здравља подразумева скуп мера усмерених на: очување и унапређење здравља, спречавање и сузбијање менталних поремећаја, рано откривање и лечење, смањење броја могућих последица или ублажавање степена њихове изражености (2). Превенција менталних поремећаја има за циљ да смањи инциденцију и преваленцију менталног поремећаја, време трајања симптоматологије, односно, да смањи број фактора ризика, спречавајући или одлажући појаву рецидива и редукујући утицај поремећаја на оболелог, породицу, али и читаво друштво.

Превенција менталних поремећаја може се поделити на:

А-примарну (за циљ има очување и унапређење здравља, као и спречавање и сузбијање поремећаја, односно, смањење инциденције обољевања на најмању могућу меру);

Б-секундарну (за циљ има смањење преваленције поремећаја, скраћивање трајања психијатријских поремећаја путем ране дијагнозе и ефикасног раног третмана) и

В-терцијарну (за циљ има сузбијање и ограничавање последица поремећаја и поновно успостављање способности које су, због поремећаја, изгубљене или очување оних које су биле угрожене) (2).

У нешто новијем концепту, превентивне активности менталних поремећаја су сврстане у шири контекст интервенција, тако да се могу поделити у три главне категорије:

1. универзалне (усмерене на општу популацију);
2. селективне (усмерене на групе са високим ризиком) и
3. индиковане (усмерене на појединце или групе са високим ризиком који показују минималне, али региструјуће, знаке или симптоме менталних поремећаја).

Поред три класична нивоа превенције, релативно скоро је препознат нови, примордијални ниво, који предходи примарном нивоу превенције или се поклапа са њим. Увођење нивоа примордијалне

превенције је последица пораста укупног знања у области изучавања етиологије низа болести. Циљ примордијалне превенције је спречавање појаве да се у некој популацији устале обрасци понашања, у социјалној, економској и културној сфери живота, који доводе до повећања ризика од појаве појединих болести. За овај вид превенције потребно је укључивање заједнице и читавог друштва.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Општи циљ:

Сагледавање менталног здравља одраслог становништва на територији Града Крагујевца и предлагање мера за његово унапређење.

Специфични циљеви:

1. Очување и унапређење менталног здравља становништва
2. Идентификација фактора ризика за менталне поремећаје у популацији одраслог становништва
3. Одабир и усмеравање стратегија за решавање проблема који се односе на поремећаје менталног здравља становништва Града Крагујевца

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2023. годину:

1. Анкетно истраживање одраслог становништва (19 и више година) оба пола на територији града Крагујевца
2. Формирање оперативних база и унос података о анкетираним испитаницима на територији Града Крагујевца
3. Статистичка обрада података
4. Издвајање фактора ризика који су повезани са менталним здрављем одрасле популације Града Крагујевца
5. Израда анализе о распрострањености менталних поремећаја одраслог становништва на територији Града Крагујевца
6. Израда предлога мера и препорука за очување и унапређење менталног здравља одраслог становништва на територији Града Крагујевца.
7. Осмишљавање и постављање прилога на сајт Института
8. Конференција за представнике медија
9. Медијске активности
10. Публиковање резултата
11. Промоција очувања менталног здравља у заједници као суштинске компоненте у очувању општег здравља
12. Организовање едукација за адултну популацију у циљу унапређења менталног здравља
13. Израда здравствено-васпитног материјала
14. Индивидуални здравствено-васпитни рад са циљаном популацијом
15. Организовање едукација за студентску популацију у циљу унапређења менталног здравља

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

За процену менталног здравља становништва града Крагујевца биће коришћени мерни инструменти у виду анкетних упитника

Извори података су:

1. Општи упитник о демографским и социоекономским карактеристикама (упитник Европског истраживања здравља-други талас).
2. За процену симптома депресивности биће коришћен PHQ -9 (The Patient Health Questionnaire) упитник самопроцене за пацијенте, изведен из PRIME MD-a (The Primary Care Evaluation of Mental Disorders), инструмента који се користи за евалуацију најчешћих психијатријских поремећаја на нивоу примарне здравствене заштите. PHQ-9 је скраћени упитник који се односе на следеће психичке проблеме: смањење интересовања или задовољства у обављању активности; малодушност, потиштеност, безнадежност; проблеме са спавањем (проблем уснивања, спавања у континуитету или превише спавања); осећај замора или недостатка енергије; смањен или појачан апетит; лоше мишљење о себи, осећај промашености, разочарења у себе или своју породицу (осећање безвредности или претерани или неадекватни осећај кривице); тешкоће са концентрисањем на активности као што су читање новина или гледање телевизије (смањена способност мишљења, концентрације или

неодлучност – процењено субјективно или од стране других); успорено кретање или говор или супротно, психомоторни немир и поликинезија (примећено од стране других, а не само као субјективни осећај); суицидалне мисли. Скала је састављена од 9 питања са могућим одговорима “без тегоба” (што се бодује са нула поена) или “неколико дана, понекад” (што је бодовано са 1 поеном), или “више од 7 дана” (што је бодовано са 2 поена), или “скоро сваки дан” (што је бодовано са 3 поена). Сабирањем бодова за сваки одговор добија се укупан скор чија се вредност креће од 0 до 27. Вредности скорa од 0 до 4 указују на одсуство симптома депресивности, скор од 5 до 9 означава благе депресивне симптоме (субсиндромална депресивност), а вредност скорa 10 и више указује на високу вероватноћу постојања депресивне епизоде, која се даље квалификује као умерена (скор од 10 до 14), умерено тешка (скор од 15 до 19) и тешка депресивност (скор 20 и више). Тиме ће, на основу вредности PHQ-9 скорa, испитаници бити сврстани у једну од следећих категорија: без симптома депресивности, благи депресивни симптоми (субсиндромална депресивност) и депресивна епизода (умерена, умерено тешка и тешка депресивност).

3. За утврђивање анксиозности биће коришћена Бекова скала анксиозности (BAI), која се може користи и за клиничке и за истраживачке потребе. Скала не служи за постављање дијагнозе анксиозних поремећаја, већ се користи за регистровање присуства одређених анксиозних симптома. Питања се односе на присуство одређених симптома анксиозности (нпр. страх да ће се десити најгоре, нервоза, немогућност опуштања, престрављеност или уплашеност, дрхтавица, осећање губитка контроле итд.). Свако питање има опсег од четири могућа одговора међу којима испитаници бирају један (0- уопште не, 1-благо "није ми много сметало", 2-умерено "било је повремено врло непријатно" и 3-озбиљно "било је скоро неподношљиво"). Скала је градирана тако да први одговор носи 0, а четврти 3 поена. Опсег могућих бодова на скали креће се од 0 до 63. На основу скорова добијених на скали, испитаници се могу сврстати у једну од четири категорије: 0-7 они са минималним нивоом анксиозности, 8-15 они са благом анксиозношћу, 16-25 они са умереном анксиозношћу и 26-63 они са озбиљном анксиозношћу.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број анкетираних одраслог становништва (19 и више година) оба пола на територији града Крагујевца -400
2. Формирање базе и унос података о анкетираним испитаницима на територији Града Крагујевца-1
3. Статистичка обрада података података
4. Издвајање фактора ризика који су повезани са менталним здрављем одрасле популације Града Крагујевца
5. Израда анализе о распрострањености менталних поремећаја одраслог становништва на територији Града Крагујевца-1
6. Израда предлога мера и препорука за очување и унапређење менталног здравља одраслог становништва на територији Града Крагујевца-1
7. Осмишљавање и постављање прилога на сајт Института-2
8. Конференција за представнике медија-1
9. Медијске активности-2
10. Публиковање резултата-1
11. Промоција очувања менталног здравља у заједници као суштинске компоненте у очувању општег здравља
12. Организовање координативног састанка у циљу упознавања актера јавног здравља о значају програма
13. Организовање едукација за за општу популацију у циљу очувања менталног здравља – 5
14. Организовање едукација за студентску популацију циљу очувања менталног здравља-5
15. Индивидуални здравствено васпитни рад са адултном популацијом – 150
16. Израда здравствено васпитног материјала
17. Израда публикације-1

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Креирање препорука у циљу очувања и унапређењу менталног здравља
- Креирање здравствено-васпитних активности у циљу промоције и очувања менталног здравља

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Немогућност спровођења здравствено-васпитних активности због епидемиолошке ситуације
- Слаб одазив циљне популације.

- Неадекватна сарадња са локалном заједницом.
- Неадекватна сарадња са Скупштином града Крагујевца.
- Недостатак финансијских средстава.

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

- Тражење нових финансијских извора.
- Склапање споразума са локалном заједницом.
- Одлагање спровођења активности због новонастале епидемиолошке ситуације

ПРАВНИ ОКВИР

- Закон о јавном здрављу („Сл. гласник РС”, бр. 15/2016)
- Закон о здравственој заштити („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Закон о здравственом осигурању („Сл. гласник РС”, бр. 25/2019)
- Закон о правима пацијената („Сл. гласник РС”, бр. 45/2013 и 25/2019 - др. закон)
- Закон о забрани дикриминације („Сл. гласник РС”, бр. 22/2009)
- Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС”, бр. 33/06 и 13/16)
- Закон о заштити лица са менталним сметњама („Сл. гласник РС”, бр. 45/2013)
- Стратегија за превенцију и контролу хроничних незаразних болести („Сл. гласник РС”, број 22 од 30. марта 2009.)
- Национална стратегија за младе за период од 2015. до 2025. године
- Стратегија јавног здравља у Републици Србији 2018. – 2026. године
- Програм о заштити менталног здравља у Републици Србији за период 2019-2026 год.(„Сл. гласник РС”, бр. 30/2018)

Међународна регулатива

- Политика „Здравље 2020”, усвојена 2012. године на 62. састанку Регионалног комитета СЗО
- Агенда одрживог развоја 2030 коју је усвојила Генерална скупштина УН 2015 и Циљеви одрживог развоја

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња са партнерским организацијама.
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице.
- Превентивне програме спроводити у континуитету.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

ОПИС АКТИВНОСТИ	ИЗНОС У ДИНАРИМА
1. Рад на терену (анкетирање)	100.000,00
2. Креирање базе, унос података и статистичка обрада	150.000,00
3. Дескриптивно-епидемиолошка анализа прикупљених података	150.000,00
3. Креирање материјала и спровођење здравствено-васпитног рада и израда публикације	250.000,00
4. Стални трошкови	50.000,00
Укупно динара за Програм	700.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка „Процена менталног здравља и превенција менталних поремаћаја у популацији одраслог становништва на територији града Крагујевца“ у 2023. години, износе 700.000,00 динара.

ПОДАЦИ О УЧЕСНИЦИМА ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

1. специјалиста социјалне медицине - 5
2. специјалиста здравствене статистике и информатике – 1

3.специјалиста епидемиологије - 1

4.медицинска сетра, техничар - 7

5.информатичар - 2

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је проф. др Ивана Симић Вукомановић, начелница Центра за промоцију здравља

НОСИЛАС ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац , Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; ВД спец. др мед. Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 14. став 2. и члана 22. став 2. Закона о јавном здрављу („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16), у вези са чланом 16. став 3. и став 5. Правилника о ближим условима и обавезама за деловање у области јавног здравља („Службени гласник Републике Србије“, број 94/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

**ОДЛУКУ О ДОНОШЕЊУ ПРОГРАМА
"Скрининг на GBS (Streptococcus agalactiae)
код трудница као метода превенције тешке
неонаталне болести и секвела по
репродуктивно здравље жена на територији
Крагујевца"**

I Доноси се Програм "Скрининг на GBS (Streptococcus agalactiae) код трудница као метода превенције тешке неонаталне болести и секвела по репродуктивно здравље жена на територији Крагујевца" (у даљем тексту: Програм), који је предложио Институт за јавно здравље Крагујевац, као носилац активности у области деловања јавног здравља за територију града Крагујевца.

Програм ће се реализовати током 2023. године, представља програм из области јавног здравља и саставни је део ове одлуке.

II Спровођење Програма прати Савет за здравље града Крагујевца, даје мишљење на Извештај о остваривању Програма и предлаже мере за његово унапређење.

III Ову одлуку објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

IV Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 50-186/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022.године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.**

ГРАД КРАГУЈЕВАЦ

**ГРАДСКОЈ УПРАВИ ЗА ДРУШТВЕНЕ ДЕЛАТНОСТИ
ОДЕЉЕЊЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ**

ПРОГРАМ

**Скрининг на GBS (*Streptococcus agalactiae*) код трудница као метода превенције
тешке неонаталне болести и севела по репродуктивно здравље жена на територији Крагујевца**

У Крагујевцу

В.Д. Директора ИЗЈЗ Крагујевац
Спец. др мед Небојша Ранковић

УВОД

Инфекције у трудноћи могу имати утицај на трудницу још од тренутка саме имплантације фертилизоване јајне ћелије па до порођаја и постпарталног периода. Такође, имају утицај на плод у свим стадијумима развоја од фетуса до неонатуса. Велики број инфекција у трудноћи су асимптоматске што захтева висок степен освешћености клиничара и адекватне скрининг програме.

GBS (*Streptococcus agalactiae*) је један од најчешћих узрочника тешке неонаталне болести и животно угрожавајућег стања код новорођенчади. Инфекција погађа како новорођенчад тако и труднице.

Streptococcus agalactiae или GBS је факултативна, бета хемолитична, грам позитивна кока. GBS може да буде присутан као становник нормалне оралне, ректалне и вагиналне флоре. Вируленција GBS потиче углавном од полисахаридне капсуле. Према проценама CDC 20% до 25% трудница су асимптоматски носиоци ове бактерије. Интрапартална трансмисија настаје или асцендентним путем или приликом порођаја. Стопа вертикалне трансмисије на неонатус код колонизованих трудница је 50%. Пошто само 0,5%-1% трудница које су носиоци GBS развијају јасне симптоме и знаке болести, дијагностика GBS инфекције може бити проблематична.

Код трудница GBS изазива циститис, амнионитис, ендометритис, побачаје, мртворођеност. У тешким случајевима GBS изазива бактеријемiju са ендокардитисом и менингитисом.

Код породиља GBS изазива уринарне инфекције и пелвичне апсцесе са последицама по будуће репродуктивно здравље .

У зависности од временског интервала када настају симптоми, код новорођенчади се инфекција GBS може експримирати као рана неонатална болест и касна неонатална болест. Рана неонатална болест настаје у првих 7 дана живота (у највећем броју случајева у првих 12 сати по рођењу) и примарно се манифестује као неонатална сепса, пнеумонија, менингитис и има лошу прогнозу уколико се промптно не крене са лечењем.

Касна неонатална болест настаје од 7 до 89 дана (у просеку око 36 дана) и манифестује се као нефокални менингитис или бактеријемija. Неонатуси који преживе примарни инсульт могу да имају губитак вида или слуха, застој у менталном развоју и друге неуролошке секвеле.

Како би се смањила инциденца тешких секвела CDC/ECDC препоручују скрининг свих трудница у периоду између 35 и 37 гестационе недеље. Уколико до пуцања плодних овојница дође прерано, порођај почне пре 35 гестационе недеље, терапија за GBS се подразумева као да су културе позитивне.

Код жена чије су културе на скринингу негативне, интрапартална није потребна. На овај начин учесталост неонаталне сепсе је на западу редукована за 70%.

ЦИЉЕВИ ПРОГРАМА

Циљеви програма су:

1. Детекција преваленце колонизације GBS међу трудницама на територији Крагујевца
2. Смањење инциденце неонаталне болести тако што ће се по урађеном скринингу трудницама у ризику дати одговарајућа антибиотске профилакса
3. Подизање квалитета здравствене заштите трудница и новорођенчади

АКТИВНОСТИ ПРОГРАМА

У циљу спровођења активности дефинишу се приоритетни програмски задаци за 2023. годину и то:

1. Скрининг трудница
2. Израда здравствено-васпитног материјала (препука)
3. Организовање конференције за представнике медија у циљу упознавања јавности о превентивним активностима.
4. Едукације у циљу превенције

ИНДИКАТОРИ И МЕТОДОЛОГИЈА СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА

Програм је намењен општој популацији. Здравствено-васпитни рад обављали би здравствени професионалци Института за јавно здравље Крагујевца уз подршку партнерских организација на територији града. Програм би се спроводио током 2023. године.

Индикатори који ће се пратити:

1. Број позитивних култура
2. Организовање конференције за представнике медија - 1
3. Број опште популације обухваћене здравствено-васпитним радом – 500 трудница
4. Број израђених препорука - 1
5. Број анализа епидемиолошког надзора - 1
6. Број извештаја о реализацији програма - 1
7. Едукације у циљу превенције болести неонатуса и трудница

ОЧЕКИВАНИ ЕФЕКТИ

- Усвајање знања, стицање вештина опште популације пре свега трудница о трансмисији и превенцији обољења
- Усвајање знања о значају инфекције GBS код труднице пре свега међу гинекологима и лекарима опште праксе
- Смањење броја тешких секвела код новорођенчади и породиља
- Економске уштеде РФЗО-у због смањене

РИЗИЦИ ПО ПРОЈЕКАТ

Потенцијални ризици:

- Немогућност спровођења здравствено-васпитних активности због новонастале епидемиолошке ситуације
- Слаб одазив циљне популације
- Неадекватна сарадња са локалном заједницом.
- Неадекватна сарадња са Скупштином града Крагујевца
- Недостатак финансијских средстава

Начин превазилажења потенцијалних ризика:

- Тражење нових финансијских извора
- Склапање споразума са локалном заједницом
- Одлагање спровођења активности због новонастале епидемиолошке ситуације

ПРАВНИ ОКВИР

Програм је у складу са средњорочним циљевима Министарства 1 и 2, као и:

- Законом о јавном здрављу ("Сл. гласник РС" бр. 15/16),
- Законом о здравственој заштити ("Сл. гласник РС" бр.107/05,72/09–др.закон ,88/10, 99/10, 57/11, 119/12 и 45/13 - др.закон, 93/14, 96/15 и 106/15),
- Законом о заштити становништва од заразних болести,
- Наредбом о спровођењу ванредне препоручене имунизације против COVID-19 ("Службени гласник РС", број 155 од 24. децембра 2020.).
- Статутом града Крагујевца ("Сл. лист града Крагујевца" број 25/15),
- Законом о здравственом и социјалном осигурању,
- Стратегијом о јавном здрављу,
- Стратегијом за придруживање ЕУ,
- Стратегијом одрживог развоја,
- Миленијумским циљевима УН.

ОДРЖИВОСТ ПРОЈЕКТА

- Континуирана сарадња са кључним појединцима и партнерским организацијама у заједници.
- Опредељење додатних финансијских средстава за превентивне активности на нивоу локалне заједнице.
- Превентивне програме спроводити у континуитету.

ПОТРЕБНА ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

Опис активности	Износ за 2023. годину (у РСД)
Припрема материјала и реализација здравствено васпитног рада	110.000,00
Засејавање, обрада брисева и анализа култура	100.000,00
Дескриптивно епидемиолошка анализа прикупљених података	195.000,00
Стални трошкови	70.000,00
Припрема конференције за представнике медија	25.000,00
Набавка тестова	100.000,00
Укупни трошкови	600.000,00

Финансијска средства која се потражују од Скупштине Града Крагујевца за реализацију програмског задатка у 2023. години, износе 600.000,00 динара.

РУКОВОДИЛАЦ ПРОГРАМА

Руководилац програма је Спец. др мед Јелена Чукић, специјалиста микробиологије у Центру за микробиологију

УЧЕСНИЦИ ПРОГРАМСКОГ ЗАДАТКА

- 1) лекар специјалиста епидемиологије - 3
- 2) лекар специјалиста хигијене - 2
- 3) лекар специјалиста медицинске микробиологије - 2
- 4) високи струковни техничар - 7
- 5) струковни санитарно еколошки инжењер - 5
- 6) санитарни/ лабораторијски техничар - 7

НОСИЛАЦ ПРОГРАМА

Институт за јавно здравље Крагујевац, Николе Пашића 1, 34000 Крагујевац; Спец. др мед Небојша Ранковић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 6. и 20. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије" број 129/07, 83/14 - др.закон, 101/16 – др.закон, 47/18 и 111/21- др. закон), члана 40. став 1. тачка 2. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 181. став 1. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

О Д Л У К У
о изменама Одлуке
о приступању изради Стратегије за
унапређење положаја младих
града Крагујевца за период
2022 - 2027. године

Члан 1.

У члану 1. и члану 3. Одлуке о приступању изради Стратегије за унапређење положаја младих града Крагујевца за период 2022 - 2027. године („Службени лист града Крагујевца“, број 28/22) - у даљем тексту: Одлука, бројеви „2022 – 2027.“ замењује се бројевима „ 2023 – 2028.“

Члан 2.

Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 560-309/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 6. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14-др.закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-други закон) и члана 40. став 1. тачка 2. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

ОДЛУКУ
О СТАВЉАЊУ ВАН СНАГЕ
ОДЛУКЕ О ПРАВИМА ДОБРОВОЉНИХ
ДАВАОЦА КРВИ У ОБЛАСТИ
ЗДРАВСТВЕНЕ ЗАШТИТЕ

1. Ставља се ван снаге Одлука о правима добровољних даваоца крви у области

здравствене заштите ("Службени лист града Крагујевца", број 2/07,18/07,6/13 и 29/20).

2. Поступци остваривања права добровољних даваоца крви у области здравствене заштите који су започети пре ступања на снагу ове одлуке, а нису завршени, окончаће се по одредбама одлуке која је била на снази у моменту започињања поступка.

3. Ова одлука ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 50-188/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић,с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 43. став 1. тачка 12. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 87/18), члана 15. Уредбе о саставу, начину и организацији рада штабова за ванредне ситуације („Службени гласник Републике Србије“, бр. 27/20), члана 20. став 1. тачка 8., а у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи („Службени гласник Републике Србије“, бр. 129/07, 83/14 - др. закон, 101/16 - др. закон, 47/18 и 111/21 - др. закон) и члана 40. став 1. тачка 2. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, бр. 8/19), на седници одржаној, 27.12.2022. године, донела је

З А К Љ У Ч А К
о усвајању Годишњег плана рада Градског
штаба за ванредне ситуације на територији
града Крагујевца за 2023. годину

I Усваја се Годишњи план рада Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2023. годину.

II Годишњи план рада Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2023. годину донет је на 6. редовној седници Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца, дана 21. децембра 2022. године, прилог је овог Закључка и његов је саставни део.

III Овај Закључак објавити у „Службеном листу града Крагујевца“.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 110-66/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ГРАД КРАГУЈЕВАЦ
Скупштина града Крагујевца
Штаб за ванредне ситуације
Број:110-65/22-І-01
Датум: 21. децембар 2022. године
Трг слободе бр. 3
Крагујевац

На основу члана 43. став 1. тачка 12. Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама („Службени гласник Републике Србије“, бр. 87/18) и члана 13. и 15. Уредбе о саставу, начину и организацији рада штабова за ванредне ситуације („Службени гласник Републике Србије“, бр. 27/20), Градски штаб за ванредне ситуације на територији града Крагујевца на седници одржаној 21. децембра 2022. године, доноси

ГОДИШЊИ ПЛАНА РАДА ГРАДСКОГ ШТАБА ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА ЗА 2023. ГОДИНУ

I Годишњи план рада Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2023. годину обухвата следеће активности:

1. Разматрање и усвајање Годишњег извештаја о раду Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2022. годину.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Прво полугодиште.

2. Разматрање Процене ризика од катастрофа града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Прво полугодиште.

3. Разматрање и усвајање Извештаја о извршеним припремама за спровођење превентивних и оперативних мера заштите од поплава, клизишта, ерозија и одрона на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Прво полугодиште.

4. Извештај о Оперативном плану одбране од поплава на територији града Крагујевца за 2023. годину.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Прво полугодиште.

5. Извештај о заштити од пожара у 2022. години на територији града Крагујевца (статистички показатељи, проблеми у спровођењу превентивних и репресивних мера заштите од пожара).

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Управа за ванредне ситуације Крагујевац;
Р о к: Прво полугодиште.

6. Разматрање и усвајање Извештаја о стању високих брана – објекти високог ризика.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Предузећа и установе (управљачи);
Р о к: Прво полугодиште.

7. Разматрање и усвајање Извештаја о стању извршених припрема за одбрану од грађа на територији града Крагујевца (техничка инфраструктура, опремљеност, степен кадровске попуњености са предлогом даљег унапређења оперативних капацитета).

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Радарски центар „Бешњаја“ (РХМЗ);
Р о к: Прво полугодиште.

8. Разматрање и усвајање Извештаја о припреми за летњу сезону 2023. године и предузимању превентивних мера у циљу заштите од шумских пожара и пожара на отвореном на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Управа за ванредне ситуације Крагујевац, ЈП „Србијашуме“, Установа Спомен парк „Крагујевачки октобар“;
Р о к: Прво полугодиште.

9. Разматрање и усвајање Извештаја о стању водоснабдевања пред наступајућу летњу сезону (стање сеоске водоводне мреже), постојећи капацитети и могућности алтернативног водоснабдевања на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: ЈКП „Водовод и канализација“ Крагујевац, Надлежна Градска управа;
Р о к: Прво полугодиште.

10. Извештај о достигнутом нивоу организованости, попуњености, опремљености и обучености јединица цивилне заштите на територији града Крагујевца и њихова спремност за употребу у заштити и спасавању.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Прво полугодиште.

11. Извештај о стању припремљености и организованости система 112 на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Управа за ванредне ситуације Крагујевац;
Р о к: Друго полугодиште.

12. Анализа стања здравствене заштите људи и животиња од заразних болести и здравствене исправности хране и воде на територији града Крагујевца у редовним и ванредним околностима.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Институт за јавно здравље Крагујевац, надлежни инспекцијски органи;
Р о к: Друго полугодиште.

13. Разматрање и усвајање Извештаја о спроведеним активностима на уређењу водотокова I и II реда на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Друго полугодиште.

14. Извештај о спроведеној заштити од града у 2023. години, на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Радарски центар „Бешњаја“ (РХМЗ);
Р о к: Друго полугодиште.

15. Разматрање и усвајање Извештаја о стању припремљености субјеката зимске службе на територији града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: ЈКП Шумадија Крагујевац;
Р о к: Друго полугодиште.

16. Извештај о броју угрожених домаћинстава на територији града Крагујевца (нарочито у насељима брдско - планинског подручја и могућност њиховог збрињавања).

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Центар за социјални рад „Солидарност“ у Крагујевцу;
Р о к: Друго полугодиште.

17. Анализа расположивих капацитета у стационарним здравственим установама на територији града Крагујевца, за потребе ванредних ситуација.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Универзитетски клинички центар Крагујевац;
Р о к: Друго полугодиште.

18. Разматрање Плана заштите и спасавања града Крагујевца.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Друго полугодиште.

19. Разматрање и усвајање Годишњег плана рада Градског штаба за ванредне ситуације за 2024. годину.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Друго полугодиште.

20. Разматрање других питања по захтевима Окружног штаба за ванредне ситуације или у случају указане потребе.

Носилац: Градски штаб за ванредне ситуације;
Сарађује: Градска управа надлежна за послове ванредних ситуација;
Р о к: Током године – по потреби.

II Годишњи план рада Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2023. годину ступа на снагу даном усвајања од стране Скупштине града Крагујевца.

ЗАМЕНИК КОМАНДАНТА
ШТАБА
Дамјан Срејић

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 40. став 1. тачка 28. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца" број 41/21 - пречишћен текст и 33/22), на седници одржаној 27.12.2022.године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Статут о допуни
Статута Јавног комуналног предузећа
Шумадија Крагујевац**

1. Даје се сагласност на Статут о допуни Статута Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац број: 12-30503, који је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац, донео на седници одржаној дана 14.децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-380/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 15. став 3. Одлуке о оснивању Градске туристичке организације "Крагујевац" ("Службени лист града Крагујевца", број 16/05, 13/06, 10/11, 20/17, 27/17 и 12/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022.године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Годишњи
програм о П измени Годишњег програма
рада са финансијским планом пословања за
2022. годину Градске туристичке
организације "Крагујевац"**

1. Даје се сагласност на Годишњи програм о П измени Годишњег програма рада са финансијским планом пословања за 2022.

годину Градске туристичке организације "Крагујевац", у складу са Одлуком број 03-811/2/22-I коју је донео Управни одбор Градске туристичке организације "Крагујевац" на седници одржаној 24.новембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-360/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Застава Заводом за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 24/22-пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм о измени
Годишњег програма пословања Застава
Завода за здравствену заштиту радника д.о.о.
Крагујевац за 2022. Годину**

1. Даје се сагласност на Програм о измени Годишњег програма пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2022. годину, у складу са Одлуком број: 4085 коју је Скупштина Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац, донела на седници одржаној 15.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-359/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 18. став 1. алинеја прва Одлуке о оснивању Привредног друштва еКГ InfoData доо Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 11/22- пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Програм о изменама и допуни Годишњег програма пословања Привредног друштва еКГ InfoData доо, Крагујевац за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Програм о изменама и допуни Годишњег програма пословања Привредног друштва еКГ InfoData доо, Крагујевац за 2022. годину број: 565/2022, који је Скупштина Привредног друштва еКГ InfoData доо, Крагујевац Одлуком број: 566/2022 донела на седници одржаној 23. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-384/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом „Раднички“ д.о.о Крагујевац, број: 01-2482 од 24. јуна 2022. године – пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Програм о изменама Годишњег програма пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац за 2022. Годину

I Даје се сагласност на Програм о изменама Годишњег програма пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о Крагујевац за 2022. годину број 01-4340, који је Скупштина Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац, Одлуком број: 01-4341 донела на седници одржаној 23. децембра 2022. године.

II Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-385/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“ број 33/09- пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2022. годину, број 2283 коју је Управни одбор Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-274/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09 - пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2022. годину, број 1562/22 коју је Управни одбор Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-295/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја осма Одлуке о оснивању Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 9/17, 14/17, 17/19, 32/20 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2022. годину број 1623/22 коју је Управни одбор Установе културе "Кораци" донео на седници одржаној дана 19. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-296/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Музичког центра у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 35/09, 34/10, 12/13, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Музичког центра у Крагујевцу за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана Музичког центра у Крагујевцу за 2022. годину број 858/22 коју је Управни одбор Музичког центра у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-297/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу ("Службени лист града Крагујевца" број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 38/14, 17/19, 21/22 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Одлуку о измени
Финансијског плана установе
Народна библиотека „Вук Караџић“
у Крагујевцу за 2022. годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о измени Финансијског плана установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2022. годину, број 01-3089 коју је Управни одбор установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-298/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године**

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 5/17, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Одлуку о измени
Финансијског плана установе Народни музеј
Шумадије у Крагујевцу за 2022. годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о измени Финансијског плана установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2022. годину број 03-9398 коју је Управни одбор установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-299/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године**

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја 7. Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 11/18, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Одлуку о изменама
Финансијског плана установе Спомен парк
„Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2022.
годину**

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2022. годину, број 1773 коју је Управни одбор установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

**СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-300/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године**

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“ број 11/09, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2022. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о изменама Финансијског плана Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2022. годину број 3564-01 коју је Управни одбор Завода за заштиту споменика културе Крагујевац донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-320/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 41/21- пречишћен текст и 33/22), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 12-30509 коју је донео Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац, на седници одржаној 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-361/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима („Службени гласник Републике Србије“, број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“, број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација" („Службени лист града Крагујевца“, број 21/22- пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација", Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација", Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: XXXVII/2-1 коју је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација" Крагујевац, донео на седници одржаној 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-362/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 37. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 8/22- пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 01-919/1 коју је Надзорни одбор Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац, донео на седници одржаној 14.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-370/22-Г

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 41. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног предузећа "Урбанизам"- Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 36/16- пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Урбанизам" - Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Урбанизам"-Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број V-2553/2 коју је Надзорни одбор Јавног предузећа "Урбанизам"-

Крагујевац, донео на седници одржаној 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-367/22-Г

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 35. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног предузећа "Крагујевац" ("Службени лист града Крагујевца", број 39/16- пречишћен текст и 4/18), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за 2023. годину, који је Надзорни одбор Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", донео Одлуком број: 01-7602, на седници одржаној 14. децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-363/22-Г

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 36. став 1. тачка 1. Одлуке о оснивању Јавног комуналног предузећа "Нискоградња" ("Службени лист града Крагујевца", број 30/16- пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Нискоградња", Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Нискоградња", Крагујевац за 2023. годину, коју је Надзорни одбор Јавног комуналног предузећа "Нискоградња", Крагујевац, донео Одлуком број: 115/1 на седници одржаној 14.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-376/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 29. став 2. алинеја прва Одлуке о оснивању ПД Друштво са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац број 03-2021 од 14. јануара 2021. године-пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Друштва са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Друштва са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број:171/22 коју је Скупштина Друштва са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац, донела на седници одржаној 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-366/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Бизнис иновациони центар" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Бизнис иновациони центар" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 01-126/22 коју је Скупштина Привредног друштва "Бизнис иновациони центар" д.о.о. Крагујевац, донела на седници одржаној 15.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-372/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Привредним друштвом "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац број 01-373/1 од 09. маја 2022.године, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 01-997/1 коју је Скупштина Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац, донела на седници одржаној 14. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-364/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 18. став 1. алинеја прва Одлуке о оснивању Привредног друштва еКГ InfoData доо Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 11/22-пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва еКГ InfoData доо Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва еКГ InfoData доо Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 543/2022 коју је Скупштина Привредног друштва еКГ InfoData

доо Крагујевац, донела на седници одржаној 15.децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-373/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац број: 405-11/22 од 14. новембра 2022.године - пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину који је Скупштина Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац, Одлуком број: 423-12/22 донела на седници одржаној 14.децембра 2022.године

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-369/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Спортским привредним друштвом „Раднички“ доо Крагујевац, број:01-2482 од 24. јуна 2022.године -пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о Крагујевац за 2023. годину, који је Скупштина Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац, Одлуком број: 01-4267 донела на седници одржаној 15. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-368/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 22. став 1. алинеја прва Одлуке о оснивању Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац број 35 од 11.јануара 2021.године – пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Радио

телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 1041 коју је Скупштина Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац, донела на седници одржаној 14.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-374/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19) и члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 1-277/22 коју је донела Скупштина Привредног друштва "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац, на седници одржаној 30.новембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-371/22-I

У Крагујевцу, 27.12. 2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 14. став 3. тачка 1. Оснивачког акта Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом "Шумадија" д.о.о. Крагујевац, број: 01-456-1/2021 од 10. августа 2021.године - пречишћен текст, на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом "Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом "Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 01-920/2022 коју је Скупштина Друштва донела на седници одржаној 14.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-365/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 59. став 7. у вези са чланом 74. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 20. став 1. алинеја прва Одлуке о вршењу оснивачких права над Застава Заводом за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 24/22-пречишћен текст), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2023. годину, у складу са Одлуком број: 4086 коју је Скупштина Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац, донела на седници одржаној 15.децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 023-375/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије" број 72/09, 13/16, 30/16 – испр. 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја 7. Одлуке о оснивању Установе Дом омладине "Крагујевац" у Крагујевцу ("Службени лист града Крагујевца", број: 33/09-пречишћен текст, 34/10, 12/13, 34/16, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада Установе Дом омладине "Крагујевац" за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Установе Дом омладине "Крагујевац" за 2023. годину број 01-1800, који је Управни одбор Установе донео на седници одржаној дана 19.12.2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-275/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије” број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 2. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Историјским архивом Шумадије Крагујевац (“Службени лист града Крагујевца”, број 29/10, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца”, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца” број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину број 02 4485, који је Управни одбор установе донео на седници одржаној дана 20.12.2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-277/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури (“Службени гласник Републике Србије”, број 72/09, 13/16, 30/16-испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја 7. Одлуке о оснивању Установе "Позориште за децу и младе" Крагујевац (“Службени лист града Крагујевца”, број 33/09 - пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца”, број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца” број:16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада Установе "Позориште за децу и младе" Крагујевац за 2023. Годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Установе "Позориште за децу и младе"

Крагујевац за 2023. годину, број 2281, који је Управни одбор "Позоришта за децу и младе" Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у " Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-276/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури (“Службени гласник Републике Србије”, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09 - пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца”, број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца (“Службени лист града Крагујевца” број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023.годину број 1566/22, који је Управни одбор Установе донео на седници одржаној дана 20.12.2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-308/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе културе "Кораци" ("Службени лист града Крагујевца", број 9/17, 14/17, 17/19, 32/20 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Програм рада Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2023. годину број 1625/22, који је Управни одбор Установе донео на седници одржаној дана 19. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-309/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. тачка 5. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Музичког центра у Крагујевцу (Службени лист града Крагујевца, број 35/09, 34/10, 12/13, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Програм рада Музичког центра у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада Музичког центра у Крагујевцу за 2023. годину број 860/22, који је Управни одбор установе

донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-312/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу ("Службени лист града Крагујевца", број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 38/14, 17/19, 21/22 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Програм рада установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2023. годину, број 01-3090, који је Управни одбор Народне библиотеке „Вук Караџић“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-311/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. тачка 6. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије број 72/09, 13/16, 30/16 – исправка, 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. алинеја 7. Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над устаномом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу (Службени лист града Крагујевца“ број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 5/17, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2023. Годину

1. Даје се сагласност на Програм рада установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2023. годину, број 03-9399, који је Управни одбор Народног музеја Шумадије у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-310/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над Установом Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 11/18, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ за 2023. годину, број 1804, који је Управни одбор установе Спомен парк "Крагујевачки октобар" донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-313/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 1. тачка 5. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над Установом Књажевско српски театар у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Програм рада установе Књажевско српски театар у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Програм рада установе Књажевско српски театар за 2023. годину, број 01/1678-1, који је Управни одбор Књажевско српског театра донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022.године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-314/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије број 72/09, 13/16, 30/16 – исправка, 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја 4. Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац (Службени лист града Крагујевца“ број 11/09, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број: 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" број:16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм рада
Завода за заштиту споменика културе
Крагујевац за 2023. годину**

1. Даје се сагласност на Програм рада Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2023. годину, број 3566-01, који је Управни одбор Завода за заштиту споменика културе Крагујевац донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-322/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

1. Прихвата се План и програм рада Центра за социјални рад "Солидарност" у Крагујевцу за 2023. годину број: 55100-2321/22 од 22.12.2022. године, који је Управни одбор Центра за социјални рад "Солидарност" у Крагујевцу донео Одлуком број: 06000-2311-7/22, на седници одржаној 22. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-315/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 8. став 1. алинеја четврта Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац, ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11,42/12, 43/16,14/20,25/21 и 33/22), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Програм рада
Центра за развој услуга социјалне заштите
"Кнегиња Љубица" Крагујевац
за 2023. годину**

1. Даје се сагласност на Пограм рада Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2023. годину, број: 550/3- 2266/22 од 15.12.2022. године, који је Управни одбор Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац донео Одлуком број 022/5-2264/22, на седници одржаној 15. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-257/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу тачке 9. став 1. алинеја трећа Одлуке о оснивању Центра за социјални рад за град Крагујевац ("Службени лист општине Крагујевац", број 4/92 и "Службени лист града Крагујевца", бр.16/00, 1/05, 15/06 , 7/07 и 35/08,34/10,27/2012 и 14/20), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о прихватању Плана и програм рада Центра
за социјални рад "Солидарност" у
Крагујевцу за 2023. годину**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац ("Службени лист града Крагујевца", број 14/11,42/12, 43/16,14/20, 25/21 и 33/22), члана 40. став 1. тачка 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Одлуку о доношењу финансијског плана Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Одлуку о доношењу финансијског плана Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2023. годину, који је Управни одбор Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац донео Одлуком број: 022/5-2257/22, на седници одржаној 15. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-258/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 2. алинеја четврта Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Историјским архивом Шумадије Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 29/10, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Финансијски план Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину, број 02 4486/1, коју је Управни одбор Историјског архива Шумадије Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-278/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“ број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Финансијски план Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2023. годину, број 2282 коју је Управни одбор Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА
Број: 022-279/22-I
У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09 - пречишћен текст, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Финансијски план Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023. годину, број 1564/22 коју је Управни одбор Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-301/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о оснивању установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца", број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 12/13, 34/16,17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Финансијски план установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу за 2023. годину, број 01-1799 коју је Управни одбор установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 19. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-302/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“, број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 9. став 1. алинеја осма Одлуке о оснивању Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 9/17, 14/17, 17/19, 32/20 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

о давању сагласности на Финансијски план Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2023. годину број 1624/22 коју је Управни одбор Установе културе "Кораци" донео на седници одржаној дана 19. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-306/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 8. став 1. алинеја пета Одлуке о оснивању Музичког центра у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 35/09, 34/10, 12/13, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Финансијски план
Музичког центра у Крагујевцу
за 2023. годину**

1. Даје се сагласност на Финансијски план Музичког центра у Крагујевцу за 2023. годину број 859/22 коју је Управни одбор Музичког центра у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 20. децембар 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-303/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја шеста Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу (Службени лист града Крагујевца“ број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 38/14, 17/19, 21/22 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Финансијски план
установе Народна библиотека „Вук Караџић“
у Крагујевцу за 2023. годину**

1. Даје се сагласност на Финансијски план установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2023. годину, број 01-3091 коју је Управни одбор установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-318/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Народни музеј Шумадије у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“, број 33/09-пречишћен текст, 34/10, 5/17, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

Р Е Ш Е Њ Е

**о давању сагласности на Финансијски план
установе Народни музеј Шумадије у
Крагујевцу за 2023. годину**

1. Даје се сагласност на Финансијски план установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2023. годину број 03-9400 коју је Управни одбор установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-304/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 33/09 – пречишћен текст, 34/10, 11/18, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19) и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Финансијски план установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2023. Годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2023. годину, број 1803 коју је Управни одбор установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-305/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури ("Службени гласник Републике Србије", број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја седма Одлуке о преузимању права и дужности оснивача над установом Књажевско српски театар у Крагујевцу („Службени лист града Крагујевца“ број 33/09- пречишћен текст, 34/10,17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Финансијски план установе Књажевско српски театар у Крагујевцу за 2023. годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план установе Књажевско српски театар у Крагујевцу за 2023. годину, број 01/1677 коју је Управни одбор установе Књажевско српски театар у Крагујевцу донео на седници одржаној дана 20. децембра 2022. године.

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-307/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 44. став 2. Закона о култури („Службени гласник Републике Србије“ број 72/09, 13/16, 30/16 – испр., 6/20, 47/21 и 78/21), члана 6. став 1. алинеја 4. Одлуке о преузимању вршења оснивачких права над Заводом за заштиту споменика културе Крагујевац („Службени лист града Крагујевца“ број 11/09, 34/10, 17/19 и 28/22), члана 40. став 1. тачка 28. и 35. Статута града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 8/19), и члана 181. став 3. Пословника Скупштине града Крагујевца („Службени лист града Крагујевца“ број 16/21), на седници одржаној 27.12.2022. године, доноси

РЕШЕЊЕ

о давању сагласности на Финансијски план Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2023. Годину

1. Даје се сагласност на Финансијски план Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2023. годину број 3567-01/1 који је Управни одбор Завода за заштиту споменика културе Крагујевац донео на седници одржаној дана 21. децембра 2022. године

2. Ово решење објавити у Службеном листу града Крагујевца.

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 022-321/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. тачка 9. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник РС", број 129/07, 83/14-др. Закон, 101/16-др.закон, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 45., члана 46. став 5. Закона о култури ("Службени гласник РС", број 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/21 и 78/21) и члана 40. став 1. тачка 33. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о престанку дужности и именовану
члана Надзорног одбора
Музичког центра у Крагујевцу**

1. **Марији Перовић**, струковном менаџеру из Крагујевца, престаје дужност члана Надзорног одбора Музичког центра у Крагујевцу, као представнику запослених.

2. Именује се **Емилија Живадиновић**, дипломирани правник из Крагујевца, ул. Илинденска бр. 34/12, за члана Надзорног одбора Музичког центра у Крагујевцу као представник запослених, на мандатни период од четири године.

3. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1429/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р**

Скупштина града Крагујевца, на основу чланова 116. и 117. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС " број 88/17, 101/17, 27/18-др закони, 10/19, 6/20 и 129/21) и члана 40. тачка 55. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" бр. 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о разрешењу и именовану
члана Школског одбора
Друге крагујевачке гимназије**

1. Разрешава се **Светлана Тодоровић**, дипломирани економиста из Крагујевца, ул. Кнеза Михаила бр. 84, дужности члана Школског одбора Друге крагујевачке гимназије, као представник родитеља.

2. Именује се **Ана Козомарић Муратидис**, службеник из Крагујевца, ул. Боже Козомарића бр. 61, за члана Школског одбора Друге крагујевачке гимназије, као представник родитеља.

3. Ово решење је коначно.

4. Решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1396/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу чланова 116. и 117. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС " број 88/17, 101/17, 27/18-др закони, 10/19, 6/20 и 129/21) и члана 40. тачка 55. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" бр. 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

**о разрешењу и именовану
члана Школског одбора Основне школе
„Драгиша Луковић Шпанац“ у Крагујевцу**

1. Разрешава се **Бојан Стојадиновић**, хемијско технолошки техничар из Крагујевца, ул. Светолика Јањића бр. 17, дужности члана Школског одбора Основне школе „Драгиша Луковић Шпанац“ у Крагујевцу, као представник родитеља.

2. Именује се **Јована Киш Вукомановић**, медицински техничар из Крагујевца, ул. Рибарска бр. 23, за члана

Школског одбора Основне школе „Драгиша Луковић Шпанац“ у Крагујевцу, као представник родитеља.

3. Ово решење је коначно.

4. Решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1442/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. тачка 9. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 34. став 2., и 39. став 2. тачка 1. Закона о култури ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/2021 и 78/2021) и члана 40. став 1. тачка 31. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца " број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о разрешењу вршиоца дужности директора Установе културе „Корац“ у Крагујевцу

1. **др Кристина Јоргић Степановић**, доктор историјских наука из Крагујевца, разрешава се функције вршиоца дужности директора Установе културе „Корац“ у Крагујевцу, на лични захтев.

2. Ово решење објавити у " Службеном листу града Крагујевца "

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1462/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. тачка 9. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14, 101/16 и 47/18), члана 34., 36 и 37. Закона о култури ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/2021 и 78/2021) и члана 40. став 1.

тачка 31. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о именовану вршиоца дужности директора Установе културе „Корац“ у Крагујевцу

1. **Именује се Мирјана Миленковић**, дипломирани правник, за вршиоца дужности директора Установе културе „Корац“ у Крагујевцу, најдуже једну годину, почев од 28.12.2022. године.

2. Ово решење објавити у " Службеном листу града Крагујевца "

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1465/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. тачка 9. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14, 101/16, 47/18 и 111/21-др.закон), члана 37. Закона о култури ("Службени гласник РС", бр. 72/09, 13/16, 30/16, 6/20, 47/2021 и 78/2021), члана 40. став 1. тачка 31. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19) и члана 3. Статута о измени и допунама Статута установе Спомен-парк „Крагујевачки октобар“ број 855 од 15.07.2019. године, на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о именовану вршиоца дужности заменика директора Спомен парка “Крагујевачки октобар” Крагујевац

1. **Именује се др Кристина Јоргић Степановић**, доктор историјских наука из Крагујевца, за вршиоца дужности заменика директора Спомен парка "Крагујевачки октобар" у Крагујевцу, најдуже једну годину, почев од 28.12.2022. године.

2. Ово решење објавити у " Службеном листу града Крагујевца "

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА

Број: 112-1464/22-I

У Крагујевцу, 27.12.2022. године

ПРЕДСЕДНИК,

Мирослав Петрашиновић, с.р.

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 32. став 1. тачка 9. у вези члана 66. став 3. Закона о локалној самоуправи ("Службени гласник Републике Србије", број 129/07, 83/14 - др. Закон и 101/16 - др Закон, 47/18 и 111/21-др.закон), чланова 16. став 2, 17. став 3, 18. и 21 став 1. Закона о јавним предузећима ("Службени гласник Републике Србије", број 15/16 и 88/19) и члана 40. став 1. тачка 31. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца", број 8/19), на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е

о престанку мандата и именовану члана Надзорног одбора ЈСП „Крагујевац“ Крагујевац

1. Јасмини Димитријевић, дипломираном економисти из Крагујевца, ул. Града Караре бр.15/22. престаје мандат члана Надзорног одбора ЈСП „Крагујевац“ Крагујевац, због истека периода на који је именована, као представнику Града.

2. Невена Пешић, дипломирани економиста у области менаџмента из Крагујевца, ул. Лепенички булевар бр. 29/18, именује се на мандатни период од четири године за члана Надзорног одбора ЈСП „Крагујевац“ Крагујевац, као представник Града.

3. Ово решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА Број: 112-1466/22-I У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу члана 181. став 5. и став 6. Пословника Скупштине града Крагујевца ("Службени лист Града Крагујевца" број 16/21), на седници, одржаној 27.12.2022. године, донела је

З А К Љ У Ч А К

о исправци техничке грешке

1. У Решењу о престанку мандата и именовану члана Надзорног одбора ЈСП „Крагујевац“ Крагујевац, у тачки 2., врши се исправка, тако што се испред речи „економиста“, додаје реч „дипломирани“.

2. Овај закључак објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА Број: 020-398/22-I У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

Скупштина града Крагујевца, на основу чланова 116. и 117. став 3. Закона о основама система образовања и васпитања ("Службени гласник РС " број 88/17, 101/17, 27/18-др закони, 10/19, 6/20 и 129/21) и члана 40. тачка 55. Статута града Крагујевца ("Службени лист града Крагујевца" бр. 8/19) на седници одржаној 27.12.2022. године, донела је

Р Е Ш Е Њ Е о разрешењу и именовану члана Управног одбора Предшколске установе „Ђурђевдан“ у Крагујевцу

1. Разрешава се **Јелена Стевовић Недељковић**, дипломирани педагог из Крагујевца, ул. Атинска бр. 28/21, дужности члана Управног одбора Предшколске установе „Ђурђевдан“ у Крагујевцу, као представник Града.

2. Именује се **Милутин Милановић**, пензионер из Великих Пчелица бб, за члана Управног одбора Предшколске установе „Ђурђевдан“ у Крагујевцу, као представник Града.

3. Ово решење је коначно.

4. Решење објавити у "Службеном листу града Крагујевца".

СКУПШТИНА ГРАДА КРАГУЈЕВЦА Број: 112-1361/22-I У Крагујевцу, 27.12.2022. године

**ПРЕДСЕДНИК,
Мирослав Петрашиновић, с.р.**

САДРЖАЈ

- Одлука о потврђивању мандата одборника Скупштине града Крагујевца Дејану Шапићу	1	- Одлука о доношењу Програма "Процена менталног здравља и превенција менталних поремећаја у популацији одраслог становништва на територији града Крагујевца"	187
- Одлука о проглашењу 2023. године Годином обележавања јубилеја - 200 година од рођења Кнеза Михаила Обреновића	2	- Одлука о доношењу Програма "Скрининг на GBS (Streptococcus agalactiae) код трудница као метода превенције тешке неонаталне болести и секвела по репродуктивно здравље жена на територији Крагујевца"	197
- Одлука о утврђивању назива улице мајора Владана Микићевића	2	- Одлука о изменама Одлуке о приступању изради Стратегије за унапређење положаја младих града Крагујевца за период 2022 - 2027. године	202
- Одлука о изменама и допунама Одлуке о одређивању назива улицама и засеоцима у насељеним местима на територији града Крагујевца	4	- Одлука о стављању ван снаге Одлуке о правима добровољних даваоца крви у области здравствене заштите	202
- Одлука о изради измене и допуне дела Плана детаљне регулације „Парк Језеро Бубањ“	6	- Закључак о усвајању Годишњег плана рада Градског штаба за ванредне ситуације на територији града Крагујевца за 2023. годину	202
-Одлука о изменама Одлуке о трошковима и накнадама за рад органа Града, стручних служби и посебних служби органа Града	12	- Решење о давању сагласности на Статут о допуни Статута Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац	208
- Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године	17	- Решење о давању сагласности на Годишњи програм о II измени Годишњег програма рада са финансијским планом пословања за 2022. годину Градске туристичке организације “Крагујевац	208
- Одлука о приступању изради Локалног акционог плана за унапређење положаја особа са инвалидитетом на територији града Крагујевца за период 2023-2025.године	18	- Решење о давању сагласности на Програм о измени Годишњег програма пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2022. годину	208
- Одлука о усвајању Локалног акционог плана за Социјалну инклузију Рома и Ромкиња у граду Крагујевцу за период 2022-2025. године	18	- Решење о давању сагласности на Програм о изменама и допуни Годишњег програма пословања Привредног друштва eKG InfoData доо, Крагујевац за 2022. годину	209
- Одлука о усвајању Локалног акционог плана за родну равноправност града Крагујевца за период од 2022-2024. године	116	- Решење о давању сагласности на Програм о изменама Годишњег програма пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац за 2022. Годину	209
- Одлука о давању сагласности на Средњорочни план пословне стратегије и развоја Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за период од 2022. до 2026.године	157	- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2022. годину	209
- Одлука о доношењу Програма "Контрола здравствене безбедности хране са градских тржница"	157	- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2022. годину	210
- Одлука о доношењу Програма "Контрола квалитета воде за пиће из јавних чесама"	162	- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу за 2022. годину	210
- Одлука о доношењу Програма "Контрола нутритивне и енергетске вредности оброка из колективне исхране деце и одраслих"	168		
- Одлука о доношењу Програма "Анализа здравственог стања становништва, рада и ефеката здравствене службе на територији града Крагујевца"	173		
- Одлука о доношењу Програма "Фактори ризика повезани са хроничним незаразним болестима (ХНБ) у популацији одраслог становништва града Крагујевца"	178		

- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Музичког центра у Крагујевцу за 2022. годину	210
- Решење о давању сагласности на Одлуку о измени Финансијског плана установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2022. годину	211
- Решење о давању сагласности на Одлуку о измени Финансијског плана установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2022. годину	211
- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2022. годину	211
- Решење о давању сагласности на Одлуку о изменама Финансијског плана Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2022. годину	212
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа Шумадија Крагујевац за 2023. годину	212
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Водовод и канализација", Крагујевац за 2023. годину	212
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Путеви" Крагујевац за 2023. Годину	213
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног предузећа "Урбанизам"- Крагујевац за 2023. годину	213
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног стамбеног предузећа "Крагујевац", Крагујевац за 2023. годину	213
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Јавног комуналног предузећа "Нискоградња", Крагујевац за 2023. годину	214
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Друштва са ограниченом одговорношћу за туризам, угоститељство и сајамске манифестације Шумадија сајам Крагујевац за 2023. годину	214
-Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Бизнис иновациони центар" д.о.о. Крагујевац за 2023.годину	214
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Центар за стрна жита и развој села" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	215
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва еKG InfoData доо Крагујевац за 2023. годину	215

- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "ФК Раднички 1923" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	215
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Спортског привредног друштва "Раднички" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	216
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Радио телевизија Крагујевац" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	216
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Привредног друштва "Слободна зона Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	216
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Предузећа за професионалну рехабилитацију и запошљавање особа са инвалидитетом "Шумадија" д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	217
- Решење о давању сагласности на Годишњи програм пословања Застава Завода за здравствену заштиту радника д.о.о. Крагујевац за 2023. годину	217
- Решење о давању сагласности на Програм рада Установе Дом омладине „Крагујевац“ за 2023. годину	217
- Решење о давању сагласности на Програм рада Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину	218
- Решење о давању сагласности на Програм рада Установе "Позориште за децу и младе" Крагујевац за 2023. годину	218
- Решење о давању сагласности на Програм рада Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023. годину	218
-Решење о давању сагласности на Програм рада Установе културе "Кораци" у Крагујевцу за 2023. годину	219
-Решење о давању сагласности на Програм рада Музичког центра у Крагујевцу за 2023. годину	219
-Решење о давању сагласности на Програм рада установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2023. годину	219
- Решење о давању сагласности на Програм рада установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2023. годину	220
- Решење о давању сагласности на Програм рада установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2023. годину	220
-Решење о давању сагласности на Програм рада установе Књажевско српски театар у Крагујевцу за 2023. годину	220

- Решење о давању сагласности на Програм рада Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2023. годину	221
- Решење о прихватању Плана и програма рада Центра за социјални рад "Солидарност" Крагујевац за 2023. гдину	221
- Решење о давању сагласности на Програм рада Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2023. годину	221
- Решење о давању сагласности на Одлуку о доношењу Финансијског плана Центра за развој услуга социјалне заштите "Кнегиња Љубица" Крагујевац за 2023. годину	222
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Историјског архива Шумадије Крагујевац за 2023. годину	222
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Установе „Позориште за децу и младе“ Крагујевац за 2023. годину	222
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Центра за неговање традиционалне културе „Абрашевић“ Крагујевац за 2023. годину	223
- Решење о давању сагласности на Финансијски план установе Дом омладине „Крагујевац“ у Крагујевцу за 2023. годину	223
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу за 2023. годину	223
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Музичког центра у Крагујевцу за 2023. годину	224
- Решење о давању сагласности на Финансијски план установе Народна библиотека „Вук Караџић“ у Крагујевцу за 2023. годину	224

- Решење о давању сагласности на Финансијски план установе Народни музеј Шумадије у Крагујевцу за 2023. годину	224
- Решење о давању сагласности на Финансијски план установе Спомен парк „Крагујевачки октобар“ у Крагујевцу за 2023. годину	225
- Решење о давању сагласности на Финансијски план установе Књажевско српски театар у Крагујевцу за 2023. годину	225
- Решење о давању сагласности на Финансијски план Завода за заштиту споменика културе Крагујевац за 2023. годину	225
- Решење о престанку дужности и именовану члана Надзорног одбора Музичког центра у Крагујевцу	226
- Решење о разрешењу и именовану члана Школског одбора Друге крагујевачке гимназије	226
- Решење о разрешењу и именовану члана Школског одбора Основне школе „Драгиша Луковић Шпанац“ Крагујевац	226
- Решење о разрешењу вршиоца дужности директора Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу	227
-Решење о именовану вршиоца дужности директора Установе културе „Кораци“ у Крагујевцу	227
- Решење о именовану вршиоца дужности заменика директора Спомен парка ‘Крагујевачки октобар’ Крагујевац	227
-Решење о престанку мандата и именовану члана Надзорног одбора ЈСП „Крагујевац“ Крагујевац	228
-Закључак о исправци техничке грешке	228
- Решење о разрешењу и именовану члана Управног одбора Предшколске установе „Ђурђевдан“ у Крагујевцу	228

